OĞLAK ANTOLOJİLERİ

Nobel'li Şairler Antolojisi

Hazırlayan: Eray Canberk

Nobel'li Şairler Antolojisi

Hazırlayan: Eray Canberk

OĞLAK ANTOLOJİLERİ

Nobel'li Şairler Antolojisi

Hazırlayan: Eray Canberk

OĞLAK / EDEBİYAT / ANTOLOJİ

Nobel'li Şairler Antolojisi / Haz. Eray Canberk

© Eray Canberk, 2000
© Oğlak Yayıncılık ve Reklamcılık Ltd. Şti., 2000
Bu yapıtın bütün hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntıların dışında yayımcının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Kurumsal kimlik danışmanı: Serdar Benli
Kapak tasarımı: Derya Diblen
Dizgi düzeni: Goudy, 10 / 12 pt.
Ofset hazırlık: Oğlak Yayınları
Baskı: Oğlak Baskı Hizmetleri
Tel: (0-212) 612 73 05

Oğlak Yayıncılık ve Reklamcılık Ltd. Şti.
Genel yönetim: Senay Haznedaroğlu
Yayın yönetmeni: Raşit Çavaş
Zambak Sokak 29, Oğlak Binası, 80080 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0-212) 251 71 08-09, Faks: (0-212) 293 65 50
e-posta: oglak@oglak.com

Birinci baskı: 2000
ISBN 975 - 329 - 325 - 9

İçindekiler

Nobel Ödülü ve Seçki Konusunda / Eray Canberk 17

Sully-Prudhomme (1839-1907) 21
Gözler 23
Rica 24
Musamaha 25
Bir Rüya 26
Kırık Vazo 27
Björnstjerne Martinius Björnson (1832-1910) 28
Ağaç 29
Çocuk ve Kaval 30
Frédéric Mistral (1830-1914) 32
Mirèio'dan 33
Giosue Carducci (1835-1907) 35
Eski Dert 36
Toskana Maremma'sından Geçerken 37
San Martino 38
Rudyard Kipling (1865-1936) 39
Eğer 41
Vampir 43
Bitiş İlâhisi 45
Doğu ile Batı'nın Baladı 47
Danny Deever 51
Maurice Maeterlinck (1862-1949) 53
Şarkı 55
Karanlık Sunu 56
Limonluk 57
Yansımalar 58
Dua 59
Gerhart Hauptmann (1862-1946) 60
Bir Sabah 61
Şiir 62
Şiir 63
Akşam 64
Ayışığı Kıpırtıları 65
Rabindranath Tagor (1861-1941) 66
Ey Yolcu! 68

69 Bahçıvan'dan
71 Kül Üzerinde Tüveyçler bölümünden
72 Kapına Türkücü Geldim
73 Kolunda Sepetçik - Yolun Nere?
74 Ateşböcekleri
75 Kıyıda
77 Yağmurlu Gün
78 Gitancali'den
80 **Carl Gustav Verner Heidenstamm** (1859-1940)
81 Yalnızlığın İçinden Düşünceler
82 **Karl Spitteler** (1845-1924)
83 Küçük Bir Dilek
84 Sabah Çanı
85 Dilenci
85 Başka Bir Uyanış
86 **Knut Hamsun** (1859-1952)
87 Yitik Ada
89 **William Butler Yeats** (1865-1939)
91 Innisferee'deki Göl Adası
92 Duni Köyünün Kemençecisi
93 Leda ile Kuğu
94 Siyaset
95 İhtiyar Adamın Şarkısı
96 Bizans'a Yolculuk
97 Her Şey Ayartabilir Beni
98 1916 Paskalya Ayaklanması
101 Sirk Hayvanlarının Kaçışı
103 Güzel Yüce Şeyler
104 Bir İrlandalı Havacının Ölüm Düşüncesi
105 Yollara Düşmüş Aengus'un Türküsü
106 Coole'da Yaban Kuğuları
107 İki Yıl Sonra
108 **Erik Axel Karlfeldt** (1864-1931)
109 Senin Gözlerin Ateş
110 **Ivan Bunin** (1870-1953)
111 Alenuşka
112 Senin Bir Ceylan Gibi O Mahzun Bakışını
113 **Gabriela Mistral** (1889-1957)
114 Geceyarısı
115 Parmağını Yitiren Küçük Kız
116 Uyku
118 Öteki

Doruk 120
Lamento 121
Yalnız Değilim Ben 122
Ölüm Soneleri (V) 123
Dostum 124
Hermann Hesse (1877-1962) 126
Kimsesiz Akşam 128
Ekim 128
Yaşlı Adamla Elleri 129
Siste 130
Serseriler Oteli 131
Günler Ne Kadar 132
Kırık Bir Dalın Takırtısı 132
Bütün Ölümler 133
Gece 134
Üzüntü 135
Evler, Tarlalar, Bahçe Çiti 136
Hava Bozuyor 137
Thomas Stearns Eliot (1888-1965) 138
Mecüsilerin Yolculuğu 140
Ağlayan Kız 142
Çorak Ülke 143
Oyulmuş Adamlar'dan 161
Kutlu Çarşamba'dan 163
Prelüdler 166
Burnt Norton 168
J. Alfred Prufrock'un Aşk Şarkısı 174
Parl Lagerkvist (1891-1974) 179
Güzellik Boy Atar 180
Bir Mektup Geldi 181
Yaşam 182
Yüreğin Şarkıları 183
En Güzel Şey Akşamın Gelişi 184
Ernest Hemingway (1899-1961) 185
Er Meydanı 187
Açık Fikirli Ernest'in Ağıtı 187
Sonunda 188
Tutsaklar 188
Çağımızın İstediği 189
Juan Ramon Jimenez (1881-1958) 190
Geceleyin Düş 191
Yeniden Doğsaydım 191

192 Çoban Yıldızı
193 Fırtına Sonu
193 Tek Gül
194 Nocturne de Moguer
195 ***
198 Memleketi, Moguer
199 **Boris Leonidoviç Pasternak** (1890-1960)
201 Türk Kadını
202 Teğmen Schmidt'in Vasiyetnamesi
203 Mart
204 Kış Şiiri
205 Ağustos
207 Öyledir Öyle Başlar
208 ***
209 Mevsimler
213 Mefisto
215 Şairin Ölümü
217 Niçin Hüzün Dolu Gözlerin
218 **Salvatore Quasimodo** (1901-1968)
219 Görülebilen, Görülemiyen
220 Bu Şehirde
221 Şıp Demiş Akşam Olmuş
221 Bir Ses
222 Duyumsanmayan Zaman
223 Beyazlar Giyinmişsin
224 Geçit
225 Gece Bitti
226 Tindari Rüzgârı
227 Hayat Bir Düş Değildir
228 Bergamo Kalesinden
229 Yoksul Güney İçin Yakınma
230 Ölümlü Ölümsüz
231 Anama Mektup
232 Kar
233 Milano, Ağustos 1943
233 Toprak
234 **Saint-John Perse** (1887-1975)
236 Çocukluk, Sevgilim
237 Şarkı
238 Yağmurlar'dan
242 Anabase
244 Övgüler

Kapıda Yazılı 245
Duvar 246
Kerterizler'den 247
Amers, Strofv, 248
Bir Çocukluğu Kutlamak İçin'den 249
Şarkı 251
Ivo Andriç (1892-1975) 252
Ne Oldu Bana, Düşlerim Ne 253
Tül 256
*** 257
Yorgo Seferis (1900-1971) 258
Masalsı Öykü'den 260
Argonotlar 262
Y. S. Tarzında 265
Roman'dan 267
Nelly Sachs (1891-1970) 270
Hazırdır Bütün Ülkeler 271
Mavi Uzaklıklarda 272
Dünya Ulusları 273
Akkor Bilmeceler'den 274
*** 276
Baksana 278
Sen Geceleyin 279
Siz Tanıklar 280
Ama Kim Öyleyse 281
Nice Yaramız Var 281
Miguel Angel Astrias (1899-1974) 282
Mixco'dan İniyor Yerliler 283
Yaşıyor Pablo Neruda 284
Merhaba, Guatemala! 286
Sürgünün Yakınmaları 290
Pablo Neruda (1904-1973) 293
Gemi 296
Ercilla 298
Unutmak Yok 299
Diktatörler 300
Sandalcı Türküsü Sona Eriyor 301
Gelgitler 305
Çoğuz 306
Mavi-Beyaz Kırlangıç 307
Şili Kekliği 308
Ev 309

310 Yalnızca
311 Oynarsın Her Gün
312 Seviyorum Seni Burada
313 Sorular Kitabı'ndan
314 Oy Ne Zaman, Ne Zaman...
320 Muzaffer Halk
321 Böcek
322 Halkın Ordusuna Güneş Türküsü
325 Güzde Unutulmuş
327 Bu Gece En hüzünlü Şiirleri Yazabilirim
329 Öyleydi ki İspanya
330 Dolaşmak
332 Ölüm Birbaşına
334 Bir Ağıtla Adak Şiir
336 Aşk Soneleri'nden
338 Ateşten Kılıç'tan
340 **Harry Martinson** (1904-1978)
341 Bilinmeyen Deniz
342 Denize Yakın
342 Adsız
343 Sonra
344 Kablo Gemisi
345 Ölmekte Olan Tayfa
346 Kelebek
346 Kandırış
347 **Eugenio Montale** (1896-1981)
348 Alacakaranlıkta İki Kişi
350 Arsenio
352 Değerlerin Düşüşü
353 Dağılgan Gönlümüz
354 İngiliz Kornosu
355 Uzanmak Gölgesine, Soluk ve Dalgın
356 Fethedilen Mutluluk
357 Sahildeki Ev
358 Gündöndüyü Getir Bana
359 Ne Kesin Çizgiler İsterim Senden
359 Balkon
360 Rüzgâr ve Bayraklar
361 Mistral
362 Büyü
363 **Vicente Aleixandre** (1898-1984)
365 Gerçek

Çıplak Bir Kıza 366
Dinlenme 367
Siyah Kalp 368
Verilen El 369
Ergenlik 370
Şekil 371
Şair Herkes İçin Söyler Türküsünü 372
Zifir Gece 374
Odisseus Elitis (1911-1996) 376
Yaşadım O Sevgili Adı 378
Çılgın Nar Ağacı 379
Görünmez Bir Nisan Ayının Günlüğü'nden 381
Mavi Anının Yılları 383
Gecenin Yedi Yedi - Dizesi 385
Czeslaw Milosz (1911- 388
Avrupa Çocuğu 389
Düşüş 393
Ne Kadar Az 394
Bir Saat 395
Karşılaşma 395
Ada 396
Mutlu Bir Hayat 397
Yirminci Yüzyılın Portresi 398
Hazırlık 399
Jaroslav Seifert (1901-1986) 400
Çek Krallarının Mezarları Üzerine 401
Küçük Kızların Türküsü 402
Aynanın Türküsü 403
*** 404
Piccadilly Şemsiyesi 407
Veltrus'taki Park 410
*** 412
*** 412
*** 413
Bach'ın Konçertosu 414
Wole Soyinka (d. 1934) 416
Mevsim 417
Yağdığını Düşünüyorum 418
Telefonda 419
Şafakta Ölüm 421
Katliam, Ekim '66 423
Joseph Brodsky (1940-1996) 425

426 Göller Yöresinde
427 Bir Zorbaya
428 Altı Yıl Sonra
430 Tiberius'un Büstü
434 **Octavio Paz** (1914-1998)
436 Orada ve Arkada
437 Kaynak
438 Aztek Kadını
439 Nesneler ve Görüntüler
441 Trowbridge Street
444 Irmak
448 Herat'ta Mutluluk
450 Kanıtlar
452 Ustıca
454 Kesinlik
454 Günbatımı
455 **Derek Walcott** (d. 1930)
456 D'Encery'e Dönüş: Yağmur
459 Liman
460 Negatifler
461 Sürgüne Gitmeye Hazırlanırken
462 Sonlar
463 Yumruk
464 Aşk Üstüne Aşk
465 Ağıt
466 Övgü Mektubu
467 **Seasmus Heaney** (1939)
468 Yapı İskelesi
469 Nalbant
470 Metro
471 Belfast'taki Dok İşçisi
472 Şiir
473 Böğürtlen Toplarken
475 Bir Doğa Bilimcinin Ölümü
477 **Wislava Szymborska** (d. 1923)
478 Berduş
480 Gösteri
482 Bitiş ve Başlangıç
484 Bitkilerin Suskunluğu
486 Bir Köprüdeki İnsanlar
488 Olumsuz
489 Adolf Hitler'in İlk Fotoğrafı

Uyarı 491
Günter Grass (d. 1927) 492
Aşk 493
Annabel Lee 494
Kiraz 495
Çocuk Şarkısı 496
Yapraksız 497
Kasım Ülkesi 498

Seçilmiş Kaynakça 501

Çevirmenler Dizini 505

Nobel Ödülü ve Seçki Konusunda

Alfred Nobel (1833-1896) dendiğinde ilk akla gelen genellikle Nobel Ödülleri'dir. Bu İsveçli kimyacının dinamit ve daha güçlü patlayıcı maddeleri bulan kimse olduğu çoğunlukla daha sonra anımsanır. Nobel'in işin başlangıcında patlayıcıları insanlığın olumlu yönden hizmetine sunmayı amaçladığını düşünmek doğaldır. Buluşlarının sonradan savaşlarda ve başka alanlarda olumsuz yönden kullanılmasının Nobel'i tedirgin ettiği düşünülebilir. Sanki bu durum karşısında Nobel, diyet öder gibi Nobel Ödülleri'ni vasiyet etmiştir. Nobel Ödülleri'nin parasal kaynağı patlayıcı üretiminden ve sahibi olduğu petrol yataklarından sağladığı servetini bağışladığı Nobel Vakfı'dır.

İlk Nobel Ödülleri, Nobel'in 5. ölüm yıldönümüne rastlayan 10 Aralık 1901'de beş dalda verildi. Fizik, kimya, fizyoloji ya da tıp, edebiyat ve barış dallarında verilen ödüllere 1969'da iktisat dalı da eklendi. Her ödülü İsveç'teki bir kurum saptamaktadır. Edebiyat ödülünü saptayansa İsveç Akademisi'dir. Bu ödül "edebiyat alanında en soylu ve en içten bir ülküden esinlenerek" ürün veren yazara verilir. Önerilen adaylar her yılın Eylül ve Ekim aylarında yetkili kurumlarca değerlendirilir ve ödüle değer bulunan kimse saptanır. Ödül sahibine parasal ödülün yanı sıra altın madalya ve ödül belgesi verilmektedir.

Nobel Ödülleri'nin verildiği ilk yıl Nobel Edebiyat Ödülü'nü Fransız şair Sully-Prudhomme kazandı (1901). I. ve II. Dünya Savaşları ya da başka nedenlerle 1914, 1918, 1935, 1940, 1941, 1942, 1943 yıllarında ödül verilmemiştir. Günümüze kadar 96 yazar ödül almış (1999 itibariyle). Aynı yıl iki kişinin birden ödüle değer bulunduğu da olmuştur. 1904'te Fré-

déric Mistral (Fransa) ve J. Echegaray (İspanya), 1917'de K. A. Gjellerup (Danimarka) ve H. Pontoppidan (Danimarka), 1966'da S. J. Agnon (İsrail) ve N. Sachs (İsveç), 1974'te E. Johnson (İsveç) ve H. Martinson (İsveç) Nobel Edebiyat Ödülü'nü birlikte almışlardır. 1958'de ödüle değer görülen Sovyet yazarı Boris Pasternak ülkesinde eleştirilere hedef olduğu için ödülü almamış, 1964'te de Jean-Paul Sartre (Fransa) ödülü reddetmiştir. 1937'de Hitler bir kararname ile Almanlar'ın Nobel Ödülleri'ni almalarını yasaklamıştı. Bu nedenle, kimya dalında 1938'de ödüle değer bulunan Alman bilim adamı Richard Kuhn ve 1939'da yine aynı dalda ödül verilen Alman bilim adamı Adolf Butenandt ödülü reddetmek durumunda kalmışlardı. Yöresel bir dil olan Oc diliyle yazan Fransız şair F. Mistral de yöresel dille yazıp ödül alan tek kişidir şimdilik.

Nobel Ödülleri'nin bazı dallarında iki kez ödül alan olmasına karşılık edebiyat dalında böyle bir durum günümüze kadar gerçekleşmemiştir. Doğrudan edebiyat ürünleri vermemiş olmalarına karşılık 1902'de Alman tarihçi Theodor Mommsen'e, 1908'de Alman filozof Rudolf Eucken'e, 1927'de Fransız filozof Henri Bergson'a, 1950'de Bertrand Russel'a, 1953'te İngiliz devlet adamı ve tarihçi Winston Churchill'e edebiyat ödülü verilmiştir. İsveçli şair Erik Axel Karlfeldt (1864-1931) kabul etmediği için 1918'de ödül verilememiş, ödül yönetmeliği olanak verdiğinden 1931'de, ölümünden kısa bir sonra bu şair tekrar ödüle değer görülmüştür.

Bu seçkide Nobel Ödüllü 41 şair yer alıyor. Bunların arasında Hauptmann, Hamsun, Hemingway, Andriç gibi şiirleriyle değil de roman, hikâye ya da oyunlarıyla tanınmış olanlar var. Buna karşılık, Nobel Edebiyat Ödülü almış François Mauriac, Luigi Pirandello, Jacinto Benavente Y. Martinez, Halldör Kiljan Laxness, William Faulkner, Samuel Beckett gibi şiir de yazmış olan yazarlar şiirlerine ulaşılamadığı için seçkinin dışında kaldı.

Seçki incelendiğinde görüleceği gibi Nobel Ödülleri'nin 99 yıllık tarihinde günümüzde pek hatırlanmayan şairlere de

rastlanacaktır. Burada da, her Nobel Edebiyat Ödülü'nün verilişinden sonra gündeme gelen ve tartışılan değerlendirme tavrının gerçekten payı olduğu düşünülebilir. Kitle iletişim araçlarının yaygınlık kazanması ve etkinleşmesiyle Nobel Edebiyat Ödülleri'nin bir edebiyat olayı olduğu kadar ticari bir olay niteliği kazanmaya başladığı da söylenebilir. Bu da ayrı bir irdeleme ve tartışma konusudur.

Nobel'li Şairler Antolojisi uzun yıllar boyunca sağlanan bir birikimin ve bu yıllara yayılmış aralıklı çalışmaların sonunda ortaya çıktı. Son aşamada gerek ilk kez yayımlanan yeni çevirileriyle, gerek ilgi ve yardımlarıyla bu çalışmaya katkıda bulunan Özkan Mert'e, Şavkar Altınel'e, Arife Kalender'e, Sunja Altınel'e, Filiz Özdem'e, Nice Damar'a, Jean-Louis Mattei'ye, Gültekin Emre'ye ve Mustafa Şekerci'ye teşekkür ederiz. Seçki'de, çoğunluğu şair ve çevirmen olan her çevirmenden örnek vermeyi amaçladık. Ulaşamadığımız ya da gözümüzden kaçan çevirmenler ve çeviriler kuşkusuz vardır. Çeviriler için ulaşabildiğimiz çevirmenlerden izin aldık, ulaşamadıklarımızın hoşgörüsüne sığınıyoruz. Bazı çevirmenler ya da mirasçıları izin vermedikleri için seçkide bazı çevirilere yer veremedik. Elimizde olmayan bir nedenden kaynaklanan bu eksiklikten ötürü okurlarımızdan özür diliyoruz. Unutulmuş ya da çevirileri dergi sayfalarında kalmış çevirmenleri bu seçki dolayısıyla anımsamış ve anmış olacağımızı da düşündük.

Seçki'de Muallim Naci'den başlayarak genç çevirmenlere kadar 127 çevirmenin çalışmaları yer alıyor. Seçki böylece 1880'lerden günümüze edebiyatımıza şiir çevirisi alanında emek vermiş olanları kapsamış oluyor. Çevirileri için izin verenlere, ulaşamayıp izin alamadığımız ama çevirilerine yer verdiklerimize teşekkür ediyor, aramızdan ayrılmış olanları saygıyla anıyoruz.

Eray Canberk

1901
Sully-Prudhomme
(1839-1907)

Asıl René-François-Armand Prudhomme'dur. Paris'te dünyaya geldi. Küçük yaşta babasını kaybetti. Çocukluğu yaşlı ve dul annesinin yanında geçti. İçli ve duygulu bir çocuktu. Fen bilimlerine ve matematiğe ilgi duydu. Kısa bir süre mühendislik yaptı. Sağlık durumu bu alanda çalışmasına engel olunca hukuk ve felsefe okudu. Bir dönem noterlik yaptı. Aileden kalan mirasla bir süre sonra geçimini sağlayınca kendini tümüyle edebiyata verdi. Hérédia ile tanıştı. Hérédia'nın aracılığıyla Leconte de Lisle'li tanıdı. "Parnasse" topluluğuna katıldı ama düşünceleri bu topluluğa yatkın değildi. Evlilik konusunda düş kırıklığına uğradı ama "Kırık Vazo" şiiriyle kibar çevrelerde genç kızların gözdesi oldu. 1881'de Fransız Akademisi'ne seçildi.

İlk şiirlerini *Stances et Poèmes* (Stanslar ve Şiirler, 1865) ve *Les Solitudes* (Yalnızlıklar, 1869) adlı kitaplarda topladı. İlk şiirlerinde coşumcu eğilimlerinden kaynaklanan hüzünlü ve kötümser bir hava vardır. Daha sonraki şiirlerine bilge bir coşumculuk, inançsız bir tinsencilik ve ülküsel bir kaygıcılık egemendir. Fen bilimlerine ve matematiğe yakınlığı Sully-Prudhomme'u bilim ve teknikteki gelişmelerle insan ahlakının gelişmesi arasındaki bağıntı üzerinde durmaya yöneltti.

Les Destins (Yazgılar, 1872), *Le Zénith* (Başucu, 1878), *La Justice* (Adalet, 1878), *Les Vaines Tendresses* (Boşuna Sevgiler, 1879), *Le Bonheur* (Mutluluk, 1888) öteki şiir kitaplarıdır. *Les Epaves* (Kalıntılar) adlı şiir kitabı ölümünden sonra yayımlanmıştır. Sully-Prudhomme'un şiir sanatı üzerine düşünceleri de kitaplaştı.

Saptanabildiği kadanyla Sully-Prudhomme'dan dilimize ilk çevirileri Muallim Naci yapmıştır. *Kırlangıç ve Gözler* adlı şiirlerin ölçülü ve uyaklı çevirileri *Tercüman-ı Hakikat*'ta yayımlandı (1883). Daha sonra Hüseyin Daniş, Süleyman Vehbi, Süleyman Nazif, M. Enisî (Yalkı), Behiç Enver (Koryak) bazı şiirleri düzyazı (nesir) olarak çevirmişlerdir. 1940'lara kadar yapılan çeviriler arasında Vasfi Mahir (Kocatürk), Cihat Rüştü'nün ölçülü ve uyaklı, Halit Ziya Uşaklıgil'in ölçüsüz ve uyaksız (serbest) çevirileri vardır.

Gözler

Mâî, siyâh bir nice sevdâ-efzâ uyûn
Etmiş şafak safâsını şevk-âver-ı derûn
Toprak içinde şimdi o çeşmân-ı dil-firûz
Hurşîd zîver-i ufk olmakdadır henûz
Çok çeşm-ı hoş-nigâhı leyâlî-i hoş-nümâ
Etmiş sitâreler ile müstağrak-ı ziyâ
Hâk etti şimdi onları zulmetle mümteli
Hâlâ nücûm tarz-ı kadîm üzre münceli
Bunlar gidip de terk-i nigâh ettiler mi? Âh
Yok, yok! O dîdeler kalamaz bence bî-nigâh
Bir başka âleme nazarı vardır onların
Görmez o âlemi gözü göz yummayanların
Setr etse de kevâkibini bizden âsmân
Olmaz mı başka âleme onlar ziyâ-feşân
Gözler de böyledir, ederek bizden istitâr
Olmaktadır cihân-ı digerde ziyâ-nisâr
Çeşmanı sanma hâk tebâb eylemektedir
Onlar cihan-ı gaybe nigâh eylemektedir

Çeviren: Muallim Naci

Rica

Ah! İnsanın nasıl ağladığını bilseydiniz,
Yalnız ve yurtsuz yaşamaktan...
Arasıra meskenimin önünden,
Geçerdiniz.

Eğer bilseydiniz ne husule getirdiğini,
Saf bir nazarın mahzun bir ruhta;
Pencereme bakardınız,
Gûya tesadüfle.

Eğer bilseydiniz nasıl bir mehem getirir,
Bir kalbe bir başka kalbin huzuru,
Kapımın altında otururdunuz,
Bir hemşire gibi.

Bilseydiniz ki ben sizi seviyorum,
Hususile nasıl sevdiğimi bilseydiniz,
Hattâ belki içeri girerdiniz,
Sadece...

Çeviren: Halit Ziya Uşaklıgil

Musamaha

Musamaha müşfik bir kadındır ki
Yanlış bir adımla yoldan sapanlar,
Ebedî lekeli olanlar bile,
Onun şefkatile alın yıkarlar.

Güzel gözlü, alçak gönüllü abla...
İnsan kardeşini mücrim görünce,
Bakmayıp dört yandan atılan taşa,
Gelir baş ucunda ağlar kardeşçe.

Ve o çamurlanmış, acıyla dolmuş
Gönüle yaklaşıp verir varını,
Döker bu lekeyi yıkamak için
Tertemiz, ilâhî gözyaşlarını;

Hiçbir zaman onu utandırmayıp
Tekdirler, küfürler sayıp dökerek,
Bekler sevgisinin yükselmesini
Bilir ki kötülük hemen çökecek.

O zaman okşayan müşfik bir elle
Kaldırır tertemiz olan yığını,
Vurur omuzuna incitmeksizin,
Affeder görünce ağladığını...

Çeviren: Vasfi Mahir (Kocatürk)

Bir Rüya

Rüyamda çiftçi dedi: "Kendin yap ekmeğini,
Sana artık buğday yok, sabana sarıl da gör!"
Dokumacı söyledi: "Sen doku gömleğini."
Duvarcı bana dedi: "Duvarını kendin ör!"

Yalnızdım, hemcinslerim beni terketmişlerdi,
Onların lânetlerini peşimde sürüyordum.
Tanrıya yalvardıkça alsın diye bu derdi,
Yolumda canavarlar dikili görüyordum.

Birdenbire uyandım; sökmüştü altın şafak,
İşçiler çalışıyor, zevkle, ıslık çalarak,
Tezgâhlar işliyordu; ekin örtmüş her yeri.

Duydum saadetimi o gün ben çok yakından,
Hiç kimse hemcinsinin geçemez yardımından;
İnsanların hepsini sevdim o günden beri.

Çeviren: Fethi Yücel

Kırık Vazo

Menekşenin solduğu şu billûrdan vazocuk
Yelpazenin ucuyla birdenbire çatladı;
Hafiften mi, hafiften dokunmuştu fiskecik,
Gözle görmek bir yana, ses bile duyulmadı.

Açılan hafif çatlak gerçi küçük bir şeydi,
Fakat ince billûru günden güne yiyerek
Sinsi bir yürüyüşle boyuna ilerledi.
Kuşattı her yanını yavaşça kemirerek.

Vazodaki taze su boşaldı damla damla
Menekşe çiçekleri kurudukça kurudu,
İlgilenmedi kimse bu küçücük olayla,
Dokunayım demeyin, billûr vazo kırıldı.

Seven el de çok defa, sevdiğini okşarken,
Farkında olmıyarak, kalbinde yara açar.
Kırılır kalp sessizce, hiç mi hiç sezdirmeden,
Sevginin çiçeği kısa zamanda solar.

Kimsecikler göremez olup biten bu işi,
Yara büyür gizlice, işler hep daha derin,
Kahredici derdine deva bulmaz o kişi:
Billûr gönül kırıldı, dokunayım demeyin.

Çeviren: İhsan Akay

1903
Björnstjerne Martinius Björnson (Norveç)
(1832-1910)

Kvikne'de (Norveç) doğdu. Babası bir köy papazıydı. Önceleri gazetecilik ve tiyatro yönetmenliği yaptı. Hikâyeci, oyun yazan ve şair olarak özgürlük ve demokratikleşme konusunda mücadele etti. Björnson'un hayatında ve edebiyat veriminde iki dönem vardır: 1870'lerin ortalarına kadarki dönem "ulusal coşumculuk" dönemi, bu tarihten sonraki "bilinemezci ve köktenci" dönem. İlk dönemdeki hikâyelerinde köylüleri, köylülerin kendilerine özgü demokrasi anlayışını, gözü pekliklerini anlattı. Bu hikâyelerde köylülerin tutucu ve milliyetçi yanlarını eleştirmekten de geri durmadı. İkinci döneminde çağının sorunları üzerine eğildi. Kadın hakları savunucusu, monarşi ve devletin koruduğu kilise karşıtı olarak mücadele etti.

Epik şiirlerini *Bergljot ve Arnljot Gelline* (1870) adlı kitaplarda topladı. Norveç ulusal marşının güftesi Björnson'undur. Bütün şiir, oyun ve hikâyeleri 13 ciltte toplandı (1932).

Ağaç

İlk yaprakları yeşeriyordu ağacın
Tomurcuk tomurcuk, tek tek.
"Alayım mı onları elinden?" dedi
Kırağı sürünerek.
Saçtan tırnağa titreyip ağaç
"Hayır" dedi, yalvararak,
"Çiçek açıncaya kadar
Onları rahat bırak."

Tomurcuklandı çiçekleri ağacın
Ötüştü bütün kuşlar.
"Alayım mı onları elinden?" dedi
Esintiyle rüzgâr.
"Hayır" dedi sallanırken ağaç,
Titremeden yaprak yaprak.
"Çiçek açıncaya kadar
Onları rahat bırak."

Yaz ortası sıcağında
Ağaç meyvesini verdi.
Çocuk dedi: "Toplayabilir miyim
Artık yemişlerini?"
Eğerken yüklü dallarını ağaç
"Tabii" dedi, "toplayabilirsin
Al hepsini,
Hepsi senin için."

Çeviren: L. Sami Akalın

Çocuk ve Kaval

Bütün gün yürümüştü
Çocuk orman içinde;
Gidiyordu çok güzel
Bir ses duyduğu yere.

Kesti bir söğüt dalı
Güzel bir kaval yonttu
Ne ses vereceğini
Anlamak istiyordu.

Kavalın sesi hem şen,
Hem biraz kederliydi,
Bu sesleri dinlerken
Çocuk kendinden geçti.

Daldı gitti uykuya,
O ses gene duyuldu
Ve kaval başucunda
Öyle sallandı durdu.

Şu sesi tutsam diye
Birden uyandı çocuk
Ama solgun gecede
Ses kayboldu çarçabuk.

Çocuk haykırdı, Tanrım
Ah yanına al beni,
Senin çaldığın kaval
Kavurdu yüreğimi.

Tanrı dedi o sana
Tanrısal bir arkadaş
Her ne kadar bir saat
Yanında durmasa da,

Ondan başka her müzik
Zavallı, zayıf, çirkin,
Sen o tanrısal sesi
Ele geçiremezsin.

Çeviren: L. Sami Akalın

1904
Frédéric Mistral (Fransa)
(1830-1914)

Oc diliyle yazan Fransız şair. Maillane'da doğdu ve aynı yerde öldü. Varlıklı bir çiftçinin oğluydu. Nîmes'de hukuk öğrenimi gördükten sonra memleketine döndü ve bütün yaşamını orada geçirdi. Şair J. Roumanille ile birlikte Provence diline ilgi duydu ve bu dil için çalıştı. 1854'te yedi genç şairle birlikte *Félibrige* edebiyat topluluğunu kurdu. 1876-1888 yılları arasında bu topluluğun başkanlığını yaptı ve ölene kadar kendini Provence rönesansına adadı. 1859'da yayımlanan *Miréio* adlı şiir kitabıyla ünü Provence ve Fransa sınırlarını aştı. *Calendau* (1867) ve *Lis Isclo d'or* (Altın Adalar, 1873) adlı şiir kitapları edebiyat topluluğunun tanınmasını ve ünlenmesini de sağladı. Provence'ca-Fransızca bir sözlük hazırladı (1878-1886). Hikâye, trajedi ve anı türünde de eserler verdi. Avignon'da *L'Aioli* gazetesini çıkardı ve *Arleten Müzesi*'ni kurdu.

Mirèio'dan

Provence'lı bir kız anıyorum.
Gençliğinin aşklarında.
Crau ovasında, denize doğru buğdaylarda,
Büyük Homeros'un alçak gönüllü öğrencisi olarak,
Onu izlemek istiyorum. Sadece
Köylü bir kız olduğundan
Crau'nun dışında çok az bahsetmişler ondan.

Alnı, yalnız gençliği ile göz kamaştırıcı
Ne altın tacı, ne Şam kaftanı vardı,
Fakat istiyorum ki onun şanı yükselsin
Tıpkı bir kraliçeninki gibi
Ve hor görülen güzel dilimiz onu okşasın
Ey çobanlar ve çiftçiler, çünkü şiirimi yalnız size
söylüyorum.

Sen, vatanımın yüce Tanrısı,
Ki çobanlar arasında doğmuşsun,
Sözümü ateşle doldur, güç ver bana!
Biliyorsun: Yeşillik içinde
Güneşte ve jalede
İncirler olgunlaşınca
Tamamını toplamak için meyvelerin
Kurt gibi aç olan gelir.

Fakat budaklarını kestiği ağaçta
Hırslı insana elini atmak fırsatı vermeyen
Sen mutlaka yükseklere bir dal koydun.
Körpe güzel bir filizdir o
Misk kokan ve bakire bir fidedir.
Altın sikke gibi olgun bir meyvedir,
Göklerin kuşları doymak için ona konar.

Ben şu küçücük dalı görürüm
İçimi kıpırdatır onun tazeliği!
Görürüm: Sabah rüzgârında
Gökte sallanmakta olduğunu ölümsüz yapraklarının ve meyvelerinin...
Ey, Güzel Allah'ım, ey Dost,
Provence dilimizin kanatlarının üstünde
Kuşların dalını koparmak fırsatı ver bana!

Çeviren: Jean-Louis Mattei

1906
Giosue Carducci (İtalya)
(1835-1907)

Castello'da doğdu, Bologna'da öldü. Babası kasabanın hekimiydi. Babasının etkisiyle devrimcilere ve Manzoni'ye ilgi duydu. Lise yıllarında çağının hemen hemen bütün ünlü yazarlarını, şairlerini okudu. İlk şiir kitabı *Rime* (Uyaklar) 1857'de yayımlandı ve 1850-1860 yıllanndaki bütün şiirlerini *Iuvenilia* (Gençliğe Değgin, 1872) adlı kitapta topladı. Edebiyat öğretmenliğinden sonra Bologna ve Napoli'de edebiyat profesörü olarak üniversitelerde çalıştı. Edebiyat alanında romantiklere karşı yürüttüğü tartışmalarla tanındı. Ateşli bir cumhuriyetçi olmasına karşılık 1870'li yıllarda siyasal düşüncelerinde değişimler oldu ve İtalyan birliğinin ancak krallık yönetimiyle sağlanabileceğini savundu.

1861-1871 yıllarında yazdığı şiirlerini *Levia Gravia* adlı kitapta topladı. İlk şiirlerindeki ahlaki idealizm, siyasal ve ahlaki alanda yenileşme için antik düşünceye duyduğu yakınlık bu şiirlerinde de görülmekle birlikte şiirlerde daha kötümser bir hava, daha kesin ve sert bir söyleyiş vardır. *Iambi ed Epodi* (1867-79) (İamboslar ve Epodlar, 1872) adlı kitabındaki şiirler ise, şairin siyasal çalkantılar içindeki döneminin şiirleridir. Bu şiirlerde buruk, sert, alaylı ya da öfkeli bir hava vardır. *Rime nuove* (1861-87) (Yeni Uyaklar, 1888), baş yapıtı sayılan *Odi barbare* (1877-1889) (Barbar Odlar) ve biçem olarak anlnmışlığa gitmesine karşılık içerik olarak gevşek kalan şiirlerini topladığı *Rime e Ritmi* (Uyaklar ve Uyumlar, 1898) öteki kitaplandır. Kısa kısa dörder dizeden oluşan elli kıtalık *Şeytana İlahi* adlı şiiri ise fırtınalar koparmıştı. Carducci'nin bütün eserleri önce 20 cilt (1889-1909) ve daha sonra 30 cilt (1935-1940) olarak yayımlanmıştır.

Eski Dert

Kırmızı çiçekler açtı
O minicik ellerinle
Eriştiğin nar ağacı.

Gene yeşillendi heryer
Tenha ağaçlıkta şimdi.
Herşeyi canlandırdı Haziran'ın
Aydınlık ve sıcak hediyeleri.

Sen benim ağacımın
Kurumuş ağacımın çiçeği
Son ve tek ümidi boşuna hayatımın.

Soğuk topraklardasın şimdi
Kara topraklarda, kara toprak.
Sana ne güneşin gezgin sevinci erişir
Ne de aşkın elinden gelir
Seni uyandırmak.

Çeviren: L. Sami Akalın

Toskana Maremma'sından Geçerken

Tatlı kasaba, senden aldım
gururumu, yüce şiirimi
nefret ve sevginin tükenmediği gönlümü
seni yeniden görmek hoplatıyor yüreğimi.
Hep aynı sıcaklığı görüyorum sende
gülmekle ağlamak arasında bocalayan gözlerimle
o sıcaklıkta buluyorum düşlerimin izlerini
gençliğin büyüsünde yitik.
Ah sevdiğim, düşlediğim boşunaymış;
hep koştum eremeden hedefe,
yarın düşeceğim artık. Ama uzaktan
barış diyor yüreğime tepelerin
kat kat bulutları, yeşil çayırıyla
sabah yağmurlarında gülerek.

Çeviren: Gülbende Kuray

San Martino

Sis sarp yamaçlarda
yükselir, yağmur çiselerken,
karayelin altında
uğuldar puslu deniz;
kasabanın yollarına
kaynayan fıçılardan
ekşi kokusu yayılır şarabın
yürekleri şenlendirir.
Yanan odunların üzerinde
şiş döner çıtırdayarak:
kapıda seyre dalar
avcı ıslık çalarak
kızıllaşmış bulutlar arasında
kara kuş sürülerinin,
sürgün düşünceler gibi,
akşam göçünü.

Çeviren: Gülbende Kuray

1907
Rudyard Kipling (İngiltere)
(1865-1936)

Bombay'da (Hindistan) doğdu, Londra'da öldü. Babası Lahor Müzesi yöneticisiydi. Sanat ve edebiyatla uğraşır, Hint folklorundan hikâyeler derlerdi. Bir papazın kızı olan annesinden ahlak ve Hıristiyan inançlan açısından etkilendi. Hintli dadılarından masallar, efsaneler ve hikâyeler dinleyerek büyüdü. Yedi yaşındayken kızkardeşiyle birlikte İngiltere'ye öğrenime gönderildi. Emekli bir denizci ailesinin yanında kaldılar. Yaşlı denizciden deniz serüvenlerinin hikâyelerini dinledi. Okuduğu okulda da imparatorluğun dört bir yanında görev yapan asker ve sivil kimselerin çocuklanyla arkadaş oldu. Okul yöneticilerinden biri Kipling'in edebiyata olan yeteneğini keşfetti. Kipling okul gazetesini yönetmeye başladı.

Öğrenimini bitirip Hindistan'a dönen Kipling gazeteci oldu ve ilk şiir kitabı *Departmental Ditties* (Bölgesel Şarkılar, 1886) ve *Plain Tales from the Hills* (Dağların Basit Öyküleri, 1888) adlı ilk hikâye kitabı yayımlandı. 1889'da İngiltere'ye dönmeden önce Hindistan, Çin, Japonya ve Amerika'yı gezdi. 1892'de Amerikalı bir kadınla evlenerek eşinin memleketi Vermont'a yerleşti. Burada Amerikan yaşama tarzına uyum sağlayamadı ve tekrar ülkesine döndü. 1902'de Burwash'e (Sussex) yerleşti ve ömrünün sonuna kadar burada yaşadı.

Güçlü bir şiir yaratmasına, yeni çıkışlar yapmasına karşın Kipling şair olarak pek etkili olamamıştır. Anlatımcı, öğüt verici, zaman zaman iddialı şiirleri yaşadığı dönemin yenilikçi şiir anlayışının gerisinde kalmıştır. Roman ve hikâyelerinde dil ustalığı, şiirsellik, renkiilik vardır. Şiir, hikâye ve romanlarında Anglosakson milliyetçiliği, yayılmacılığı ve yiğitliği en belirgin çizgidir. Roman ve hikâyelerinde çocukluğunda dinlediği Hint masal ve efsanelerinden, denizci serüvenlerinden yararlanmıştır.

Kipling'in birçok roman ve hikâyesi dilimize çevrilmiştir. Şiirleri ise çok az çevrilmiştir *Barrack-Room Ballads* (Kışla Baladları, 1892), *The Seven Seas* (Yedi Denizler, 1896), *Songs from Books* (Kitaplardan Şarkılar, 1912), *The Years Between* (Aradaki Yıllar, 1919) öteki şiir kitaplarıdır.

Eğer

Eğer sakin kalabiliyorsan çevrendeki her kişi
Telâşa kapılıyor ve suçluyorken üstelik seni,
Eğer güveniyorsan kendine herkes sorgularken değerini,
Ama hesaba katıyorsan yine de dediklerini;
Bekleyebiliyorsan eğer ve yorulmuyorsan beklemekten
Ve yalan söylerlerken hakkında, sen söylemiyorsan
Ve nefret ederlerken senden, etmiyorsan sen,
Fakat fazla iyi, fazla akıllı da görünmüyorsan:

Eğer düş kurabiliyorsan -efendin olmadan ama düşler;
Eğer düşünebiliyorsan -tek hedefin düşünmek olmadan ama;
Karşına çıkan ister Felâket olsun, ister Zafer,
Karşılayabiliyorsan eğer o sahtekârları aynı serinkanlılıkla;
Eğer kaldırabiliyorsan söylediğin doğru sözlerin
Çarpıtılmasını şarlatanlarca aldatmak için salakları
Ve görüp de kırıldığını hayatını adadığın şeylerin,
Baştan inşa edebiliyorsan yıpranmış aletlerle, eğip başını:

Eğer tüm kazandıklarını toplayıp bir araya, bir an
Yitip gitmelerini göze alabiliyorsan zarın tek bir atımıyla
Ve yitirdiğinde hepsini, tekrar sıfırdan başlayabiliyorsan
Ve ağzından tek bir şikâyet sözü çıkmıyorsa;
Zorlayıp yüreğini, sinirlerini ve kaslarını, yapabiliyorsan
yapman gerekeni, vücudun artık tükenmişken
Ve dayanabiliyorsan kalmamışken içinde hiçbir şey
İrade gücünden başka, "Dayan!" diyen:

./...

Eğer konuşup hem kalabalıklarla, hem koruyorsan
saffetini,
Halk adamı da olabiliyorsan kadeh tokuştururken
Krallarla,
Eğer ne düşman, ne can dostun kırabiliyorsa seni,
Önemliyse senin için her insan, hiçbirini abartmadan
fazla;
Eğer yol alıyorsan her acımasız dakika boyunca
Yarışın altmış saniyelik hakkını vererek,
Senindir yeryüzündeki herşey ve bütün Dünya
Ve, daha önemlisi oğlum, Adam olacaksın demek!

Çeviren: Roni Margulies

Vampir

Bir budala vardı, tapardı nasıl inançla
(Tıpkı sizle ben gibi!)
Bir paçavraya, bir kemiğe, bir tutam saça
(Biz aldırmayan kadın derdik o taptığına)
Ama güzel meleğim derdi budala ona-
(Tıpkı sizle ben gibi!)

Ah, o geçen yıllarımız, akan yaşlarımız:
Hem beyin, hem de bilek gücümüzü tükettik
O kadın için ki tüm bunları hiç bilmedi
(Ve artık biliyoruz ki bilmekten acizdi),
Anlamadı üstelik!

Bir budala vardı, verdi tüm elindekini
(Tıpkı sizle ben gibi!)
Onurunu, inancını ve iradesini
(Ve bu değildi hiç de kadının istediği)
Ama budalalar önleyemez kaderini
(Tıpkı sizle ben gibi!)

Yiten çabalarımız, kaçan fırsatlarımız:
Düşlerimizi neler nelerle süslemiştik
O kadın için, bunun nedenini bilmeyen
(Evet, artık biliyoruz ki bir an bilmeyen)
Anlamayan üstelik!

Budala kaldı o budala postuyla bir tek
(Tıpkı sizle ben gibi!)
Giderken elindeydi kadının bunu görmek-
(Ama tarihler yazmıyor denediğini pek)
Budala da yaşadı, için için ölerek-
(Tıpkı sizle ben gibi!)

Şimdi ne utancımız, ne de işte hıncımız
İçimizi dağlayıp açan böyle bir delik-
Yanıyoruz çünkü biliyoruz bilemezdi
(Kavradık ki bu güç onda yoktu, bilemezdi).
Anlamazdı üstelik!

Çeviren: Şavkar Altınel

Bitiş İlâhisi*

Babalarımızın yüzlerce yıllık Tanrı'sı,
Efendisi uzaktaki askerlerimizin,
Senin ulu elin veren bize tüm bunları,
İzninle hâkimleriyiz Kuzey'le Güney'in.
Bizimle ol, Orduların Rabbi olan Tanrı'm**
Ki hiç unutmayalım -ki hiç unutmayalım!

Gürültü diniyor, sona eriyor kargaşa,
Çıkıp gidiyor Liderler ve Krallar tek tek;
Bizden istediğin kurban hâlâ aynı ama:
Alçakgönüllü, eğilmeyi bilen bir yürek.***
Bizimle ol, Orduların Rabbi olan Tanrı'm
Ki hiç unutmayalım -ki hiç unutmayalım!

Uzaklarda eriyip gider gemilerimiz,
Burunlarda, kumullarda alçalır ateşler:
Ve bir de bakarız ki dünkü o debdebemiz
Artık geçmişte Nineve ve Tir'le beraber!
Bizi bırakma, ulusları sınayan Tanrı'm
Ki hiç unutmayalım -ki hiç unutmayalım!

---

* Ayinin sonunda rahiple koro sıra halinde kiliseyi terk ederlerken söylenen ilahi. Bu şiir 1897'de Kraliçe Viktorya'nın Elmas Jübilesi sırasında İngiliz İmparatorluğu'nun gücüyle böbürlenenlere karşılık vermek için yazılmış ve özellikle bir gün bu İmparatorluğun da tarih olabileceğini vurgulayan üçüncü kıtasıyla büyük yankı uyandırmıştır. (Bütün dipnotlar çevirmenindir.)

** Bkz. Kutsal Kitap: "Kimdir o İzzet Kralı? Orduların Rabbi: İzzet Kralı odur." (Mezmurlar 24: 10)

*** "Çünkü sen kurbandan zevk almazsın; yoksa arzeylerdim; yakılan takdimeden razı olmazsın. Allahın kurbanları kırılmış ruhtur; Ey Allah, kırılmış ve ezilmiş yüreği hor görmezsin." (Mezmurlar 51: 16-17)

Kazandığımız o zaferlerden sarhoş olup
Bırakırsak adını almayı ağzımıza,
Konuşursak ileri geri, kibirle dolup
O alçak kavimler gibi, uymayan yasana,
Bizimle ol, Orduların Rabbi olan Tanrı'm
Ki hiç unutmayalım -ki hiç unutmayalım!

Putperestçe düşünenler güvendiği için
Duman saçan borularla demir kıymıklara,
Görmeyip boşluğunu bunlarla yiğitliğin
Sığındığı için sana değil de onlara
Ve tüm gururumuzdan, taframızdan dolayı
Merhamet et, bağışla, Yarab, biz kullarını!

Çeviren: Şavkar Altınel

Doğu ile Batı'nın Baladı

Doğu Doğu'dur, Batı da Batı; bu ikili hiç birleşmeyecek
Kıyamet kopup yerle gök yüce Tanrı'nın önüne çıkana dek.
İki mert adam yalnız oldu mu ama, ne Doğu, ne Batı o an,
Ne ırk, ne soy, olsa da o iki adam iki bambaşka dünyadan!

Yirmi adamla çıkmıştı Kemal sınır boyunda eşkiyalığa,
Çalmıştı Albay'ın kısrağını, Albay'ın canı olan adeta.
Çalmıştı hayvanı ahırından şafaktan sonraki o vakitte,
Ters çevirip mıhlarını alıp götürmüştü saatlerce önce.
Albay'ın bir kılavuz koluna komuta eden oğlu konuştu,
Dedi: "İçinizde bu Kemal'in nerde olduğunu bilen yok mu?"
Bunun üzerine Resaldar'ın* oğlu Muhammed Han söz alarak
Dedi: "Sabah sisinin izini sürersen bulursun onu ancak;
Gün batarken Abazay'ı basar, tan ağırırken de Boner'dedir,
Gene de, inine varmak için Bukloh Kalesi'ni geçmelidir.
O kaleye sen de at sürersen şimdi dört nala dolayısıyla,
Tanrı'nın izniyle yakalarsın ulaşmadan Cagay Boğazı'na;
Ama Cagay'ı geçmişse eğer atını çevir hemen, dön geri,
Çünkü Kemal'in adamlarıyla kaplıdır o ovanın her yeri,
Sağı kayadır, solu da kaya, ortası desen kupkuru diken
Tüfek horozu sesi duyarsın, tek bir adam bile gözükmezken."

Albay'ın oğlu atladı hemen bir ata, hantal, boz bir attı bu,
Ağzı kocaman, yüreği kara, darağacı sanki kalın boynu.
Albay'ın oğlu vardı kaleye, yemek çıkardılar kendisine,
Ama durup da yemek mi yer hiç eşkiya izi süren bir kimse?
Bukloh Kalesi'nde eğlenmeyip ayrıldı dört nala gene ordan
Ve bir noktada gördü ki kısrak o dar boğaza girmişti çoktan,

./...

* Hindistan'daki İngiliz ordusunda bir süvari birliğine komuta eden Hintli (ÇN).

Gördü ki ilerideydi kısrak ve Kemal binmişti sırtına da;
Bekleyip kaldırdı piştovunu yanlarına yaklaşınca anca.
Tetiği bir çekti, iki çekti, ıska geçti ıslık çalan kurşun.
"Askersin, belli," dedi Kemal; "ya ata binmeyi biliyor musun?"
Geçtiler dar Cagay Boğazı'ndan, vahşi birer toz hortumu gibi,
Boz at on yaşında bir geyikti, ama kısrak bir ceylandı sanki.
Boz at alıp kemirdi gemini ve salladı dev başını hırsla,
Kısrak oynadı gemiyle bir kız eldiveniyle nasıl oynarsa.
Sağ taraf kayaydı, sol da kaya, ortada vardı yalnızca diken,
Üç kez horoz çekildi bir yerde, tek bir adam bile gözükmezken.
Ay kayboldu gökte, nal sesleri arasında söktü kızıl şafak,
Boz at yaralanmış bir boğaydı, ama yavru bir geyikti kısrak.
Boz at yığılıp kaldı bir dere yatağında, yığıldı öylece,
Kemal dönüp uzattı elini hemen yerde yatan süvariye,
Bir yandan da bir vuruşta gencin piştovunu itip düşürerek
Dedi: "Bil ki salt ben istediğim için sağ kaldın bu noktaya dek,
Ne tek bir ağaç var bu koskoca ovada, ne de çıplak bir kaya
Ki eli tetikte bir adamım gizleniyor olmasın ardında.
İndireceğime kaldırsaydım elimde tuttuğum şu dizgini,
Hızla koşan o küçük çakallar yiyor olurdu şimdi leşini;
Kaldıracağıma indirseydim şu başımı işte böyle yapıp,
Öyle doymuş olurdu ki kuzgun, havalanamazdı kanat açıp."
Albay'ın oğlu dedi usulca: "Kurdu kuşu doyur çok istersen,
Ama ziyafetin hesabını yapmayı da unutma önceden.
Bin atlı çıkagelirse kalan kemiklerimi götürmek için
Bir hırsız ödeyemeyebilir bedelini böyle bir yemeğin.
Atlar tarladaki başağı yer, adamlar ambardaki buğdayı,
Ağılları odun yapıp yakar kestikten sonra herbir danayı,
Ama bu seni ürkütmüyorsa, akrabaların yemeğe hazır:
İt çakalın kardeşidir; haydi, köpek, uluyup hepsini çağır.

./...

Yok, bu ücret sana biraz fazla tuzluca gibi geldiyse eğer,
Dövüşerek geçerim buradan, yeter ki o kısrağı bana ver."
Kemal elini tutup ayağa kalkmasına yardım etti onun.
"Köpek sözü etmek olmaz," dedi, "arasında bir kurtla boz
kurdun.
Bana zarar verdiysen alçağım. Seni hangi ana doğurdu ki
Böyle şakalaşabiliyorsun ölümle korkmadan şafak vakti?"
Albay'ın oğlu dedi usulca: "Kavmimin kanı var salt ardımda;
Al o kısrak senin olsun. Erkek adammış taşıdığı sırtında!"
Kısrak Albay'ın oğluna gidip sürttü burnunu göğsüne
birden:
"İkimiz de merdiz," dedi Kemal, "ama hoşlanıyor
gencimizden,
Al geri götür, babanın olsun hem de firuzeli dizginlerim,
İşlemeli eğerimle eğer örtüm ve gümüş üzengilerim.
Genç ikinci bir piştov çıkardı ve uzattı tutup namlusundan;
"Deminkini bir düşmandan aldın," dedi; "al bunu da bir
dostundan."
"Armağana karşılık armağan," dedi Kemal, "can gerek
cana da:
Baban oğlunu gönderdi bana, sen de götür oğlumu babana."
Bir ıslık çaldı hemen; indi sarp bir dağın doruğundan tek
oğlu;
Genç bir keçi kadar çevikti ve mızrak gibi dimdik
duruyordu.
"Bu kılavuz kolu komutanı," dedi Kemal, "bil, artık efendin.
Sol yanında at sür, bir zırh gibi korusun onu her an bedenin.
Ölüm ya da ben çözene dek bu bağı, nerde olursanız olun
Canını ver gerekirse onun için, canın bundan böyle onun.
Kraliçe'nin ekmeğini ye, düşmanlarını da bil düşmanın;
Bu sınır boyu yatışsın diye döğüş adamlarıyla babanın.
Gözü pek bir asker olup yüksel, hiç düşmesin kılıcın elinden;
Belki seni Resaldar yaparlar, beni Peşavar'da asarlarken."

Gençler birbirlerine baktılar, bir kusur görmedi ikisi de,
Kan kardeş oldular oracıkta and içip ekmekle tuz üstünde,
Kan kardeş oldular and içerek üstünde ateşin ve toprağın
Hayber bıçağının üstünde ve adlarının üstüne Allah'ın,
Albay'ın oğlu bindi kısrağa, Kemal'in oğlu ise boz ata,
Yalnız biri çıkmışken Bukloh'tan, ikisi döndüler bir arada.
Kılıcını çekti her nöbetçi Kemal'in oğlunu fark edince;
İçlerinde diş bilemeyen tek bir kimse yoktu bu dağlı gence.
Ama, "Yapmayın," dedi Albay'ın oğlu, "yapmayın sakın ha, durun:
Dün eşkiya kanı dökerdiniz, bugün kanını bir kılavuzun!"

Doğu Doğu'dur, Batı da Batı; bu ikili hiç birleşmeyecek
Kıyamet kopup yerle gök yüce Tanrı'nın önüne çıkana dek,
İki mert adam yalnız oldu mu ama, ne Doğu, ne Batı o an,
Ne ırk, ne soy, olsa da o iki adam iki bambaşka dünyadan!

Çeviren: Şavkar Altınel

Danny Deever

"Neden çalıyor borazanlar, çalıyor böyle?" dedi erat.
"Bizi çağırmak için, bizi çağırmak için," dedi Çavuş.
"Neden yüzün öyle bembeyaz, bembeyaz olmuş?"
dedi erat.
"Ürperiyorum düşündükçe göreceğimi," dedi Çavuş.
Asıyorlar Danny Deever'ı, çalıyor işte ölüm marşı,
Birlik merasim alanında, kurulmuş bugün darağacı,
Düğmelerini kopartmışlar, sökmüşler hep pırpırlarını
Ve asıyorlar Danny Deever'ı bu sabah.

"Arka sıradakiler neden soluk soluğa?" dedi erat.
"Hava çok soğuk da, hava çok soğuk da ondan,"
dedi Çavuş.
"En ön sıradaki o adam neden bayıldı?" dedi erat.
"Güneş dokunmuş olsa gerek, güneş dokunmuş,"
dedi Çavuş.
Danny Deever'ı asıyorlar, getirdiler alana işte,
Durdurdular Danny Deever'ı hemen tabutunun önünde,
Sallanacak pis katil köpek geçmeden bir otuz saniye;
Asılıyor, görün, Danny Deever bu sabah!

"Koğuşta yatardı sağımda, ordaydı yeri," dedi erat
"Bu gece uyuyacak artık çok uzaklarda," dedi Çavuş
"Bira ısmarlamıştı bana kim bilir kaç kez," dedi erat.
"İçiyor tek başına acı bir bira şimdi," dedi Çavuş.
Danny Deever'ı asıyorlar, bakışınızla çivileyin;
Vurdu uyuyan bir askeri, sekmesin gözü birinizin,
Yüz karası dokuz yüz adet hemşehrisiyle bu birliğin
Asılırken Danny Deever böyle bu sabah.

"Nedir ki o karaltı, duran güneşe karşı?" dedi erat.
"Danny Deever can çekişiyor var gücüyle," dedi Çavuş.
"Yukardan gelen bu inilti nedir ki peki?" dedi erat.
"Geçiyordur başlarımızın üstünden ruhu," dedi Çavuş.

Çünkü bitirmişler işini, çalıyor yürüyüş marşı,
Dörtlü sıra oldu askerler, birlik terkediyor alanı,
Her genç nefer titriyor, akşam mecburen dikecek birayı
Astıktan sonra Danny Deever'ı bu sabah.

Çeviren: Şavkar Altınel

1911
Maurice Maeterlinck (Belçika)
(1862-1949)

Fransızca yazan Belçikalı yazar. Gent'te (Belçika) doğdu, Nice'te (Fransa) öldü. Asıl adı Maurice Polydore-Marie Maeterlinck. 1932'den sonra Kont Maeterlinck diye de bilinir. Cizvit okulunda okudu, hukuk öğrenimi gördü ve kısa bir süre avukatlık yaptıktan sonra yazarlığı seçti. Fransız Simgeci şairleriyle dostluk kurdu. 1896'dan sonra Fransa'da yaşamaya başladı. Şiirlerini 1889'da *Les Serres chaudes* (Sıcak Limonluklar) adlı kitapta topladı. Aynı yıl *La Princesse Maleine* (Prenses Maleine) adlı oyunu sahnelendi. Yazar bu oyunda yaşanan çevre gerçekçiliğinden koparak tiyatroya ilk kez Simgeciliğe özgü belirleyici nitelikleri getirdi ve oyun beklenmedik, dikkate değer bir yorum olarak seyirci karşısına çıktı.

Maeterlinck şiir, oyun ve denemelerinde Simgeciliğe bağlı, gerçeklikle içsel bir ilişki kuran, gündelik olanı gizler içine sararak, gizemci yoldan örten bir yazar olarak gözüktü. Oyunlannda gündelik yaşamın yalın katlığını yıkmaya çalıştı. *La Vie des Abeilles* (Karıncaların Yaşamı, 1901), *L' Intelligence des Fleurs* (Çiçeklerin Zekâsı, 1907), *La Vie des Termites* (Termitlerin Yaşamı, 1926), *La Vie des Fourmis* (Kanncalann Yaşamı, 1930) gibi doğabilimle ilgili ama yine kendi düşünceleri doğrultusunda eserler de kaleme aldı. Denemelerini *La Mort* (Ölüm, 1913), *L'Hôte inconnu* (Yabancı Konuk, 1917) gibi kitaplarda topladı. 1900'de yayımlanan *Quinze Chansons* (On Beş Şarkı) öteki şiir kitabıdır.

Maeterlinck'in dilimize çevrilen kitapları: *İçerde* (Intérieur) (Çev. Ali Galip; *Evin İçi* adıyla Sabahattin Eyuboğlu), *Kanncalann Hayatı* (La Vie des Fourmis) (Çev. Mehmet Naci Ecer), *Mavi Kuş* (l'Oiseau bleu) (Çev. Mehmet Şükrü Erden; Mehmet Tevfik Sayman; Güzin Sayar) *An* (La Vie des Abeilles) (Çev. Hilmi Malik Evrenol),

Monna Vanna (Çev. Yaşar Nabi-Bedrettin), *Pelléas ve Mélisande* (Çev. Turgut S. Eren), *Mavi-Sakal yahut Beyhude Kurtuluş* (Ariane et Barbe-Bleue) (Çev. Yaşar Nabi Nayır), *Tanrı Huzurunda* (Çev. Ferid Namık Hansoy), *Çağrılmadan Gelen* (L' Intruse) (Çev. Memet Fuat), *Körler* (Les Aveugles) (Çev. Vedia Tatarağası-Ömer Akkan), *Yosuncuk ile Tosuncuk* (Çev. H. İsmail Uygar).

Şarkı

Bir gün döner gelirse
Ona ne söylemeli?
-Dersin ki bekleyerek
Kapadı gözlerini.

Ya yine o sorarsa
Beni hiç tanımadan?
-Belki bir derdi vardır,
Ona kardeşçe davran.

Nerde diye sorarsa
Ne cevap vereyim ben?
-Ver altın yüzüğümü
Hiç bir şey söylemeden.

Ya derse ki salonda
Neden yok hiç kimseler?
-Açık kalmış kapıyı
Sönmüş lâmbayı göster.

Ya o zaman derse ki
Nasıl oldu ölümü?
-Belki ağlar, korkarım,
Söylersin güldüğümü.

Çeviren: Suut Kemal Yetkin

Karanlık Sunu

Şu kötü yapıtımı sunuyorum size
Ki ölülerin düşüncelerini andırır
Ve pişmanlıklarımın kır tanrısı üstüne
Ay ışığı fırtınayı yola çıkarır

Düşlerin yılanları mor
Keleplenmiş uykumun ortasına
Güneşte boğulmuş aslanlar
Ve kılıçlar isteklerimin başında

Uzak suların dibinde zambaklar
Ve açılmayan eller kapanıp da
Ve kırmızı saplı düşmanlıklar
Aşkın yeşil yas giysileri arasında

N'olur, acıyınız söze, Tanrım!
Bırakınız kalsın donuk dualarım
Ve ay otların içine sızmada
Biçmek için geceyi ufuklarda.

Çeviren: Cemal Süreya

Limonluk

Ey ormanların ortasındaki limonluk!
Ve sizin hiç örtülmeyen kapılarınız!
Ve sizin kubbeniz altında olan her şey!
Ve benim ruhumun altında sizlere benzeyenler!

Acıkmış bir prensesin düşünceleri,
Bir gemicinin çöldeki iç sıkıntısı.
Onmaz hastaların pencerelerinde bakır nefeslilerden bir musiki.

Gidin en ılık köşelere!
Hasat günü bayılmış bir kadın sanki,
Düşkünlerevinin avlusunda posta arabacıları var;
Uzakta, geçer bir ren geyiği avcısı, hastabakıcı olmuş.

İnceleyin ay ışığında!
(Aaa, hiçbir şey yerli yerinde değil!)
Yargıçların karşısında çılgın bir kadın sanki,
Pupa yelken bir savaş gemisi bir kanalda,
Zambaklarda gece kuşları,
Bir yas çanı öğleye doğru,
(Bu çanların altında orda!)
Bir hastalar konak yeri çayırda,
Bir eter kokusu bir güneşli gün.

Tanrım! Tanrım! Ne zaman kavuşacağız yağmura
Ve kara ve rüzgâra limonlukta!

Çeviren Eray Canberk

Yansımalar

Yükselen rüya suyunun altında
Korkuyor ruhum, ruhum korkuyor!
Ve düş kaynaklarının içine dalmış
Parlıyor ay yüreğimin ortasında.

Kamışların tasalı sıkıntısı altında,
Yalnızca derin yansımaları nesnelerin,
Zambakların, palmiyelerin ve güllerin,
Ağlarlar suların dibinde hâlâ.

Düşer yaprakları çiçeklerin tek tek
Gökkubbenin yansısı üstüne,
Rüyanın suyuna ve aya
İnmek için sonsuza dek.

Çeviren: Eray Canberk

Dua

Acıyın benim çaresizliğime
Dileklerimin eşiği önündeki!
Ruhum güçsüzlükten ve lekesizce
Uyuşukluklardan solgun besbelli!

Ruhum ki vazgeçilmiş uğraşları var,
Ruhum ki rengi uçmuş hıçkıra hıçkıra,
Titreyen yorgun ellerine bakar,
Tutarken açmamışlığın çiçeğini, boşuna.

Ve son nefesini verirken gönlüm
Eflâtunî düşlerin hava kabarcıkları halinde,
Sular yorgun bir ayın ışığını ruhum
Balmumundan yapılmışcasına narin elleriyle.

Bir ay ışığı ki orda ortaya çıkar
Yarınların sararmış zambakları hayal içre;
Bir ay ışığı ki orda yalnızca doğar
Ellerimin kederli gölgeleri hem de.

Çeviren: Eray Canberk

1912
Gerhart Hauptmann (Almanya)
(1862-1946)

Doğabilim, felsefe ve tarih okudu. Oyun yazan olarak tanınan Hauptmann hikâye, roman ve şiir de yazdı. *Die Weber* (Dokumacılar, 1894) adlı oyunuyla üne kavuştu. Alman edebiyatı içinde doğalcılık akımının en önemli temsilcilerinden biri sayıldı. Bir süre simgeci anlayışla oyunlar yazdıktan sonra tekrar doğalcılık anlayışını sürdürdü.

Hauptmann'ın *Kunduz Kürk, Güneş Batarken, Elga, Rose Bernd, Hat Bekçisi, Dokumacıların İsyanı* (Dokumacılar), *Fareler* adlı oyunları ve bir uzun hikâye olan *Sevgili Wanda* ile *Soanalı Münkir, Dağlara Çekilen Papazın Aşkı* adlı romanı da dilimize çevrilmiştir.

Gençlik yıllarında şiir yazmaya başlayan Hauptmann'ın *Till Eulenspiegel* (1927) adlı bir şiir kitabı vardır. Arife Kalender'in Hauptmann'dan yaptığı şiir çevirileri ilk kez bu seçkide yayımlanmaktadır.

Bir Sabah

Büyük şehir Paris'in içinden,
bir sabah, bana doğru geliyordu,
bir sabah, hüzünlerin ve sisin içinden
doğu rüzgârları eserken savruntulu.

Yaprak bıraktı, bir küçük yaprak
ince bir dalın gençliğinden,
masama gelip kondu sürüklenerek,
doğu kışlarından ve buzlu.

Nereden geliyorsun sen küçük yaprak,
böyle narin ve örselenmemiş?
Hangi fidandan aldı seni yel,
seni bana bağışlayan kim?

"Bilmez misin o genç ağacı yoksa?
Odur beni buralara gönderen.
Sürgünlerinde şans taşır, gövdeciği
öyle güçlüdür avcının kargısından."

Tanıyordum bu fidanı, tanıyordum sanırım,
yapraklarını, kanının kokusunu,
duyumsanıyordu uzaklardan
ilkbahar ve buza kesmiş hava.

Altınımsı bir ışık, çimen soluğu gibi
ve en yeni mayıs ışıltısı,
yadırganan rahatlıkla, kırılıyordu gelip
tenhalığımda, çınıltı ve gürültülerle şuracıkta.

Çeviren: Arife Kalender

Şiir

Eliyle silerek alnını
yenilerden söz ediyor adam: "Halk ve ülke,
benim olanı sizlere verdim
severek aşkı ve susarak özlemle.

Uyu, uyu kadınım! Nenni, nenni bebeğim
Serin yatağınızda sessizce uyuyun!
Orda, dışarda dar geçitlerde
hayaletler, uzun ince ve kuru.
Ülkemizde yarası sarılmamış
acılardan ve yoksulluklardan bir deniz
dalgalarını ateş titreşimleriyle
vurur dört duvarıma."

Alışıldığı gibi nasıl davranırlarsa
güçleriyle mutlu erkekler,
iner karanlığın tokmağı
ve dağılır her bir parça içinde.
Adam gider -orda, sözsüz, selâmsız,
ayaklarına yalnızlık çöker;
tıknefes yollarda terler
durur ve uzun süre kekeler.

"Bayım, çek git! -Senin işin
hiçbir zaman bitmez.
Onlar senatoda ateşle oynayacak
kavrulmuş cesedinin üstünde
alev çıngıları düşecek,
ölüm ve yaşamak olacak bu.
Onlar vahşi kini büyütecek,
varlığına sövecekler."

"Bırak hep birlikte çoğaltsınlar
küfretsin, lânetlesinler bırak!
Yanardağımı uyandırdım
görmeye gelecekler beni bilmek için
nedir bendeki ölümü ve yaşamı yan yana tutan!
Yoksulların ekmeğe ihtiyacı var; -
bunu sunmak istiyorum onlara,
haklı kılmalıyım tüm dileklerini!"

Çeviren: Arife Kalender

Şiir

"Tarlakuşu, konuş! Söylediğin ne
gece yarısı şarkılarında?
Yakamozlanıyor ayışığı denizde
ve uçsuz bucaksız çayırlarda."

"Bitirmek isteğindeyim
övgülerimi usulca,
şarkı söylemeliyim, şarkı,
günler geceler boyunca!"

Çeviren: Arife Kalender

Akşam

Ormana doğru ilerliyor beyaz bir yılan
sivri başını, kuyruğunu savuruyor yel
gidiyor çelik gibi yivlenerek diplerde
yorulmak nedir bilmeyen nabzında toprağın.

Uzun süre yitti ormanın derinliklerinde
dikerken başını sessizce bir ceylana doğru
oynaşırken akşamın soluğu, sis halkalar ıhlamurun
tepesinde
korkarak çınlıyor uzakların yakınında puhu.

Bir gölcük unutkan dünyanın düşlerinde
Bahar yağmuruyla kabarmış, kıyısında Ren'in
yansıyor doğunun ve batının yalnızlığında

Karaağaçların üstünde doğunun engin mavisi
firuze takılarıyla süslüyor alnını;
batının çalımını bozuyor yaz artıkları.

Çeviren: Arife Kalender

Ayışığı Kıpırtıları

Usulca doğruluyorum yataktan
yorgun, bitkin bedenimle;
ılık bir yaz gecesi
güç veriyor bana yeniden

Ayışığı denizin ve toprağın üstünde
alacakaranlığı dağıtıyor;
ince kumların arasında
dalgalar birbirine abanıp kayıyor

Durmadan üflüyor deniz
tunç borusunu İsrafil'in;
bereketleniyor çavdar tarlası
küçük fısıltılarla mırıldanıyor

Çayırlar, kır ve orman
büyü suskusunda yanar dönerken;
yukarda ayışığında yıkanan
duyuluyor şarkıları tarlakuşlarının

Çeviren: Arife Kalender

1913
Rabindranath Tagore (Hindistan)
(1861-1941)

Bengalce yazan Hindistanlı yazar. Kalküta'da doğdu, Santiniketan'da öldü. Soylu bir ailenin on dördüncü çocuğuydu. Brahman bir aile çevresinde, Batı'ya açık, şiir sever bir ortamda yetişti. Düzenli öğrenim göremedi. Babası "büyük bilge" sanıyla anılan bir yenilikçiydi. 1883'te evlendi ve babası tarafından topraklarının yönetimiyle görevlendirildi. Bu dönemde toprak insanlarıyla ve onların sorunlarıyla yakından ilgilendi. 1901'de Santiniketan'da (Batı Bengal) yarı okul, yarı dinsel eğitim merkezi niteliğindeki okulu kurdu. Bu okul günümüzdeki Visva-Bharati Üniversitesi'nin çekirdeğini oluşturdu. 1902'de eşini, oğlunu ve kızını kaybetti. Hindistan'ı İngiliz sömürge boyunduruğundan kurtarmak için girişilen mücadelede etkin bir yeri oldu. Dünyada yaptığı gezilerde barışı ve halkların kardeşliğini savundu. 1915'te "sir" sanını aldı ama İngilizler'in Pencap'taki ayaklanmayı kanlı bir biçimde bastırması üzerine bu sanı bıraktı (1919). Ana dili Bengalce'yi kullanmasına karşılık eserlerinin büyük bir bölümünü İngilizce yayımladı. Şiir, hikâye, roman, oyun türünde eserlerinden başka felsefe, siyaset alanında da eserleri vardır. Deneme ve eleştiri türünde de ürünler verdi.

Lirizmin ağır bastığı şiirlerinde doğa sevgisi, kamutanrıcı bir din anlayışı egemendir. Ne olursa olsun şiirlerinde içli, acıklı ve destansı bir hava vardır *Mânasi* (1890), *Altın Gemi* (1895), *Güzellik* (1896), *Düşler* (1899) gibi şiir kitaplarından sonra 1910'da yayımlanan *Gitanjali* adlı şiir kitabıyla dünya çapında bir ilgi gördü.

Ülkemizde Tagore üzerine Fethi Tevetoğlu, Ülkü Tamer, İbrahim Hoyi, Rasih Güven tanıtma ve inceleme kitapları çıkarmışlardır. Tagor'un dilimize çevrilen kitapları: *Mrinmaji* (Çev. Kurşunluzade Rașit), *Acıkan Taşlar* (Çev. İbrahim Hoyi), *Aşk Armağanı* (Çev. İrfan

Konur), *Aşka Çağrı* (Çev. Tarık Dursun K.), *Âvare Kuşlar* (Çev. Bülent Ecevit), *Bahçıvan* (Çev. İbrahim Hoyi; Orhan Burian; C. Durukan), *Büyüyen Ay* (Çev. A. H. Sami-Kenan Halet; İbrahim Hoyi), *Chitra* (Çev. İ. Konur), *Firari* (Çev. Sahir Ergin), *Gitanjali* (Çev. Bülent Ecevit; İbrahim Hoyi; C. Durukan), *Gora* (Çev. Adnan Cemgil), *İlkbahar Devri* (Çev. Zekiye Handan), *Mektup* (Çev. Sebati Ataman), *Meyva Zamanı* (Çev. İbrahim Hoyi), *Nalaka* (Çev. Zekiye Handan), *Sevgi Bahçesi* (Çev. Mehmet Şükrü Erden), *Şairin Dini* (Çev. Hikmet Hikây), *Şekerden Bebek* (Çev. R. Tomris), *Yurt ve Dünya* (Çev. Bedri Tahir Şaman).

Ey Yolcu!

Yolcu, söyle bana, yolun nereye?
"Şu yürüdüğüm ağaçlı yoldan
Denize gidiyorum, suya girmeye."

Yolcu, söyle bana deniz nerede?
"Şu akan nehirin bittiği yerde,
Alacakaranlığın şafak vaktine,
Gündüzün geceye döndüğü yerde."

Ey yolcu, çok mudur gelenler seninle?
"Ben nasıl bileyim sayılarını?
Hepsi ışıklar ellerinde
Yol alıp giderler geceleri,
Çınlar sesleri suda, karada,
Şakıyıp gezerler gündüzleri."

Çeviren: Selâhattin Batu

Bahçıvan'dan

XVI

Eller birbirine kenetli, gözler gözlere takılı... İşte kalblerimizin yazısı böyle başlar.

Martın, mehtaplı bir gecesidir. Havada kınanın tatlı kokusu var; flütüm yerde, unutulmuş, ihmal edilmiş duruyor. Çiçek çelengin daha bitmemiş.

Seninle benim aramda olan bu sevgi, bir türkü kadar sâdedir.

Safran renkli peçen gözlerimi büyülüyor, sarhoş ediyor.

Bana ördüğün yasemin çelenk, kalbimi bir "Takdir, medih" gibi coşturuyor. Bu bir verme, tutma, görünme ve saklanma oyunudur. Bunda azıcık gülümseme, biraz utanma, ve bazı tatlı fakat lüzumsuz çırpınmalar var.

Seninle benim aramda olan bu sevgi, bir türkü kadar sâdedir.

"Bugün"ün ötesinde hiç bir sır yok. İmkânsızlıklar için uğraşma, didinme yok... Bu tılsım arkasında gölge bulunmaz, karanlıkların derinliğinde el yordamile gidilmez.

Seninle benim aramda olan bu sevgi bir türkü kadar sâdedir.

XLVIII

Senin tatlı bağlarından azat et beni sevgilim. Bu öpücük şarapları yeter, artık.

Bu keskin ıtırlı hava kalbimi uyuşturuyor.

Kapıları açınız. Sabah aydınlığı dolsun içeriye.

Öpüş ve sarılışlarının katlarında ve senin içinde kaybolmuşum ben.

Büyü ve efsunlarından kurtar beni, erkekliğimi geri ver ki, sana hür kalbimi sunabileyim.

LXX

Çocukluğumda bir gün, bir hendekte bir kâğıt kayığını yüzdürdüğümü hatırlarım.

Islak bir Temmuz günüydü. Yalnızdım, ve bu oyunumla sevinçliydim.

Hendekte kâğıt kayığımı yüzdürüyordum.

Birden fırtına bulutları çoğaldı. Rüzgârlar kasırgalaştı. Sel gibi yağmur yağmıya başladı.

Çamurlu sular hücum etti, çayı taşırarak kayığımı batırdılar.

Fırtınanın sırf benim saadetimi parçalamak, harab etmek için koptuğunu acı acı aklımdan geçirdim. Bütün fenalığı bana karşıydı, onun.

Bugün bulutlu Temmuz günü uzundur. Ve ben daima kaybettiğim hayat oyunlarını düşünmekteyim.

Bana bir çok oyunlar oynıyan taliimi yeriyordum ki, birden hendekte batan kâğıt kayığımı hatırladım.

Çeviren: İbrahim Hoyi

Kül Üzerinde Tüveyçler bölümünden

III

Gün kararıyor ve lâmbanın ölgün ışığı titriyor...

Akşamın, son testiyi doldurdukdan sonra evinin kapısını kapayan kız gibi, gecenin içine girdiği dakikayı göremedim...

Seninle sadece kendi sesinin şuuruna sahip olan bir kafa ile konuşurdum sevgilim... Söyle bana sözlerimin bir ma'nası var mıydı?

Şimdi susdum ve gecenin düşünce ile taşan sükûnunu daha iyi duyuyorum... Lâkin beni bu düşüncelerden ayıran uçuruma korku ile bakıyorum...

IV

Benim aşkımı istiyordun lâkin beni sevmiyordun... O ondan itibaren hayatım, kaçmak için çabalarken insanın daha fazla sarıldığı bir zincir gibi senin hayatına bağlandı...

Ümidim senin en küçük hediyenden heyecan duyan ve seni gölgeliklere ve gözyaşlarına sürüklemek isteyen bir arkadaşdır... Sen benim hürriyetimi yıkdın lâkin, onun enkaziyle kendi mahbesin kuruldu...

Çeviren: Sahir Ergin

Kapına Türkücü Geldim

Her buyuruşunda türkü çağırmamı
Yüreğim uçarı bir kuş gibi yüceliyor
Gözlerim yaş içinde yüzüne bakıyorum.

Ne varsa gelmiş geçmiş evrende
Hepsi bir düzlükte ezgileniyor
Kuşların deniz maviliğindeki kanat açımınca
Öyle kıvanıp göneniyorum.

Türkünü ben çağırıyorum. Sen hoşnutsun
Kapına türkücü geldim -biliyorum.

Evrene uzanmış ezginin kanat ucundan
Gelip gelip ayaklarına dokunuyorum.

Çağırıyorum ya türkünü -hoşnut kalasın
Ben kendim yitiyorum.

Çeviren: Tarık Dursun K.

Kolunda Sepetçik -Yolun Nere?

Pazar dağılmış -akşam dağlardan iniyor
Kolunda sepetin -nereye koşuyorsun
Dönen döndü yollar ıssızlandı
Ay vurdu köyde ağaçların üstüne
Yaban ördekleri bataklığa çekildiler
Dindi kayıkları çağıran seslerin yankıları
Akşam dağlardan indi -pazar dağıldı
Uyku bulutlarla yeryüzünü sarıyor
Tek ses yok bambu yapraklarında
Kara kargalar yuvalarında sinik
Irgatlar döneli hani oldu tarlalardan
Büyük avluda döşeklerini yayıyorlar.

Akşam dağlardan indi -pazar dağıldı
Kolunda sepetçik -yolun nere?

Çeviren: Tarık Dursun K.

Ateşböcekleri

Çağlayanlarıyla
uzak denizlere nasıl dokunuyorsa dağ
ben de öyle şarkımla dokunuyorum Tanrıya

Kelebekler ayları değil, anları sayar
tükenmez zaman okyanusunda

Bırak güneş ışığı gibi sevgim sarsın seni
ama gene de esirgeme benden aydın özgürlüğü

Konuşulurken de gizli kalır sevgi
çünkü ancak seven bilir sevdiğini

Toprağın tutsaklığından kurtulmak asla
özgürlük olamaz ağaca

Sevmekle öderim sana sonsuz borcumu
bilerek ve anlayarak ne olduğunu.

Çeviren: Osman Türkay

Kıyıda

Sonsuz dünyaların kıyısında buluşur çocuklar.
Uçsuz gök hiç çırpınmaz başlarının üstünde, tedirgin su gürültüyle çarpar. Sonsuz dünyaların kıyısında çığlıklarla, oyunlarla buluşur çocuklar.

Kumdan kurarlar evlerini, boş kabuklarla oynarlar. Kayıklarını kurumuş yapraklardan örüp geniş mavilikte yüzdürürler gülümsiyerek. Oyunlarını, dünyaların kıyısında oynar çocuklar.

Yüzmeyi bilmezler, ağ atmayı da. İnci çıkarmaya dalar inci avcıları, tüccarlar gemilerinde gider -çakılları toplayıp dağıtırken çocuklar. Aramazlar gizli hazineleri, ağ atmayı bilmezler.

Kahkahalarla kabarır deniz, kıyının gülümseyişi solgunca parıldar. Ölüme karşı koyan dalgalar, çocuklara anlamsız türküler söyler, bebeğinin beşiğini sallayan anne nasıl söylerse. Deniz, çocuklarla oynar, kıyının gülümseyişi solgunca parıldar.

Sonsuz dünyaların kıyısında buluşur çocuklar. Rüzgâr, yolu olmayan gökyüzünde gezinir, gemiler batar izi bulunmayan sularda. Sonsuz dünyaların kıyısında o büyük buluşmaya koşar çocuklar.

■

Çalışacaksan eğer, testini dolduracaksan, gel, gel benim gölüme.
Su, ayaklarına sarılıp gizini mırıldanacak sana.
Gelen yağmurun gölgesi var kumda; bulutlar, kaşlarının üstüne düşen uzun saçların gibi inmiş ağaçların mavi çizgilerine.
Biliyorum adımlarının ezgisini, kalbimde atıyorlar.
Gel, gel benim gölüme testini dolduracaksan.

Dinleneceksen eğer, kaygısız oturacaksan, testini bırakacaksan sulara, gel, gel benim gölüme.

Çimenli bayır yemyeşil, sayısız kır çiçeği var.

Düşüncelerin, yuvalarından uçan kuşlar gibi çıkacak koyu gözlerinden.

Peçen, ayaklarına düşecek.

Gel, gel benim gölüme kaygısız oturacaksan.

Oyununu bırakacaksan eğer, suda yıkanacaksan, gel, gel benim gölüme.

Bırak, kıyıda kalsın mavi şalın, mavi su örter seni, saklar seni.

Boynunu öpmek için ayakuçlarında dikilir dalgalar, kulaklarına fısıldar.

Gel, gel benim gölüme suda yıkanacaksan.

Çıldıracaksan eğer, ölümüne atılacaksan, gel, gel benim gölüme.

Serindir gölüm, derindir de.

Düşsüz uykular kadar karanlıktır.

Gecelerle gündüzler birdir derinliklerinde, şarkılar sessizliktir.

Gel, gel benim gölüme dalacaksan.

Çeviren: Ülkü Tamer

Yağmurlu Gün

Kasvetli bulutlar telaşla yığılıyor
ormanın karanlıkça sınırının üstünde.
Ah yavrum! Çıkma dışarı!
Uzanıyor yaslı göğe doğru
gölün kıyısına dizilmiş palmiyelerin başları;
kanatları çamura batmış kargalar
demirhindi dallarında suskun
ve ırmağın doğu yakasını
git gide büyüyen bir gölge kaplıyor.

Kazığa bağlı ineğimiz böğürüyor gürültüyle.
İneği ahıra götürene kadar burda kal yavrum.
Taşan göllerden sıçrayıp gelen balıkları yakalamak için
insanlar su basmış çayırlarda dolanıyor telaşla;
yağmur suyu selleri, kadını üzmek niyetiyle,
annelerinin elinden kaçan, küçük afacanlar gibi
koşuyor dar keçiyollarında.

Bak, dinle! Biri sesleniyor ırmak salcısına!
Ah yavrum! Karanlık çöktü şimdiden
ve açık değil artık gölün üstündeki geçit.
Çıldırmış yağmurun üstüne gider gibidir gök doludizgin,
sabırsızlıkla gürüldüyor ırmağın suları
ve kadınlar telaşla döndüler Ganj'dan su dolu testileriyle.

Gece için hazırlamalı lâmbaları.
Ah yavrum! Çıkma dışarı!
Pazar yolu ıssız, vıcık vıcık kaygan çamur
ırmağın yanındaki keçiyolu,
kükrüyor rüzgâr
ve ağa yakalanmış yabanıl bir hayvan gibi
debeleniyor bambu çubuklarının içinde.

Çeviren: Eray Canberk

Gitanjali'den

7
türlü türlü âhenklerle gel
kokularla türkülerle renklerle gel

vücûdumda duyayım gel seni
başımda duyayım şarap gibi
örtülü gözlere büyülü renklerle gel
türlü türlü âhenklerle gel

gel pırıl pırıl duru ve güzel
inceliğinle sessizliğinle gel
gel başka başka düzenlerle

acınla gel neşenle gel canevime
gel günümün bütün işlerine
gel işlerden çekince el

türlü türlü âhenklerle gel

Çeviren: Bülent Ecevit

10
altın tepsinde bugün sana
gözyaşlarımı sunacağım mücevher gibi
bir gerdanlık dizeceğim onlardan
inciler gibi

ayaklarındaki halkalar
aydan güneşden olabilir
benim acımsa göğsüne
bir değerli taş gibidir

ne varsa senin
olur ne dersen
ister verirsin
alırsın istersen

acımsa benimdir ancak
bilirsin taşın temizini
karşılığında bir gülüşün
yeter gönendirmeğe beni

Çeviren: Bülent Ecevit

1916
Carl Gustav Verner Heidenstamm (İsveç)
(1859-1940)

Olshammar'da doğdu, Övralid'de öldü. Bir subayın oğluydu. Sağlıksız bir çocuk olduğundan düzenli bir öğrenim göremedi. Yunanistan, Mısır, Filistin, Suriye'ye geziler yaptı. Uzun yıllar İtalya, Fransa ve İsviçre'de yaşadı. *Vallfart och vandringsar* (Hac ve Avarelik Yıllan) adlı ilk şiir kitabı 1888'de yayımlandı. Düşünceleri ve eserleriyle İsveç yeni-romantizm akımını etkiledi. Manzum romanı *Hans Alienus* 1890'da çıktı.

Hikâye, roman, anı, gezi türünde de ürün veren Heidenstamm'ın öteki şiir kitapları şunlardır: *Dikter* (1895), *Ett Folk* (Bir Halk, 1899), *Nya Dikter* (Yeni Şiirler, 1915).

Yalnızlığın İçinden Düşünceler

IV
Evi özlüyorum sekiz uzun yıldır.
Düşlerimde duydum özlemi.
Evi özlüyorum. Özlüyorum nereye gidersem.
-fakat insanları değil! Toprağı özlüyorum,
taşları özlüyorum çocukken oynadığım.

XVI
Dedemin bir kupası vardı,
kocaman bir kupası kurşundan.
kalbim çarpar ne zaman
havaya kaldırsam onu salonda.

Fısıldar o zaman biranın içinden eski bir şarkı
dizeleri alevlenir bir fişek gibi.
Tanrı korusun bizi, çocuklarımız
dinlesin bizi anlatan o şarkıyı.

XVIII
Dünyanın yarısında aradım
en güzel adı verebileceğim o yeri.
Hepsinden daha güzel olsun
olmasın ondan güzeli.

Herşeyi benden al ki, benim olsun onlar
fakat o muhteşem duyarlılığımı esirgeme benden
sevinç duyabileceğim ve söz verebileceğim
bir başkası duyarsız geçip giderken!

Çeviren: Özkan Mert

1919
Karl Spitteler (İsviçre)
(1845-1924)

Liestal'de (Basel) doğdu, Lozan'da öldü. Alman asıllıydı ve "Felix Tandem" takma adını da kullandı. Tanrıtanımaz olmasına karşılık tanrıbilim okudu. Rusya, Finlandiya ve İsviçre'de öğretmenlik yaptı. Aldığı bir miras sayesinde kendini bütünüyle edebiyata verdi. Schopenhauer'den etkilenen Spitteler'in kuşkucu düşüncelerinde Nietzsche'yle benzerlikler vardır.

1881'de *Prometheus und Epimetheus* (Prometheus ile Epimetheus) adlı düzyazı destanını yayımladı. Bu destanı 1924'de kısaltarak koşuk biçiminde yeniden kaleme aldı. 1882'de *Extramundana* adlı şiir kitabını çıkardı *Schmetterlinge* (Kelebekler, 1889), *Balladen* (Baladlar, 1896), *Glockenlieder* (Çan Şarkıları, 1906) öteki şiir kitaplarıdır. *Der Olympische Frühling* (Olimpos'ta Bahar, 1906) adlı mitolojik destanı başyapıtı sayılır. *Konrad der Leutnan* (Teğmen Konrad, 1898) gibi uzun hikâyelerinde idealist Spitteler'in gerçekçiliğe yöneldiği görülür. *İmago* (1906) adlı romanında ise Freud'ün psikanaliz yönteminin etkisi vardır Felsefi içerikli destanlarında mitolojik olayları yaşadığı çağa uyarlamış, insanların kötülük, yazgının bilinmezliği karşısında güzellik ve gerçek uğruna verdikleri savaşımı dile getirmiştir. Destan, romantik aşk şiirleri, baladlar, yergiler, hikâyeler, romanlar, güldürüler, denemeler ve anılardan oluşan yapıtları 1945-1958 yılları arasında 9 ciltte toplanmıştır. Eleştiri yazıları ise 1965'te yayımlandı. Sunja Altınel'in çevirileri ilk kez bu seçkide yer almaktadır.

Küçük Bir Dilek

O zamanlar, daha başlangıçta
söylemem gerekseydi,
Olup da dilemek gibi bir seçeneğim,
dilediğim şeyleri;
Aşırı zenginliğinden dolayı dünyanın
şaşırıp kalırdım:
Resimli kitaplar, renkli kutular,
kurşun askerler arasında kararsızdım.
Sonraları ise dileklerim
daha yürekli, net, kesin bir hal aldı:
İstiyordum ki gurur veren bir adım olsun,
bir kahraman olup değiştireyim dünyayı,
Ya da şöhretin taçlandırdığı bir soylu,
yaratıcılığın cennetinde yaşayan:
Orada büyülü ağaçlar çiçek açar
ve güzel kadınların sevgisini kazanır insan.
Bugün yorgun umudum
dilemeye karar verse yeniden,
Salt aptalca, küçük bir dilek dilerdim,
aklım utansa da bu yüzden.
Bilmek isterdim sırrını o çanın
rahatça uykuya dalmamı sağlayan öyle
O zamanlar, daha başlangıçta,
bilmek isterdim nasıl çaldığını o sesle.

Çeviren: Sunja Altınel

Sabah Çanı

Şafak söküp sona erdirmedi karanlık ateş gecesini,
Amaçsızca düşünüp durdum çılgın cehennemleri.
Genelde benim buyruğumdan hiç çıkılmaz orada,
Tek bir düşünce yoktur ki tanışık olmasın elyazımla;
Ama bu kez öyle olmadı, ateş çaldı geceyi benden işte,
Alıp götürdü bölük pörçük, düşlerin karmaşası içinde:
Şaşkın ruh yolunu kaybetmiş; ne dayanak, ne hükmediş,
Teslim olmuş yatıyorum, intikam perilerine terkedilmiş.

Dinle! Hâlâ ışığın sızıp dağıtmadığı bu karanlıkta
Bir çanın avutucu, hoş sesi yükseliyor işte uzakta.
Kurtuluş! Gün doğuyor! Taze bir inançla diyor hayat:
"Ben!"
Ve sabah uykusu fısıldıyor: "Selam var sana
hemcinslerinden."

Çeviren: Sunja Altınel

Dilenci

Benim düşmanımdı, dostu değildi başka kimsenin de,
Aldırmadım okuduğumda ölüm haberini dün gazetede.
Gece düşüme giriverdi ama ardından:
Sözde geçiyordu kıraç bir kırdan,
İnsanlardan uzakta dileniyordu, elinde bir tabak,
Yaklaştı yanıma tabağını sallayarak,
Dedi: "Böyle yollara düşmüş zavallı bir ölüyüm.
Dokunmayacak bundan böyle kimseye kötülüğüm.
Âlicenap beyden istediğim sadaka şu:
Borcunu affedip iyi biri olarak hatırlasın kulunu."

Çeviren: Sunja Altınel

Başka Bir Uyanış

Dağıtıp karmakarışık düşlerimi
Uyandırdı korku dolu çığlığım beni,
Çan sesiyle ötüşü kuşların
Geçti üstünden çiçekli otların,
Düşümdeki dehşetin ortasına
Sızdı altın sabah ışığı usulen.

Öyle bir an gelecek bir gün ki
Şafak böyle kurtarmayacak beni,
Düşlerin uydurduğu yalanlardan
Başka avuntum olmayacak o zaman,
Kalıp o boğucu karanlıkta
Yeğleyeceğim uyanmamayı bir daha.

Çeviren: Sunja Altınel

1920
Knut Hamsun (Norveç)
(1859-1952)

Lom yakınlarında Gudbrandsdal köyünde doğdu, Norholm'daki (Grimstad) çiftliğinde öldü. Asıl adı Knut Pedersen'dir. Bir terzinin oğluydu. Yoksulluk içinde yetişti ve çeşitli işlerde çalıştı. 1880'li yıllarda iki kez ABD'ye gitti ve burada da zor koşullarda yaşadı ve çeşitli işlere girip çıktı. Paris'te döneminin önemli sanatçılarıyla tanıştı. Ünlü bir şair ve yazar olmak istiyordu. *Mysterier* (Gizemler, 1892) ve *Sult* (Açlık, 1890) adlı romanlarıyla zaten adını duyurmuştu. 1904'te şiirlerini *Yabanıl Gönül* başlığı altında yayımladı. 1898-1911 yılları arasında Finlandiya, Rusya, İran ve Türkiye'ye geziler yaptı.

ABD'de yüz yüze geldiği kapitalizmin acımasız çarkları düşünce dünyasını etkiledi. Bu tür bir yaşam biçimine karşı gösterdiği gizemci ve bireysel tepki, Anglosakson ve Yahudi düşmanlığı 1930'larda Hamsun'u Nazi dünya görüşüne yaklaştırdı. İkinci Dünya Savaşı yıllarında, Norveç'i işgal eden Naziler ve kurdurduklan hükümetle işbirliği yaptı. Savaştan sonra tutuklandı ve yargılandı. Yaşının ilerlemiş olması göz önünde tutularak ağır bir cezaya çarptırılmadı ve para cezasıyla yetinildi. Bu yüksek para cezasını ödeyebilmek için mallarının hemen hemen hepsini sattı ve son yıllarını küçük çiftliğinde geçirdi.

Hamsun'un dilimize çevrilen eserleri: *Açlık* (Çev. Peyami Safa; Behçet Necatigil; Esat Nermi; A. Cemal), *Viktoria* (Victoria) (Çev. Nasuhi Baydar; Behçet Necatigil; S. Yalçınkaya), *Keçi Ayaklı İlah Pan* (Pan) (Çev. S. Turgut; Behçet Necatigil), *Dünya Nimeti* (Toprak Yeşerince) (Çev. Behçet Necatigil; Vahdet Gültekin), *Sonbahar Yıldızları Altında* (Çev. Behçet Necatigil), *Benoni* (Çev. Behçet Necatigil), *Göçebe* (Çev. Behçet Necatigil), *Düğüm* (Çev. Hüseyin Tüzün), *Rosa* (Çev. Behçet Necatigil), *Son Bölüm* (Çev. Behçet Necatigil), *Uçan* (Çev. Behçet Necatigil).

Yitik Ada

Sandalım kayıyor
Şimdi denizde
Yemyeşil kıyılı
O ada'ya doğru.
Tüm gözlerden ırak
Yetişmiş çiçekler
Yabancı yabancı
Bana bakıyorlar.

Oysa kalbimde de
Bir büyülü bahçe
Şu ada'da olan
Çiçeklerle dolu.
Yanyana gelince
Fısıldaşıyorlar
Gülüp söylüyorlar
Çocuklar misali.

Herhalde bir gün
Zaman doğarken
Varlığım burada
Bir ak Şpir'miş
İşte yeniden
Ta eskilerden
Gelen kokular
Rüyalarlayım.

Gözlerim kapalı
Bir uzak anıdan
Başım düşüvermiş
Senin omuzuna
Gece büyümekte
Ada üzerinde
Denizde kükrüyor
NİRVANA, yok oluş.

Çeviren: Atâ Karatay

1923
William Butler Yeats (İrlanda)
(1865-1939)

Sandymount'ta (Dublin) doğdu, Roquebrune-Cap-Martin (Fransa) öldü. Bir portre ressamı olan babası Londra'da çalıştığı için bir süre bu kentte oturdular. Yine de yaz tatillerini İrlanda'nın batısındaki Sligo bölgesinde geçirdi. 1880'de ailece İrlanda'ya döndüler Yeats, babası gibi ressam olmak amacıyla öğrenimini sürdürdü ama bir süre sonra şiir tutkusu ağır bastı. 1889'da ilk şiir kitabını yayımladı: *The Wanderings of Oisin and Other Poems* (Oisin'in Yolculuğu ve Diğer Şiirler). Bu sıralarda ailesi yine Londra'ya göçmüştü. Yeats burada doğu felsefesi, büyü, simya gibi konularla uğraşan bir derneğe girdi. Oscar Wilde, William Morris, Bernard Shaw gibi yazarlarla tanıştı. İrlanda bağımsızlık hareketi önderlerinden sahne sanatçısı Maud Gonne'la karşılaştı ve bu kadına duyduğu aşk hem sanatını etkiledi, hem de hareketi benimsemesine ve ulusal bir İrlanda sanatı ve edebiyatının doğması için çalışmasına yol açtı. 1896'da tanıştığı Lady Gregory İrlanda halk hikâyelerini derliyordu. Bu açıdan ve daha sonra İrlanda tiyatrosunun kuruluşunda genç şaire yardımcı oldu. Yeats, Abbey Tiyatrosu çevresinde gelişen ulusal tiyatro akımına oyun yazan olarak da katkıda bulundu.

Yeats'in ilk şiirlerinde, sonuna yaklaşmakta olan Romantizm akımının etkileri vardır. Daha sonraki şiirlerinde İrlanda efsaneleri ve halk edebiyatının etkileri, şairin sanat anlayışının belirginleştiği ve şairin ongunlaştığı görülür. İrlanda Bağımsızlık Savaşı ise Yeats'in daha da olgunlaşmasına yol açmıştır. 1916 Dublin Paskalya Ayaklanması'nın İngilizler tarafından acımasızca bastırılışı şiirinde bir dönüm noktası sayılabilir

Yeats'in şiirinde bir duygu ve düşünce dengesi vardır. Evrenin gizlerini bilgece çözmeye çalışan şair doğaüstü güçleri, boş inançları,

efsaneleri bir bilim adamı tavrıyla inceler. Bütün bu özellikler oyun ve denemelerinde de göze çarpar.

1919'da Miss George Hyde-Lees ile evliliği şaire büyük bir mutluluk getirdi. Yeats 1922'de, yeni kurulan Serbest İrlanda Devleti'ne senatör oldu. Önemli şiir kitaplarından biri olan *The Tower* (Şato Kulesi, 1928) ve *The Winding Stair* (Döner Merdiven, 1929) ustalık döneminin ürünleridir Yeats 1930'dan sonra siyasal alandan çekilerek kendini tümüyle edebiyat çalışmalarına verdi.

Ülkemizde Yeats'in tiyatrosu üzerine Saffet Korkut'un, Cevat Çapan'ın incelemeleri vardır. Şiirlerinden bazıları *Her Şey Ayartabilir Beni* adıyla ve Cevat Çapan'ın çevirisiyle yayımlandı (1991).

Wind Among the Reeds (Kamışlar Arasındaki Rüzgâr, 1899), *In the Swen Woods* (Yedi Ormanlarda, 1903), *The Green Helmet and Other Poems* (Yeşil Miğfer ve Diğer Şiirler, 1910), *The Wild Swans at Coole* (Coole'da Yaban Kuğulan, 1917), *Michael Robartes and the Dancer* (Michael Robartes ile Dansçı, 1921), *A Full Moon in March* (Martta Dolunay, 1935) öteki şiir kitaplarından bazılarıdır. Manzum ve düzyazı oyunları, masal ve efsane derlemeleri, yaşam öyküsünü anlattığı kitaplar, deneme ve eleştirileri, incelemeleri de vardır.

Innisferee'deki Göl Adası

Kalkıp gitmeli artık, doğru Innisfree'ye
Çalı çırpı toplayıp toprak bir dam kurarım
Bahçemde arılarla dokuz fasulye
    Tek başıma yaşamak muradım.

Orda kavuşacağım yavaş yavaş huzura
Çekirge sesleriyle örtülü sabahlardan
Masmavi, pırıl pırıl geceler, günler orda
    Kuşlardan akşamları dolduran.

Kalkıp gitmeli artık, gece gündüz demeden
Gönlümü duyuyorum ses veriyor sahile
Kirli kaldırımlarla, yol üstünde dururken
    Hep o sestir duyduğum içimde.

Çeviren: Melih Cevdet Anday

Duni Köyünün Kemençecisi

Gıy etse kemençem Duni köyünde
Horana varır halk dalgalar gibi;
Kilvarne'de papaz amcamın oğlu,
Kardeşim Mokraveb köyü rahibi.

Baktım, kardeşimle amcamın oğlu
Kapanmışlar dua kitaplarına;
Açtım ben de türkü kitabım, hazır
Gitmişken aldıydım Silg pazarına.

Hesap günü gelip çattığı zaman
Üç pinpon önünde dize gelince,
Yüzü gülecek ya Petros'un, yalnız
Beni geçirecek eşikten önce;

İy-insan herdaim şen olur çünki,
Talihin kötüsü karası hariç;
Şen insan olur da, hora tepmeyi,
Sevmesin olur mu kemençeyi hiç!

Kokumu alınca cennette benim
Hep bayram edecek cümle ahali,
"Kemençeci gelmiş a dostlar!" diye
Hora tepecekler yaprak misâli.

Çeviren: Can Yücel

Leda ile Kuğu

Birden bir vuruş: çarpar şaşkın kızın üstüne
Azman kanatlar, kara ağları kavrıyarak
Gövdesini, gagası konmuş ense köküne,
Kuğu kızı bağrına kenetlemiş kıskıvrak.

O parmaklar, korkulu, nazlı, nasıl itecek
Çözülen bedeninden tüyle kudreti?
Beyaz sazlar üstünde elbette işitecek
Çarpışını o garip kalbin gövdesi, eti.

İşte orda yaratır karnındaki ürperiş
Yıkık dökük hisarı, yanmış kuleyi, damı,
Ölü Agamemnon'u.

Öyle ele geçince
Havanın hayvan, azgın kanına boyun eğmiş.
Kuğunun kuvvetiyle bilgisini aldı mı
Umursuz gaga onu salıvermeden önce?

Çeviren: Talât Sait Halman

Siyaset

"Çağımızda kişinin alın yazısı,
anlamını siyasî deyimlerle
açıklıyor."

Thomas Mann

Bu kız burda dururken,
Nasıl olur da
Dikkatimi verebilirim
İspanyol, Rus siyasetine,
Ama işte ne dediğini bilen
Çok gezmiş birisi;
Ve hayli okumuş,
Kafa yormuş bir siyasetçi...
Belki doğrudur söyledikleri
Harbin dehşeti hakkında.
Ah, bir daha gençleşip
Sıksam şu kızı kollarımda.

Çeviren: A. Turan Oflazoğlu

İhtiyar Adamın Şarkısı

Şimdi kırılmış bir ağacın altında
Yağmurdan korunuyorum
Sevgiden güzellikten konuşan
Bütün topluluklarda
Ateşe en yakındı sandalyem
Benim dimdik olan şeklimi zaman değiştirdi

Sokaktaki büyük serseriler
İnsanlığa kafa tutuyor
Çocuklar uçurtma yapıyorlar
Renkli kâğıtlardan
Benim bütün yakınmalarım
Şeklimi değiştiren zamandan

Hiç bir kadın tanımam ki
Kırılmış bir ağaca karşı
Yüz çevirmesin
Oysa ki ben sevdiğim güzellikleri
Aynı tazelikte görüyorum
Şeklimi değiştiren zamanın
Yüzüne tükürüyorum.

Çeviren: Engin Ünsal

Bizans'a Yolculuk

I
Yaşlılara göre değil bu ülke. Gençler
Birbirlerinin kollarında, ağaçlardaki kuşlar
-O ölen kuşaklar- türkülerinde,
Som balığı dolu dereler, uskumru taşan denizler,
Balık, et, kuş yaz boyunca
Edinilmiş, doğmuş ve ölen ne varsa, övmekte.
Hepsi o duyusal ezgiye kapılmış
Yaşlanmak bilmeyen aklın anıtlarına kayıtsız.

II
Değersiz bir şeydir kocamış insan,
Sırığa geçirilmiş bir paçavra, ola ki
Ruh el çırpıp türkü söylesin, daha gür söylesin
O ölümlü giysideki her yırtık için,
Ama türkü söylemeyi öğreten okullar yok
Kendi görkeminin anıtlarını incelemekten öte;
Ben de bu yüzden denizleri aşıp geldim
Bu kutsal Bizans şehrine.

III
Ey Tanrının kutsal ateşinde, bir duvarın
Altın mozayığındaymış gibi duran bilgeler,
Çıkın o ateşten, dönün halka olup çevremde,
Türküler öğretin ruhuma, yakıp
Kül edin kalbimi, istekleriyle hasta,
Ölen bir hayvanın gövdesinde
Ne olduğunu bilmeyen; alın götürün beni
Sonsuzluğun ustalığına.

IV
Bir kez doğadan sıyrılsam, bir daha
Doğal bir biçim almayacak bedenim,
Yunan kuyumcularının uyuklayan İmparatoru
Uyanık tutmak için dövme altın
Ve altın varaktan yaptıkları biçimlerden başka;
Ya da altın bir dala kondurdukları o kuştan,
Bizans'ın hanımlarıyla beylerine
Dünün, bugünün ve yarının öyküsünü şakıyan.

Çeviren: Cevat Çapan

Her Şey Ayartabilir Beni

Her şey ayartabilir beni şu şiir uğraşından:
Gün olur bir kadının yüzü, ya da daha kötüsü
Çektiği çile alıklarca yönetilen yurdumun;
Şimdi daha kolayı yok
Elimin alıştığı bu işten. Gençken
Metelik vermezdim türkülere,
Sazını çalmaz mıydı ozan
Kılıç kında beklercesine;
Razıyım, dileğim yerine gelsin de tek,
Balıktan daha soğuk, daha dilsiz, daha sağır olmaya.

Çeviren: Cevat Çapan

1916 Paskalya Ayaklanması

Gün batarken karşılaştım
Diri yüzlerle geliyorlardı
Ya tezgâhlarından, ya masalarından,
On sekizinci yüzyıldan kalma
Külrengi evlerin arasından.
Ya başımla selâm verip
Kibar anlamsız sözlerle geçtim,
Ya da ayaküstü durup
Kibar anlamsız sözler söyledim,
Önce alaycı bir fıkra
Ya da kahvede ocak başında
Bir dostun hoşuna gidecek
İnce bir nükte geldi aklıma,
Biliyordum ki onlarla ben
Hep soytarılık edilen
Bir yerde yaşıyorduk ancak:
Her şey değişti, değişti kökten:
Korkunç bir güzellik doğdu.

Şu kadın günlerini
Bilinçsiz bir iyilikle geçirdi,
Ya da çekişerek geceleri
Sesini soluğunu yitirdi.
Gençken, güzelken eskiden
Sesinden tatlı ses var mıydı,
Atını avda sürerken?
Bir okul yönetirdi bu adam,
Bizim kanatlı ata binerdi;
Bu da yardımcısı, dostu,
Gücüne güç katardı;
Öyle inceydi ki yaradılışı,

./...

Düşüncesi öyle korkusuzdu ki,
Sonunda belki de üne ererdı.
Şunu da kendini beğenmişin,
Ayyaşın biri diye bilirdim.
Kimi sevdiklerime
Nice haksızlık ettiydi ya,
Gene de anıyorum türkümde;
O da vazgeçti sonunda
Bu rasgele oyundan;
Sırasında o da değişti,
Değişti kökten:
Korkunç bir güzellik doğdu.
Yürekler tek amaçla
Yaz boyunca, kış boyunca
Büyüyle taş olmuş sanki
Sarsmak için bu gidişi.
Yoldan gelen atla atlı,
Bulutlardan bulutlara
Uzanıp giden kuşlar
Değişiyor her dakika;
Derede bir bulut gölgesi
Değişiyor her dakika;
Sekiyor bir atın toynağı,
Suları sıçratıyor bir at;
Dalıyor orman tavukları,
Orman horozlarını çağırıp;
Yaşıyorlar her dakika:
O taş hepsinin içinde.

Durmadan özünden vermek
Taşa çevirebilir yüreği.
Ah bu ne zaman yetecek?
Göklere ve bize düşen
Art arda adlarını anmak,

./...

Bir ana nasıl anarsa adını
Çırpınan gövdesine sonunda
Uyku inen yavrusunun.
Gelen geceden başka nedir bu?
Yok yok, gece değil, ölüm;
Boşuna bir ölüm mü yoksa?
Çünkü yapılan söylenen bir yana
İngiliz durabilir sözünde.
Biliyoruz düşlerini. Bilmek
Yeter düş kurup öldüklerini;
Ya aşırı sevgiden
Çıldırıp öldülerse?
Yazıyorum şiirimde-
MacDonagh ile MacBride
Sonra Connolly ile Pearse
Hem bugün, hem gelecek günlerde,
Yeşil giyilen her yerde,
Değişti, her şey değişti kökten:
Korkunç bir güzellik doğdu.

Çeviren: Cevat Çapan

Sirk Hayvanlarının Kaçışı

I
Bir konu aradım, aradım boşuna ama;
Aradım onu her gün altı hafta süreyle.
Yenik ve yılgın bir adam olarak galiba
Yetinmem gerekecek artık salt yüreğimle,
Yaşlanmadan önce görülebilirdi oysa
Yaz kış demeden sirk hayvanlarım hep sahnede,
O cambaz çocuklar, o savaşçı arabası,
Aslan ve kadın ve daha nice başkaları.

II
Onları saymaktan öte ne gelir elimden?
Önce o aldanan deniz yolcusu Oisin,
Üç alegorik düş adasına götürülen,
Boşluğuna yani zevk, savaş ve dinlenişin,*
Temalar, ezik, küskün bir yürekten gelen,
Süsleri olabilecek eski bir ezginin;
Ama umrumda mıydı onu yollayan benim,
Peri eşinin göğsüyken bütün özlediğim?

Sonra bir karşı-gerçek doldurdu bir oyunu,
"Kontes Cathleen"di adı ve kahramanı bunun,
Merhametten çıldırıp harcamıştı ruhunu,
Ama Tanrı yine buyurmuştu ki kurtulsun.**
Sevdiğimin ruhu için de duydum bir korku,

./...

* Yeats'in ilk şiirlerinden biri, bir periye kanıp İrlanda'dan ayrılan, yüz elli yıl sonra geri geldiğinde de tüm arkadaşlarını ölmüş ve yurdunu Hıristiyan olmuş bulan Oisin'in öyküsünü anlatır. (Bütün dipnotlar çevirmenindir.)

** Yeats'in sözü geçen oyununun kahramanı, aç köylülere yemek alabilmek için, ruhunu Şeytan'a satar, ama Tanrı araya girip onu kurtarır.

Aşırılık öyle sinmişti içine onun,
Bu da çıkardı ortaya sonunda bir düşü
Ve düşün kendisi çeldi aklımla gönlümü.
Ve Budala'yla Kör çaldıklarında ekmeği
Cuchulain boğuştu azgın denizle yılmadan;*
Burada vardı yüreğin en derin gizleri,
Ama düşün kendisiydi gözümü alan,
Bir eylem, özetleyip bütün bir kişiliği,
O anı dolduran ve belleğe hakim olan.
Hayranıydım oyuncularla dekorların,
Simgeledikleri şeylerin değil onların.

III

Bütün o ustaca çünkü eksiksiz imgeler,
Ama nerde peki kökleri, başlangıçları?
Bir çöp tepeciği, bir sokaktan süprülenler,
Eski çaydanlık, şişe, konserve kutuları,
Demirler, kemikler, bezler, o deli kasiyer.
Madem ki merdivenim böyle benden alındı,
Yatmalıyım kök noktasında her merdivenin,
İğrenç, rezil eskici dükkânında yüreğin.

Çeviren: Şavkar Altınel

* Bu öykü Yeats'in *Baile Kumsalında* adlı oyununda anlatılır.

Güzel Yüce Şeyler

Güzel yüce şeyler: O'Leary'nin soylu başı;
Babam Abbey'de sahnede, önünde öfkeli bir kalabalık:*
"Bu Azizler Ülkesi..."** ve sonra alkış dinerken,
"Sahte azizler yani"; güzel, muzip başı geriye atılmış.
Standish O'Grady, iki masaya tutunmuş ayakta
kalabilmek için,
Sarhoş dinleyicilerine altı üstü olmayan göz kamaştırıcı
sözler söylüyor;
Augusta Gregory oturmuş yaldızlı pirinç masasına
Sekseninci kışı yaklaşırken hayatının: "Dün ölümle
tehdit etti beni.
Her akşam altıyla yedi arasında bu masada oturduğumu
söyledim ona,
Perdeler açık olarak"; Maude Gonne Howth istasyonunda
tren beklemekte,
Pallas Athene o dimdik duruşla o gururlu başta:
Bütün o tanrılar, tanrıçalar, bir daha rastlanmayan bir şey.

Çeviren: Şavkar Altınel

---

* J. M. Synge'in *Batı'nın Hovardası* Abbey Tiyatrosu'nda ilk kez sahnelendiğinde, hem oyunda bir "İrlanda'ya hakaret" öğesi sezen, hem de bir noktada geçen "kombinezon" sözcüğünü "müstehcen" bulan izleyiciler ayaklanarak gösteriyi durdurmuş ve bu arada Yeats'in babası da sahneye çıkarak, "Yine kendinizi rezil ettiniz" diye başlayan bir konuşma yapmıştır. (Ç. N.)

** "Bu Azizler ve Alimler Ülkesi" İrlanda için kullanılan, klişeleşmiş bir tanımdır. (Ç. N.)

Bir İrlandalı Havacının Ölüm Düşüncesi

Biliyorum bulacak beni yazgım
Gökteki bulutların arasında;
Ne o savaştıklarıma düşmanım,
Ne de sevgim var savunduklarıma;
Kiltartan Cross* bir ülkem varsa eğer,
Halkım da Kiltartan'ın yoksulları,
Hiçbir şey ne daha da yoksul eder,
Ne de mutlu kılabilir onları.
Ne yasalar zorladı beni buna,
Ne söylevler, ne de görev duygusu,
Gönderen beni böyle bulutlara
Oldu bir anın coşkunca tutkusu;
Düşündüm elimde gerçekten ne var,
Tutup gözden geçirdim bölüm bölüm,
Boştu geçmiş, boş tüm gelecek yıllar:
Böyle bir yaşama böyle bir ölüm.

Çeviren: Şavkar Altınel

* İrlanda'nın batısında bir köy. (Ç.N.)

Yollara Düşmüş Aengus'un Türküsü

Çıktım gittim fındık korusuna,
Bir yangın vardı çünkü içimde,
Kesip soydum bir fındık dalını,
Bir böğürtlen geçirdim bir ipe
Ve uçuşurken ak pervaneler
Ve pervane yıldızlar sönerken
Böğürtlenli oltamı daldırıp
Bir alabalık tuttum dereden.

Sonra evde koyup onu yere
Körüklemeye gittim ateşi,
Ama bir şey hışırdadı yerde
Ve biri fısıldadı ismimi:
Balık olmuştu ışıyan bir kız,
Elma çiçekleri saçlarında,
Söyledi ismimi yine, kaçtı
Ve yokoldu ağırırken hava.

Yaşlandıysam da sonunda böyle,
Aşıp dere tepe onca yolu,
Bir gün nerede, öğreneceğim,
Öpeceğim, tutacağım onu,
Yürüyeceğiz uzun otlarda
Ve olacak sonsuza dek benim
Gümüşten elmaları ayın,
Altın elmaları güneşin.

Çeviren: Şavkar Altınel

Coole'da Yaban Kuğuları

Ağaçlarda sonbaharın güzelliği,
Korunun patikaları kuru,
Altında Ekim alacakaranlığının
Duru bir göğü yansıtıyor su;
Üstünde suyun, taşların arasında
Elli dokuz kuğu dolaşmakta.

On dokuzuncu son baharım bu benim
Onları ilk kez göreli beri;
Tam hepsini saymaya fırsat kalmadan
Gördüm göğe yükseldiklerini
Ve eğriler çizdiklerini dört yöne
Gürültülü kanatları ile.

Öyle o eşsiz yaratıklara baktım
Ve şimdi yüreğimde bir acı:
Her şey değişiverdi böyle nasıl da
İlk duyduğumdan beri onları
Alacakaranlıkta burda yürürken,
Çok daha huzurlu bugünkünden.

Yorulmamış hiç, eş eşe yüzüyorlar
Dostluk yolu, soğuk derelerde,
Birlikte göğe tırmanıyorlar ya da;
Yaşlanmamış yürekleri işte:
Onlar için, nereye düşse yolları,
Aşk ve elde ediş hâlâ olanaklı.

Ama şimdi kayıyorlar durgun suda,
Esrarengiz ve güzel herbiri;
Hangi sazlıklarda yuva yapacaklar,
Büyüleyecekler artık kimi
Kıyısında hangi su ya da gölcüğün
Ben onları gitmiş bulduğum gün?

Çeviren: Şavkar Altınel

İki Yıl Sonra

Kimse demedi mi bu cüret dolu
Sevecen gözler daha görgülü olmalı?
Ya da uyarmadılar mı seni ne denli
Umutsuzdur ateşe uçan pervane?
Ben söyleyebilirdim; ama gençsin,
Dillerimiz farklı.

Ah, kim ne sunarsa hepsini alacak,
Dünya dost sanacaksın.
Çek, annenin çektiği gibi çek,
Kırıl sonunda onun gibi kırıl.
Ben yaşlıyım, sen genç,
Dilim yabandır benim.

Çeviren: Levent Yılmaz

1931
Erik Axel Karlfeldt (İsveç)
(1864-1931)

Folkarna'da (Dalarna) doğdu, Stockholm'de öldü. Eski bir köylü ve demirci ailenin çocuğuydu. Uppsala'da öğrenim gördü. Öğretmenlik ve kütüphanecilik yaptı (1892-1912). 1904'te İsveç Akademisi'ne seçildi. İlk şiir kitabı *Vildmarks och Karleksvisor* (Orman ve Sevgi Türküleri) 1895'te yayımlandı. Bu şiirlerde köylü atalarının sade yaşama biçiminden kaynaklanan yaşama sevincinin coşumcu bir anlatımı, doğa ve doğanın gizlerinin yarattığı duygu, gülmece ve kırsal kesim insanının gerçekçiliği vardır. *Fridolins visor* (Fridolin Türküleri, 1898) ve *Fridolins lustgard och Dalmanningar parim* (Fridolin'in Sevinçli Bahçesi ve Dalarna Görüntüleri, 1901) adlı kitaplarındaki şiirlerde *Fridolin* (şairin 'öteki benlik'i) ve şairin doğduğu yöreye karşı duyduğu sevgi söz konusudur. *Fridolin* iyi eğitim görmüş ve kültürlüdür ama köylü kökeninden de gurur duyar. Geleneklere saygı, İncil kaynaklı betimlemelerin yanı sıra yine gülmece vardır bu şiirlerde.

Flora och Pomona (Flora ile Pomona, 1906), *Flora och Bellona* (Flora ile Bellona, 1918), *Hösthorn* (Güz Borusu, 1927) öteki şiir kitaplarıdır.

Karlfeldt'e 1918'de Nobel Ödülü verilmiş ama şair bunu kabul etmemişti. Ölümünden sonra tekrar ödüle değer görüldü.

Senin Gözlerin Ateş

Senin gözlerin ateş, benim ruhum reçine ve ırmaklar.
Uzaklaş benden, bir ateş gibi yanmadan ben!
Çekmecesinde, dünyanın tüm şarkıları olan bir kemanım,
al onları ve çal, nasıl istersen ve hangisini istersen.
Terket beni, bana gel! yanmak istiyorum, serinlemek
istiyorum
Ben istek ve özlemim, güz ile baharın arasındaki sınırda
konuk.
Gerilsin teller, şarkı söylesin sarhoş ve delice
aşkla geçen yıllarım için son bir şarkı kahkahalarla.

Terket beni, bana gel! Bir güz akşamı gibi yanalım;
fırtınaların sevinci esiyor içimizden-
sakinleşinceye dek ve akşam karanlığı inerken kayboluyor
adımların
sen, en son benimle gelen ateşli gençliğim için.

Çeviren: Özkan Mert

1933
Ivan Bunin (SSCB / Rusya)
(1870-1953)

Voronej'de (Rusya) doğdu, Paris'te öldü. Tam adı Ivan Alekseyeviç Bunin'dir. Polonya soylulanndan gelen bir ailedendi. Yoksul düşmüş bir çiftlik sahibinin oğluydu. Öğrenimini yanm bıraktı. Rusya'nın birçok kentini, Türkiye, Yunanistan, Mısır, Afrika ve Asya'nın birçok ülkesini gezdi. Sürekli aşklar yaşadı ve bu aşklar hayatını etkiledi. Tolstoy, Çehov, Gorki gibi yazarlarla tanıştı. Devrimci yazarların çevresine girdi. *Listopad* (Yaprak Dökümü, 1901) adlı ilk şiir kitabını yayımladı. Toplumsal çöküntü içinde Rus köyünün ve Rus köylüsünün çaresizliğini ve yoksulluğunu anlatan hikâyeleriyle Dostoyevski, Tolstoy ve Turgenyev çizgisini izleyen bir hikâyeci olarak tanındı. Buna karşılık 1917 Devrimi'nin getirdiklerine uyum sağlayamadı ve 1920'de Fransa'ya yerleşti. Uzun süre "vatansız" olarak yaşadı. Gönüllü sürgün hayatında yine Rusya ile ilgili eserler verdi. *Derevnya* (Köy, 1909), *Chorosaya* (Güzel Bir Yaşam, 1911), *Bratya* (Kardeşler, 1914), *Gospodin iz San-Francisco* (San Francisco'lu Bay, 1915), *Zizn Arsenyeva* (Arsenyeva'nın Yaşamı, 1930), *Temnye allei* (Karanlık Dehlizler, 1943) romanlan ve hikâye kitaplarından bazılandır.

1930'lu yıllarda A. Gaffar Güney'in çevirileriyle birçok hikâyesi dilimizde yayımlandı. *Mitya'nın Aşkı* (Çev. Nihal Yalaza Taluy), *Arsenyev'in Yaşamı* dilimize çevrilen romanlarıdır. Birkaç kere Puşkin Ödülü'nü alan Bunin, Nobel Ödülü'nü ilk alan Rus yazandır. Bütün eserleri 1965-67 yılları arasında 9 cilt olarak Moskova'da yayımlandı.

Alenuşka

Alenuşka ormanda yaşar
Alenuşka esmerdir
Gözleri parlar Alenuşka'nın
Gözlerinde parlayan kederdir
Nedendir güzelim Alenuşka
Babana uyup bunca içtiğin
Sonra da aşkı öğreneyim diye
Tütsülü kafayla ormana gittiğin?
Nedir aşkı ararken bulduğun?
Bir çam ağacı sallanır durur
Ve Alenuşka'nın canı sıkılır
Eğleneyim der biraz varsın eğlensin
Eğlenmek iyi ama bu ateş neyin nesi
Ne yaptın Alenuşka ne yaptın
Eğleneyim derken bütün ormanı yaktın
Sonra kaybolup gittin bir güzel
Ama nereye bilmez kimseler
Alenuşka gitmeyeydin Alenuşka gitmeyeydin

Çeviren: Attilâ Tokatlı

Senin Bir Ceylan Gibi O Mahzun Bakışını

Senin bir ceylan gibi o mahzun bakışını
Ve ne varsa, öylesine yürekten sevdiğim o bakışta
Unutmadım, üstüste yığılan hüzünlü yıllarda
Fakat görüntün, zihnimde gitgide dumanlandı

Gün gelir, yürekte hüzün de söner artık
Ne mutluluğun, ne acıların olduğu bir yerde
Düşler de, anımsayışlar da silinir git gide
Kalır sadece, her şeyi bağışlatan bir uzaklık...

Çeviren: Ataol Behramoğlu

1945
Gabriela Mistral (Şili)
(1889-1957)

Elqui'de (Coquimbo) doğdu, Hempstead'da (New York yakınlan) öldü. Asıl adı Lucila Godoy Alcayaga'dır. İspanyol, Bask ve yerli karışımı bir ailedendi. Bir köy öğretmeninin kızıydı. Küçük yaşta öğretmenlik yapmaya başladı. Üniversite öğretim üyeliğine kadar yükseldi. Eğitimcilik, kültür bakanlığı ve diplomatlık yaptı. İlk şiirlerini çok sevdiği şairler Gabriele D'Annunzio ve Frédéric Mistral'in adlarından oluşturduğu Gabriela Mistral adıyla yayımladı ve edebiyat dünyasında bu adla tanındı. Bu ilk şiirleri sevgilisinin ölümü üzerine duyduğu acıları dile getirir. 1922'de *Desolation* (Umarsızlık) adlı ilk kitabını çıkardı. Bütün şiirlerinde bireysel acıları, halkına olan sevgisi, ülkesinin ve doğanın güzellikleri ve çocuk sevgisi vardır. Zamanla kendi duygu dünyasının ağırlığını azaltmış, insanlıkla, tarihle, Latin Amerika ve onun tarihiyle ilgili izlekler üzerinde durmuştur. *Tala* (Budama, 1938) adlı şiir kitabında İspanya İç Savaşı'nın acılarını dile getirir.

Bütün şiirleri 1958'de Madrid'de yayımlandı.

Geceyarısı

Yumuşacık, geceyarısı.
Duyuyorum gül fidanının düğümlerini:
özsuyu yürüyor güle.

Duyuyorum
yanık çizgilerini kaplanın:
uyutmuyorlar onu.

Duyuyorum
birinin şarkısını,
kum tepeciği gibi
gecede kabarıyor.

Duyuyorum
uyuyan annemi
çifte solukla.
(Tam beş yıl
uyudum onda.)

Duyuyorum Rhone'u
alçalan ve bir baba gibi taşıyan beni,
kör köpüklerle körelmiş.

Bir şey duymuyorum sonra,
durmadan düşüyorum
Arlés duvarlarına,
içim dışım günışığı...

Çeviren: Ülkü Tamer

Parmağını Yitiren Küçük Kız

Bir midye kapıverdi serçe parmağını,
midye kumlara düştü,
deniz kumları yuttu,
balina avcısı tuttu onu denizde,
balina avcısı Cebelitarık'a geldi,
Cebelitarık'da türkü çığırdı balıkçılar:
"Duyduk duymadık demeyin, denizden
parmağını çıkardık küçük bir kızın,
sahibi kimse gelsin alsın!"

Bir tekne verin bana, gidip alayım,
tekneye bir kaptan verin,
kaptana aylık verin,
kentten toplayın kaptanın aylığını:
kuleleri, alanları, tekneleri var Marsilya'nın,
bütün dünyanın en güzel kenti
güzel olur mu hiç parmaksız bir kızla,
parmağını denize kaptırmış bir kızla,
balina avcıları susmak bilmiyor,
bekleşip duruyorlar Cebelitarık'da.

Çeviren: Ülkü Tamer

Uyku

Uykumda,
Ne babam, ne annem vardı...
Mutluluk da yoktu, acı da...
Bir hazinem de yoktu
Tâ gün doğuncaya dek
Üstüne titreyecek...
Adım, yaşım bir yana
Başarılar da yoktu,
Ve yoktu yılgınlıklar!..

Sövebilir istediğince
Düşmanım olan bana
Yadsıyabilir sonra
Dostum verdiklerimi
Ben artık uzaklarda
Bir tarifsiz yerdeyim ki sormayın...
Ulaşılmaz...
Uyuyan kadın için
Ha var olmuş, ha yok olmuş bu evren
Farketmez...

Hiç bir şey de acı vermezdi bana...
Bulunduğum o yerde...
Mevsimler mi? Ne gezer!..
Ayla güneş bir yana
Kanım köpürüp aksa
Yaralansa yüreğim
Yine acı duymazdım...

Kocaman buğday depoları da yoktu...
Çevresinde gezinen açlık da...
Söylenip duruyordum kendikendime
Kimse alamaz benden bu toprakları...

Gelmeyebilirdim oradan
Ama geldim işte...
Yeniden duvarın altındayım
Duymam gerek gelen sesleri
Yanıtlamam gerek
Ve yollar boyu seslenmem!..

Ama bir gün gideceğim buradan...
Ağlamadan, sıkılmadan...
Gece giden bir kayık gibi
Başkalarının izlemediği
Bir kayık ki fenerlerin görmediği...
Kıyıların işitmediği bir kayık...

Çeviren: Mehmet Salihoğlu

Öteki

Birini öldürdüm
içimde.
Onu sevmiyordum.

O ateş gibi bir
dağ kaktüsü çiçeğiydi;
susuzdu ve alevler içindeydi,
dinlenmek için hiç durmuyordu.

Kayalık bir yoldan gidiyordu,
ve göğe karşı germişti göğsünü;
hiç aşağı inmedi
suyun gözlerini aramak için.

Dinlendiği yerde
otlar kurudu,
yandı onun soluğuyla
ve akkor kömürlerden yüzüyle.

Tez donan sakızlarla
sertleşti konuşması,
görkemli bir çağlayışla
kurtulamayacak kadar.

Bu dağ çiçeği
eğilmeyi bilmiyordu
ama onun yanında,
ben eğildim.

Ölmesine izin verdim
yüreğimden çalıp onu.
Açlığa terkedilmiş
bir kartal gibi tükendi.

Kanatlarındaki gökgürültüsü
sessizleşti;
ellerime
düşüp soldu,
son korlar...

Hâlâ bağırıyor kız kardeşleri
bana onun bağışı için,
ve kilden bir ateş
tırmalıyor beni geçitte.

Gezip dolaştıkça ben
anlatıyorum onlara:
Yıkıntıları gözden geçirin
ve kilden, ateş kanatlı
yeni bir kartal yaratın.

Yapamazsanız, o zaman,
ah! unutun onu.
Ben onu öldürdüm.
Siz de öldürmelisiniz!

Çeviren: Selahattin Özpalabıyıklar

Doruk

Şimdi ikindi vakti,
kanını dağların
üstüne yayan.

Bu vakit biri
acı çekiyor,
biri kaybediyor, acı içinde,
bu ikindide,
kendininkine bastırdığı biricik kalbi.

Bir kalp can çekişiyor
ikindinin o kanlı doruğu
ıslattığı yerde.

Vadi gölgeler içinde çoktan,
ve sükûnetle doluyor.
Ama derinliklerden gözünü dikmiş-
dağ parlıyor; kırmızı.

Bu vakitte
söylemeye başlarım ben hep
değişmez dert şarkımı.
Bu olabilir mi yıkadığım
o kızıl doruk?

Elimi kalbimin üstüne koyuyorum
ve böğrümün kanadığını hissediyorum.

Çeviren: Selahattin Özpalabıyıklar

Lamento

Ağzımda her şey
gözyaşı acılığıyla:
her günkü ekmek, türkü
yakarışa dek.

Hiçbir şey daha zor değil
sessizce sevdikten sonra seni
nice gözyaşı
bana bıraktığın.

Şiş gözleri
sıcak gözyaşlarının!
üzgülü ve titrek dudaklar
her şeyin yakarış olduğu!

Ne seni unutabiliyor
ve ne de bulabiliyorum,
bu alçaklık içinde yaşamak
büyük utanç.

Artık gözlerinin göremiyeceği
bir gökyüzü görmek,
kemiklerinle beslenmiş
güllere uzanmak
bu pişmanlık kanımı kurutan!

Zavallı ten,
yorgun, acındıran beden
artık yanında uyumayacak
titrek, takılacak
yaşamın kirli bağrına.

Çeviren: Abidin Emre

Yalnız Değilim Ben

Çıplak yatıyor gece
dağla deniz arasında.
Ama beşik sallayan ben
yalnız değilim ben!

Çıplak uzanıyor gök
ve düşüyor ay denize.
Ama seni bağrına basan ben
yalnız değilim ben!

Çıplak yatıyor dünya
ve ten hüzünlü.
Ama seni sarmalayan ben
yalnız değilim ben!

Çeviren: İsmail Aksoy

Ölüm Soneleri (V)

Diğerlerinin arasından seçtim kaderi
mağrur ve şerefli, geçip gitmiş bir şefkatin daveti
biraz kayıtsız, bir parça gölgeli
bir hardal çiçeği demeti olsun mezarının üstünde.

Erkekler geçip giderler. Geçerler ağızlarında
mutlu ve sonsuz yenilenen bir şarkıyla
ki, şimdi dinç, ve yarın, deli
ve sonra, mistik, ben bu değişmeyen

şarkıyı seçtim, ölü bir adamı uyutup sakinleştirdiğim
ki tüm gerçeklikten uzaktı ve tüm düşlerin içinde,
benimki:
başka dudaklardan ve başka kadınların göğsünde
dinlenmekten
hoşlanırdı.

Fakat şimdi, öyle kesin ve uzun
yalnızca bu mütevazi hardal çiçeğinin dudakları
şarkı söyler ona uyusun diye tatlılıkla
bu acı yeryüzünün üzerinde.

Çeviren: Birhan Keskin

Dostum

Ellerimi tutmazsan eğer
birbirine sarılmış parmaklarımın gölgesinde
dinlenmem sonsuza dek sürecek.

Diyorsun ki: "Seni sevemem, çünkü
parmakların olgun başak taneleri gibi
dört bir yana saçılı."

Öpmezsen beni eğer
korkak ışığında dolunayın,
dudaksız kalacağım
üstünde bu nemli yeryüzünün.

Diyorsun ki: "Seni sevdim daha fazla sevemem,
ama sen artık arzulamıyorsun öpüşlerimdeki
akasya kokusunu."

Gözü kapalı bir çılgın gibi konuşurken sen
kederden kıvranarak dinlesem de ben,
parmaklarım kırılsa bile
alnının üzerinde olacak yine de elim
ve inecek yüzüne arzuyla dolu nefesim.

Bu yüzden "Sev beni aşkım,
kendimi bırakıyorum sana, uzanarak kollarına,
dudaklarımda boynumda hep sen"
diyerek aşkın zehirini içirdim sana
gözleri bağlı bir çocuk gibi aldandın bana.

Çünkü sevgilim, vücudum
yalnız ve yorgun değil
inatçı bir ekin demeti gibi.
Eteklerim dalgalanıyor rüzgârda
ateşten gömleğini sıyıran
bakire bir kavak gibi.

İşin sırrı öpüşte değil dudakta;
sesler kısılabilir ama yürekler asla;
tanrının nefesi misali
gel, yararak kalabalıkları
bir demet çiçek gibi uçarı.

Çeviren: Vildan Başaran

1946
Hermann Hesse (İsviçre)
(1877-1962)

Alman asıllı olan Hesse Calw'da (Wurtemberg, Almanya) doğdu ve Montagnola'da (İsviçre) öldü. Dindar bir aile çevresinde büyüdü. Pietist (Protestanlığın gizemci bir kolu) bir eğitim gördü. Genç yaşta din baskılarına direndi ama eserlerinde hem bu başkaldırı hem de dindar bir tavır vardır. 14 yaşında ailesinin yanından ayrıldı. Çeşitli işlerde çalıştı. Tübingen'de çalıştığı bir kitapçının yanında Goethe ve Schiller'in eserlerini okudu. 1899'da Basel'de kitapçılık yapmaya başladı. Aynı yıl Romantiche Lieder (Romantik Şarkılar) adlı şiir kitabını yayımladı. Birinci Dünya Savaşı'nda Kızıl Haç'ta görev aldı. Geçirdiği ruhsal sarsıntıdan sonra Jung'un bir öğrencisinden psikanaliz tedavisi gördü. 1919'da İsviçre'de Lugano Gölü kıyısına yerleşti ve 1923'te İsviçre vatandaşlığına geçti. Yaşamını bu ülkede sürdürdü.

Hesse'nin romanlarında kendi yaşam serüveninin izleri vardır. Hesse'ye ün sağlayan ve ilk romanı olan *Peter Camenzind* (1904) Gottfried Keller'in başyapıtı olan *Der grüne Heinrich* (Yeşil Heinrich) adlı romanını çağrıştırır. Bu romanda çocukluk ve ilk gençlik çağının sorunları işlenir. Psikanaliz de Hesse'yi etkilemiştir. Bunun izleri *Der Steppewolf* (Step Kurdu, 1927) adlı romanında görülür. Bu romanda Uzakdoğu felsefesi, kültür değişimleri içinde yolunu arayan insanın çabaları vardır. 11 yılda tamamladığı *Das Glasperlenspiel* (Boncuk Oyunu, 1943) adlı romanında Doğu-Batı felsefelerinin bir bileşimini yapar Hesse'nin romanlarının gençlik üzerindeki etkileri uzun yıllar sürmüştür.

Hesse'nin romanları *Siddhartha* (Çev. Üner Eyüboğlu; M. Yılmaz Öner), *Step Kurdu* (Çev. Hikmet Göktan; M. Yılmaz Öner), *Çarklar Arasında* (Çev. Kamuran Şipal), *Demian* (Çev. Kamuran Şipal),

Knulp (Çev. Kamuran Şipal), *Narziss ve Goldmund* (Çev. Kamuran Şipal), *Öldürmeyeceksin* (Çev. Kamuran Şipal), *Peter Camenzind* (Çev. Kamuran Şipal), *Yabancı Bir Gezegenden Tuhaf Haberler* (Çev. Kamuran Şipal), *Gençlik Güzel Şey* (Çev. Kamuran Şipal)), *Harika Çocuk* (Çev. Kamuran Şipal) adlarıyla dilimize çevrilmiştir. Türkçe'deki şiir kitapları ise *Ressamın Şiirleri* (Çev. Tarık Seden-Gültekin Emre) *Seçilmiş Şiirler* (Çev. Hilmi Tezgör)'dir. Sunja Altınel'in çevirileri ilk kez bu seçkide yer almaktadır.

Kimsesiz Akşam

Boş şişeyle bardakta
Titremekte mum alevi;
Oda soğuk, buz gibi.
Dışarda otlara, yağmur yağmakta.

Yatıyorsun kısa bir zaman için
Üşümüş, üzgün, yatağına.
Yine sabah olacak, akşam sonra
Sabahlar, akşamlar gelecek tekrar,
Ama sen gelmeyeceksin bir daha.

Çeviren: Behçet Necatigil

Ekim

En güzel giysilerinin içinde
Sarı kırmızı duruyor ağaçlar,
Onların kolay bir ölümleri var,
Bildikleri yok hiç, acı çekmek ne.

Serin güz, ateşli yüreğime sin
Ki vuruşları yatıştırabilsinler
Ve akıp giderken bu altın günler
Yüzünü sessizce kışa çevirsin.

Çeviren: Sunja Altınel

Yaşlı Adamla Elleri

Ağır ağır ve güçlükle
Uzun gecesinin yolunda yürüyor,
Bekliyor, kulak kabartıyor, nöbet tutuyor.
Önünde duruyorlar örtünün üstünde:
Önce sol eli, yanında sağı,
Yorgun uşaklar, beceriksiz ve kaskatı.
Yaşlı adam yavaşça gülüyor
Onlar uyanmasın diye.

Birçoklarından daha dirençli,
Yılmadan çalıştılar işte,
Dolu oldukları zaman güçle
Daha çok şey yapılabilirdi,
Ama bu uysal dostların istediği
Dinlenmek ve toprak olmak, bu hepsi.
Uşaklık etmekten bıkmışlar
Ve buruşuyorlar.

Ellerini uyandırmamak için yavaşça
Gülerek onlara bakıyor.
Uzun hayatın yolu şimdi kısa geliyor,
Bir gecenin yolu uzun oysa
Ve çocuk elleri,
Delikanlı elleri, erkek elleri
Akşam olunca, gelince bitiş vakti
Birbirlerini böyle seyrediyor.

Çeviren: Sunja Altınel

Siste

Ne garip dolaşmak siste!
Tek başına her taş ve çalı,
Ağaçlar görmüyor birbirini işte,
Mutlak hepsinin yalnızlığı.

Dostlarla doluydu dünya
Hayatım henüz aydınlıkken;
Ama şimdi sis çöktü ya,
Silindi hepsi gözden.

Gerçekten de, bilge denemez kimseye,
Habersizse o karanlıktan,
Amansız ve sinsi bir biçimde
Onu herşeyden ayıran.

Ne garip dolaşmak siste!
Hayat içeriyor tek başına olmayı.
İnsanlar tanımıyor birbirini işte,
Mutlak hepsinin yalnızlığı.

Çeviren: Sunja Altınel

Serseriler Oteli

Nasıl da alışılmamış ve tuhaf değil mi?
Durmadan böyle her gece
Çeşmenin yavaşça akmaya devam etmesi
Akça ağacın serin gölgesinde!

Ve yumuşak bir sis gibi ay ışığının
Durması hep üçgen çatıların üstünde
Ve göğün serin karanlığının
Katedilmesi hafif bulut kümelerince!

Tüm bunlar var ve kalıcı ama
Biz yatıyoruz yalnızca bir gece
Ve sonra devam ediyoruz yolumuza,
Düşünmüyor artık bizi hiç kimse.

Ve belki yıllar geçtikten sonra
Hatırlarız bu çeşmeyi bir düşte
Ve kapıyla üçgen çatıları da,
Bu an oldukları ve hep olacakları biçimde.

Bir memleket duygusu bu sanki,
Kısa bir molaydı verdiğimiz oysa,
Yabancı bir çatı yabancı bir konuğa,
Bilen ne şehri, ne otelin ismini.

Nasıl da alışılmamış ve tuhaf değil mi?
Durmadan böyle her gece
Çeşmenin yavaşça akmaya devam etmesi
Akça ağacın serin gölgesinde!

Çeviren: Sunja Altınel

Günler Ne Kadar

Ne kadar üzüntülü geçiyor günler
Artık ne ateşler ısıtır beni,
Ne güneşler yüzüme gülümser,
Boş, dünyadaki bütün şeyler,
Bütün şeyler soğuk, insafsız şimdi.
Ve sevdiğim pırıltılı yıldızlar benim
Tesellisiz bakar durur halime.
Tâ sevginin ölebileceğini sezdiğim
Zamandan beri kalbimde.

Çeviren: Hüseyin Demirhan

Kırık Bir Dalın Takırtısı

Çatlayıp kırılmış dal,
Asılı orada yıllar yılı,
Kuru kuru takırdatarak rüzgârda türküsünü,
Yapraksız, kabuksuz,
Soyulmuş, solgun, çok yaşamaktan,
Çok ölmekten yorgun.
Sert geliyor ve katı, sesi şarkısının,
Sesi inatçı, sesi gizliden kaygılı
Daha bir yazdan, daha bir kıştan.

Çeviren: Oruç Aruoba

Bütün Ölümler

Öldüm bütün ölümlerle ben şimdiyedek,
Yeniden isterim ölmek bütün ölümleri,
Ağacın ölümünü ölmek tahta tahta,
Taş taş dağın ölümünü,
Toprak ölümünü kumun..
Çıtırdayan yaz otlarının ölümünü yaprak yaprak
Ve kanlı ve zavallı ölümünü insanoğlunun.

Yeniden doğmak isterim bir çiçek biçiminde,
Yeniden ağaç olmak, çayır olmak,
Balık ve karaca olmak, kuş ve kelebek.
Özlem verir bana bütün biçimler
Son acıların özlemini verir,
İnsan acılarının özlemini verir,

Titreyerek gerilmiş yay,
Özlemin çılgın yumruğu ey,
Ey hayat ey bir gün olur da
Birleştirmeye kalkışırsan kutuplarını
Yeniden beni uzun uzun
Sürersin ölümden doğuma,
Acı dolu yollarına yaratmanın,
Yaratmanın eşsiz yollarına.

Çeviren: Zeria Karadeniz

Gece

Mumu söndürdüm
Açık pencereden gece giriyor
İçeriye,
Beni kollarına alıyor;
Arkadaşı ve kardeşiyim artık

Çözemediğimiz rüyaları anlatıyoruz,
İkimizin de yaşadığı aynı gurbet acısı;
Ve
Sessizce, baba ocağındaki
Eski günlerden konuşuyoruz

Çeviren: Ahmet Tüzün

Üzüntü

Dün bana ışıltılı görünenler,
Bugün mahkumlar ölüme,
Üzüntü ağacının dallarından
Art arda çiçekler dökülmekte.

Dökülüyorlar görüyorum,
Kar gibi, yolumun üzerine,
Artık adımlar yankılanmıyor,
Büyük suskunluk yaklaşıyor.

Gökyüzü yıldızsız,
Kalp sevgisiz artık,
Gri uzaklık susuyor,
Dünya eski ve boş artık.

Bu kötü zamanlarda
Kim koruyabilir ki kalbini?
Üzüntü ağacının dallarından
Art arda çiçekler dökülmekte.

Çeviren: Hilmi Tezgör

Evler, Tarlalar, Bahçe Çiti

Sevgili evler, sevgili bahçe çiti,
Gölet, çayır çimen, yol kıvrımı
Sarı tepe, boz ve kızıl tarlalar,
İri çiçekler açmış telgraf direği,
Siz de mi solacaksınız gün gelince,
Ölecek misiniz, çürüyecek, kokuşacak, eriyecek misiniz,
Biçecekler mi sizi de, rüzgârlar mı savuracak,
Görmeyecek misiniz bir daha o güzelim güneşi?
Dostum ağaç, sen de mi toprak olacaksın,
Ya siz yeşil pancurlar, kırmızı damlar?
Günü gün edin öyleyse, hışırdayın başaklar, yapraklar.
Tavındayken henüz aşk kadehi, dopdolu!
İçmek istiyorum sizi, ki karışın kanıma,
Çimen olmak istiyorum, ve göl ve palmiye!
Farkım ne böyle sizlerden?
Gerçeği söyleyin, mutlu musunuz, huzur içinde misiniz?
Tek beni mi kavurdu yangın
O hoş, ve sıcak, ve yakıcı yalazlarıyla,
Sersemleten beni ve huzur vermeyen.
Tek ben miyim acı çeken zamandan, korkudan ve
ölümden?!
Susuyorsunuz demek, uyarıyorsunuz konuşmaksızın:
Acı çek, resim yap, şiir yaz, sürdür yaşamı!
İç bizi, ve izin ver seni içmemize,
Bitmeden gün, senin için de, bizim için de!

Çevirenler: Tarık Seden-Gültekin Emre

Hava Bozuyor

Dağ kapkara ve gökyüzü çelik rengi
Eriyor tüm parlak renkler
Güneşin son ışıltılarının vurduğu evlerde ve döşeklerde,
Ardından gelen ne varsa soluk,
Hazır her şey ölüme, acı ve gölge dolu.
Dokuyor ama güneş renk oyununu
Hâlâ parlak ve hâlâ habersiz olup bitenden
Kucağında misketleriyle bir çocuk misali.
Çökecek her şey çok geçmeden
Her şey alevler içinde kalacak birazdan,
Ama daha önce, son ana dek
Pusudayım boya kutumla,
Resmediyorum solgun ağacı ve çiğsarı duvarı,
Aceleci bakışlarla izliyorum mavi karanlığı.
Nasıl da geliyor, celalli ve son hızla,
Ve eser yok rüzgârdan hâlâ!
Ortalık birden şimşeğe, yağmura ve doluya kesecek,
Savrulacak resimlerim hiçliğe,
Her şey silinecek ve eriyecek sonra,
Gözlerim, renkleri emin içinize!
Yarın belki de esecek ilk sonbahar yeli,
Ve bitmiş olacak yaz.

Çevirenler: Tarık Seden-Gültekin Emre

1948
T(homas) S(tearns) Eliot (İngiltere)
(1888-1965)

Saint Louis'de (ABD) doğdu, Londra'da öldü. 17. yüzyılda İngiltere'den göç etmiş bir Amerikan ailesinin çocuğuydu. Harvard, Sorbonne ve Oxford üniversitelerinde felsefe ve dil öğrenimi gördü. 1914'te İngiltere'ye yerleşti ve 1927'de İngiliz uyruğuna geçti. Öğretmenlik, banka memurluğu yaptıktan sonra bir yayınevine yönetici oldu. Şiirleri ilk kez *Poetry* dergisinde yayımlandı (1915). Ezra Pound'dan ve çevresindeki İmgeciler'den, Fransız Simgeci şairlerden ve XVI. yüzyıl İngiliz metafizikçi şairlerden etkilendi. Coşumculuktan uzak ilk şiirlerindekl çarpıcı, imge dolu ve geleneksel ölçü sınırlarını hiçe sayan anlatımını daha sonra da sürdürdü. Dil ve biçim alanında aşırılığa kaçmaktan çekinmedi. 1908'de yayımlanan *A lume spento* adlı şiir kitapçığı yenilikçi bir şiirin habercisiydi. Yine de *Prufrock and Other Observations* (Prufrock ve Başka Gözlemler, 1917) ilk kitabı sayılır. Bu kitapta yer alan "The Love Song of J. Alfred Prufrock" (J. Alfred Prufrock'un Aşk Şarkısı) İngiliz dilinde "yenilikçilik" anlayışının başyapıtı olarak kabul edilir.

Birinci Dünya Savaşı ve sonrasında insanın içine düştüğü boşluğu şiirlerinde sürekli gündeme getiren Eliot 1920'li yılların sonunda kendini "Anglo-Katolik, klasikçi ve kralcı" olarak niteledi. Şiirlerini *Poems* (Şiirler, 1920), *The Waste Land* (Çorak Ülke, 1922), *Ash Wednesday* (Kutlu Çarşamba, 1930), *Four Quartets* (Dört Kuartet, 1943) adlı kitaplarda topladı. 1909-1962 yılları arasındaki bütün şiirleri *Collected Poems* (Toplu Şiirler, 1963) adlı kitapta yer aldı. Yazdığı manzum oyunlarıyla da tanınan Eliot şiir ve tiyatro alanıyla ilgili deneme ve eleştirileriyle 20. yüzyılın ilk yarısına damgasını vurdu.

Eliot'un dilimize çevrilen yapıtları: *Şiirler* (Seçme Şiirler) (Çev. Osman Türkay), *Çorak Ülke* (Çev. Yüksel Peker), *Çorak Ülke/Dört Kuartet* (Çev. Suphi Aytimur), *Sweeney Agonist* (Oyun) (Çev. Ülkü Tamer), *Kokteyl Parti* (Oyun) (Çev. Bülent Ecevit), *Denemeler* (Çev. Akşit Göktürk, ayrıca Halit Çakır, ayrıca *Edebiyat Üzerine Düşünceler* adıyla Sevim Kantarcıoğlu).

Mecüsilerin Yolculuğu

"Soğuklar yakındı, biliyorduk,
En kötü zamanıydı yılın, biz çıkarken
Yolculuğumuza, en uzununa yolculuklarımızın:
Biliyorduk, kış aylarının en ölüsüydü bu,
Derin yollarla örtülü dayanılmaz iklimlerde."
Karlara gömüldüğünde inatçı develerimiz
Ağrıyan ayaklarla uzandığında eriyen karlara
Yaz saraylarını özledik yaylalara açılmış,
Şerbet sunan ellerini ipek kızların,
Sonra deveciler işte küfürler ortasında
İçkiye, karılarına açıp düşüncelerini, kaçan,
Sönen ateşleri gecenin sonra, sığınak yoksulluğu,
Sonra düşman kesilen kasabalar, kentler,

En kötü ânlarını bıraktık yaşantımızın
Pasaklı köyler arasından geçip giderken.
Sonunda bütün gece yol aldık
Bırakarak köşelerde saklı uykularımızı,
Kulaklarımızda şarkılar söylenirken bize dair
Ve çılgınlığımıza.

Ilıman bir vadiye geldik yorgunluklardan sonra,
Islaktı, bitkiler kokuyordu karlardan uzak,
Karanlığı dövüyordu bir su değirmeni akarsular yanında.
Üç ağaç yeşermişti alçak göklerinde,
Kırlarında bir at vardı, yaşlı, beyaz, koşuşan.
Bir hana indik, asma yaprakları pervazlarında,
Açık kapılar gerisinde gümüşüne zar atan altı çift el,
Boş şarap fıçılarını tekmeliyen ayaklar.
Haber yoktu bizimle ilgili orada, ayrıldık,
Bulduk aradığımız yeri bir kış akşamında, erken değildi,
Elverişli sayılırdı (öyle düşünün).

Çok önceydi bunlar, şimdi andıklarım,
Yine giderim gitmesine, durmam, ama düşünelim önce
Düşünelim önce düşünelim
Kararlaştıralım: O yolları biz
Doğum için mi teptik, Ölüm için mi? Bir Doğum vardı,
orası belli,
Kanıtlar elimizdeydi; inanıyorduk, Ölüm'ü de görmüştüm
Doğum'la birlik
Başka sanıyordum ama, bu doğum dedikleri
Zorluydu, acılıydı bizim için, Ölüm gibiydi, ölümümüz.
Yerlerimize döndük yeniden, bu ülkelere,
İşimiz çetin burada, yıldızımız hep ayrı
Tanrılarına yapışık yabancı kişilerle.
Öylesine sevinirdim ki başka bir ölüme.

Çeviren: Ülkü Tamer

Ağlayan Kız
(La Figlia Che Piange)

Dur en üst basamağında merdivenin-
Bir saksıya dayanıp
Ör, ör saçlarına ışığını güneşin-
Bastır çiçekleri göğsüne acıyla, şaşkınlıkla-
Sonra fırlat da yere, dön
Gözlerinde ürkekçe bir kırgınlık:
Ama ör, ör saçlarına ışığını güneşin.

Böyle bırakıp giderdi bana kalsa,
Kız da böyle durup kalırdı acısıyla,
Erkek böyle bırakıp giderdi
Can nasıl terkederse bedeni, hırpalanmış ve ezik,
Nasıl kullandığı bedeni terkederse bilinç.
Bir yolu bulunmalı bunun
Kolay, uygun, benzersiz,
Bizim de anlayabileceğimiz,
Gülümseyip tokalaşmak gibi basit ve güvençsiz.

Kız öteye çevirdi başını, ama bilmem güz havasından mı,
Günlerce aklımdan çıkmadı,
Günlerce, saatlerce:
Saçları kollarına dökülmüş, kolları çiçek dolu.
Düşündüm de, kim bilir birlikte nasıl olurlardı!
Belki de gözümden kaçardı bir duruş, bir davranışları.
Bazen bu düşünce hâlâ bırakmaz yakamı
Tedirgin gece yarılarında, öğle uykularında.

Çeviren: Cevat Çapan

Çorak Ülke

'Nam Sibyllam quidem Cumis ego ipse oculis meis vidi in ampulla pendere, et cum illi pueri dicerent: *Sibulla ti thelis*; respondebat illa: *apothanein thelo*.'*

Ezra Pound'a
*il miglior fabbro.***

I. *Ölülerin Gömülmesi*

Ayların en zalimidir Nisan, leylaklar
Açtırır ölü topraktan, yoğurup
Bellekle isteği, diriltir
Ölgün kökleri bahar yağmurlarıyla.
Kış sıcak tuttu bizi, örterek
Toprağı unutkan karla, bir parça
Can katıp kuru köklerle.
Yaz şaşırttı bizi, bir sağanakla gelerek
Starnberger Gölüne, sığındık sütunların altına.
Sonra güneşe çıktık, uzandık Hofgarten'e,
Kahve içip konuştuk bir saat kadar.
*Bin gar keine Russin, stamm' aus Litauen, echt deutch.****
Ve çocukluğumuzda, kuzenim arşidüklerde kalırken,
Çıkarır kızakla gezdirirdi beni,
Ben de korkardım. Oysa, Marie, derdi,
Sıkı tutun, Marie. Ve kayardık yamaçtan aşağı,
Dağlarda, özgür hissedersin orada kendini.
Çoğu zaman okuyorum geceleri, kışın da güneye
gidiyorum.

---

* "Çünkü bir kez kendi gözlerimle Sibyl'i Cumae'de bir kafesin içinde gördüm, çocuklar kendisine, 'Sibyl, ne istiyorsun?' diye sorduklarında, 'Ölmek istiyorum,' dedi." Petronius, *Satyricon*, 48.

** "Daha iyi usta."

*** "Ben kesinlikle Rus değilim; Litvanyalıyım, özbeöz Almanım."

Hangi kökler kavrar, hangi dallar büyür
Bu taş yığınında? Ey insanoğlu,
Bilemez, kestiremezsin, çünkü bildiğin ancak
Bir kırık suretler yığınıdır güneşin kavurduğu,
Ne ölü ağacın gölge, ne cırcır böceğinin huzur
Ne de kuru taşın su sesi verdiği. Yalnız
Bu kızıl kayanın altı gölgelik,
(Gel, sığın gölgesine bu kızıl kayanın),
Ve ben sana öyle bir şey göstereceğim ki,
Ne seni sabahları izleyen gölgendir bu,
Ne de seni karşılamaya kalkan akşamki gölgen;
Sana korkuyu göstereceğim bir avuç tozda.
Frisch weht der Wind
Der Heimat zu
Mein Irisch Kind,
*Wo weilest du?**
'Bana ilk bir yıl önce sümbüller vermiştin;
Sümbül kız demişlerdi bana.'
-Oysa geç vakit döndüğümüzde Sümbül bahçesinden,
Kollarım dolu, saçlarım ıslak, konuşamamıştım,
Gözlerim iyi göremiyordu, sanki ne diriydim,
Ne ölü, ne de bildiğim bir şey vardı,
Bakarken ışığın yüreğine, sessizliğe.
*Oed' und leer das Meer.***

---

* "Serin esiyor rüzgâr
Doğduğun yere
İrlandalı yavrum
Nerede kaldın?"
Wagner, *Tristan ile Isolde*

** "Issız ve bomboş deniz."
Tristan ile Isolde

Madam Sasostris, ünlü falcı,
Fena halde üşütmüş, gene de
En akıllı kadın diye bilinir Avrupa'da,
Elinde bir deste uğursuz iskambil. İşte, diyor,
Bu senin kâğıdın, boğulan Fenikeli Denizci,
(Bunlar inciler eskiden gözleri olan. Bak!)
Bu Belladonna, Kayaların Ecesi,
Durumları bildiren.
Bu üç asalı adam, bu da Çarkıfelek,
Bu tek gözlü tüccar, bu boş kâğıt da
Sırtında taşıdığı bir şey,
Ona bakmama izin yok. Asılan Adamı
Göremiyorum. Denizde ölmekten sakın.
Büyük bir kalabalık görüyorum, halka olmuş dönüyorlar.
Teşekkürler. Sevgili Mrs. Equitone'u görürseniz,
Zayiçeyi benim getireceğimi söyleyin:
İnsan dikkatli olmalı böyle günlerde.

Düşsel şehir,
Bir kış şafağının kahverengi sisi altında,
Bir kalabalık akıyordu Londra Köprüsünden, sayısız insan,
Bilmezdim hiç ölümün bunca insanı perişan ettiğini,
Kısa, kesik kesik iç çekişler duyuluyordu,
Herkes ayaklarının uçlarına dikmişti gözlerini.
Yürüyüp yokuş yukarı, sonra King William Caddesinden aşağı,
Saint Mary Woolnoth Kilisesinin önüne geldiler
Çan kulesinin ölü bir sesle saat dokuzu vurduğu.
Bir tanıdığa rastladım orda, 'Stetson!' diye seslenerek durdurdum,
'Hani beraberdik seninle, Mylai'de gemilerde!
'Geçen yıl bahçene diktiğin o ceset
'Filiz verdi mi? Çiçek açar mı bu yıl?

'Yoksa o beklenmedik don bozdu mu yatağını?
'Aman uzak tut, insana dost olan köpeği,
'Yoksa tırnaklarıyla eşeleyip çıkarır gene cesedi!
'Sen! hypocrite lecteur! -mon semblable, -mon frère!'*

II. *Bir Satranç Partisi*

Oturduğu Koltuk, yaldızlı bir taht gibi,
Yansıyordu mermere, ayakları salkımlı asmalar
Ve biri yapraklar arasından gözetler gibi bakan,
(Biri de gözlerini kanadıyla gizlemiş)
Altın küpidonlarla süslü ayna
Bir kat daha çoğaltıyordu yedi kollu şamdanın alevlerini
Masanın üstüne yansıtarak,
Atlas kaplı kutulardan saçılan
Mücevherlerin parıltısı alevlerin ışığına karışıyordu;
Ağızları açık fildişi ve renkli camdan şişelere sinmiş
Macun, toz ve sıvı halindeki o garip,
Sentetik esansları bunaltıp şaşırtıyor
Ve boğuyordu duyuları kokularıyla; pencereden
Esen serin havayla yükselen bu kokular
Şamdanların alevlerini besleyip büyütüyor,
Dumanlarını tahta kaplama tavana savurarak
Oyma süslemeleri dalgalandırıyordu.
Bakır kakmalı geniş kızılağaç kaplama
Yeşil ve turuncu renklerle yanıyor
Ve renkli taş çerçevenin hüzünlü ışığında
Oyulmuş bir yunus yüzüyordu.
Antik şöminenin üstündeki resim,
Ormana açılan bir pencere gibi,

./...

* "İkiyüzlü okur! -benim benzeri, -kardeşim!"
Baudelaire

O barbar kralın acımasızca zor kullanıp
Philomel'i değiştirişini anlatıyordu,
Gene de bülbül kirletilmez sesiyle orda
İnletiyordu tüm çölü, ve o hâlâ ağlıyor,
Ve dünya hâlâ peşinde
'Cik cik' rezil kulaklara.
Ve zamanın daha başka soluk artıkları
Anlatılıyordu duvarlarda; bakıp duran biçimler
Dışarı sarkmış, sarkarak sessizleştiriyordu kapalı odayı.
Ayak sesleri duyuldu merdivende.
Ocağın ışığında, fırçanın altında, saçları
Ateşli oklar gibi dağılıp
Konuşmasını ışıtırken dehşetle susacaktı.

'Sinirlerim bozuk bu gece. Evet, bozuk. Yanımda kal.
Bir şey söyle. Neden konuşmuyorsun hiç. Konuş.
'Ne düşünüyorsun? Nedir düşündüğün? Ne?
Hiç bilmem ki ne düşündüğünü. Düşün.'

Sanırım dönekler geçidindeyiz biz
Ölülerin kemiklerini yitirdiği.

'Nedir bu gürültü?'
Kapının altından esen rüzgâr.
'Peki, bu gürültü? Rüzgârın yaptığı ne?
Hiç işte, hiç.
Hiçbir
Şey bilmez misin sen? Hiçbir şey görmez misin? Hiçbir
Şey hatırlamaz mısın?

Hatırlarım
Bu inciler o adamın gözleriydi eskiden.
'Diri misin, ölü mü? Hiçbir şey yok mu kafanda?'
Ama
Ahhhh o Shakespearece caz-

Pek de ince
Pek de zeki
'Ben ne yapayım şimdi? Acaba ne yapayım?
'Böyle dışarı fırlayıp sokakta dolaşayım
Saçım başım darmadağın. Peki yarın ne yapalım?
Ne yapalım bundan böyle?'
Sıcak su saat onda.
Yağmur yağacak olursa, kapalı bir araba saat dörtte.
Bir parti satranç oynarız,
Kapaksız gözlerimiz kısık, kulağımız kapıda.

Kocası terhis edildiğinde, dedim ki Lil'e,
Sözümü esirgemedim hiç, yüzüne söyledim,
ACELE EDELİM LÜTFEN VAKİT TAMAM
Bak Albert dönüyor, biraz çekidüzen ver kendine.
Dişlerini yaptır diye sana verdiği parayı
Ne yaptın, bilmek ister. Verdiydi ya, yanımda hem de.
Çektir hepsini, bir güzel takım yaptır altlı üstlü,
Dediydi, inan olsun, bakamıyorum yüzüne.
Ben de bakamıyorum, dedim, zavallı Albert'i düşün,
Adam dört yıldır askerde, canı eğlenmek ister,
Sen eğlendiremezsen, dedim, eğlendirecekler çıkar.
Yaa, öyle mi, dedi. Öyle ya, ne sandın, dedim
Bunu kime borçlu olacağını bileceğim öyleyse dedi,
dik dik baktı yüzüme
ACELE EDELİM LÜTFEN VAKİT TAMAM
O işten hoşlanmasan bile, katlanmasını bil, dedim.
Yoksa yemeyenin malını yerler.
Ama Albert çekip giderse, söylemediler deme.
Ayıp ayıp, dedim, utan böyle yaşlı görünmekten.
(Üstelik daha otuz birinde.)
Elimde değil, dedi, suratını asıp,
Çocuk düşürmek için aldığım haplardan, dedi.
(Zaten beş çocuğu var, nerdeyse ölecekti George'u
doğururken.)

Eczacı bir şey olmaz dedi, ama bir türlü düzelmedim.
Kız sen bayağı kaçıksın, dedim.
Eh, Albert rahat bırakmazsa seni, o zaman yapacak bir şey yok, dedim,
Madem çocuk istemiyordun, öyleyse niye evlendin?
ACELE EDELİM LÜTFEN VAKİT TAMAM
Neyse, o pazar Albert döndü, sıcak bir domuz butu yediler,
Beni de çağırdılar, sıcak sıcak tadını çıkarayım diye-
ACELE EDELİM LÜTFEN VAKİT TAMAM
ACELE EDELİM LÜTFEN VAKİT TAMAM
İy' geceler Bill. İy' geceler Lou. İy' gecelere May. İy' geceler.
Güle güle. İy' geceler. İy' geceler.
İyi geceler, hanımlar, iyi geceler, güzel hanımlar, iyi geceler, iyi geceler.

Çeviren: Cevat Çapan

III. *Dinsel Ateş Töreni*

Nehrin hızı kesildi: yaprağın son parmakları kavrayıp
Batıyorlar su kıyısından. Esen yel
Yalayıp geçiyor kavruk toprağı, usulca. Ayrıldı su perileri
birbirinden.
Tatlı Thames, ak yavaşça, türkümü bitirinceyedek.
Artık yok nehirde boş şişeler, sandöviç kâğıtları,
İpek mendiller, karton kutular, sigara izmaritleri,
Ya da yaz gecelerinin öteki tanıkları. Ayrıldı su perileri
birbirinden.
Ve onların dostları, şehir telefon rehberlerinin başıboş
mirasçıları
Çekip gittiler, hiç adres bırakmadan
Leman gölünün kıyısında oturdum da ağladım...
Tatlı Thames, ak yavaşça türkümü bitirinceyedek,
Tatlı Thames, ak yavaşça, korkma konuşmam yüksek
sesle, uzun uzadıya.
Ama sırtımdaki soğuk ürpertide duyuyorum
Kemiklerin takırdayışını, bir kulaktan ötekine yayılan.

Bir fare sürtünerek geçti bitkiler arasından
Çamurlu karnını sürterek nehrin kıyısına
Durgun kanalda balık tutarken ben
Gazhanenin ardındaki yerde bir kış akşamı
Düşünürken baş tacı olan kardeşimin cesedini
Ve ondan önce baş tacı olan babamın ölümünü.
Alçak ıslak yerdeki çıplak ak bedenler
Ve alçak kuru bir tavanaracığında birikmiş kemikler,
Salt farenin ayağıyla takırdayan, yıldan yıla.
Ama duyuyorum sırtımda zaman zaman
Boru ve motör seslerini, ki onlar getirecek
Sweeney'i Mrs. Porter'a baharda.
Ey Mrs. Porter ile kızının üstüne

./...

Pırıl pırıl parlayan ay
Onlar sodalı suda yıkar ayaklarını
Et O ces voix d'enfants, chantant dans le coupole!

Tüit tüit tüit
Cik cik cik cik cik
Öylesine içten gelen.
Tereu

Yalansı Kent
Bir kış öğlesinin koyu sisi altındaki
Eugenidis Efendi, İzmirli tecimen
Sakalı uzamış, cebi kuş üzümü dolu
C.i.f. Londra: gösterilmeye hazır belgeler,
Modası geçmiş Fransızcayla benden istedi
Cannon Street Hotel'de yemek yememizi
Hafta sonu tatilini Metropole'de geçirmemizi.

O morumsu saatte, gözleri ve sırtı
Kalkınca çalışma masasından, bekleyince insansı makine
Yüreği atarcasına bekleyen bir taksi gibi,
Ben, Tiresias, gerçi körüm, iki yaşam arasında atıyor
yüreğim,
Pörsük kadın memeli yaşlı bir adamım, ama görür
gözlerim
O morumsu saatte, akşam akşam can atar
Eve doğru, ve getirir gemiciyi denizden eve,
Çay zamanında daktilo kızın evi, kaldırır kahvaltı
tepsisini, yakar
Sobasını, ve konserve kutularındaki yiyeceklerini çıkarıp
yayar.
Pencere dışında dehşet salarcasına savrulur
Son güneş ışınlarının dokunup kuruttuğu iç çamaşırları,
(Geceleyin yatak ödevi gören) divanın üstünde yığılıdır
./...

Çoraplar, terlikler, sert sütyenler ve korseler.
Ben Tiresias, pörsük memeli yaşlı adam
Gördüğünü anlayan, ve tüm geri kalanları önceden
söyleyen
Ben de bekledim gelecek olan konuğu.
Küçük bir eve acentanın yazmanı, arsız bir bakışla,
Öylesine aşağılık, hani Bradford'lu bir milyonerin
Başına güvenle yerleşen ipek bir şapka örneği.
Şimdi tam zamanıdır, diye içinden geçirmektedir.
Yemek sona ermiştir, kız bezgindir, yorgundur,
Elde etmeğe çalışır onu okşamalarla
Karşılığı alınamamış, niyeti yoksa eğer.
Coşkun ve kararlı, atılır birdenbire;
Yoklayıcı eller hiçbir karşı komaya rasgelmez;
Boş davranışı hiçbir yanıtla karşılaşmaz;
Ve kayıtsız bir karşılanış bulur.
(Ve ben, Tiresias, önceden her şeyin acısını çeken,
Divan, ya da yatakta her neyse, aynı şey başımdan
geçmişti;
Thebas kentinin orada, duvarın dibinde oturmuş da
Ölünün ta aşağısından geçip yürümüştüm.)
Sadakaymışcasına bir öpücük koparan o genç,
Araştırır yolunu, karanlık merdivenleri bulur...

Daktilo kız dönüp bir süre aynaya bakar,
Zar-zor farkeder âşığının gittiğini;
Şöyle böyle bir düşünüye izin verir beyni:
"Eh, bu da olup bitti: bittiğine memnunum."
Sevimli kadıncık bu çılgınlığı işledi ya,
Dolanır odasında bir aşağı, bir yukarı, tekbaşına,
Eliyle saçlarını şöyle bir düzeltir,
Derken gramofona bir plâk kor.

./...

"Bu musiki suların üstünde yakaladı beni kıskıvrak"
Strand boyunca, Queen Victoria Street'e dek.
Ey kent kent, işitebilirim bazen
Lower Thames Street'teki bir birahanenin orada,
Bir mandolinin o hoş ağlamaklı sesini,
Bir takırtı, ya da çatırtıyı
Öğleyin balıkçıların pineklediği yerden gelen:
Duvarlarında Magnus Martyr tutup durur öylece
İyonya'ya özge aklığın ve altının açıklanmaz görkemini.

Nehir kusar
Yağ ve katran
Mavunalar sürüklenir
Anaforlu sularla
Kırmızı yelkenler
Gepgeniş
Yel altına doğru, kalın serende salınır.
Mavunalar yıkarlar suda
Sürüklenen kütükleri
Aşağı Greenwich'e ulaşıp
Isle of Dogs'tan daha öteye.
Veyalala leya
Vellala leyalala

Elizabeth ve Leicester
Ters akıntıya kürek çekiyor
Sandalın kıçı ortalandı
Yaldızlı bir istiridye
Kırmızı ve altınsı
Köpüklü kaba dalga
Her iki kıyıya iz bıraktı
Kıble-kerte lodosu
Akıntıyla taşıdı
Çanların cümbüşünü

./...

Ak kulelerin
Veyalala leya
Vellala leyalala

Tramvaylar ve tozlu ağaçlar.
Highbury kahrımı çekti. Richmond ve Kew
Mahvetti beni. Richmond'da dizüstü çöktüm de
Gücüm tükendi dar, hafif bir sandalın içinde.

"Ayaklarım Moorgate"tedir, yüreğimse
Ayaklarımın altında. Bu olaydan sonra
Ağladı o. Sözverdi "yeni bir başlangıç"a.
Bir açıklamada bulunmadım. Ne'ye gücenecektim?"

"Margate kumsalında
Birleştirebilirim
Hiçbir neni hiçbir nenle.
Kirli ellerin kırık tırnaklarını.
İnsanlarım, insancıklarım umarlar
Hiçbir nen."
la la

Kartaca'ya geldim derken

Yakarak yakarak yakarak yakarak
Ey tanrım çıkarıyorsun beni benden
Ey tanrım çıkarıyorsun

yakarak

IV. *Suda Boğulmak*

Fenikeli Phlebas, iki haftalık ölü,
Unuttu martıların çığlığını, engin deniz dalgasını,
Kazancı da, zararı da.
Deniz dibindeki bir akıntı
Topladı kemiklerini fışıltılarla. İnip çıkarken
Geçti yaşının, gençliğinin türlü dönemlerinden
Burgaca kapılarak.
İster Musevi ol, ister başka dinden
Ey dümen tutup, gözlerini esen yele diken kişi,
Phlebas'ı düşün, bir zamanlar o da sencileyin yakışıklıydı,
uzun boyluydu.

Çeviren: Yekta Ataman

V. *Gökgürültüsünün Söyledikleri**

Terli yüzlerdeki meşale kızıllığından sonra
Bahçelerdeki donuk sükûttan sonra
Taşlı topraklarda çırpınıştan sonra
Bağırmalar çağırmalar
Zindan ve saray, ve uzak dağlardan
Gökgürültüsünün yankılanışı baharda.
Yaşayan o adam şimdi ölü**
Yaşayan bizler de artık ölmekteyiz
Sabrımız bitmek üzere

Burada su yok, yalnızca kaya var,
Kaya. Hiç su yok ve kumlu yol
Kıvrıla kıvrıla ulaşıyor dağlara,
Dağlar ki susuz kayalar demek
Durup içerdik hemen, ah, bir su olsa
Bu kayalar arasında oturup düşünemez insan
Terler kurumuş, ayaklar gömülmüş kuma
Keşke yalnız su çıksaydı kayalar arasından
Ölü dağın tükrük bile saçamayan çürük dişli ağzından.
İnsan ne ayakta durabilir burada, ne yatar, ne oturabilir,
Sessizlik bile barınamaz bu dağlarda
Yağmur getirmeyen kısır gökgürültüsü var yalnız
Yalnızlık bile barınamaz bu dağlarda
Sıvaları çatlamış evlerin kapısından
Küfredip homurdanan asık kızıl suratlar
Ah, bir su olsa
./...

* "V. bölümde 3 ana tema vardır" diyor Eliot, "Emmaus'a yolculuk, Korkulu kiliseye yaklaşım ve Doğu Avrupa'nın günümüzdeki düşüşü."

** Hz. İsa'nın Gethsemane Bahçelerindeki mücadelesi, hapsedilişi, yargılanışı ve çarmıha gerilişi burada anılmaktadır.

Ve kaya olmasa
Kaya olsa
Ama su da olsa
Ve su
Bir pınar
Bir havuz kayalar arasında

Yalnız su sesi olsa
Ne ağustosböceği
Ne de türkü söyleyen kuru otlar
Yalnız su sesi gelse bir kayadan
Çamlarında ardıç kuşunun öttüğü
Şıp şıp şıp şıp şıp şıp şıp*
Ama yok işte bir damla su!

Kimdir o hep yanında yürüyen üçüncü kişi?
Sayıyorum, yalnız sen ve ben varız ikimiz
Ama başımı kaldırıp da beyaz yola bakınca
Hep biri daha var yanında yürüyen, başında kukuleta
Kahverengi peleriniyle süzülerek yürüyen
Bilmiyorum, kadın mıdır erkek midir
-Ama kimdir o hep yanında yürüyen?

Nedir göklere yükselen bu ses
Ana feryatlarının uğultusu mu
Nedir sonsuz ovada kaynaşan
Çatlak toprakta sendeleyerek giden
Bu garip şapkalı göçebe sürüsü
Yalnız donuk bir ufuk var çevrelerinde
Hangi şehir bu, dağların üzerinde
Darbeler, reformlar, patlamalar gün kararınca

./...

* Kuzey Amerika'nın doğu bölgesinde yaşayan bir kuş türü tıpkı suyun damlayışı gibi ses çıkarmaktadır.

Yıkılan kuleler
Kudüs Atina İskenderiye
Viyana Londra
Gerçek olmayan*

Keman gibi gerip uzun siyah saçlarını bir kadın
Bir nağme döktürdü saçının telleriyle
Ve günbatımında bebek yüzlü yarasalar
Kanat çırptılar garip sesleriyle
Ve başaşağı sürünerek indiler kararmış bir duvardan
Ve bildik çan sesleriyle vakitleri bildiren
Kulelerdi havada öyle tepetaklak duran
Bir de yanık sesleri kör kuyuların, boş sarnıçların.

Dağların arasında bu ıssız çukurda
Bir türkü tutturmuş otlar solgun ayışığında
Yıkık mezarlar üstünde, kilise çevresinde.
İşte bomboş kilise, yalnızca rüzgârın evi
Hiç penceresi yok, sallanıp durmakta kapısı,
Kimseye zarar gelmez kupkuru kemiklerden.
Bir horoz var yalnız, tünemiş çatı kirişine
Ü ürü üüü, ü urü üüü
Bir şimşek çakışında. Sonra bir bora
Yağmur getiren.
Ganj'ın suyu çekilmişti ve ölgün yapraklar
Yağmur bekliyordu, kara bulutlar yığılırken

./...

---

* Herman Hesse'in "*Kaosa Bir Bakış*" adlı eserinden.
"Hemen hemen Avrupa'nın yarısı, en azından Doğu Avrupa'nın bütün bir yarısı, bir Kaos'a doğru sürüklenmektedir. Uçurumun kenarında, tıpkı Dimitri Karamazof gibi, sarhoş nârâları atarak kendilerinden geçmiş bir halde yürümektedirler. Burjuvalar şaşkına uğramış, bu nârâlara gülüp geçmektedir; azizler ve peygamberler ise gözyaşları içinde dinlemektedir bu nârâları." Burada bahsedilen esas "feryat" ise, kadınların Hz. İsa'nın ardından döktükleri gözyaşlarıdır.

Çok uzaklarda, Himalayalarda.
Sessizce eğilip bükülmüşlerdi vahşi ormanlar bile
Derken konuştu gökgürültüsü.
DA*
Datta: nedir bizim verdiğimiz?
Dostum, yüreğimi sarsıyor kan
Bir anlık ümitsizliğin korkunç cesareti
Temkinli bir çağ bile paçasını kurtaramaz bundan,
Bununla, yalnız bununla varolduk işte biz
Bulamazsınız bunu öldüğümüzde yazılacaklarda
Ne müşfik örümceğin ördüğü anılarda**
Ne de çelimsiz noterin boş odalarımızda
Açtığı mühürlü kayıtlarda
DA
Dayadhvam: Duymuştum anahtarın
Bir kez, yalnız bir kez döndüğünü kapıda***
Her birimiz kendi zindanında, anahtarı düşünürüz
Düşününce anahtarı, kabullenir herkes zindanını
Yalnız akşam karanlığında, bir şayla yayılır
Ve dirilir bir an için kırgın bir Corialanus****
DA

./...

---

* "DA": Gökgürültüsü.
"Datta, dyadhvam, damyata": (Ver, anlayış göster, kendini denetle) Hind felsefesinde "Üç Büyük İlke". Yaratıcı Tanrı diğer tanrılara, "isyankâr yaradılışları"nı kontrol altına alma: insanlara "doğal cimrilikleri"ne karşın hep "vermeleri gerektiği"; zalim cinlere de "anlayışlı olmaları" emirlerini vermiştir. Bu, gökgürültüsüyle bugün bile ilâhi bir şekilde ifade edilmektedir. Öyleyse, insanlar bu üç ilkeyi kendilerinde denemelidirler.

** Webster'ın "*Beyaz Şeytan*"ından
".....onlar yeniden evlenecekler
Çarşaflarınızı solucan delmeden önce, ve örümcek
Mezarlarınıza ince bir perde çekmeden önce."

*** Dante, "*Inferno*"dan.
"Korkunç kulenin kapısının kilitlendiğini duymaktaydım."

**** Shakespeare'in bir piyesindeki Romalı general. Romalılar tarafından sürgün edilmiş, sonra ise, kırılmış onuru Roma'ya karşı bir düşmanlığa neden olmuştu.

Damyata: Tekne keyifle
Karşılık verdi yelken ve kürekte usta ellere
Deniz durgundu, kalbin de sevinçle
Uysalca çarparak karşılık verecekti
Usta ellerin davetine

Oturmuş kıyıda

Avlanıyordum, ardımda çorak ova
Şu ülkemi bir düzene soksam hiç olmazsa;*
Londra Köprüsü yıkılıyor, yıkılıyor, yıkılıyor
*Poi s'ascose rel foca che gli affina***
*Quando fiam uti chelidon****- Ey, kırlangıç, kırlangıç
*Le Prince d'Aquitaine à la tour abolie*****
Dayandım kendi enkazıma bu fragmanlarla
Öyleyse niçin uymayayım size? Hieronymo çıldırdı

yine******

Datta. Dayadhvam. Damyata.
Şantih şantih şantih.*******

Çeviren: Yüksel Peker

---

* (*Işaya*, 38: 1'den) "Böylece, Tanrı dedi ki, Evlerinizi bir düzene sokun: Çünkü sonunda öleceksiniz."

** Dante, "*Purgatorio*"dan. Bu bölümde şair Arnauld Daniel'in ruhu Dante ile konuşmaktadır. "Şimdi yalvarıyorum sana, seni bu basamakların zirvesine ulaştıran iyilik adına, kederli günlerimde unutma beni." Dante devam ediyor: "Sonra, onları yeniden bulmak üzere ateşe attı kendini."

*** Pervigilium Veneris, "*Philomela*"dan. "Ben ne zaman bir kırlangıç gibi olacağım" diyor Filomel ve sonra devam ediyor, yani ne gün tükenecek sesim soluğum?"

**** Gerard de Nerval, "El Desdichado"dan. "Mirastan Mahkûm" adlı şiirinde şair kendini "Yıkık kuledeki Aquitaine Prensi" ile özdeşleştirmektedir.

***** Kyd. "İspanya Trajedisi"nden.
Piyesin ikinci başlığı "Hieronymo Çıldırdı Yine"dir. Oğlunun öldürülüşünden dolayı âdeta çıldırır ve bir piyes yazarak içindeki bölümlerden birinde katili öldürür. "Öyleyse niçin uymayayım size!", bir oyun yazması istendiğinde, onlara verdiği yanıttır.

****** Upanişad'ın (Eski Hind inanışının kutsal kitabı) son cümlesi: "Huzur, idrâkin içinden geçer!"

Oyulmuş Adamlar'dan

İhtiyar Guy için bir Penny.

I
Biz içi oyulmuş adamlarız.
Biz içi doldurulmuş adamlarız.
Birbirine eğilmiş
Kafaları samanla doldurulmuş. Yazık.
Sessiz ve saçma şeyleri
Birbirimize fısıldadığımızda
Seslerimiz kesilmiştir;
Kuru otlardaki rüzgâr gibi
Ya da fare ayakları kırık camlar üstünde
Tamtakır mahzenlerimizde.
Biçimsiz kalıp, renksiz gölge,
Ezilmiş kuvvet, hareketsiz çabalama,
Şunlar ki karşı koymuşlardı,
Açık gözleriyle ölümün öbür krallığına.
Hatırlayın bizi -eğer- kaybolmadıysak,
Fena ruhları ama yalnız
İçi boş bir adam gibi
Doldurulmuş adamları.

Çeviren: Attilâ Büyüktuncay

II
Şu gözlerdi korktuğum bütün düşlerde
O bilinmez ülkesinde ölümün
Şu gözlerdi bir kez bile görünmeyen
Şu gözlerdi ta orada bir yerde
Gün ışığı mıydı kırılmış sütunlar üzerinde
Orada sallanan o küçümen ağaç
Şu gözlerdi bir kez bile görünmeyen
Bir türkü müydü rüzgârlar içinde
Bütün bilinmezliğince daha kutlu
Kayıp geçen şu sevdalım yıldızdan
Bırakma beni yakınına
Bırakma uzak tut beni artık
O düşler ülkesine ölümün
Şimdi bürünmek geçer aklımdan gizli giysileri
Kuşanmak geçer o korkulu görüntüyü
Tüylü yaratıkların örtülerinden
Orada o topraklarda
Rüzgârlar gibi güzelliğe götüren
Bırakma beni yakınına yıldım yenilgiden
Bırakma uzak tut beni artık
Bu son buluşma mıydı -değil
Ölümün ülkesidir hep güneşe gizlenen

Çeviren: Coşkun Zengin

Kutlu Çarşamba'dan

I
İstemiyorum bir daha döneyim
Bir daha döneyim istemiyorum
Elim varmıyor istemiyorum
Kimsenin yetisinde amacında gözüm yok
Hiç birşeyim olsun istemiyorum
(Yaşlı bir kartal kanatlarını gökyüzüne açıyor -açsın)
Süregelen düzen gücünü yitirmiş -yitirsin
Gayrı üzülmüyorum

Ben hiçbirşey bilmiyorum bundan böyle
Umudum yok -bilmiyorum
Gün gelir geçer -düşünmem
Bundan böylesi bilip bileceğim bu

Ben hep susuzum -ben hep doymamışım
Gün gelir tüm gerçekler biter
Ağaçlar cümle çiçeğe duruyor çekemiyorum
Çekemiyorum sular kaynıyor gürül gürül topraktan

Zamanı zaman belledim
Toprağı toprak
Bir tek saatimiz var -onu yaşıyoruz
Herşey yerli yerinde
Herşey duruyor olduğu gibi -belliyorum
Vazgeçiyorum bu kutlu yüzden
Bu pırıl pırıl ses
Bu kıvancım
Bu benim yarattığım güzellik vazgeçemediğim
Bir daha döneyim istemiyorum

Tanrı bağışlasın nettik-neyledikse
Tüm yıkasın yuğsun bizi kötülüklerimizden
Unutsun diye yakarıyorum -ellerim açık
Ben kuruntulu kişiyim -içim içimi yiyor
Bir daha döneyim istemiyorum.

İşte bu sözlerdir -anlatır
Neler yapılmışsa -neler yapılmıyacaksa bundan öte
Bundan öte bu sözlerdir anlatır
Dileriz cezamız çok olmasın.

Gayrı bu kanatlar kanat değil uçulmaz
Pervane gibi pır pır eder havada
Rüzgâr iteler ordan oraya
Sen bir yapraksın -karşı duramazsın

Günün birinde öleceğiz nasıl olsa
Nasıl olsa ölüm gelip dayanacak kapımıza
Tanrı nettik neyledikse bağışlasın.

VI
Bir daha dönmeyi istemediğim halde
İstemediğim halde
İstemediğim halde dönmeyi bir daha

Bir kaybettim bir kazandım -boşuna çabam ortalık yerin
Bu kısa yolculuğun düşlerine aklım -yitirdim
Bir düş geçidi doğumla ölüm arasında
Işıklar gözlerimi aldı
-Benim için dua et efendimiz- ne denli istenir bilmiyor
Yalçın kayalıklı kıyıya bakan penceremden
Beyaz yelkenler dalgalanır
Kırılmayan dalgalar varsa -denizde dalgalardır.

./...

Taş gibi katılıp kalır yüreksiz kalmışlar
Leylâk kokusudur kaybolan -deniz kızlarının seslerine karışır
Tanrıya baş kaldırır içimiz -bir deri bir kemik
Ebem kuşağı -yosun kokusu unuttuğumuz
Yaşamıya alışılır yavaştan
Martı sesleri gelir -yağmur kuşları fırdolayı üstümüzde
Fildişi kalıplarda boş şekiller
Kör gözlerde
Taptaze bir esintiyle yeniden acuna doğar

İncecikten kar sepeler doğumla ölüm arası
Üç düşün birleştiği mavi kayalardan
Yalnızlık yolu geçer
Fısıl fısıl sesler dökülür porsuk ağaçlarından
Yaprak yaprak konuşmalar başka ağaçlara gider.

Sen bizi sürüm sürüm sürüdür
Boş verip geçersek kötü işlerimize
Aldırmayı aldırmamayı ama herşeyi
Şükretmeyi öğret bize
Bu yalçın kayalarda yaşamamız
İç rahatlığımız sana bağlı
Yücelerin yücesi -kutlu kişi
Bu barıştan bu denizden bu ırmaktan
Birbirimizden ayrıma bizi.

Biz senin -adın çağıracağız yıllar yılı buradan.

Çevirenler: Özdemir Nutku-Tarık Dursun K.

Prelüdler

I
Kış akşamı yerleşir
Külbastı kokusuyla pasajlara.
Saat altı.
Sisli günlerin yanmış sonu.
Ve şimdi kararsız bir sağnak sarar
Kirli kırıntılarını
Kuru yaprakların senin ayaklarına
Ve gazeteleri boş arsalardan;
Sağnak tıpırdar
Kırık panjurlarda, baca külahlarında,
Ve caddenin köşesinde
Tek bir kupa-atı buğu tüter ve tepinir
Ve sonra yanışı lambaların.

II
Sabah ayılıp kendine gelir
Hafif ekşimiş bira kokularıyla
Talaşları çiğnenmiş sokaktan
Ve bütün çamurlu ayaklar basarken
Sabahçı kahvesi tezgâhlarına.

Öbür maskaralıklarla
Zamanın tekrarlayıp durduğu.
İnsan düşünür bütün elleri
Ki açarlar soluk güneşlikleri
Binlerce möbleli odada.

III
Fırlattın battaniyeyi yataktan.
Sırtüstü uzandın ve bekledin;
Uyudun ve seyrettin gece sergilerken
Binlerce sefil görüntüyü
Yani ruhunu oluşturan şeyleri;
Onlar tavana karşı oynaştı.
Ve bütün dünya geri gelince
Ve ışık sızınca panjurlardan
Ve sen serçeleri duyunca oluklarda,
Kafanda öyle bir sokak canlandı ki
Sokak bunu güçlükle anlayabilir;
Oturarak yatağın kenarına,
Saçını kıvırdığın kâğıtları çözdün,
Ya da sarımsı tabanlarını kavradın
Tozlu ellerinin avuçlarıyla.

IV
Adamın ruhu sıkıca gerildi göğe karşı
Solarken o bir kent bloku ardında,
Ya da çiğnendi ısrarlı ayaklar altında
Saat dörtte, ve beşte, ve altıda;
Ve pipo dolduran kısa küt parmaklar,
Ve akşam gazeteleri, ve gözler
İnandırılmış kesin kesinliklere,
Kararkılmış bir sokağın vicdanı
Titizlenir dünyayı kabullenmek için.

Duygulandım bu fantezilerden, kıvrılırlar
Çevresine bu görüntülerin, ve bağlanırlar:
Tasarımı, bazı son derece cılız
Son derece üzüntülü şeylerin.

Ağzını elinle sil, ve gül
Dünya döner eski kadınlar gibi
Yakıt toplayarak boş arsalarda.

Çeviren: Suphi Aytimur

Burnt Norton*

I
Şimdiki zaman ve geçmiş zaman
Belki birliktedir gelecek zamanda,
Ve gel-zamanı kapsar geçmiş zaman.
Zamanların hepsi ölümsüzce varsa
Zamanların hiçbiri kurtarılamaz.
Ne olabilirdi, bir soyutlamadır ki
Sürekli bir olanak halinde kalır
Bir varsayım dünyasında ancak.
Ne olabilirdi ile ne oldu soruları
Tek bir sonu imler ki daima vardır.
Anılarda yankılanır ayak sesleri
Geçitten aşağı ki bizler geçmedik
Hiç açmadığımız kapıya doğru
Gül bahçesine. Sözlerim yankılanır
Böylece, kafanızda.
Ama neden
Tedirgin eder gül tasındaki tozları,
Bilmiyorum.

Öbür yankılar
Çınlar bahçede. İzlesek mi onları?
Çabuk, dedi kuş, bulun onları, bulun,
Tam köşede. Çitteki ilk gedikten,
İlk dünyamıza bizim, izlesek mi
Düzenci ardıçkuşunu? İlk dünyamıza.
Oradaydı onlar, ağırbaşlı, görünmez.

* Burnt Norton, Gloucestershire'da Ebrington yakınlarında bir kır evidir ve Eliot 1934 yazında bir süre burada kalmıştır.

İlerleyerek çiğnemeden ölü yaprakları.
Güz sıcağında, tınlayan havada,
Ve cıvıldadı kuş, yanıtlarcasına
Çalılığa sinmiş duyulmadık müziği,
Ve belirsiz bakış uzandı, çünkü güller
Görülmüş çiçeklerin görünüşündeydi.
Oradaydık konuklarla biz, ağırlanan ve ağırlayan.
Sonra ilerledik, onlar da, tören düzeninde,
Issız bahçe yolundan şimşir çevreli göbeğe,
Çünkü seyredecektik boşaltılmış havuzu.
Kuruydu havuz, kuru beton, boz kenarlı,
Ama havuz günışığından bir suyla doluydu.
Ve nilüfer yükseldi, sessizce, sessizce,
Yüzey parıldadı, sanki yüreğiydi ışığın,
Ve onlar arkamızdaydı, havuzda yansıyarak.
Derken bir bulut geçti ve boşaldı havuz.
Gidin, dedi kuş, çünkü ağaçlar çocuk doluydu.
Coşkuyla gizlenmiş, dokunsan gülecekler.
Gidin gidin gidin, dedi kuş, insanoğlu
Dayanamaz bunca çok gerçeğe.
Geçmiş zaman ve gelecek zaman
Ne olabilirdi ile ne oldu soruları
Tek bir sonu imler ki daima vardır.

II

Sarmısak ve gökyakut çamurda
Dikili dingili pıhtılaştırır.
Kanda titreşen teller hep
Tınlar altında yara izlerinin
Unutturup acısını eski savaşların.
Raks, atardamarlar boyunca
Ve akkanın dolaşıp duruşu
Canlanır akışında yıldızların
Yükselir yaza ağaçlarda

./...

Yürürüz yürüyen ağaç üzre
Yazılı yaprakların ışığında
Ve sırılsıklam toprakta duyarız
Aşağıda, avköpeğiyle yabandomuzu
Eskisi gibi kendi yollarında
Ama barışmışlar yıldızlar arasında.

Durağan noktasında dönen dünyanın. Ne ten ne tensizlik;
Ne bir yerden ne bir yere; durağan noktada, ordadır raks.
Ama ne tutuş var ne hareket. Buna durağanlık demeyin,
Orda geçmişle gelecek birleşir. Ne hareket bir yerden ne de bir yere,
Ne yükseliş ne düşüş. O nokta olmasa, durağan nokta,
Raks olmazdı ki hiç, oysa yalnız raks var.
Ancak diyebilirim ki *oradaydık*, ama diyemem nerede.
Ve diyemem nice kaldık, bu, zamanını saptamak olur.
İç özgürlüğü bütün güdüsel isteklerden,
Kurtuluş eylem ve çekilerden, kurtuluş iç
Ve dış zorunluluklardan, ama kuşatılmış
Bir duyu kayrasıyla, ak bir ışık durağan ve oynak

Erhebung kımıldanmaksızın, odaklanış*
Elenmeksizin, hem yeni bir dünya
Hem de eskisi açıkça belirtip anlattılar
Güdük coşkunluklarının tümlenişiyle,
Nasıl giderildiğini güdük korkularının.
Ama zincirlenişi geçmişle geleceğin
İşlemişken güçsüzlüğüne değişken gövdenin,
İnsanlığı korur cennetten ve cehennemden,
Bunlara da dayanamaz ten.
Geçmiş zamanla gelecek zaman
Bilinçliliğe pek yüz vermez.

./...

* Yükseliş

Bilinçli olmak zaman içre olmak değildir
Ama yalnız zaman içre gül bahçesindeki an,
Yağmurun dövüp durduğu çardaktaki an,
Sis atında esintili kilisedeki an
Hatırlanır; geçmiş ve gelecekle yoğrulmuş.
Fethedilir zaman, zaman içre ancak.

III

İşte bir hoşnutsuzluk yeri
Zaman öncesi ve zaman sonrası
Loş bir ışıkta: ne günışığı,
Biçimi akıcı durağanlıkla donatır
Gölgeyi geçici güzelliğe dönüştürür
Sürekliliği sezdiren yavaş bir dönüşle;
Ne de karanlık, ruhu arıtmak için
Kösnüyü yoksunlukla söndürür
Sevgiyi geçicilikten kurtarır.
Ne doluluk ne boşluk. Yalnız bir kıpırtı
Zamanın kırıştırdığı asık suratlarda
Şaşırmış şaşkınlıktan şaşkınlıkla
Kaprislerle dolu ve anlamdan yoksun
Abartmalı duygusuzluk, hiç odaklanmadan
İnsanlarla kâğıtçıkları savurur soğuk yel
Esip dururken önceki ve sonraki zamanda,
Yel, soluyup durduğu sakat ciğerlerin
Zaman öncesi ve zaman sonrası.
Hasta ruhların püskürülüşü
Ölgün havaya, uyuşukları
Sürükler yel tararken loş tepelerini Londra'nın,
Hampstead ve Clerkenwell, Campten ve Putney,
Highgate, Primrose ve Ludgate. Yok burada
Yok burada karanlık, bu cıvıldayan dünyada.

İn daha aşağıya, in doğruca
Sürekli yalnızlık dünyasına,
Dünya dünya değil de şey, o da dünya değil,
İç karanlığı, yoksulluk
Ve yoksunluk maldan mülkten,
Duyu dünyasının kuruması,
Düş dünyasının boşalması,
Ruh dünyasının işlemeyişi;
Bu işin bir yüzü, ötekiyse
Gene aynı, haraket değil ama
Hareketten kaçınma; dünya yol alırken
İstekle, bakımlı yollarında
Geçmiş zamanla gelecek zamanın.

IV
Zaman ve çanlar günü gömdüler,
Kara bulutlar güneşi alıp götürür.
Günebakan döner mi bize; yabanasması
Dönüp eğilir mi bize; filiz ve bahar
Tutunup da dolanır mı?

Soğuk
Parmakları porsukağacının bükülüp
Sarksın mı bize? Yalıçapkınının kanadı
Ses edip ışıktan ışığa susunca, ışık hep
Durağan noktasındadır dönen dünyanın.

V
Sözler kımıldar, müzik kımıldar
Ancak zamanda; ama o, ancak yaşıyor,
Ölebilir ancak. Söz, söylendi mi bir, erişir
Sessizliğe. Ancak biçimle, düzenledir ki
Sözler olsun, müzik olsun erişir
Durağanlığa, nasıl bir Çin vazosu durmadan
Sürekli kımıldarsa durağanlığında.

Değil durağanlığı kemanın, notalar sürdükçe,
Değil yalnız bu, ama birlikte varoluş,
Ya da tut ki son, önceler başlangıcı,
Ve son ve de başlangıç hep oradaydılar
Başlangıçtan önce de, sondan sonra da.
Ve hepsi, hep şimdidir. Sözler zorlanır
Çatırdar, bazan da kopar, yük altında,
Gerilim altında, sürçer, sıvışır, yiter,
Anlaşılmazlıktan çürür de duramaz yerinde,
Durmaz ki durağan. Haykıran sesler
Azarlaya küçümseye ya da yalnız dırdır ile
Onlara saldırır hep. Çöldeki Kutsal Söz'e
En çok saldıran ayartıcı seslerdir,
Ağlayan gölge cenaze dansında,
Şamatacı ağıdı yaslı Şimera'nın.

Düzenin ayrıntıları harekettir,
On-adım dans figüründeki gibi.
İsteğin kendisi harekettir
Kendi içinde istenmese de;
Aşkın kendisi hareketsizdir,
Ancak nedeni ve sonu hareketin,
Ölümsüz, ve istemeksizin
Saymazsak evrelerini zaman
Bir sınır haline konmuştur
Arasına olmayanla olanın.
Birden bir günışığı demetinde
Tozlar bile uçuşurken
Yükselir gizli kahkahası orada
Yaprak aralarındaki çocukların
Hemen şimdi, buraya, şimdi, hep-
Gülünçtür o çorak üzgün zaman
Uzanmakta önceye ve sonraya.

Çeviren: Suphi Aytimur

J. Alfred Prufrock'un Aşk Şarkısı

S'io credesse che mia risposta fosse
a persona che mai tornasse al mondo,
questa fiamma staria senza più scosse.
Ma per cio che giammai di questo fondo
Mon torno viva alcun, s'ioda il vero,
senza tema d'infamia ti rispondo.

Gidelim öyleyse, sen ve ben,
Akşam gökyüzüne baştanbaşa yayılınca
Bir masa üstünde eterlenmiş hasta gibi;
Gidelim, belirli yarı-terkedilmiş sokaklardan
Mırıltılı yalnızlıklarına
Bir gecelik ucuz otellerdeki tedirgin akşamların
Ve bıçkı tozu serpilmiş, istiridye kabuklu lokantaların:
Sokaklar ki sinsi amaçların yarattığı
Sıkıcı bir tartışma gibi arkadan gelir
Götürmek için ezici bir soruya sizi...
Ah, sorma "o nedir?" diye
Gidelim haydi ziyarete.

Kadınlar odada gidip gelmede
Konuşaraktan Michelangelo üstüne.

Sarı sis ki sırtını vermededir pencere camlarına,
Sarı duman ki gemini sürmededir pencere camlarına
Gecenin dört bucağına diliyle yalanmış,
Lâğımlar içindeki gölcükler üstünde oyalanmış,
Boşvermiş bacalardan düşen kurumların üstüne
düşmesine
Taraça yanından kaymış, ansızın bir sıçrayış yapmış
Ve yumuşak bir ekim akşamı olduğunu görüp
Bir zamanlar evin etrafına kıvrılmış, uykuya dalmıştı.

Ve gerçekten bir zamanı olacaktır
Sokak boyunca akıp giden o sarı dumanın
Pencere camlarına sırtını sürerekten;
Bir zamanı olacaktır, bir zamanı
Karşılaştığın yüzleri karşılayacak bir yüz hazırlasın;
Bir zamanı öldürmek ve yaratmak için,
Bir zamanı tüm işlerine ve günlerine ellerin
O eller ki bir sorun uzatıyor önündeki tabağa;
Bir zamanı senin, bir zamanı benim
Bir zamanı yüz türlü düş ile düşüncenin
Kızarmış bir dilim ekmek, bir çay almadan önce.

Kadınlar odada gidip gelmede
Konuşaraktan Michelangelo üstüne.

Ve gerçekten bir zamanı olacaktır
Meraklanmanın, "Yeltenir miyim?", "Yeltenir miyim hiç?"
Bir zamanı dönmenin, merdivenleri inmenin,
Saçlarımın ortasında kel bir nokta ile-
(Diyecekler ki: "Saçları nasıl da incelmede!")
Sabahlık ceketim, yakam çeneme uzanmış direngen
Kıravatım zengin ve sade, gelişigüzel bir iğnenin tuttuğu-
(Diyecekler ki: "Kolları ve bacakları ne kadar cılız!")
Yeltenir miyim
Altüst etmeye evreni?
Bir dakikanın terslediği
Kararlar ve yeniden gözden geçirmeler için
O dakikada bir zaman var.

Çünkü bilmişimdir onları, bilmişimdir hepsini-
Bilmişimdir akşamları, sabahları, öğleden sonraları.
Ölçmüşümdür hayatımı kahve kaşıklarıyla:
Bilirim ölümcül düşüşlerle ölen sesleri
Öteki odadaki müziğin etkisiyle
Öyleyse nasıl farzetmeliyim?

Gözleri de bilmişimdir, bilmişimdir hepsini-
Gözler ki biçimsel bir deyim içine mıhlarlar sizi,
Biçimleştirilip mıhlanırsam ben de bir toplu iğne ucunda,
İğnelenirsem ve solucan gibi kıvrılırsam duvarda
O zaman nasıl başlayabilirim
Tükürmeye kırıntılarını günlerimin ve yönlerimin?
Ve nasıl farzedebilirim?

Kolları da bilmişimdir, bilmişimdir hepsini-
Kollar ki bilezikli, ak ve çıplak
(Ama lâmba ışığı altında, açık kahverengi saçlarla örtülü!)
Lâvanta mı dersin bir tuvaletten
Beni bu kadar konu-dışı söyleten
Kollar ki masaya yaslanan, üstüne şal örtünen.
Öyleyse nasıl girişmeliyim?
Nasıl başlamalıyım?

* * *

Diyeyim mi ki alaca karanlıkta dar yollardan geçtim de
Pipolarından yükselen dumanı seyrettim
Gömlekli yalnız insanların pencerelerden sarkan?..
Âdi bir istakoz kıskaçı olmalıydım
Durgun denizlerin katlarına sığınan.

* * *

Öğle sonu, akşam, öyle rahat uyuklamaktadır!
Uzun parmaklarla okşanmış, pürüzsüz
Uykuda... yorgun... ya da yapmacık hasta,
Uzanmış döşemeye yanıbaşımızda sayıklamaktadır.
Çaydan pastadan, dondurmadan sonra asıl
Zamanı kriz noktasına zorlıyacak takati bulursam nasıl?
Ağladımsa, oruç tuttumsa, ağlayıp dua ettimse de
Gördümse de kafamın (hafifçe kelleşen) bir ceviz tepside
taşındığını içeri:

./...

Peygamber değilim ben -bunda büyük bir dâva da yoktur
Gördüm büyüklük anımın yanıp söndüğünü esnediğini
Gördüm öncesiz uşağın paltomu tuttuğunu kişnediğini
Ve kısacası korkmuştum.

Bir değeri olacak mıydı, her şeye karşın
Fincanlar, reçeller, çaylar sonunda,
Porselenler arasında, söyleyişler arasında,
Bir değeri olacak mıydı
Bir gülüşle meseleyi ısırıp koparmanın
Dünyayı bir top gibi sıkıştırmanın
Onu ağır meselelere yuvarlamanın:
"Ben Lazarus'um, ölümden döndüm
Gördüklerimi anlatmaya, her şeyi anlatacağım" demenin
Bir değeri olacak mıydı
Eğer biri, başucuna bir yastık uzatıp
Demiş olsaydı; "Amacım o değildir aslâ.
Amacım o değildir aslâ."

Bir değeri olacak mıydı, her şeye karşın,
Bir değeri olacak mıydı,
Günbatımından, kapı önlerinden, dağınık sokaklardan
sonra,
Okunan romanlardan, sürünen eteklerden, fincan ve
tabaklardan sonra-
Bu ve daha ne kadar fazlası?-
İstediklerimi söyliyebilmek imkânsız
Ama sihirli bir fener sinirleri perdeye yansıtıyor apansız:
Bir değeri olacak mıydı
Eğer biri, bir yastık uzatarak ya da bir şal atarak
Ve pencereye doğru bakarak, demiş olsaydı:
"Hayır o değildir aslâ,
Amacım o değildir aslâ."

Yooo! Prens Hamlet değilim ben, olmak da istemem;
Ben bir saray mabeyincisiyim, öyle ki görevim,
Bir olayı şişirmek, birkaç sahne yaratmak
Kuşkusuz prense kolay bir yol bulup anlatmak,
Saygılı, basiretli, titiz,
Belâgatlı, ama birazcık kalın kafalı;
Bazan, gerçekten gülünç
Bazan, basbayağı zırdeli.

Yaşlanıyorum... Yaşlanıyorum...
Pantolonu paçaları katlanmış giyeceğim, sanıyorum.

Saçlarımı arkadan mı tarayıp açacağım? Yiyebilir miyim
şeftaliyi?
Beyaz fanilâ pantalon giyip dolaşacağım sahili iyi
Deniz kızları şarkılarla döküyorlar içlerindeki sevgiyi.

Bana da şarkılar söyliyeceklerini ummasam da

Dalgaların sırtında dolaştıklarını gördüm ummanda
Dalgaların ak saçlarını tarayaraktan
Rüzgârla suların ağarıp karardığı an

Oyalandık saraylarında denizin
Kendimizi yosun duvaklı su perileri dünyasında bulduk
Uyandırıncaya dek insan sesleri bizi, ve boğulduk.

Çeviren: Osman Türkay

1951
Par Lagerkvist (İsveç)
(1891-1974)

Vaxjö'de doğdu, Stockholm'de öldü. Bir demiryolu memurunun oğluydu. Dindar bir ortamda büyüdü. Liseyi bitirdikten sonra bir süre Avrupa'yı dolaştı. Zamanla dinsel inancını yitirdi ve sosyalist çevrelere girdi. Edebiyata şiirle girdi ve hemen oyunlar da yazmaya başladı. Birinci Dünya Savaşı'nın etkisiyle umutsuzluğa ve kötümserliğe kapıldı. Yine de her zaman insancıl tavrını korudu. Faşizme karşı yılmadan mücadele etti. Romanlarında Hıristiyan düşüncesinin etkisi görülür. İsveç şiirine getirdiği yenilik geniş şairleri etkilemiştir.

Motiv (Nedenler, 1914), *Angest* (Yürek Sıkıntısı, 1916), *Genius* (Cin, 1937), *Aftoland* (Akşam Ülkesi, 1953) başlıca şiir kitaplarıdır. *Dvaergen* (Cüce, 1944), *Barabbas* (1960) adlı romanları Yaşar Anday ve Melih Cevdet Anday tarafından, *Sibyllan* (Tann Gelini Sybil, 1956) M. C. Anday tarafından dilimize çevrildi. Lagerkvist'in oyunları, hikâyeleri ve yazıları da kitaplaşmıştır.

Güzellik Boy Atar

Güzellik boy atar bastığın her yerde
Yürüyüp geçtiğin tarla, yol, ve kıyı
Mutlulukla dolar ışıl ışıl olur
Seni görünce.

Yer yüzü sevinci duyabilir mi,
Üzerinde gezinirken biri;
Candan ve aziz bildiği?
Bana sorma. Ben sade bir pırıltı görüyorum
Çepçevre seni kuşatan,
Öylece havada duran.
Ve dünya gülümsüyor sanıyorum.

Yürü üzerinde, seni mutlu görmek hoşuna gidiyor
Ama incitmeden usul usul dolaş
Biliyormuş gibi sevildiğini.

Çeviren: Ata Karatay

Bir Mektup Geldi

Bir mektup geldi ihtiyar anamdan
İçinde kargacık burgacık harfler
Hasattan bahsediyordu, yaz hasadından,
Firenk üzümlerinden, kiraz ağaçlarından.

Kelimeler ardardına dizilmişlerdi
Ardında çiçekler ve ekinler
Ve sonra geliyordu her şeye hükmedenin adı
Yıllar yılı boyunca.

Sinmişti, bir pazar günün huzurunda
Yazılan bu mektuba
Eve giden küçük yolun kokusu,
Lâvantalar ve akşam duası,

Gece gündüz demeden, yorulmadan bıkmadan
Ulaşmıştı uzakların uzağında yaşayan bana
Bildirerek geldiğini kuşlar misali
Bütün bir ebediyetten.

Çeviren: Lütfi Özkök

Yaşam

Ey yaşam, seni unutmayacağım ömrüm oldukça
Boğazıma sarıldığın o geceden beri.
Gençtim, körpeydim.
Gövdem sivilceli ve mosmor
Ellerin boğazımda zincirlenmişti.

Her gece yatağımın köşesinde
Dalıyorum o ıssız karanlıklara,
İnsanlar arasında yürüyorum korkuyla
Ellerin hep boğazımda.

Bir aralık boğulmam işten bile değildi
Kesik kesik sözcükler geldi kulaklarıma
Karışırken kara toprak kanıma.

N'olduysa işte o ânda oldu,
Duydum birden bire yaşadığımı,
Tüm ağırlığımca, tüm boyutumla,
İlk kez kuşkulandım o suskun boşluktan
Akarken taze kanım karanlıklar içine.

Ey yaşam, ömrüm oldukça seni unutmayacağım.
Boğazıma sarıldığın o geceden beri
Gençtim, körpeydim
Sivilceli ve mosmordu gövdem
Ellerin boğazımda zincirlenmişti.

Çeviren: Lütfi Özkök

Yüreğin Şarkıları

Mutlu bekleyiş
gelecek olan seni,
ruhunda çiçeklenince aşk
ateşiyle doyurur beni.
Mutlu bekleyiş
seni, seni.

Genişleyen gök
Yeryüzünün üzerinde durgun.
Ruhumdaki uçurum
durgun, durgun.
Yalnızca beni yakan ateş
yükseliyor derinliklerden
aramak için seni.

Ve sen geleceksin
o büyük yangınlar
birer çiçek olacaklar
senin ellerinde,
ve ölümsüz bir bahar bende,
o zaman fısıldıyacaksın;
-Seni seviyorum.

Çeviren: Özkan Mert

En Güzel Şey Akşamın Gelişi

En güzel şey akşamın gelişi.
Gökyüzünün altında tüm aşklar
donuk bir karanlık içinde
toprağın üzerinde
evlerin üzerinde.

Herşey aşk, herşey ellerin okşayışı.
Tanrı kendisi yokediyor uzak sahilleri.
Herşey yakın, herşey uzak.
Herşey verildi
insanlara ödünç.

Herşey benim ve herşey geri alınacak benden
çok yakında.
Ağaçlar, bulutlar ve toprak
üzerinde gezindiğim.
Yürüyeceğim-
yalnız ve izsiz.

Çeviren: Özkan Mert

1954
Ernest Hemingway (ABD)
(1899-1961)

Oak Park'da (Illinois) doğdu, Ketchum'da (Indiana) öldü. Babası hekim, annesi müzikçiydi. Lise yıllarında edebiyata ilgi duydu ve yazmaya başladı. Liseden sonra gazeteci oldu. Birinci Dünya Savaşı'nda İtalya'da Kızılhaç birliklerinde gönüllü olarak çalıştı. Bir süre Paris'te yaşadı. Bu sırada küçük edebiyat dergilerinde şiirleri yayımlandı. *Three Stories and Ten Poems* (Üç Hikâye ve On Şiir, 1923) adlı kitapçığı çıkardı. *The Sun Also Rises* (Güneş de Doğar, 1926) adlı romanıyla tanındı. Bu romanı, konusunu İtalya'da yaşadığı savaş yıllarından alan *A Farewell to Arms* (Silahlara Veda, 1929) adlı romanı izledi. Savaş muhabiri olarak İspanya İç Savaşı'nı izledi ve konusunu iç savaştan alan *For Whom the Bell Tolls* (Çanlar Kimin İçin Çalıyor, 1940) adlı romanı yayımlandı. Bundan sonraki romanları şunlardır: *Across the River and Into the Trees* (Irmaktan Öteye ve Ağaçlann Altında, 1950), *The Old Man and the Sea* (Yaşlı Adam ve Deniz, 1952) ve ölümünden sonra yayımlanan *A Moveable Feast* (Cümbüşlü Şenlik, dilimize 'Bonjur Paris' ve 'Paris Bir Şenliktir' adıyla çevrildi, 1964), *The Islands in the Stream* (Akıntı Adaları, 1970). Başka romanları da olan Hemingway'in *In Our Times* (Zamanımızda, 1925), *Men Without Women* (Erkeksiz Kadınlar, 1927), *Winner Take Nothing* (Kazanana Ödül Yok, 1933), *Green Hills of Africa* (Afrika'nın Yeşil Tepeleri, 1935), *The Snows of Kilimanjaro* (Kilimanjaro'nun Karlan, 1936) adlı hikâye kitapları da vardır

İkinci Dünya Savaşı'na da gazeteci olarak katıldı. 1940-1960 yıllarında zaman zaman Havana (Küba) yakınlarındaki çiftliğinde yaşadı. Dört kez evlenen Hemingway kara ve deniz avcılığına, boğa güreşlerine meraklı, serüven ve heyecan tutkusu olan (yabanıl Afrika gezileri, savaşlar) bir yazar olarak da tanındı.

Şiirleri, ölümünden sonra *Eighty-eight Poems* (Seksen Sekiz Şiir; 1979) adıyla basılmıştır.

Hemingway'in roman ve hikâyelerinin hepsi dilimize çevrilmiştir. Bunlardan bazıları: *Gene Sabah Oldu* (Çev. Vahdet Gültekin; *Güneş de Doğar* adıyla Filiz Karabey; *İspanya Geceleri* adıyla Sinan Fişek), *Çanlar Kimin İçin Çalıyor* (Çev. Vahdet Gültekin; Mete Ergin; Erol Mutlu), *Asla Vedalaşmayacağız* (Çev. Adnan Semih Yazıcıoğlu), *50.000 Dolar* (Çev. Türköz Taga-Mustafa Yurdakul), *İhtiyar Balıkçı* (*Yaşlı Adam ve Deniz*) (*Yaşlı Balıkçı ile Deniz*) (Çev. Orhan Azizoğlu; Yaşar Anday; Eray Canberk; Bilge Taşan; Gülsüm Talay; Gülten Suveren; Ülkü Tamer; Anjel Selver) *Kilimanjaro'nun Karları* (Çev. Vahdet Gültekin-Orhan Veli-Mustafa Yurdakul-Türküz Taga-Nazmi Akman-M. Zeki Gülsoy; Gönül Suveren), *Denizin Değiştirdiği* (Çev. Memet Fuat), *Silahlara Veda* (Çev. Erçetin Tümay; Vahdet Gültekin; Mehmet Harmancı; Ender Gürol; Ülkü Tamer-Özay Süsoy; Deniz Ilgaz; Nevin Türkân), *Afrika'nın Yeşil Tepeleri* (Çev. Filiz Karabey; Aylin Sağtür), *Hayatın Ücreti* (Çev. Çetin Tümay), *Ya Hep Ya Hiç* (Çev. Tank Dursun K.), *Irmaktan Öteye, Ağaçların İçinde* (*Nehrin Ötesinde*) (*Irmağın Ötesi*) (Çev. Vahdet Gültekin; Nejat Paker; Anıl Meriçelli), *Akıntı Adaları* (Çev. K. Daponte-N. Olcaytu; Mehmet Harmancı), *Paris Bir Şenliktir* (*Bonjur Paris*) (Çev. Saydam Özel; E. Sunar), *İşgal İstanbul'u* (Çev. M. Ali Kayabal), *Kadınsız Erkekler* (Çev. Ülkü Tamer), *Kazanana Ödül Yok* (Çev. F. Aylin Sağtür).

Er Meydanı

Doğru dürüst ölmez askerler asla;
Onların vurulup düştüğü yere
İşaret koyarlar haçlı çubukla:
Haçlar sokulur ölü yüzlere.
Askerler öksürür, bekler, titreşir-
Dünyanın çığlığı kızıl ve kara;
Askerler hendekte siner, depreşir,
Boğulurcasına, hücum boyunca.

Çeviren: Talât Sait Halman

Açık Fikirli Ernest'in Ağıtı

Biliyorum gece otuz bir çeker keşişler
Sevgili kediler düzüşür
Isırır bazı kızlar
Ama
Benim elimden gelmez ki
Bütün bunları düzeltmek.

Çeviren: Talât Sait Halman

Sonunda

Tükürmeğe çalıştı gerçeği;
Ağzı kupkuruydu başlangıçta,
Sonunda salyası aktı zevzeğin,
Gerçek döküldü çenesinden aşağı.

Çeviren: Talât Sait Halman

Tutsaklar

Zincire vurulmuş geldi kimisi,
Pişman değil de yorgun.
Öyle yorgun ki sendelemek zor.
Düşünmek de bitmiş, nefret de,
Düşünmek de bitmiş, savaşmak da,
Çekilmek de bitmiş, ummak da.
Şifası budur uzun savaşların,
Ölüm kolaylaşır.

Çeviren: Talât Sait Halman

Çağımızın İstediği

Çağ, şarkı söyleyin buyurdu bize
Ve hemen bıçak vurdu dilimize.

Çağ, su gibi akın buyurdu bize,
Sonra tıpa soktu her yerimize.

Çağ, kalkıp oynayın buyurdu bize,
Çelik tulum giydirdi kıçımıza.

Sonunda çağa dedik ki: Al sana,
Tam istediğin fışkı, buyursana.

Çeviren: Talât Sait Halman

1956
Juan Ramon Jimenez (İspanya)
(1881-1958)

Moguer'de doğdu, San Juan'da (Puerto Rico) öldü. Bir şarap tüccarının oğluydu. Ruben Dario'nun etkisiyle "Modernismo" akımına katıldı. İlk şiir kitabı *Almas de violeta* (Menekşenin Ruhu) 1901'de yayımlandı. Bunu *Rimas* (Dizeler, 1902) ve *Arias tristes* (Hüzünlü Şarkılar, 1903) adlı şiir kitapları izledi. Madrid'de Machado kardeşlerle ve başka şairlerle tanıştı. 1911'den sonra Madrid'de yaşamaya başladı. 1917'de uzun hikâyesi *Platero y yo* (Platero ve Ben) yayımlandı. Bu kitabıyla bir düzyazı ustası olduğunu da kanıtladı. Şairin duyumsadığı her şeyi doğru bir biçimde dile getirmesi gerektiğini düşünen Jimenez hiçbir akıma bağımlı olmadan yalın ve ince bir dille yazdığı şiirlerinde sevgi, hüzün ve doğduğu yerlere duyduğu özlemi dile getirdi. İç savaşta yan tutmamakla birlikte düşünceleri Franco'nun düşüncelerine ters düştüğü için gönüllü olarak sürgünde yaşamayı seçti. Düzyazı ve şiir karışımı olan *Diario de un poeta ricièn casado* (Yeni Evli Bir Şairin Güncesi, 1917), *Elegias puras* (Katıksız Ağıtlar, 1908), *La Soledad sonora* (Sesli Yalnızlık, 1908), *Poesia* (Şiirler, 1923), *Animal de fondo* (Derinliğin Varlığı, 1949) öteki şiir kitaplarından bazılarıdır.

Jimenez şiir sanatı ve başka konularda yazdığı yazılarını da kitap halinde yayımladı. Ölümünden sonra şiirleri ve yazıları İspanya'da toplu olarak yayımlandı. Bu arada, sağlığında yayımlanmamış şiirleri de kitaplaştı.

Platero ve Ben adlı anı-hikâyesi iki ayrı çevirmen tarafından (Akşit Göktürk ve Derin Çizer) çevrilerek dilimizde de yayımlanmıştır.

Geceleyin Düş

Kara karaya ulaştırır
Ama sen, deniz,
Göklere ulaştırırsın.
Altın, gümüş, öyle sağlam, ışıkla
Yıldızların yol gösterir ki
Bizlere! (Dersin, karalar
Etin yolu
Denizler ruhun yolu).
Ya, böyle işte
Ruh tek yolcusu
Denizlerin, beden
Tek başına kaldı rıhtımda,
Yapayalnız
Veda selâmını vermekte,
Ağır, ağır, buz gibi, ölüm gibi.
Açık denizlere yolculuk
Öyle benzer ki ölüm yolculuğuna,
Ebedî hayat yolculuğuna.

Çeviren: Nevzat Hatko

Yeniden Doğsaydım

Öylece de seni severdim, kadın.
Yeniden taş doğsaydım,
Öylece de seni severdim, kadın.
Yeniden dalga doğsaydım,
Öylece de seni severdim, kadın.
Yeniden ateş doğsaydım,
Öylece de seni severdim, kadın.
Yeniden erkek doğsaydım.

Çeviren: Nevzat Hatko

Çoban Yıldızı

Gök menekşe rengindeydi
Altın başaklı tarlalar üzerinde
Doğudaki göklerin altında
Sarı bir buğday hüküm sürmekte

Gecenin karanlığı inerken,
İnce, beyaz ışıklı bir yol
Yalnız sevgililerin yolu...
Hüzün veren nehirler uçuşta.

Belki bir değirmen çarkı dönmekte...
Belki bir şarkı havalarda...
Bir köpek... kanat sesleri...
Bir sevimli düş payı...

Ve bir altın yıldız
Parıldarken çamlar üzerinden
Doldu sessiz ülke
Çekirge çığlıklariyle.

Şimdi gök mavidir
Altın başaklı tarlalar üzerinde...
Hangi güzel kokudur serin geceyi saran
Patikalar boyunca.

Çeviren: Ahmet E. Işık

Fırtına Sonu
(Köprüde)

Denizle gök arasında,
Şafakta,
kopuyor fırtına, uzakta aşağıda
bir yılan gibi gidiyor
gidiyor.
Yükselen, ivecen kayık,
daha da yüksek göğün altında
canlı güllerle süslü
ışıkla, renkle nereye varsak
nereye varsak gök...

Uyanık ve tatlı uyku...

Çeviren: Yıldız Ersoy

Tek Gül

Aşk gülü bu, tek, bir tanecik ama
O aslında bütün güllerin gülü.
Herşey ama onun içinde ne varsa,
Sevda dünyasının uçucu görüntüsü
Aşk gülü bu, tek, bir tanecik ama.

Çeviren: L. Sami Akalın

Nocturne de Moguer

Ağaçlar tek başına değil,
Gölgeleri var.
Ama can yalnız.

Ay dereye
Gümüşten daireler serper.
Kül renkli bağda
Çılgın yıldızlar çiçekler açar.

Bayırlar tek başına değil
Gökleri var.
Ama can yalnız.

Katılır arasına borazanların da
Islık çalmaya özenir dünya,
Erkek ve kadın kucak kucağa horonda.
Deniz kendinden geçer.

Irmaklar tek başına değil
Türküleri var.
Ama can yalnız.

Çeviren: S. N. Uralli

* * *

Gece
  Uyumak bir köprüye benzer
bugünden yarına atılmış.
Altından, bir düş gibi sanki,
sular akar, akar canlar, gönüller.

Dizem
  Bugün bir taşı fırlat,
unut onu ve uykuya dal. Işıksa eğer,
yarın yine bulacaksın taşı
gün doğarken, güneşe dönüşmüş.

  Bu gece ben miyim dolaşan
odamda, yoksa o dilenci mi bilmem,
şu bahçeme dolanan
gün batarken?.. Bakınıyorum

  dört bir yanıma ve herşey
yine aynı ve hiç de değil...
Açık mıydı pencere?
Uykuda mıydım, değil mi?

Apak olmamış mıydı bahçe
ayışığında?.. Gök dupduru
ve maviydi... Ve şimdi bulutlar var ve yel
ve karanlık çökmüş bahçeye.

  Sanırım sakalım
karaydı o zaman... üstümdekiler
kurşuni... şimdi ak düşmüş sakalıma
ve yastayım... Benim mi

bu yürüyüş? Kulağıma şimdi çalınan
sesimde var mı, bir zamanlar
benim olan sesteki ezgiler?
Bu ben miyim?.. Yoksa o dilenci mi,

bahçeme dolanan o dilenci miyim
gün batarken..? Bakınıyorum
dört bir yanıma... Bulutlar var ve yel...
Bahçeye karanlık çökmüş...

... Ve gidip geliyorum... Acaba
uykuda olamaz mıyım hâlâ?
Sakalıma ak düşmüş... Ve herşey
yine aynı ve hiç de değil...

■

Yel önüne katmış getirdi hüzün bulutlarını;
taze bir hazine bahçenin yemyeşil diriliği;
kuşlar güzelliğin ardına takılmış dönmüş
ve doğuyor parlak günbatımından altın bir bahçe.
Tutuştur beni, günbatısı: beni kokulara, aleve dönüştür;
-yüreğimi sana eş koş, seninle çarpsın diye, günbatısı!-;
sonsuz olanı bul bende, çıkar ortaya tutuşanı,
sevdalara düşeni,
...ve unutuşun yeli katsın kederi, yası önüne,
alsın götürsün!

Deniz
Tek bir an!
Evet, deniz, kim istemez
senin gibi olmayı, her an değişken,
unutulmuşluğu içinde göklerle taçlanmış;
güçlü deniz -düşmek bilmez-
sakin deniz
-soğuk yürekli, sonsuz gönüllü-
deniz, dikkafalı imgesi bu anın!

Bilmem deniz bugün
-gök mavisi bezenmiş, sayısız
köpükle-
yüreğim midir?; yoksa yüreğim -bugün
al yakutla bezenmiş, sayılamaz
köpükle-
riniz mi?
Bir girer bir çıkarlar
içine birbirlerinin, eksiksizdirler ve sonsuz,
iki varlık gibi benzersiz ve bütün.
Kimileyin, boğar deniz yüreğimi boğar
ta göklere yükselir.
Yüreğim denizi boğar, kimileyin,
göklere yükselerek ta göklere değin.

Çeviren: Ayşe Nihal Akbulut

Memleketi, Moguer

Merhaba Moguer, dağım, vadim, uzak denizim benim...
Görmeye geldim yemyeşil nisanı çiçeklenmiş tarlalarında.

Sen hatırlar mısın beni? Yitik çobanı, türkücüyü,
hani ıssız bir mayıs sabahında Kuzey'e çekip giden.

Türkümde getirdim sana bulunmuş hazineleri
Başı sevdalıların bahçesindeki en güzel güller içinden.

Güneşli köyüm benim, getirdiğim sana içli türküler değil,
senin için getirdim altın sarısı, gök mavisi türküler.

Dinle türküleri! Açacağım sana coşkun yüreğimi
ve bir kuş kanat çırpacak senin göklerinde.

Kederli oğulun neşeli türküsü, avare oğulun içten türküsü,
büyük oğulun küçük türküsü, uzak oğulun yakın türküsü.

İşte geldim, Moguer! Ben senin oğlunum, delifişek!
Ak kapılarında karşıla beni, sımsıkı sarılalım birbirimize!

Çeviren: Eray Canberk

1958
Boris Leonidoviç Pasternak (SSCB/Rusya)
(1890-1960)

Moskova'da doğdu, Peredelkino'da (Moskova yakınları) öldü. Babası ressam, annesi müzisyendi. Hukuk ve felsefe öğrenimi gördü. Fütürist ve Simgeci etkiler taşıyan ilk şiirlerini *Bliznecy v tuçach* (Bulutlardaki İkizler, 1914), *Poverch barerov* (Barikatlar Üzerinde, 1917) adlı kitaplarda topladı. Bu kitaplanyla ilgi çekti. Karmaşık, sözdizimi değişken, dili eksiltili, eğretilemeleri beklenmedik ve garip şiirleri Sovyet yönetimi tarafından dışlandı. *Sestra moya-zizn* (Kız Kardeşim Hayat, 1922) adlı kitabında çeşitli yönlerden insan-doğa ilişkilerini işler. *Vysokaya bolezn* (Yüksek Hastalık, 1924) *Devyatsot pyaty god* (1905 Yılı, 1926), *Leytenant Smidt* (Teğmen Schmidt, 1927), *Vtoroe rozdenie* (İkinci Doğuş, 1932) adlı şiir kitaplan yayımlandı. Yazdığı şiirleri pek seyrek yayımladığı bir dönem geçirdi. 1934'te Sovyet Yazarlan I. Kurultayı'nda Pasternak'ın şiirleri konusunda ateşli tartışmalar oldu. Klasik, yalın bir anlatımla yazdığı şiirlerini 1943 yılında *Na Rannich poezdach* (Erken Trenlerde) adlı kitapta topladı. 1945'te yayımlanan *Zemnoy prostor* (Yeryüzü Enginliği) adlı kitabında da şiir dilini, imge ve eğretileme anlayışını yalınlaştırmayı sürdürdü. 1956-59 yıllarında yazdığı *Kogda razgulyaetsya* (Aydınlanınca) adlı şiir dizisinde dil ve düşünce yönünden ulaştığı yetkinlik göze çarpar. Devrimde düş kınklığına uğramış aydınlan anlattığı *Doktor Zivago* (Doktor Jivago, 1958) adlı romanı Sovyetler'de yayımlanamayınca Batı Avrupa'da yayımlandı. Bu romanın Devrim karşıtı olarak yorumlanması Pasternak'ı Nobel Ödülü'nü reddetmek zorunda bıraktı.

Hikâyeler de yazan Pasternak Hans Sachs, Kleist, Goethe, Shakespeare, Ben Jonson, Shelley, Keats, Verlaine ve çağdaş Gürcü şairlerden çeviriler yaptı. Yazarlann özgün dillerinden yaptığı bu çevirilerle yetkin bir çevirmen olduğunu kanıtladı.

Doktor Jivago birçok çevirmen tarafından dilimize çevrildi (Kenan Kan; Samih Tiryakioğlu; Özay Süsoy). *Bir Hikâye* (Çev. Raci Dinçer), *O Günler* (Anı) (Çev. Melih Cevdet Anday), *Luvers'in Çocukluğu ve Son Yaz* (İki hikâye) (Çev. Mete Ergin) dilimize çevrilen öteki eserleridir. Şiirleri ise Azer Yaran'ın çevirisiyle iki kitap olarak dilimizde yayımlandı: *Kızkardeşim Hayat* (1993), *İkinci Doğuş* (Seçilmiş Şiirler) (1994).

Türk Kadını*

Herşey yüklenmiştir senin ufacık omuzlarına:
Vicdanın yan bakışları, çıplak hoyrat benliğimiz
Ortalıkta paldır küldür ve tehlikelerle dolu-
Boğulmuş bir kadın gibi, sözlerim sağır ve dilsiz.

Kanatları parıltılı, al solungaçları kıvrak,
Şaşkın ağızları sessiz özlemlerle değirmidir,
Balıklar telaş içinde debelenir, kanat çırpar.
Yarı canlı etin ekmek olsun, al, onlara yedir.

Biz başkayız, mercanlardır dünyayı dolaşan, sonra
Buluşunca kabarcıklar çıkaran yosunlu yerde.
Bizimki kanı sımsıcak gövdedir ve lâdos gibi
Kaburgacıklarla ıslak parıltı bomboş gözlerde.

Gelincikler topluyorum kaşlarının ürkütücü
Tarlalarında. Aşıkım bir dışarı bir içeri
Solungaç gibi çırpınan küçük al dudaklarına
Sancaktaki aya nasıl vurgunsa bir yeniçeri.

Hınca kapılma, sevgili Türk kadını, ikimizi
Kıskıvrak çuvala tıkıp Karadenizin o derin
Sularına atarlarsa. Kendim de yaparım bunu
Kara suyunu içerken ağzından çıkan sözlerin.

Sen avut alınyazısı ölüm olanları, Meryem;
Korkutup kaçırmalıyız, uyutmalıyız eceli.
Duruyorum kıyılarda sarp kayaların üstünde.
Gitmeli başımdan ecel, bir an daha beklemeli.

Çeviren: Talât Sait Halman

* Bu şiirin adını şair Anna Ahmatova koymuştur.

Teğmen Schmidt'in Vasiyetnamesi

Boşunadır kıyamet günlerinde
Mutlu bir son aramak boşuna
Kimi ceza verir sonra pişmandır
Kimi sessizce yürür çarmıhına.

Borç ödemek şart olan
Amansız bir çağda geldim dünyaya
Verin istediğiniz gibi kararınızı
Öfke duymayacağım kırılmayacağım da.

Titremedi bilirim yüreğiniz
İnsanlığı mahvederken
Ama siz de bir dogmanın esiri
Ve yüzyılın kurbanı değil misiniz?

Otuz yıl boyunca taşıdım içimde
Memleket sevgisini
Hiçbir şey yok kaybedeceğim
İstemiyorum merhametinizi.

Ne doyulmaz günlerdi ayaklanma günleri
Dehşetle hatırlayacaksınız hep
Ve bana o korkunç gücü veren
Dipten doğru halkımın itişi.

Memleket hınçla ayaklanırken
Boyun eğmek alçakça bir işti
Katettiğim yoldan o gün bugündür
Değilim Tanrı korusun şikâyetçi.

Bugün altında durduğum sütun
Tarihte iki çağın ayrılış yeri
Ve sonuna dek mutluyum böyle bilinsin
Bu kesin sınıra ulaştığımdan beri.

Çeviren: Attilâ Tokatlı

Mart

Güneş terletmeye başladı artık
Dere coşup çağıldıyor, sevinçten delirmişçesine;
Hamarat bir sığırtmaç kadın gibi
Yapacak yığınla iş var baharın elinde.

Kar öksürmede, kansızlıktan dertli,
Filizlerin mavi damarları güçsüz daha.
Fakat, yaşam tütmede inek ahırından
Yabaların dişlerinden sağlık fışkırmada.

Ah, bu geceler, bu günler ve geceler!
Gün ortasında çıtırtıyla çözülen karlar,
İğne ipliğe dönmüş çatı buzları
Uykusuz, geveze ırmaklar!

Tüm kapılar ardına kadar açık, at tavlası, inek ahırı,
Güvercinler yulaf topluyor karın üstünde,
Doldurmada taptaze kokusuyla havayı
Bütün bu canlılığın nedeni olan gübre...

Çeviren: Ataol Behramoğlu

Kış Şiiri

Kapı açıldı, buharla doldu mutfak,
Soğuk, yuvarlana yuvarlana daldı içeri,
Her şey eskisi gibi oluverdi bir anda
Çocukluk yıllarındaki o akşamlar gibi

Hava kupkuru ve tertemiz
Ve dışarda, beş adım ötede
Süklüm püklüm duruyor kış
Yüzü tutmuyor içeri girmeye

Kış. Ve işte her şey ilk kez başlıyor sanki.
Ağarmış uzaklıklarına doğru kasımın
Uzaklaşıyor aksöğütler
Değneksiz ve rehbersiz körler gibi..

Nehir buz tutmuş, donmuş sepetçi söğütü.
Ve konsol üstünde bir ayna gibi
Bir buz tabakasına, enlemesine
Yerleşmiş kara gök kubbesi.

Ve karşısında onun, yol kavşağında,
-yarı yarıya kara gömülmüş kavşakta-
Seyrediyor bu aynada kendini
Kayın ağacı, saçında bir yıldızla.

Ve gizlice sezmektedir ki o
Kış, harikalarla doldurmuştur her yeri:
Kır evini, uzakta görülen.
Ve kendi tepelerini...

Çeviren: Ataol Behramoğlu

Ağustos

Tam söz verdiği üzre
İlk sabah güneşi perdeler arasından içeri girdi
Ve safran renginde, meyilli bir çizgi
Sedire ulaşıverdi.

Güneşin sıcak cilâsı
Kapladı yakın ormanı, köy evlerini,
Yatağımı, ıslak yastığımı
Ve kitaplığımın arkasındaki duvarı.

Yastığımın niçin ıslak olduğunu hatırlarım:
Geleceğinizi görmüştüm düşümde,
Birbiri ardısıra, ormanın içinden
Beni uğurlamaya.

Dağınık bir kalabalığın içinden yürüyordunuz,
Sonra biriniz hatırlamıştı:
Eski takvime göre
Bugün Ağustos'un 6'sı, Tecelli Yortusuydu.

Her zaman böyle bir gün, Tabor dağından
Alevsiz bir ışık gelir
Ve sonbahar, bir levha gibi temiz,
Tüm bakışlar ona yönelir.

Yürümüştünüz küçük, dilenci çıplaklığında,
Titreşen kızılağaç korusu içinden
Mezarlığın zencefil kızılı çalılığına
Ballı bir petek gibi parlayıp birden.

Gökyüzü ulu komşusuydu
Susmuş ağaç doruklarının
Ve uzaklık çağırıyordu uzaklıkları
Çoktan uyuklamış ötüşlerinde horozların.

Ağaçlar arasında, kilise avlusunda,
Mesaha memuru gibi durmuştu ölüm,
Ve bakmıştı solgun, donuk yüzüme
Ölçmek için mezarım, büyüklüğüm.

Hepiniz işitebiliyordunuz net
Yakınınızdaki bitkin sesi.
Benim yiten sesimdi o, peygamberâne,
Yok olmanın henüz el değmediği:

"Elvedâ, gökmavisi ve altunu,
Tecelli Yortusu'nun.
Bir kadının son okşayışlarıyla yumuşak
Ölüm saatimin acılığı.

"Elvedâ, süresiz yıllar
Ve alçalış uçurumlarına
Meydan okuyan kadın.
Ben alanıydım savaşınızın.

"Elvedâ, gerilmiş kanatların köprüsü,
Özgür inatçılığı uçuşun,
Şekli dilde açıklanan dünya,
Yaratıcılık, mucizelerin çalışma gücü."

Çeviren: Osman Türkay

Öyledir Öyle Başlar

İnsan iki yaşında da öyle başlar işte
Ezgilerin karanlığına sıyrılır kucaklardan,
Cıvıl cıvıl cıvıldar, mırıldar bir süre,
Derken, üçüne doğru, sözler dökülür ağzından.

Öyledir işte, yavaşça başlarsın anlamaya,
Kapılıp bir türbinin büyük gürültüsüne,
Sen misin bu, bir başkası mı yoksa,
Yabancılaşmıştır evin, bir gölgedir annen de

Bu zalim leylâk parıltısının nedir derdi?
bu dökülen, bu inen bir park kanepesine,
Nedir? çocukları kaçırmak gibi bir şey mi?
Öyledir işte, kuşlar öyle doluşur içine.

Arttıkça artan kıvamını bulan acılardan:
Yüreğinde ulaşılmayanın özlemi, uzak yıldızlar,
Faust gibi olduğun, kafan bulandığı zaman
Öyledir, öyle başlar çingene çalgıcılar.

Uçaraktan yüce yüce gök katlarından
Çevrili alanlar görürsün, evsiz topraklar,
ve denizler bir iççekiş kadar ansızın,
İşte tıpkı öyle doğar heceler ve uyaklar.

Yulafların üstünde, sırtüstü, yaz geceleri,
yakarır durur: her şey yerini alsın diye,
Sakınarak gözünden şafağı ve evreni
Öyle olacaktır, öyledir dalaşımız güneşle.

Öyledir, öyle başlar yaşamak, dizelerle.

Çeviren: Cemal Süreya

* * *

Hiçkimse olmayacak evde,
Alacakaranlıklardan başka. Sadece
Kış günü bomboş pencere yerinde
Çekilmemiş perdelerin.

Sadece beyaz ıslak lapaların
Görünüp yitmesi hızlı akışta.
Sadece çatılar, kar ve hiçkimse
Çatılardan ve kardan başka.

Ve yine çizgilerini tarayacak kırağı,
Ve yine çepeçevre saracak beni
Geçen yıl saran keder
Ve bir başka kışın işleri,

Ve yine batışacaklar şimdiye değin
Çıkarılmamış günahlar gibi,
Ve pencere sevk makasının haçı üzerinde
Sıkıştıracak odunsu bir açlığı.

Ama perdenin üzerinde beklenmeyen anda
Koşacak bir akımın ürpertisi.
Sessizliği ölçerek adımlarınla
İçeriye sen gireceksin istikbal gibi.

Sen belireceksin kapının kenarında
Giyinmiş fazlalıksız beyaz birşeyler,
Birşeyler ki düşen lapaları da
İşte aynı o kumaştan dikerler.

Çevıren: Azer Yaran

Mevsimler

I
Birden ufacık tomurcuklar bitiverdi
şamdan syi örneği ağaçların dallarında.
Sisli Nisan! Kanı kaynayan
park.

Kementle avlanan yaban sığırı gibi
dar geçitlerde tuzağa düşürülmüştür orman-
kocaman bir orgun boruları içinde
hiçbir işe yaramaz pehlivanın kasları.

Genç yaprakların yapış yapıştır gölgeleri.
Islak sıralar uzar gider bahçelerde.
Şiir bir tulumbadır
bir yandan emer içer, bir yandan süzer verir.

Yukardaki bulutları, o bulutlar ki kabartılmış etekleriyle
vadilerle konuşur-
bense geceleri mısraların dışında şiirlere dalarım,
kâğıdım boş ve beyazdır şiir'in özlemiyle.

II
Bahçenin korkunçluğu - kendi damlalarının sesini
dinleyen
yağmur yalnızlıktır.
Bir daldan çamur sıçrar pencerenin beyazına,
gören var mı?

Leş gibi kokmuş ve şişmiştir dünya,
çayırlar sünger gibidir;
aylardan ağustostur, gecenin çok uzağında
olgunlaşır ve çürür kokuşmuş karaağaç tarlalarında.

Ses yok. Geceyi bekleyen hırsız yok.
Yağmur yağar her yerine bahçenin-
yağar, tekrar yağar,
oluklardan ve damlardan uzağa.

Yağmuru içeceğim,
ben, yalnızlık...
Yağmur karanlıkta ağlar.
Var mı bir gören.

Oysa sessizlik! Buruşuksuz bir yapraktır.
Karanlıkta bir işaret bile yok,
yalnız hıçkırıklar ve ayak sesleri...
Ve bir süre susar, dindirir gözyaşlarını dünya...

III
Hoşça kal der yaz mevsimi istasyona.
Fotoğrafçısı'nın kara örtüsü altında koşan
ve flâş-ışığı ile gözümüzü kamaştıran,
gökgürültüsü yüzlerce şipşak fotoğrafımızı çeker.

Kuru leylâk dalları siyah bostan korkuluğudur.
Kucak dolusu yıldırımlar gök'ten ve tepelerden
istasyon memurunun ufacık evinin üstünü
şavklarıyla parçalayacak gibidir.

Kötü niyetli bir yel
savurur kömür tozlarını damdan;
şakır şakır yağan yağmur
sanki heryeri kara lekelere bulayan bir mangal
kömürüdür.

./...

Kafamın içinde
erişilmez köşelerinde birşey
aydınlığını saptar gök gürültüsünün
ayağa kalkar, çakar, çakar ve çakar.

IV
Yağmur havayı kamçılar durmaksızın.
Yara gibi kabuk kabuk olan gri buz. Bekle sen
göğün uyanması için.
Kar tembelce uçuşur duru yel altında.

Çözülmüş kaloşlar ile,
düğmeleri açılmış ceketinden yanlara sarkan boyun atkısı
mart önde gider, koşturur anlamsızca
çılgın kuşları.

Mevsim özlemez sizi. O dener
züppe boyun atkısı içinde mum damlalarını kazımayı-
şimdi emniyettedir.
lâlelerin takkesinden uzak, yakalama...

Aklı başından gitmiş, bozmuştur karışık saçını
ve aklının zevzekliğini kapayıp gizlemiştir.
Kekeler ağız bozuklukları
benim karşımda- ilkbaharda yeniden canlanmam benim.

Yatak odalarımızın askeri sıkıntısında çam kozalaklarının
patlaması
işten sonra duman ve sis kaynar durur elektrik
lâmbasında.
Mavi pencere ağır ağır yanar
kar çölü üstünde.
Dudaklarımızda bir parça nefes ve yapışkanlık.

İlkbahar! Şaşırmış çamların caddesini bırakıp gideceğim
tehlikesi bilinen süreler,
klâsik ve biçimsiz odun'dan ev, yıkılışını anlayan-
soluk gök mavisi, kaba pamuklu kümeler gibi hava
zorla sürüklendi tutukluların zindanından!

Herşeyi bozan bir devirdir -putperest Roma
soytarılar üzerine indirilmiş parmakları hayır diyen,
pehlivanın değersiz son ve en güzel hayda'sı şeref
tribününe-
gerçek üstünde!
Cömert bir gladyatör gerçekten ölmeli.

Çeviren: İlker Kesebir

Mefisto

Her pazar tenteli arabalarının ardında toz bulutu
bırakarak
tantanayla geçitlerde paralar dağıtarak
dönenler ne evde buldular kimseyi
ne de dağınık yatak odası pencerelerinde.

yeni bisiklete binmiş bir çocuk gibi rüzgâr kırıp döker
köşeleri
kutsal gümüşlerle cafcaflı büfelerde
sığır kızartması yerine yağmura hizmet edilir;
Kutsal Pazar şölenlerinde bu bir gelenektir...

Yukarı katta, el değmemiş perdeler,
tavanı yaylım ateşine tutmuş gülleriyle çırpınırlar.
Dışarda esrik kasabalılar
ineklerin saman yataklarında buldular kendilerini.

Sonra, arabaların o uzun alayı
kentin surlarına yaklaştı
ve ürken atlar
Gotik darağaçlarının gölgelerinden.

Gül fiyonglu, kan kırmızı çoraplariyle şeytan
gün batımı boyunca dansetti ıslak yolda-
o kızıldı, kıpkızıldı
kaynayan bir istakoz gibi.

Biri kentin uzayan gölgelerinden
öfkeyle kişneyip
parçalamak istedi cennetin kapılarını;
ve dansetti şeytan sallayarak dizginleri.

Arabalar gözlerinden kayar gibi geçti
güçlükle bir selâm verdi parmağını kaldırıp.
Topukları üzerinde fırıl fırıl dönerek kahkahayla gürledi
gözbebeği Faust'u bağrına basıp oradan yan yana yürüdü.

Çeviren: İlker Kesebir

Şairin Ölümü*

Başka türlüsüne kim inanır, saçmaladığınız söyleniyordu
Ama iki başka adam daha, aynı işi tekrarlayan
Ve bir üçüncüsü, dünyayı peşinde koşturan
Yanyanaydınız, hepinizi sarıp sarmalayan
Hiç kıpırtısız bir zaman.

Memur evleri ve tüccarlarınki vardı
Ağaçlar, avlular vardı yaşayan
Ve iki karga, güneşin sarhoş ettiği
Dişileriyle hırlaşan iki karga
Bundan böyle
Budala karılar burunlarını herşeye sokmasınlar diye
Şimdi felâket yağıyor üstünüze!
Çizgiler vardı yüzünüzde, yırtık ağlar gibi kırış, kırış
ve ıslaktı yüzleriniz

Gönlünce yaşadığın, düzünelerle yaşadığın
Günlerden biriydi o gün
Evinin kapısında bir kalabalık
Tek bir tabanca sesi hizaya getirmiş hepsini

Suların havaya tükürdüğü balık
Şenlik fişeği sanarak nasıl koşuyorsa
Saz diplerindeki ölümüne
Tetikteki kurşunun içini çekmesi gibi, tıpkı öyle.

Uyuyordun, dedikodulu ve kıskanç bir döşek
sermişlerdi uykuna
./...

* Mayakovski'nin ölümü nedeniyle.

Uyuyordun, artık susturulmuş, ama halâ korkulu
ürpertilere komşu
Ve yakışıklıydın, yirmiiki yaşın avuçlarındaydı,
bunlar
Dört bölümlü şiirinde yazılıydı.
Uyuyordun, başın yastığındaydı
Boylu boyunca yaylanarak
En genç efsaneydin başımızda
Tetiğini çektiğin kurşun Etna yanardağına
benziyordu
Gittikçe büyüyordun, ama birdenbire eğilip
Korkak ve değersizlerin ayağına yüz sürüyordun.

Çeviren: Erdoğan Tokatlı

Niçin Hüzün Dolu Gözlerin

Ev hayatında, dokunulmaz, sakin
Sen şimdi bir ateş, bir yangın gibisin.
Gel hapsedeyim güzelliğini senin
Şiirimin karanlık şatosuna.

Bak nasıl değişmiştir şimdi,
Abajurun ışık çerçevesiyle
Duvar kenarı, kulübe, pencere
Bizim gölgelerimiz gibi.

Sen kanapede oturuyorsun
Türk usulü, bağdaş kurarak,
Farketmez ışıkta ya da karanlıkta
Hep çocuk gibi düşünüyorsun.

Hayal kurarak diziyorsun ipe
Eteğine düşen boncuk tanelerini,
Sohbetin çok sıradan ve sade
Oysa görünüşün çok hüzünlü

Aşk kelimesi de çok sıradan
Haklısın. Ben başka bir sözcük bulurum.
Sen istersen dünyadaki
Tüm sözcüklerin değiştiririm anlamını.

Yansıtabilir mi asık yüzlü görünüşün
Duygularının maden yatağını,
Gizli ışık veren katını, yüreğinin?

Öyleyse niçin, hüzün dolu gözlerin?

Çeviren: Anıl Meriçelli

1959
Salvatore Quasimodo (İtalya)
(1901-1968)

Modica'da (Siracusa) doğdu, Napoli'de öldü. Bir demiryolcunun oğluydu. Yoksul bir ailenin çocuğu olarak yüksek öğrenimini bitirme olanağı bulamadı. Uzun yıllar teknik ressam olarak çalıştı. Kendi kendine Yunanca ve Latince öğrendi ve edebiyat tarihi alanında çalıştı. 1941'de Milano'da Guiseppe Verdi Konservatuvarı'na edebiyat öğretmeni oldu.

Kızkardeşiyle evlenen yazar Elio Vittorini'nin ilgisiyle şiirleri *Solaria* dergisinde yayımlandı ve bu dergi çevresindeki şair ve yazarlarla tanıştı. 1930'da ilk şiir kitabı *Acque e Terre* (Sular ve Topraklar) yayımlandı. Bunu *Oboe Sommerso* (Batık Obua, 1932), *Erato e Apollion* (Erato ve Apollon, 1936), *Nuove Poesie* (Yeni Şiirler, 1942), önceki kitaplarının bir toplamı olan *Ed e subito sera* (Ve Birden Akşam, 1942), *Giorno Dopo Giorno* (Gün Gün Üstüne 1947), *La Vita non è Sogno* (Yaşam Düş Değildir, 1948), *Il Falso e Vero Verde* (Sahte ve Gerçek Yeşil, 1955), *La Terre Impareggiabile* (Eşsiz Toprak, 1958), *Dare e Avere* (Vermek ve Almak, 1966) adlı kitapları izledi. Yunan ve Latin şairlerinden yaptığı şiir çevirileri kitaplaştı.

Quasimodo'nun şiirinde iki dönem olduğu kabul edilir: 1940'ların ortalarına kadar süren ve "Ermetismo" (Kapalı Şiir) akımı içinde yer alan dönem, toplumcu anlayışın ya da "gerçek ve güncel tarih"in egemen olduğu dönem. Ülkesindeki Faşist yönetim ve İkinci Dünya Savaşı bir birey olarak Quasimodo'yu etkilemiştir. Şair yazılarında ve kendisiyle yapılan konuşmalarda bu etkiyi ve bundan kaynaklanan değişimi çok yalın ve açık bir dille açıklamıştır.

Quasimodo'nun şiir ve siyaset konusundaki denemeleri de kitaplaşmıştır. Dilimize çevrilen şiirlerinden oluşan kitaplar şunlardır: *Eşsiz Toprak* (Çev. Mehmet Ressamoğlu), *Gün Gün Üstüne* (Çev. Egemen Berköz), *Salvatore Quasimodo-Bütün Şiirlerinden Seçmeler* (Çev. Egemen Berköz).

Görülebilen, Görülemiyen

Görülebilen, görülemiyen
bir gemici var ufukta,
adaların çağrısına ses verir
yolun kucağından.
Uçsuz bir deryadayım
sahil çok uzak,
etrafta fırıl fırıl dönüyor
dünya,
okuyorum hayat hikâyemi,
gece bekçisinin
yağış saatlerini okuduğu gibi.
Sırrın serhatleri var,
güç cezbeleri de.
Kapıları mandalsız hayatımın
benzeridir
kır ve sokaklarımın
gaddar ve mütebessim sakinleri.
Hazırlanmıyorum ey ölüm,
biliyorum her şeyin başlangıcını,
gölgemi kaplıyanın dolaştığı düzlüktür
sonucu.
Ve ben tanımıyorum gölgeleri.

Çeviren: Mehmet Ressamoğlu

Bu Şehirde

Rüyaları da öğüten
bir makina var bu şehirde:
canlı bir jetonla,
ufak bir ıstırap diski
ve hemencecik oradasın,
bu dünyada
fosforlu yosunlar
duman mantarları üzerinde,
çılgın gölgeler arasında
meçhul:
çatırdayarak kırılan
leş istiridye kabukları
üzerinde dönen
canavarlar atlıkarıncası.
Çınar ağaçlarının dönemecinde,
işte o köşecikte
bir meyhanede,
yaşadığım bu şehirde
veya bir başka yerde.
Haydi, yay fırlamak üzere.

Çeviren: Mehmet Ressamoğlu

Şıp Demiş Akşam Olmuş

Güneşten gelmiş ışık
Toprağın yüreğine
Mıhlamış insanları
Yalnız başına öyle
Ah bir de ne göreyim
Şıp demiş akşam olmuş

Çeviren: L. Sami Akalın

Bir Ses

Kimsem yok senden başka
soyumun yüreğisin sen
bir gül bahçesisin nar ve şeftaliden
başımı düşlere gömer gömmez akşam
sen kokuyorsun her yerden

kayboldu her şey
yalnız sözler ve rüzgârdan
sen ekmeğimi bölüyorsun benim
öyleyse yalnız değilim artık
karanlığa gizlenmiş yıldızlardan
bir ses geliyor
bir bebeği çağıran

Çeviren: Bedrettin Cömert

Duyumsanmayan Zaman

Portakal
kızarır bahçede
oynar kabuğunda zaman
sessizce
ve dolunca su
kurtulur değirmende çark
başlar dönmeye
ve sarar her bir ânı
geçmiş
ya da geleceğe
Burgacında meyvanın
başkadır zaman,
kımıltısızdır
ölümü yansıtan bedendeyse,
kayar eğri büğrü
tıkar
aklı
ve bir
yaşam sınavı yazar

Çeviren: Bedrettin Cömert

Beyazlar Giyinmişsin

Bana bakıyorsun eğmiş başını;
beyazlar giyinmişsin,
ve taşıyor bir göğsün, sol omzuna
kaymış oyalı yakan.

Işık aşıyor beni; titriyor,
dokunuyor çıplak kollarına.

Yeniden görüyorum seni. Kapalı
ve çabuk çabuk konuşuyordun,
yüreğin atıyordu sözcüklerinde
o bildiğim sirk benzeri yaşamın
yükünü taşıyan.

Sanki dipsizdi sokak
üzerine rüzgârın indiği
bazı mart geceleri
ve uyandırdığı bizi, yabancı
birbirine, ilk kez gibi.

Çeviren: Egemen Berköz

Geçit

Nerden sesleniyorsun? Sesinle çınlıyor
sis belli belirsiz. Atılıyor yine aç
köpekler, zamanı geldi, iz üstünde
ırmağa doğru dağ evlerinden:
kanla pırıl pırıl karşı kıyıda
sırıtıyor sansar. Bilirim
bu geçidi: kara çakıltaşları çıkar
orda su yüzüne ve gece meşalelerle
kayıklar kayıklar geçer.
Uzaktasın şimdi gerçekten,
yankılanıp duruyor sesin, gittikçe
uzaktan uzağa sesin.
Ama görüyorum seni: soluk menekşeler var
ellerinde, yosun tutmuş
gözlerin. Yosun tutmuş ölü gözlerin.

Çeviren: Egemen Berköz

Gece Bitti

Gece bitti
Ay eriyor doğan günde
Battı batacak sulara

Bu ovada eylül ne kadar diri
Çayırlar yemyeşil
Bahar toprakları sanki güneyde

Bıraktım eşi dostu
Eski bahçelere gittim gizli gizli
Seni anmak için tek başıma

Sen Ay'dan ötelerde bir yerdesin
Burda gün doğarken
Nal sesleri gelirken kaldırımlardan

Çeviren: Federico Barberio

Tindari Rüzgârı

Ilıklığını bilirim Tindari
doyumsuz sularına tanrı adalarının
çardak kuran
geniş tepeleri okşayışın,
sen ki şimdi, acı,
yüreğime taşıyorsun.

Hava uçurumlarına doğru
yükseliyorum çamların
rüzgârına kapılmış,
Sonra yanımsıra gelen usulca
havada aşklar ve sesler uzaklaşıyor,
kucaklıyorsun beni
kötülüklerden gölgelerin korkusundan
ve sıyırıp sükûtlardan
sığınıyorsun bir yumuşaklıklar
zamana ruhun ölümü.

Bilinmez yeryüzü sana,
her gün batarım derine, ben ki,
gizli heceler beslerim.
Gece giyinmiş camlarda
aralar seni öteki ışık,
koynundayken
değil sevinç dinlemek.

Acıdır sürgün,
zamansız ölüm kaygusu
sende kapadığım armoniyi
arıyorken ben değişmiş her şey.
Ve bir hüzün savunmasıdır

./...

her aşk, karanlıktaki sessiz adım
nereye kodun söyle
kıracağım acı ekmeği?

Dön rahatça Tindari;
tatlı dost uyandır beni
bir kayalıktan göğe sarkayım
ürkmek yapıyorum mahsustan
derin rüzgârın beni aradığını
bilmez kişilere.

Çeviren: Tahir Pamir

Hayat Bir Düş Değildir

Anım yoktur gayrı, anacığım yok,
bellek ölümden yana çıkıyor aman,
hayat dersen sonsuz. Her gün,
bizimdir. Ama duruverecek biri,
sen de benimle, vakit geç diye düşünürken.
Surda kanalın kenarında ayaklarımız
salıncakta, çocuklar gibi tıpkı,
suya bakıyoruz, ilk dallar
kararan yeşil rengin içinde.
Ve yaklaşırken sessiz sessiz insan
pıçak değil, bir tutam
baldıran otudur avcunda sakladığı.

Çeviren: Tahir Pamir

Bergamo Kalesinden

İşittin bir boşlukta ötüşünü horozun
surların ötesinde, kulelerin ardında
bilmediğin bir ışıkla buz tutmuş,
işittin bu kızgın yaşantı çığlığını, tutsak
seslerinin söylentisini ve gececi
kuşların çağrısını tam ağarmadan önce
Ve hiçbir söz etmiyorsun kendinden:
kısa yarıçaplı bir çember içindeydin:
hınzır dumanlı bir atımda yitik
ceylân ve balıkçıl kuşu susuyor,
tılsımları yenile başlamış bir acunun,
Ve akıyordu şubat ayı gökyüzünde
açılmış toprak üstünde, kendiliğinden
susuşunla yalımlı belleğinde.
Şimdi sen de servileri arasından kalenin
kayıyorsun usulca; ve bu yerlerde gazap
diniyor önünde mevsimsiz ölülerimizin
ve neredeyse kıvançlı uzak içe-dönüşler.

Çeviren: Erdoğan Alkan

Yoksul Güney İçin Yakınma

Kızıl ay, rüzgâr, kar tabakası,
senin Kuzeyli kadın rengin.
Artık bu çayırlarda yüreğim benim,
bulutlarla kaplı bu sularda artık.
Unuttum denizi,
Sicilyalı çobanların öttürdüğü
o ağır kabuğu unuttum.
Unuttum yollardaki araba seslerini,
dumanlar içinde keçiboynuzları titrerdi hani.
Nasıldı unuttum yürüyüşleri balıkçılların, turnaların,
unuttum burda,
Lombardiya topraklarının ve ırmaklarının
yeşil yayla havasında unuttum.
Ama nerde olursa olsun,
insan haykırır alınyazısını yurdunun.
Güneye götüremeyecek artık kimse beni.

Ah! Güney ne kadar yorgun
sıtma bataklıklarının kıyısına
ölülerini taşımaktan,
ne kadar yorgun yalnızlıktan,
zincirlerden ne kadar yorgun,
ne kadar yorgun haykırmaktan ölümü
ağzındaki kuyuların yankısıyle,
yüreğinin kanını emmiş olan
tüm ırkların küfüründen ne kadar yorgun!
Çocuklar dağlara dönüyorlar bu yüzden,
zorluyorlar yıldızlı örtüler altında atları,
akasya çiçekleri yiyorlar yollar boyunca,
yeniden kızarmış, kırmızı kırmızı,
akasya çiçekleri.

Güneye götüremeyecek artık kimse beni.

Çevirenler: A. Bezirci-Asım Tanış

Ölümlü Ölümsüz
(Thanatos Athanatos)

Ve şimdi seni yadsımak zorunda mı kalacağız,
urların Tanrısı, canlı çiçeklerin Tanrısı,
bir hayır'la mı yanıtlıyacağız o karanlık
kayayı ki benim "özbenliğimdir", ölüme razı mı olacağız
ve her mezar taşına kazıyacak mıyız
tek kesin gerçeğimizi: "*thanatos athanatos!*"
Apaçık sorulara yenilmiş şu adamın
düşlerini, gözyaşlarını, öfkelerini
yorumlayacak bir addan yoksun.
Diyaloglarımız da değişmiş şimdi bak
saçmalıklar da mümkün olmada.
Orda sislerin dumanları ötesinde, ağaçların içinde
yaprakların gizli gücü uyanmada,
doğrudur ırmağın kıyılarına basınç yaptığı
ve onun kıskanç yakınışı sessizlikten.
Susku Tanrısı, açık yalnızlık.

Çeviren: Osman Türkay

Anama Mektup

"Canım Anacığım, işte sis iniyor,
setlere çarpa çarpa akıyor Naviglio,
ağaçlar şişiyor sulardan, kardan yanıyor;
üzgün değilim Kuzey'de: kendimle
uzlaşmış değilim, beni bağışlamasını
beklemiyorum kimsenin, pek çokları
gözyaşı borçlu bana, insan nasıl borçlanırsa insana.
Biliyorum iyi olmadığını, anaları gibi
bütün ozanların yoksul, uzaklardaki oğullarına
duydukları sevgice doğru yaşadığını.
Bugün benim sana yazan."
Çok şükür, diyeceksin, iki satır olsun yazmış
sırtında kısacık ceketi, cebinde birkaç şiir,
gece yarısı kaçıp giden o bizim deli oğlan.
Zavallıcık, öyle temiz ki yüreği,
belki de bir yerlerde öldürüverecekler birgün.
"Unutmadım elbette, nasıl çıktığımı yola,
saksağan, okaliptüs, tuzla dolu ırmağın,
Imera'nın ağzında, portakal, badem yüklü
o yavaş tirenlerin külrengi istasyonundan.
Sağlığını diliyorum şimdi yürekten,
kendi yumuşak alaycılığını
iliştirdiğin için dudaklarıma.
Acıdan, ağlamaktan o gülüş korudu beni.
Ne çıkar şimdi senin için, senin gibi bilmeden
bekliyen herkes için
dökecek birkaç damla yaşım varsa gözümde.
Ah iyi yürekli ölüm, ne olur dokunma sakın
mutfağın duvarında işleyen saatimize,
bütün çocukluğum geçti yüzünün minesinde,
boyalı çiçeklerinde: dokunma yaşlıların

./...

ellerine, yüreklerine. Belki karşılık verir biri.
Ey utancın ölümü, acımanın ölümü.
Hoşçakal, canım, hoşçakal, benim canım
anacığım."

Çeviren: Cevat Çapan

Kar

Akşam iniyor: yine terkediyorsunuz bizi
ey sevgili görüntüleri yeryüzünün, ağaçlar,
hayvanlar, asker gocuklarına sarınan
yoksul halk, gözyaşı dökmekten
içleri kurumuş analar.
Aydınlatıyor bizi çayırlarda ay gibi yansıyan
kar. Ah, bu ölüler. Alnımıza
vurun, vurun yüreğimizin dibine.
Vurun da haykırsın birimiz hiç olmazsa
bu beyaz gömüt çemberinde.

Çeviren: Filiz Özdem

Milano, Ağustos 1943

Boşuna aranıyorsun toz toprak arasında,
zavallı el, kent öldü.
Öldü: Naviglio'nun yüreğinde
duyuldu son patlama. Ve bülbül
düştü, günbatımında tüneyip şakıdığı
manastır anteninden.
Avlularda kuyular eşip durmayın:
yaşayanlar susuzluk duymuyor artık.
Dokunmayın kıpkızıl, şişmiş ölülere
bırakın evlerinin toprağında kalsınlar:
öldü kent, öldü.

Çeviren: Filiz Özdem

Toprak

Gece, serin gölgeler
göğün beşiği,
ulaşır bana rüzgâr süzülürsem sende,
onunla taşır halkımın sahillerde
yelkenlere, çötenlere
hatta tan vaktine yazgılanmış çocuklara
şarkılar söylediği toprağın kokusunu.

Öküz ve koyun sürülerini bekleyen
kuru tepeler, yeşil ovalar
içimdedir yakan hasretiniz.

Çeviren: Filiz Özdem

1960
Saint-John Perse (Fransa)
(1887-1975)

Pointe-à-Pitre'de (Guadeloupe) doğdu, Giens'de (Fransa) öldü. Asıl adı Marie René Auguste Léger'dir. Diplomat olarak Alexis Léger, edebiyatçı olarak Alexis Saint-Léger Léger adlarını kullandı ve Saint-John Perse adıyla tanındı. Varlıklı bir ailenin çocuğuydu. İlk kitabı *Eloges* (Övgüler) 1907'de Saint-Léger Léger takma adıyla yayımlandı. Bu ad ailesinin mülkünün bulunduğu Guadeloupe'un Saint-Léger-les-Feuilles adasından geliyordu. Çocukluğu burada geçti. Öğrenimini Fransa'da tamamladıktan sonra dışişlerinde çalışmaya başladı. Pekin'de görev yaptı (1916-1920). Elçi ve Dışişleri Bakanlığı danışmanı oldu. Washington büyükelçisiyken Vichy Hükümeti tarafından görevinden alındı ve vatandaşlıktan çıkarıldı (1940). Amerika'da sürgün yaşadı ve İkinci Dünya Savaşı'nın bitiminde vatandaşlığa geri alındı. Bir süre yeniden görev yaptıktan sonra emekli oldu.

Saint-John Perse'in evrenselliği amaçlayan şiiri insanlığın uzun serüvenine tanıklık eder. Bu şiirin benzersizliği özünü dünyanın gidişatı, insanlığın büyük tarihsel değişimleri, toplumların ve kültürlerin değişik biçimlerinin düşünümünden almasıdır. Ksenophon'un *Anabasis*'ine bir gönderme olan *Anabase* (Anabasis, 1924) efsanevi fetih seferinin destanıdır. Aynı yıl yayımlanan *Amitié du Prince* (Hükümdarın Dostluğu) ilk kitabı *Övgüler*'deki gençlik ve doğduğu yöredeki yaşantısının coşkunluğunu daha da çok yansıtır. *Exil* (Sürgün, 1942), *Pluies, Neiges, Vents* (Yağmurlar, Karlar, Rüzgârlar, 1945) *Amers* (Acılar, 1957), *Chonique* (Tarihçe, 1960), *Oiseaux* (Kuşlar, 1963) öteki şiir kitaplarıdır. Çeşitli alanlardan kaynaklanan dil zenginliği şaşırtıcıdır. İmge örgüsünün karmaşıklığı ise şiirinin bir başka özelliğidir. Saint-John Perse resmi görevi ile şairliğini titizlikle birbirinden ayrı tutmuş ve bu amaçla takma ad kullanmıştır. Ama şiirinde görev gereği dolaştığı ülkelerin çok açık izleri vardır.

Saint-John Perse'den dilimize çevrilen şiirler şu kitaplarda toplanmıştır: *Şiirler* (Çev. Sait Maden), *Şiirler* (Çev. Abdullah Rıza Ergüven), *Sözcükler Denizi* (Çev. Mazhar Candan). Roger Garaudy'nin şairle ilgili bir çalışması *Gerçekçilik Açısından Saint-John Perse* adıyla Mehmet Doğan tarafından dilimize çevrildi ve yayımlandı (1967).

Çocukluk, Sevgilim

Çocukluk, sevgilim, akşamı da çok sevdim ben: şimdi çıkma zamanı.

Dadılarımız elbiselerin tüveyçlerine girdiler... ve biz buz gibi saç örgülerimizle pancurlara yapıştık, gördük ki

dümdüz gibi, çırılçıplak gibi, elbisenin yumşak halkasını kaldırıyorlar kollarının ucunda.

Annelerimiz inecek yukarıdan, mis kokulu... Boyunları çok güzel. Koş ve söyle: En güzeli benim annem!.. Şimdiden işitiyorum

kolalı bezler

hafif bir gökgürültüsü sürükleniyor odalarda... Ve Ev! Ev mi?.. Evden çıkılır!

Yaşlı adam bile kıskanır benim cırcırımı

ve bir bezelye sarmaşığı gibi ellerde hışırdayışını:

Bizim oraların yaşlıları bir iskemle çekerler avluya, irin rengi punç içerler.

Çeviren: Tahsin Yücel

Şarkı

Atım durmuş kumrular dolu bir ağacın altında, öyle pürüzsüz bir ıslık çalıyorum ki, hiç bir sözü tutmaz oluyor kıyılarına karşı bütün bu akarsular. (Canlı yapraklar övünç imgesidir sabahta)...

■

Ve üzgün olsa da kişi, gün doğmadan kalkıyor ve çekine çekine ilgi kuruyor yaşlı bir ağaçla, çenesini son yıldıza dayayıp, görüyor aç göğün dibinde sevince dönüşen o büyük, duru şeyleri...

■

Atım durdu kuğuran ağacın altında, daha da pürüzsüz bir ıslık çalıyorum... Ve erinç onlarla olsun, öleceklerse, ki hiç görmediler bu günü. Ama kardeşim ozandan haberler var. Pek tatlı bir şey yazdı gene. Ve bir iki bilen oldu bunu...

Çeviren: Sait Maden

Yağmurlar'dan

I

Yağmurun banyan ağacı kök salıyor Kent üzerinde,
Bir tezcanlı polip yığını yükseliyor bu göksuyu sütünde kendi mercan düğünlerine,
Ve hasmına ağ geren bir savaşçı gibi çıplak Düşünce kız yelesini tarıyor halk bahçelerinde kendi kendine.

Şakı, şiir, suların açık artırmasında yakındalığını konunun,
Şakı, şiir, suların çiğneyen adımlarında savuşmasını konunun,
Yalvaçsı Kızoğlankızlar böğründeki bir yüksek izni,
Bir altın yumurtacıklar çatlamasını çamur çukurlarının boz gecesinde
Ve serilmiş yatağımı, ey tuzak! kıyısında öyle bir düşün,
Canlandığı ve büyüdüğü ve çevrinmeye durduğu yerde şiirin açık saçık gülü.
Ürkünç Tanrısı gülüşümün, işte av etleri tadıyla tüten yeryüzü,.
El değmedik suyun altındaki ıssız kil, uykusuz kişilerin adımlarıyla yunup yıkanmış,
Ve, kokusu bir şarap gibi pek yakından sezilmiş yeryüzü sebep değil mi gerçekten yok olmasına belleğin?

Tanrısı, ürkünç Tanrısı gülüşümün! işte düş'ün arka yüzü toprakta,
Kat kat denizlerin yığılmasına karşılığı gibi yüksek kumulların, işte, işte
Kullanılışına son verilmiş yeryüzü, kundaklara vurulmuş yeni saat, ve yoklanmaya varılmış yüreğim bir yadırgı sesliyle.

II

Pek şüpheli Sütanneler, gözleri ablalıkla örtülü Hizmetçiler, ey Yağmurlar ki sizlerle

Tutar alışılmamış insan kastını, ne diyeceğiz bu akşam ölçecek olana uykusuzluğumuzun yüksekliğini?

Hangi yeni yatakta, hangi inatçı baştan kaçıracağız gene değerli kıvılcımı?

Damımdaki dilsiz And Dağı, içim alkışlar kaynağı, hem de size, ey Yağmurlar!

Dâvamı getirip dikeceğim karşınıza: Kargılarınızın ucunda en açık varlık payımı!

Şiirin dudaklarındaki köpüğü bir mercanlar sütü gibi!

Ve o, ki bükülüp oynar bir yılanlı hokkabaz gibi başlangıcında tümcelerimin,

Bir kılıçtan daha çıplak Düşünce nöbet oyunlarında,

Öğretecek bana töreni ve ılımlılığı şiirdeki sabırsızlığa karşı.

Ürkünç Tanrısı gülüşümün, tut beni iç döküşten, şarkıdan ve buyur edişten.

Ürkünç Tanrısı gülüşümün, o ne küçümseme dudaklarında sağnağın!

Ne yok olmuş tuzaklar en yüksek göçlerimiz altında!

Parlak öğle gecesinde, ileri sürüyoruz yeni birçok

Önermeyi, varlığın özü üstüne... Ey dumanlar ki işte ocak taşı üstünde!

Ve damlarımızdaki sıcak yağmur kararttı bile ellerimizdeki nice lambayı.

VIII

... Yağmurun banyan ağacı köklerini yitiriyor Kent üzerinde. Gök rüzgârındaki başıboş nesne, öylece

Yaşamaya geliyor aramızda!.. Ve yadsımayacaksınız, birden, hiçe dönüştüğünü her şeyin bizimle.

Her kim ki bilmek ister ne olduğunu yürüyen yağmurların yeryüzünde, yaşamaya gelsin çatımda, arasında simgelerin ve yoraların.

Tutulmamış sözler! Yorulmaz ekimler! Ve dumanlar ki işte insanların yolu üstünde!

Gelsin, ha! o bizi bırakıp giden şimşek!.. Ve sürüp götüreceğiz Kent kapılarına

Yürüyen o yüksek Yağmurları Nisan altında, yürüyen o yüksek Yağmurları kamçı altında, bir Kırbaçlayıcılar Takımı gibi.

Ama verdik işte kendimizi çırçıplak o humus ve günlük kokusuna, kara kızoğlankız tadında yeryüzünün uyandığı.

İşte sepserin yeryüzü yüreğinde eğreltilerin, büyük taşıllar ağışı kil akışlı kayalara,

Ve bora sonrası içleri parçalanan güllerin teninde, yeryüzü, kadın olmuş kadın tadında yeryüzü.

İşte capcanlı Kent yalazında bin kılıcın, akdoğanlar uçuşu mermerler üstünde, çeşme yalaklarındaki gök gene,

Ve boş alanlardaki dikili taş üstünde altından domuz dişisi. Göz kamaştıran aydınlıktır bu zincifreden sundurmalarda gene; gümüşten nal vurulmuş kara hayvan bahçe kapılarının en alçağında;

Genç dulların böğründeki istektir gene, savaşçı genç dulların, mühürleri çıkarılmış büyük testiler gibi.

... Akan serinliktir bu dilin doruklarında, şiirin dudaklarındaki köpük gene,

Ve dört yandan kıstırılmış insan yeni düşüncelerle gene, boyun eğip kabarmasına büyük us çaltantılarının:

"Güzel şarkı, yayılmasında suların o güzel şarkı işte!.." ve işte, ey Yağmurlar! daha yazılmamış şiirim!

IX

Gece gelmiş, parmaklıklar örtülmüş, ne tartacak göğün suyunu aşağı imparatorluğunda baltalıkların?

Kargıların ucunda en açık varlık payım!.. Ve bütün eşit şeyler, us terazisinde,

Ürkünç Tanrısı gülüşümün, taşıyacaksın bu akşam şamatayı en yüksek yere.

Çünkü böyle zevklerin senin, Tanrı, çorak eşiğinde şiirin, ürküttüğü yerde gülüşümün yeşil görkem tavuslarını.

Çeviren: Sait Maden

Anabase

VII

Oturup durmayacağız hep bu sarı topraklarda, bu mutlulukla...

Yaz daha geniş imparatorluktan, alanın karatahtasına asan kat kat iklimleri. Geniş toprak, yüzü üstünde, bir uçtan bir uca kül altındaki solgun korunu yuvarlıyor. Kükürt renkli, bal renkli, ölümsüz şeylerin renginde, öbür kışın samanlarıyla yanan, ışıyan otlarıyla her toprak ve bir tek ağacın süngerinden çeker gök kendi mor meneviş şekerini.

Mikalı taşlardan bir yer! Rüzgârın sakallarındaki bir tane, bir tohum değil. Ve yağ gibi bir ışık. - Gözkapakları aralığından tepelerin çizgisine beni bitiştirir ya, bilirim balık kulağı alacasındaki taşları, ışık peteklerindeki sessizliğin arı oğullarını. Ve kalbim bir çekirge sürüsünden tasalanır.

Kırkma zamanının tatlı develeri, ebegümeci renkli yara izleriyle bezeli, ki, tarım tarla göğünün nimetleri altında sürüp giden tepeler - ki ovanın kızgın sarı beyaz alevleri üstünde yol alırlar sessizce ve sonunda diz çökerler hülyaların dumanı içinde, işte ta orda halk yok olur toprağın ölü tozlarında.

Bunlar beklenmedik bağların maviliklerine giden sakin ulu çizgilerdir. Toprak bir noktadan daha olgunlaştırır fırtınanın menekşelerini; ölü ırmakların yerine yükselen bu kum bulutları da yüzyılların yolculuk pelerinleri.

Ölülerin hatırı için daha yavaş bir sesle, gün içinde daha yavaş bir sesle. Onca yumuşak insan yüreği, nasıl bulabilir ölçüsünü?.. "Size diyorum, ruhum! ruhum bir atın kokusundan

./...

bütün bütüne karanlık." Ve birkaç büyük kara kuşu batıya doğru havalanırken, usta taklitçileridir deniz kuşlarının.

Solgun günün doğusunda, körün çamaşırlarıyla sıkı sıkıya örtülü kutsal bir yer gibi, kâfur ve boynuz kanserlerinin dönüp durduğu yerde sakin bulutlar toplanıyor... Bir soluğun bizimle çalıştırdığı dumanlar! Toprak, böceklerden saklarıyla her şeyi yakalıyor, toprak harikalar doğuruyor...

Ve öğleyin, mezarların yatı taşlarını ünnap ağacı patlattığı zaman, insan gözkapaklarını yumar ve yıllar içinde tazeler... Ölü tozlar yerine hülya şövalyeliği; ey bize kadar bir rüzgârın saçlarını dağıttığı boş yollar! Düğününde nehirleri bulunduran savaşçıları nerde bulmalı, nerde bulmalı?

Karada akar büyük suların gürültüsünde, toprağın her tuzu titrer düşlerde. Ve ansızın, ay! ansızın mı bu sesler bizi ister? Nehirlerin mezarlığından bir aynalar halkını kaldırınız ki, arka arkaya gelen yüzyıllar içinde, hesap sorsunlar! Zaferime taşlar kaldırıp dikiniz, sessizliğe taşlar dikiniz ve buraların nöbet yerlerinde, geniş şoseler üstünde yeşil bronzdan şövalyeler...

(Büyük bir kuşun gölgesi yüzüme vurup geçiyor.)

Çeviren: Sezai Karakoç

Övgüler

Ey!.. Sen ey ne denli öğsem yeri!
Sarı eller altındaki alnım,
andığın olur mu hiç o gece terlerini?
O ateşler içinde geçen yarı geceyi, o boş, anlamsız,
o sarnıç tadında?
Sabah koylarında kişiyi şıkır şıkır oynatacak
O tiril tiril mavi tan çiçeklerini?
O sivrisinek vızıltısı gibi sessiz öğleyi,
Ve o renkler denizinden fırlatılan okları?..

Sen ey! Sen ey ne denli öğsem yeri!
Çalgılı kocaman gemiler vardı rıhtımda;
bakam ağaçları dolu burunlar; ve pırıl pırıl yaban
yemişleri...
Peki n'oldu rıhtımdaki o çalgılı kocaman gemiler?
Hurma dalları!.. o eski günlerde
Görülmez yolculuklara saplanmış, o pek saf bir deniz
meyvelikler üstünde kat kat yükselen bir gök örneği
gırtlağına dek dolardı; kuşlar, altın meyveler
ve mavi balıklarla.

O günlerde daha bir gösterişli doruklardan saçılan güzel
kokular
bir başka çağlardan bir hava estirirdi;
ve o kalın kabuklarıyla pek böbürlenen
babamın bahçesindeki bir o tarçın ağacıyla
başı dönmüş bir evren, kendinden geçip sayıklardı.
(Ey... Sen ey ne denli öğsem yeri! Ey tükenmek bilmez masal.
ve ey bolluk sofrası!)

Çeviren: Tahsin Saraç

Kapıda Yazılı

Tenim kırmızı tütün, ya da katır renginde,
beyaz bezle örtülü, mürver özünden şapkam.
Gururlanırım: kızım güzel olsun, hükmedince kadınlara,
sevinç duyarım: bembeyaz kolunu açsın siyah
tavuklarının arasında;
ve hiç utanmasın kıllı sert yanağımdan, çamurlanıp
döndüğüm zaman.
Ve ilkin kırbacımı, mataramı ve şapkamı veriyorum ona.
Yüzümü ter içinde bırakıyor gülümseyerek; ve yüzüne
götürüyor,
kakao çekirdeğinden, kahve tanesinden
yağlanmış ellerimi.
Ve sonra bir mendil veriyor uğultulu başıma; ve yün
giysilerimi;
ve arınmış suyu, dişlerimi ovmak için, sessizden:
ve leğenimin suyu ordadır; havuzun suyunu dinliyorum
su kabında.
Adam sert, kızıysa tatlı. Dursun her dönüşünde kız
en üst basamağında beyaz evin,
ve adam atını kurtararak dizlerinin kıskacından,
unutacak o ateşi, yüzünün bütün derisini içine alan.
Hâlâ seviyorum köpeklerimi, çağrısını incecik atımın,
ve görmeği dümdüz, ağaçlıklı yolda, evden çıkan kedimi,
maymunun yanısıra..
imrenmemek için yeten şeyler, gemilerin yelkenlerine,
saç damın boyunca gördüğüm, bir gök gibi denizin
üzerinde.

Çevirenler: Orhan Tercan-Kemal Özer

Duvar

Senin düş çemberini engellemek içindir karşıda uzanan
duvar.
Fakat çığlıklanır imge.
Yağlı koltuğun bir kanadına dayalı başın.
yoklarsın dişlerini dilinle: yağın ve salçanın tadı
çürütürken dişetlerini.
Ve düşünü kurarsın adanın üzerindeki ak bulutların,
yeşil bir gün ışırken bağrında giz dolu suların.
... Sürgündeki özün teridir bu, tohumları uzun kılıflı
bitkilerin acı sızıntısı gibi, olgun mangrovların sinsi
acılığı,
ve tohum kılıflarındaki kara nesnenin buruk sevinci gibi.
Bu ölü ağaç kovuklarındaki karıncaların yaban balıdır,
Yeşil bir meyvanın buruk tadıdır gün doğuşunda içtiğin;
havadır, sütlü ve tuzlu alizelerin tadınca...
Sevinç! Ey gökyüzünün yücelerine salınmış sevinç! Ak
ketenler
ışıyor, otlar ve yapraklarla örtülü görünmez avlular ve
uzun
bir günün yüzyılında boyanmış toprağın yeşil nimetleri...

Çeviren: Mazhar Candar

Kerterizler'den

II

"...Size gözyaşı döktüreceğim, aramızda bunca incelik.
"Gözyaşlarınız incelikten olacak, üzünçten değil,
diyor o en güzel şarkıyı Söyleyen;
"Ve o katışıksız duygusundan yüreğin, kaynağını
önemsemediğim,
"Denizin, esintilerden önce o katışıksız anı gibi..."

Böyle konuştu deniz adamı, denizden söz ederken
Böyle övdü, överken deniz sevgisini, deniz isteğini
Ve yine her yönden denize doğru, duyumlarımızdan
kaynaklanan akıntılar...

"Bu bir öykü -anlatacağım ve kulak verecekler;
"Bu bir öykü anlatacağım, gerektiği gibi anlatılan
"Ve öylesi bir incelikle ki, neşelendirmeli herkesi:

"Gerçekten, yine ölümün tasasızlığı içersinde, dinlemek
istenilecek bir öykü.
"Ve belleksiz insanın yüreğinde öylesine, dokunulmamış
ki
"Bize yeni bir kayra olacak, ve tıpkı karada ışıkların
görüntüsüne karşı esen koyak yeli.

"Ve sanmam, o yüce üzünç ağacı altında oturanlar bunu
dinlesin de
"Kalkmasın, bizimle kalkıp da gelmesin, gülümsiyerek
Çocukluğun eğreltiotlarına yine ve ölüm kıvrımlarının
açılmasına."

Çeviren: Mazhar Candan

Amers, Strofv,

2

"... Yalnızlık, ey erkek yüreği! Sol omuzumda uyuyan kadın, düşünde görüyor mu koca uçurumu? Yalnızlık ve karanlık erkeğin büyük öğlesinde. Ama bu kaynak sevgiliye gizli, aynı kertede... Denizin altında şu azıcık kum ve altın yığınının kıpırdandığı kaynak.

"Uzaklaşacaksın, istek, açıklandıkça, aydınlandıkça bu kadın alnı. Hoştur kadın erkeğin kollarında, hoştur usun kıskacında... Kayra arayan erkek ruhu, en büyük yabancı! Hangi kıyıları izlersin, neden beğenirsin bu esnek kadın boynunu?

"Ey en gözdesi bakmaya kıyılmaz yüzlerin! Binlerce bağışın arıttığı söbe yüzünde hangi uzak bağış, kadını söylüyor sessizce, ustaca? Ve hangi bağışlanmıştan kadınla geliyor sevmek kayrası?

"Soluğuma yayılan, yüzüme soluyan kadın, upuysal dudağından saydam alnına bağışın yolunu açıyor çok arı, çopçocukçul doluğuyla, kadından daha soyunuk, açıyor uydu ayların arka yüzü gibi yasaklanmış yüzünü.

"Bakire tadı sevgilide, sevgili kayrası kadında ve sen, alnının doğuşunda evli kadın kokusu, ey ıtırıyla algılanan kadın, özü algılanan kadın, ölüm kokmaz seni koklayan dudaklar... Ey bağış! Lambaya tutsak gülden daha arısın..

"Senden dolayı altın tutuşuyor meyvede, ölümsüz ten pembe safran yüreğini söylüyor bize; senden dolayı hâlâ yanımızda gecenin suyu ve ruhum hâla akıyor hurma ağaçlarına, köklerinin körtülere bürünmüş, lekesiz, çok arı, çok ipeksi yerine.

Çeviren: Oğuz Demiralp

Bir Çocukluğu Kutlamak İçin'den

I

Hurmalar!..

Seni yıkadıkları zaman yeşil yapraklı kıyılarda, yeşil güneştendi sular; ve hizmetçileri annenin, iri göz kamaştıran kızlar, kımıldatıyordu yanında sıcacık bacaklarını, sen titriyordun...

(Olağanüstü bir durumdan söz ediyorum o zamanki, giysiler ortasında, egemenliğinde yansıyan, dönen ışıkların.)

Hurmalar! ve tatlılığı

yaşlanmış, eskimiş köklerin..! Toprak daha sağır olmayı istedi o zaman, ve gök daha derin, karanlık bir amaçla yorgun, dev ağaçların anlaşılmaz bir bağla sarmaş dolaş olduğu yerde...

(Ben bu düşü kurdum, saygıyla... güvençli bir yer coşkulu yelkenler ortasında.)

Ve değirmi

ulu kökler övüyordu

uzanışını güzelim yolların, bulgusunu kubbe alltlarıyla kemerlerin

ve o zaman ışık, dolup taşan en arınmış destanlar içinde, başlangıcı oluyordu sanırım, gölgesiz bir bedeni sürüklediğim ak prensliğin...

(Olağanüstü bir durumdan sözediyorum, eski zamanlarda, erkeklerle kızlar arasındaki, onlar da çiğnemişti bu yaprakları.

O zaman daha sıkı

ağızlıydı erkekler, kadınlar daha ağır kollu;

o zaman köklerle beslendiklerinden, bizler gibi soylulaşıyordu dilsiz, dev yapılı hayvanlar

ve açılıyordu upuzun gözkapakları...

./...

(Ben bu düşü kurdum, kanımızı kuruttu o bizim, kutsal kalıntısız.)

II

Ve hizmetçileri annemin, iri gözkamaştıran kızlar... Ve destan gözkapaklarımız...

Ey ışıklar! ey kayralar!

Anımsayıp olanları, anlattım, iriceydi, anımsayıp her hayvanı. Güzeldi iyiydi.

Ey benim iri

çiçeklerim doymak bilmez, kırmızı yaprak arasında, yiyip bitireceği en güzel

yeşil böceklerimin!

Çiçek demetleri bahçenin anlıyor, seziyordu aile sinliğini. Ve bir kızkardeş ölmüştü çok ufak: Silinmiyordu gözlerimden, mahun ağacından tabutu, güzel kokan, aynaları arasında üç odanın. Neye yarıyordu öldürmek bir çakıl taşıyla sinekkuşunu... Ama alçakgönüllülük ediyordu toprak, oyunlarımızda, hizmetçinin ettiği gibi,

hizmetçi, ki bir sandalyecik hakkı var evde olduğu sürece.

... Bitkisel coşkular, ey ışıklar, ey kayralar!..

Ve sonra bu sinekler, sinek çeşidi son katına doğru bahçenin, sanki ışık ezgiye durmuş gibiydi!

... Tuzu anımsıyorum, tuzu anımsıyorum sütannenin kuruladığı gözlerimin köşesinde.

Yargıda bulunuyordu kara büyücü: "Oyma kayık benzeri dünya, dönen durmadan dönen, bilmiyor gülmek mi yoksa ağlamak mı istediği yelin..."

Ve gözlerim dengeli bir dünya çizmiye görsün, tanıyordu kaygan direği, çanaklığı yapraklar altındaki ve ökse otlarıyla serenleri, sarmaşık halatlarını,

orda çok uzun çiçekler

sona eriyordu papağan ötüşleriyle

Çeviren: Abdullah Rıza Ergüven

Şarkı

Tunç renkli yapraklar altında bir tay doğuyordu. Bir adam ellerimize etli ve acı meyvalar koydu. Yabancı. Oradan geçen. Ve işte başka şehirlerin arzumu okşıyan sesi... "Yılın ağaçlarından en büyüğü altında, ey kızım, seni selâmlıyorum."

Çünkü güneş Aslan burcuna giriyor ve Yabancı parmağiyle ölülerin ağzını tıkadı. Yabancı. Gülen. Ve bize bir çeşit ottan bahsediyor. Ah! taşrada ne çok rüzgâr var! Yollarımızda ne büyük ferahlık! Borazan benim için haz vericidir ve kanatların hengâmesinde tüy ne büyük bilgedir!.. "Ruhum, ey büyük kız, bizimkisi olmıyan halleriniz var idi."

Tunç renkli yaprakların altında bir tay doğdu. Bir adam ellerimize bu etli ve acı meyvaları koydu. Yabancı. Oradan geçen. Ve işte tunçtan ağaçta büyük bir gürüldeyiş. Şarkının ihsanı, zift ve güller! Odalarda flâvta sesleri ve gök gürültüsü! Ah! Yollarımızda ne büyük ferahlık, ha! Bir yılda ne çok şey oluyor ve Yabancı yeryüzünün bütün yollarında kendi halince!.. Seni selâmlıyorum ey kızım, yılın en güzel elbisesi içinde.

Çeviren: Aydemir Gürgöze

1961
Ivo Andriç (Yugoslavya / Sırbistan)
(1892-1975)

Sırp romancı ve şair. Yoksul bir zanaatkârın oğluydu. Slav dili ve edebiyatı okudu. "Genç Bosnalılar" ulusal devrim hareketine katıldığı için 1914-1917 arasında hapis yattı. Avrupa'nın çeşitli kentlerinde diplomatik görev yaptı. Berlin'de elçiyken, İkinci Dünya Savaşı sırasında Almanlar tarafından göz altına alındı. Savaş bitimine kadar Belgrad'da gözetim altında tutuldu. Savaştan sonra milletvekilliği, Yugoslav Yazarlar Birliği Başkanlığı, Sırp Bilimler Akademisi üyeliği yaptı.

İlk olarak şiirleriyle tanında. *Ex Ponto* (1918), *Nemiri* (Bunaltı, 1920) adlı kitaplarda şiirlerini topladıktan sonra şiir yayımlamadı. Ancak ölümünden sonra hayatı boyunca şiir yazdığı anlaşıldı. Bütün eserlerinin (16 cilt) son iki cildinde şiirleri yer aldı.

Hikâye ve romanlarında, memleketi Bosna'nın karmaşık yapısını yansıttı. Değişik halklardan oluşan Bosna'daki kültür, din ve yaşama biçimi zenginliğini lirik bir anlatımla işlediği yapıtlarında Osmanlı ve Avusturya, Macaristan İmparatorluğu dönemlerinin izleri ve etkileri görülür.

Dirina Köprüsü (Çev. Nuriye Müstakimoğlu-Hasan Âli Ediz), *Gün Batarken* (Çev. Tahir Alangu), *Uğursuz Avlu* (Çev. Aydın Emeç), *Bosna Hikâyeleri* (Çev. Zeyyat Selimoğlu), *Irgat Siman* (Çev. Adnan Özyalçıner-İlhami Emin), *Ver Elini Çocukluk* (Çev. Necati Zekeriya) adlı yapıtlan dilimizdeki başlıca çevirilerdir.

Ne Oldu Bana, Düşlerim Ne

I
Kim bilebilir sonucunu sürenin,
Yolunu rüzgârın, adını sessizliğin,
Düşüncelerimi kemiren
Ve düşümü bozan ne?

Her akşam gelirler ikiyüzlü
Görülmez, işitilmez konuklar
Ve kızgın kumla tıkarlar
Ağzımı, gözlerimi.

Ve öyle ansıdıkça
Parlak göğü, erkek gezişi,
Ve verimli yalnızlığı,
Onlar başımda görülmez,
İşitilmez oturup bekliyorlar
Ölü karanlıkta ölü vücut
Olmamı benim.

Fakat beni sabah olur kurtaran
Ve kaldıran güneş, su ve taze yaprakla
Müzik beni gören; uzaklarda belirip
Yiten duman tutuyor
Umudumu,
Odur bana sezdiren sevincin
Var olduğunu
Ve hissettiğim günleri

II
Gecenin geç süresinde de
Uslu duramaz kent,
İlk düşlerimden beni kaldırdı

./...

Gecenin içinde dökülen bir çığlık
Aşk mı gizliyor boş parklar
Şarap mı içen iki kişi oralarda
Aynı kadın şerefine mi akan şarap

Biliyorum toprağı ve
Armağanlarını onun.
Düşle bilinmez derin bir
Acun arayan ben.

III
Sönüyor günler
İçimdeki istekler bu güzde
En deli ilk yaşdaymışım gibi
Güz gününün kocaman göğü.
Geciken kuşlar. Düş.
Düş içinde düş. Ve yitirir yüzlerini
Düşler düşlerin ölümsüz sisinde.
Kocaman gökyüzü ve düşler
Uçurumu el uzatan kimse yok.

Yabancı geliyor bana acun yolu.
İnsan yüzü.
Yalnız geceleyin sokakları
Geçerken herhangi biri
Adımı çağırır gibi.

IV
Yaban denizde. Beni izlemiyor
Ne yemiş ağacının gölgesi,
Ne tellim gamlı Vişegrad patikaları,
Soluyor dualar
Denize, günlerce batmış armağanlar,
Yaraların, okşamaların yok olmuş izleri.
Tellim

Benim göğün, denizin üstünde
Tek bir ad, işaret, amaç ve yol:
Sürenin, dünyanın sonsuzluğuna
Susamışlığım.

V
Temmuzun unutulan sevinçleri!
Şimdi ordaki tatlı sessizlikte
Fışıldayacak eriklik.
Sezilen gece.
Evlere çıkan patikalarla evetliyen biri
Sessizliği bozan yeşil dalga
Balık ya kuş.
Tüm isteklerin annesi olan uzaklık!
Sevgili nehrin dalgasında
Sallanan iskele uyutmuş
Sahibini.

Çeviren: İlhami Emin

Tül

Yıldızlı gökyüzü soğuk
deniz alevler içinde, alevler içinde kuzey yeli
nerde olduğumu bilmiyorum
bilmiyorum nereye gidebileceğimi
beklediğim kimdir bu gece, onu da bilmiyorum.
Arkamı denize çevirmişim
yavaşça uzaklaşıyorum karadan.
Ama her ne zaman çevirsem de başımı, görüyorum:
Ötelerde, tam deniz kıyısında
uzun boylu, bembeyaz bir kadın yürümektedir hep.
Durup seyredince
görüyorum yüzündeki tülü yelin alıp götürdüğünü
uzaklara.
Ansızın olmuyor bütün bunlar, yükseklere çıkmıyor
hemen tül
ama gittikçe daha da uzaklaşıyor benden.

Çeviren: Necati Zekeriya

* * *

Adım adım ilerliyorum
belki karşıma bir şey çıkar
bakıp bakıp düşünüyorum
oysa karşımda yalnız kaçınılmazlıklar.

Bir taş ki boğulmaya mahkum.
Bir perde ki kapanacak
bir daha açılmadan.
Bir kuş ki yalnız bir zamanlar uçtuğu bilinen.

Yaşam yok, ölümse bir türlü gelmiyor.
Anlaşılmaz değin uzun
uzun, katlanılmazcasına
kişinin alınyazısı.

Çeviren: Necati Zekeriya

1963
Yorgo Seferis (Yunanistan)
(1900-1971)

İzmir'de doğdu, Atina'da öldü. Asıl adı Gheorghios Seferiadis'dir. Babası ünlü bir avukattı. Çocukluğu İzmir'de ve yaz tatillerinde Urla'da geçen Seferis 1914'te ailesiyle birlikte Atina'ya göçtü. Daha sonra bir süre Paris'te yaşadılar Seferis bu sırada hukuk öğrenimi gördü ve 1925'te Atina'ya döndü. Dışişleri Bakanlığı'nda görev aldı. İngiltere, Arnavutluk, Türkiye (Ankara), Lübnan ve Suriye'de çeşitli kademelerde görev yaptı. Son olarak Londra'da büyükelçiyken devlet hizmetinden ayrıldı (1962). 1969'da, ülkesini yönetmekte olan Askeri Cunta'ya karşı olduğunu açıkladı. Demokratik hak ve özgürlüklerin geri verilmesini istedi.

İlk şiir kitaplan *Strofi* (Dönüm Noktası, 1931), *I Sterna* (Sarnıç, 1932) ile dikkat çekti ve "geleceğin şairi" olarak nitelendi. Bu şiirlerde Rimbaud, Mallarmé, T. S. Eliot'ın etkileri görülüyordu. 1935'te yayımlanan *Mythistorima* (Destansı Öykü) geleneksel Yunan şiiri ile çağdaş Avrupa şiirinin özgün bir bileşimi olarak Yunan şiirine yeni bir soluk getirdi. *Yimnopadia* (Yimnopedya, 1936), *Tetradio Gymnasmaton* (Alıştırmalar Defteri, 1939), *Imeroloyio Katastromatos* (Seyir Defteri, üç kitap, 1940-1955), *Poiimata* (Şiirler, 1940), *Kihli* (Ardıçkuşu, 1947), *Tria Kryfa Pilmata* (Üç Gizli Şiir, 1966) öteki şiir kitaplandır. *Alıştırmalar Defteri II* ölümünden sonra yayımlandı (1976). Seferis'in deneme ve anı kitaplan, bir romanı, günlükleri de vardır. Batı edebiyatından da birçok çeviri yapmıştır.

Seferis'in şiirinde Yunan ordusunun 1922'de Anadolu'da bozguna uğramasıyla kendisini çocukluğuna bağlayan kökler ve anılardan birden kopmasının, görevi gereği yurdundan uzakta yaşamasının izleri vardır. İkinci Dünya Savaşı sırasında yurdunun Almanlar tarafından işgali, Askeri Cunta yönetiminin zorbalığı şairi etkilemiştir.

Şiirlerindeki kötümser hava her zaman insancıl bir bakış açısıyla dengelenir. İçinde taşıdığı "sürgünlük" duygusu şiirinin temel izleklerinden biridir

Seferis'in şiirleri Herkül Millas ve Özdemir İnce tarafından *Bütün Şiirleri* adıyla dilimize çevrildi. Şiir, deneme ve anılan içeren *Üç Kırmızı Güvercin* adlı kitap Cevat Çapan tarafından derlenip çevrildi. *Destansı Öykü* (Çev. Cevat Çapan) ve *Seferis-Profil* (Haz. Cevat Çapan) dilimizde yayımlanan öteki kitaplardır.

Masalsı Öykü'den

I
Tam üç yıl
Haberciyi bekledik sabırla
Arasız gözliyerek
Çamları, kıyıyı ve yıldızları
Sapan ağzı ya da gemi omurgası ile,
İlk tohumu bulmak için aradık durduk
Ki eski drama başlayabilsin yeniden.

Bozuk döndük evlerimize,
El ayak tutmaz, ağızlar buruk
Pas ve deniz suyu tadından.
Uyanınca kuzeye doğru yollandık, yabancılar
Sislere saplanmışlardı, bizi yaralayan kuğuların beneksiz
kanatlarından
Çıldırttı bizi hoyrat doğru rüzgârı kış gecelerinde,
Bitmeyen günün acısında yittik yazları.

Döndük geri
Elimizde saf bir sanatın yontuk kabartmaları.

III
Ellerimde bu mermer başla uyandım
Dirseklerimi koparıyordu, bilmedim nereye koyduğumu.
Düşlere dalıyordu ben düşlerden dönerken
Böylece birleşti yaşamlarımız ayırmak kimin elinde artık.

Gözlerine bakıyorum: Ne açık ne kapalı
Boyuna konuşmaya çabalayan ağzı ile konuşuyordum
Derisinden kurtulmuş yanaklarını tutuyordum
Bundan öte gücüm yok.

Ellerim yitiyor ve bakıyorum geri dönmüşler
Yarım.

Çeviren: Melih Cevdet Anday

Argonotlar'dan

Ve ruh,
Ruh bilecekse kendini,
Bakması gerek
Ruha:
Yabancı ya da düşman, gördük onu aynada.

Yoldaşlar iyi çocuklardı: yakınmadılar
Ne işden, ne susuzluktan, ne soğuktan,
Ağaçlar ve dalgalar gibi dayanıklıydılar
Rüzgâra ve yağmura
Geceye ve güneşe
Hiç değişmeden değişmenin göbeğinde.
İyi çocuklardı, günler boyu
Terlediler kürekte gözler önde
Uyumla soluyarak
Ve kanları kızarttı uslu bir deriyi.
Kimi zaman türkü çağırdılar, gözleri önde
Geçerken Afrika incirleri dolu ıssız adayı
Batıya doğru, burnu ucundan köpeklerin
Uluyan.
Eğer bilecekse kendini, dediler
Ruha bakması gerek, dediler
Ve kürekler döver denizin altınını
Gün batışında.
Nice burunlar nice adalar geçtik deniz
Başka denize çıkıyordu, martılara ve ayıbalıklarına.
Kimi zaman bahtsız kadınlar ağlıyordu
Yakınarak yitik çocuklarına
Ve başkaları gürültü ile arıyorlardı Büyük İskender'i
Ve Asya'nın derinliklerine gömülmüş zaferleri
Gece kokuları ile dolu kıyılarda demirledik

./...

Kuş cıvıltıları, ellerde büyük mutluluğun
Anısını bırakan sularla.
Ama yolculuklar bitmedi.
Ruhları küreklerle ıskarmozlarla bir oldu
Provanın vakur yüzü ile
Dümen suyu ile
Yansımalarını paramparça eden deniz ile.
Arkadaşlar gözleri önde
Öldüler bir bir. Kürekleri
Uyudukları yeri gösterir kıyıda.

Kimse ansımıyor onları. Ey Tanrı.

V
Tanımıyorduk onları -
ta derinden bir umut diyordu ki
ta çocukluğumuzdan beri biliyorduk onları.
Belki iki kez gördük onları ve sonra bindiler gemilerine;
Kömür gemileri, tahıl gemileri ve dostlarımız
Okyanus'un ötesinde yittiler bütün bütün.
Gün bizi ölgün lâmbalarımızın yanında bulur
Çizerken kâğıtlara, biçimsiz ve kabaca,
Gemileri, deniz kızlarını, deniz kabuklarını;
Ve alaca karanlıkta nehre ineriz
Denizin yolunu gösterir o bize;
Ve katran kokulu ambarlarda geçer gecelerimiz.

Dostlar bıraktı bizi
belki onları hiç görmedik, belki
Uyku bizi soluyan dalgalara yaklaştırdığında
Rastladık onlara
Belki arıyoruz onları çünkü arıyoruz yontuların
Ötesindeki yaşamı.

VIII
Dolanıp duran ruhlarımızın aradığı ne
Çürümüş gemilerin güvertelerinde
Solgun kadınlarla, ağlaşan çocuklarla dolu
Ki ne uçan balıklar avutabilir onları
Ne direk uçlarının gösterdiği yıldızlar,
Ve gramofon plâklarının gıcırdattığı ruhlarımız
Yok olmuş hac yolculuklarına isteksizce bağlı
Başka dillerden yarım yamalak düşünceler mırıldanan
ruhlarımız!

Dolanıp duran ruhlarımızın aradığı ne
Denizin doğurduğu çürümüş omurgalar üstünde
O liman senin bu liman benim?
Kırık taşları sürüyerek, her gün daha azalan
Bir güçle çam serinliğini içimize çekerek
Şu denizin sularında
Bu denizin sularında yüzerek
Hiçbir şeye dokunamadan
İnsansız
Artık ne sizin
Ne de bizim olan bir ülkede?

Anlıyorduk güzel olduğunu adaların
Şuracıkta, el yordamı ile arandığımız yerde
Biraz aşağı biraz yukarı
Belli belirsiz bir uzaklıkta?

Çeviren: Melih Cevdet Anday

Y. S. Tarzında

Nereye gitsem yaralıyor beni Yunan ülkesi.
Pelion'da yamacı tırmanırken kestaneler içinden
Kentaur'un gömleği sıyrıldı yapraklardan gövdemi
sarmak için
ve bir sıcak ölçerin cıvası gibi yükselerek
arkamdan geldi deniz
dağ sularını buluncaya dek.
sentorini'de batan adalara değerek
sünger taşlarında bir yerde çalınan kavalı dinlerken
çekilip giden gençliğin bir ucundan
ansızın atılan bir okla
küpeşteye mıhlandı elim.
Mikene'de koca taşları ve Atreusoğullarının
hazinesini taşıdım
ve onların yanında kaldım "Belle Helène" otelinde;
ancak gün doğarken gitti onlar,
Kassandra'nın, boynundan sarkan horozla,
haykırdığı saatte.

Spetses'te, Poros'ta, Mikonos'ta
midemi bulandırdı balıkçı türküleri.
Ne istiyorlar, bütün bu kendilerini Atina'da
ya da Pire'de sananlar?
Salamisli biri çekinmeden soruyor bir başkasına
Omonia'dan olup olmadığını,
"Hayır, Sintagma'dan," diyor öbürü sırıtarak;
"Bizim Yani'ye rastladım demin, bana dondurma
ısmarladı."
Bu arada yol alıyor Yunan ülkesi
ve biz farkında değiliz hiçbir şeyin, aylak denizciler
olduğumuzun bile,

./...

bilmiyoruz limanın üstüne nasıl bir hüzün çöker
bütün gemiler çekip gidince;
bilenlerle alay ediyoruz.

Ne tuhaf insanlar! Attika'da olduklarını söylüyorlar,
oysa hiçbir yerde değiller;
badem şekeri alıyorlar nikâhları için,
ellerinde kolonya şişesi, resim çektiriyorlar,
bu sabah güvercin ve çiçek işlemeli bir perdenin
önüne oturmuş poz verirken gördüğüm adam
seyretti yaşlı fotoğrafçıyı
havadaki kuşların yüzünde bıraktığı
çizgileri silerken.

Bu arada yol alıyor Yunan ülkesi, durmadan yol alıyor
ve eğer görürsek "Ege"nin çiçek açtığını cesetlerle,"
bunlar o büyük gemiye yetişmek için ardından yüzenlerdir
hiç kalkmayan gemileri beklemekten usanıp-
ELSI, SAMOTHRAKI, AMVRAKIKOS gemilerini.
Şimdi akşam inerken Pire'ye düdüklerini öttürüyor
gemiler,
öttürüp duruyorlar, ama ne bir tayfa kımıldıyor,
ne ıslak bir zincir parlıyor güneşin son aydınlığında,
mermer bir heykel gibi duruyor kaptan beyazlar ve
sırmalar
içinde.

Nereye gitsem yaralıyor beni Yunan ülkesi,
perde perde dağlar, takım adalar, yalçın kayalar...
Ve seferde olan tek geminin adı AG ONIA 937.

Çeviren: Cevat Çapan

Roman'dan*

Lodos

7
Batıya doğru sıradağlarına kavuşuyor açık deniz.
Çıldırtıyor bizi solumuzda esen lodos,
bu, eti kemiğinden ayıran rüzgâr.
Çam ağaçlarının, harnupların arasında evimiz.
Kocaman pencereler. Kocaman masalar
yazmak için sana seslendiğim mektupları:
Aylar boyu yazdığımız ve ayrılığı dengelemek için
ayrılığın yüreğine attığımız mektupları.

Sabah yıldızı, gözlerini indirince sen,
yaraya sürülen yağdan daha tatlıydı,
daha neşeliydi damağa değen soğuk sudan
daha durgundu kuğunun kanadından
saatlerimiz.
Senin avucundaydı yaşamımız.
Acı ekmeğinden sonra gurbetin,
ak duvarın önünde dursak geceleyin
yoluna bağlanan umut gibi yaklaşır bize sesin
ve bu rüzgâr gene biler
sinirlerimizin üzerinde bıçağını.

Hepimiz aynı şeyleri yazıyoruz sana
ve susuyor ötekinin karşısında herbirimiz
bakarak herkes kendi adına o aynı dünyaya
karanlığa, sıradağlardaki ışığa
ve sana.
Kim sökecek yüreğimizden bu acıyı?

./...

* Dilimize "Destansı Öykü" adıyla da çevrilmiştir.

Bir sağnak boşandı dün akşam ve bugün
gene bulutlu gökyüzü. Dünkü
sağnağın çam pürenleri gibi düşüncelerimiz
yığılmışlar kapımıza, yararsız,
yeniden dikmek istiyorlar bir yıkılmış kuleyi.

Bu yıkık köylerde
lodosa açık bu burunda
seni gizleyen sıradağlarla önümüzdeki,
kim hesaplayacak unutma kararımızı bizim için?
Kim kabul edecek sungularımızı bu güz bitiminde?

8
Neyi arıyor ruhlarımız böyle çıktığı yolculuklarda
hurda gemilerin güvertelerinde
sıkışarak solgun kadınların, ağlayan çocukların arasına,
ki ne kırlangıç balıkları, ne de direklerin
uçlarıyla gösterdiği yıldızlar avutabilir onları.
Yıpranarak silinmiş gramofon plâklarından
var olmayan tapınmalara istemeden bağlı
yabancı dillerde kırık dökük düşünceler mırıldanarak
neyi arıyor böyle çıktığı yolculuklarda ruhlarımız?

Neyi arıyor böyle yolculuklarda ruhlarımız
çürük teknelerde
dolaşarak bir limandan öteki limana?

Taşıyarak parçalanmış taşları, her geçen gün
biraz daha güçlükle soluyarak çamların serinliğini,
yüzerek sularında kâh şu denizin
kâh bu denizin
ilişkisiz.
kimsesiz
artık ne bizim
ne de sizin olan bu yurtta.

Biliyorduk, güzeldi adalar
rasgele gittiğimiz yerin yakınlarında bir yerde,
biraz aşağıda ya da biraz yukarda,
belki de burnumuzun dibinde.

Çevirenler: Herkül Millas-Özdemir İnce

1966
Nelly Sachs (İsveç)
(1891-1970)

Berlin'de doğdu, Stockholm'de öldü. Almanya'da yaşayan varlıklı bir Yahudi ailesinin kızıydı. Genç yaşta şiir yazmaya başladı. İsveçli kadın yazar Selma Lagerlöf'ün etkisinde kaldı ve 30 yıldan fazla bir süre Lagerlöf'le mektuplaştı. Hitler iktidara gelince ürünlerini yayımlaması yasaklandı (1933). 1940'ta annesiyle birlikte İsveç'e sığındı. Ailesi toplama kamplannda öldü. Nobel Ödülü'nü, İsrailli yazar Samuel Joseph Agnon ile paylaştı.

Yahudi ulusunun acılannı dile getirdiği şiirlerinde Alman gizemciliğinin ve Tevrat'ın izleri görülür Kendi deyimiyle "hayatta kalabilmek" için şiir yazar. Kendi kişisel acılarını savaş ve başka nedenlerle insanlığın çektiği acılanyla özdeşleştirir. Bütün bunlara karşılık bir öç alma duygusu taşımaz; doğru yolu göstermeye çalışır

Şiirlerini hep Almanca yazan Sachs, İsveç şiirinden yaptığı çevirilerle bu ülke şiirinin dünyada tanınmasına da katkıda bulundu ve bu nedenle İsveç Lirik Şairler Ödülü'ne de değer görüldü. Başlıca eserleri: *Legenden und Erzaehlungen* (Dinsel Söylenceler ve Hikâyeler, 1921), *In den Wohnungen des Todes* (Ölülerin Evlerinde, 1947), *Sternverdunkelung* (Yıldız Kararması, 1949), *Flucht und Verwandlung* (Kaçış ve Değişim, 1959), *Fahrt ins Staublose* (Tozsuz Ülkelere Hareket, 1961), *Suche nach Lebenden* (Yaşayanlar Aranıyor, 1971). Oyunlan da kitaplaşmıştır.

Birlikte ödül aldığı Agnon'dan da seçilmiş metinler bulunan *Seçmeler* adlı kitapta *Eli* adlı oyununun da çevirisi vardır ve bu kitap Sachs'dan dilimize yapılan ilk çevirileri içerir (1966). Necmi Zekâ'nın yaptığı şiir çevirileri ise *Akkor Bilmeceler* adıyla yayımlandı.

Hazırdır Bütün Ülkeler

Bütün ülkeler hazırdır
Ayağa kalkmaya haritadan
yıldız derilerini silkinip atmak için
denizlerin mavi yüreklerini
sırtlarına düğümlemek için
dağlarını ateş kökleriyle
kasketler gibi geçirmek için
duman çıkaran saçlarına

Acılarının son ağırlığını
bavullarında taşımak için, bir koza kurdu gibi
onlar ki onun kanatlarında birgün
yolculuklarını sona erdirecekler

Çeviren: Sedat Umran

Mavi Uzaklıklarda

Mavi uzaklıklarda
Kırmızı elma ağaçlarının
Göğe çıkan kök ayaklarıyla yol aldığı yerde
özlemler imbikten geçirilir
vadide yaşayan herkes için
Yol kıyısında güneş
büyücü sopalarıyla
yolculara buyruk verir, dursunlar diye
ve onlar durakalırlar
cam karabasan içinde
derken bir cırcır böceği
görünmeyeni ince ince kemirir
Ve taş dansederek tozunu
müziğe dönüştürür

Çeviren: Sedat Umran

Dünya Ulusları

dünya ulusları
sizler sizler bilinmeyen yıldızların
güçleriyle sarılı makaralar gibi
dikersiniz ve dikileni yeniden ayırırsınız
sizler ki dilin karmaşıklığına çıkarsınız
arı kovanına girer gibi
tatlıda sokmak
ve sokulmak için

dünya ulusları
sözcüklerin evrenini yoketmeyiniz

kin bıçağıyla kesmeyiniz
soluk alışımızla doğan sesi

dünya ulusları
biri yaşamak deyince ölümü duyurmasın
ve beşik deyince kan demek istemesin

dünya ulusları
sözcükleri kaynağında bırakınız
çünkü onlardır ufukları
gerçek göklere götürebilen
ve görünmeyen yanıyla onların ardında
gecedir bir maske gibi esneyen
onlardır yıldızların doğuşuna yardım eden

Çeviren: Sedat Umran

Akkor Bilmeceler'den

I
Bu gece köşeyi dönüp
Karanlık bir yan sokağa saptım
Kollarıma bıraktı kendini gölgem
Bu yorgun giysi parçası
taşınmak istiyordu anlaşılan
ve hiç rengi seslenivermez mi bana:
Sen öte yandasın çoktan!

Karanlık bir dizeye çörekleniyor
ışığın saçtığı aydınlık
dalgalanıyor anlamak bayrağıyla
Dehşet içinde aramaya çıkıyorum
Ama bambaşka bir yerde bulmak-

Yalnızca ölmek söyletir onlara
ne kadar gerçektir acı
gecenin karanlığından kırpılmış bu nakarat
bu dil alıştırmaları
o hoş seda orgunun bittiği yerde-

Hâlâ yaşayabilenler
geride bir parça altın tozu kalana kadar
dokunabildiler zamana
Güneştir artık -güneş- dillerinden düşürmedikleri türkü
Geceyarısı desen o kapkara göz
ölüm verniğiyle örtülü-

II
Günbatımından yüzler
Ölülerin yitirdikleri
Yeni doğumlara bırakıyoruz biz de
en yalnız en kimsesiz neyimiz varsa-

Birisi dönüp arkasını
dikince gözlerini çöle-
yarıyor sanrı
duvarını güneş ıssızlığının
atalarımızdan bir çift
ortaya serilen tozun dilini konuşuyorlar
bir deniz kabuğu kadar uzakta mühür altında-

Üşüyor
savaşıyoruz
gelecek olana erişebilmek için
bir adım daha-

■

Gözlerini kapayınca
Kendi zamanları içre
güneşler yuvarlanıyor
altından yurtlarını terk ederek
bazen de kımıldamadan yerlerinden
Biliyor mineral sonsuzluğa giden yolu
sonrası için saklanan sonsuzluğa
artık geçit vermeyen bir yol
körü körüne aşka gidilen yalnızca-

Çeviren: Necmi Zekâ

* * *

YERYÜZÜ, yaşlı yıldız, ayağımı emiyorsun içine
uçmak isteyen ayağımı
ey Kral Lear, kollarında yalnızlık.

İçe ağlıyorsun deniz gözleriyle
acı yıkıntılar
ruh dünyasına.

Gümüş buklelerinde yıllar milyonlarca
şahtere çelengi, çılgınlık yıldızlı
yangın kokusunda
Ve çocukların,

ölüm gölgeni vuruyorlar şimdiden senin,
döne döne sen
yörüngende
Samanyolu dilencisi
ve rüzgâr körün köpeği.

■

BİLMİYORUM bundan böyle
nerde kuşlar öter
ya da hıçkırır mı denizde
deri melekleriyle derinlerin
ürperirler kutsal korkularına
havaya çekilmenin-

Hiç bilmiyorum
delerek
bu kılıç balıklarını
korkunç öğüten istekler
ruhun ince zarlı tansığı
yalımlı iç çekirdeğinde yiterler mi yerin

ve belki kederli evren
bir gece sonunda
söndürdü kara ışığımı

Çünkü daha bir kez
uykuda yitirdim bir sevgi sözünü

NE yapıyorsunuz
sizle bir göz kırpışı
evrende var olan bana
Çekin zamanımı
canlı bakıştan
boyundurukta gece
ve kıvrılmış demir gibi yalımlı varlığa

Yaralardan düşler

Ve o gün
güneşin bana bir çiçek çizdiği
ya da bir yıldız kardan
kuşbazlar her yanda
pusuda türkü

Ama ölüm hepimize

Bekleyin soluğu
sizin için de söyleyecek türküyü

Çeviren: Yüksel Pazarkaya

Baksana

Baksana
görsene
insan kırılıyor
pazarın orta yerinde
nabız atışlarını duyuyor musun
ve koskoca kent
kuşanmış onun belinde
lastik tekerlek üstünde-
çünkü kader
zaman çarkını
maskelemişti-
yeniden yükseliyor
onun soluk çekişlerinde-

Camdan vitrinler
parçalanmış karga gözleri
kem parıldıyorlar
kara bayrak çekiyor
hava mezarına
bacalar.

Ama insan
Ah dedi
ve dimdik bir mum
yükseliyor geceye.

Çeviren: Tarhan Onur

Sen Geceleyin

Sen
geceleyin
dünyayı unutmakla uğraşan
çok çok uzaklardan
buz mağarasına boyamıştı parmağın
kulakkepçende notaları toplayan
gizli bir denizin şarkı söyleyen haritasını
Köprüler-Yapıtaşları
buradan oraya
çözümü
ölenlere kılavuz verilen
bu dosdoğru görev.

Çeviren: Tarhan Onur

Siz Tanıklar

Siz tanıklar
öldürmüşlerdi sizin gözünüzün önünde
ensesinde bir bakışı hisseder gibi
duyacaksınız sırtınızın ortasında
ölülerin bakışını

Sönen kaç göz dik dik bakacak size
bir menekşeyi koparırken gizliden?
Yalvarmak için kalkmış kaç el
birbirine karışmış dallarının arasında
yüzyıllık meşelerin?
Kaç anının ağırlığı büyüyor kanında
batan güneşin?

Ey ninni söylemeden beşik sallayan kadınlar
kumrunun gececil ötüşünde
taşıyabilirdi yıldızları pek çoğu
ve şimdi yaşlı çeşmedir
bu işi onun yerine yapmak zorunda olan

Siz tanıklar
öldürmek için el kaldırmadınız
ama kurtaramayan siz
tozu özlemlerinden
orada durmadasınız
ışığa dönüştüğü yerde.

Çeviren: Eray Canberk

Ama Kim Öyleyse

Ama kim öyleyse boşaltti ayakkabılarınızın kumunu
ölmek için ayağa kalkmak zorunda olduğunuz zaman?
Bu kum ki İsrael aramağa gitmişti
yeri ve zamanı belli olmayan kum
Sina'nın yanan kumu
bülbüllerin boğazlarına karışmış
kelebeklerin boğazlarına karışmış
yılanların vatan özlemi tozuna karışmış
Süleyman'ın bilgeliğinden bize ulaşan her şeye karışmış
içkinin gizinden doğan acıya karışmış

Ey parmaklar
siz ölülerin ayakkabılarından boşaltmıştınız kumu
hemen yarın sizin tozunuz
gelecek insanların ayakkabılarını dolduracak

Çeviren: Eray Canberk

Nice Yaramız Var

Nice yaramız var
öleceğimizi sanıyoruz
sokak bize kötü bir söz attığında her keresinde
Sokak bunu bilmez
ama kaldıramaz böyle ağır bir yükü
Sokak sırtında görmeye alışmamıştır
bir acılar Vezüv'ünün püskürmesini
Orada ilkçağların anıları yok oldu gitti
ışığın insan ürünü olmasından bu yana
ve artık meleklerin kuşlar ve çiçeklerle oynadığı yok
ya da donatmıyorlar gülüşleriyle bir çocuğun düşünü

Çeviren: Eray Canberk

1967
Miguel Angel Asturias (Guatemala)
(1899-1974)

Ciudad'da doğdu, Madrid'de öldü. Ülkesinde hukuk öğrenimi gördükten sonra uzun süre Paris'te yaşadı. 1944'te diktatör Ubico devrilince ülkesine dönebildi ve büyükelçilik göreviyle çeşitli ülkelerde görev yaptı. 1954'te yeniden faşist yönetimler başlayınca ülkesinden ayrılmak zorunda kaldı. 1966'da ikinci kez Paris büyükelçisi oldu.

Maya kültürünün bir mirasçısı olarak bu kültürü tanıtan ve değerlendiren Asturias'ın ilk eseri *Religiones y Mitos de la America İndigena* (Amerika Yerlilerinin Dinleri ve Efsaneleri, 1923-1926) adını taşır. Romanlarında ülkesini ezen diktatörleri, kızılderili köylülerin sömürü düzeni içindeki yaşantılarını ve bu yaşantıdaki geleneksel ve mitolojik ögeleri, yabancı şirketlerin acımasızlığını ve bu şirketlere karşı mücadele eden köylülerin durumunu anlattı. Şiirsel anlatımıyla dikkati çeken *Leyendes de Guatemala* (Guatemala Efsaneleri, 1930) adlı eseriyle dünya çapında bir üne kavuşan Asturias'ın en verimli dönemi 1950'den sonra başlar. *Şiir Denemeleri* (1951) adlı kitapta topladığı şiirlerinde son derece özgün bir imgelem sunar. *El Senore Presidente* (Sayın Başkan, 1946) ve *Hombres de maiz* (Mısır İnsanları, 1949) adlı romanlarından sonra "Muz Üçlemesi" diye bilinen *Viento fuerta* (Fırtına, 1950), *El Papa verde* (Yeşil Papa, 1954), *Los Ojos de los enterrados* (Gömülenlerin Gözleri, 1960) adlarını taşıyan romanları yayımlandı. Başka romanları ve oyunları da vardır.

Asturias'ın dilimize çevrilen eserleri şunlardır: *Guatemala Efsaneleri* (Çev. Tahir Alangu), *Sayın Başkan* (Çev. Zeyyat Selimoğlu), *Yeşil Papa* (Çev. Cemal Süreya), *Kasırga* (Çev. Leyla Gürsel), *Gözleri Açık Gidenler* (Çev. Erdoğan Tokatlı), *Guatemala'da Hafta Tatili* (Çev. Leyla Gürsel).

Mixco'dan İniyor Yerliler

Mixco'dan iniyor yerliler
lacivert şallar içinde
kent onları karşılıyor
ürkmüş sokaklarıyla
seher vakti söndürülen
bir avuç ışığıyla.

Elleri birer kürek rüzgârda,
avuçlarında tutuyorlar
yürek vuruşlarını,
ayakları ayak değil
yolun tozunda
birer ayak izi sanki.

Mixco'daki yıldızlar
Mixco'da kalmış şimdi,
sepet yapmış onları yerliler
sonra da o sepetleri
kocaman beyaz çiçeklerle
ve tavuklarla doldurmuşlar.

Bizimkinden sessizdir
yaşamı yerlilerin,
bağırmazlar, konuşmazlar bile
Mixco'dan indiklerinde
ilişir dudaklarına
ipek bir yılanın sesi.

Çeviren: Ülkü Tamer

Yaşıyor Pablo Neruda

Guatemala'da yıkıntılar Ekim'i,
muz ordusunun ihaneti,
göğün tadı kurumuştu ağızlarda,
yüzler
bir tuz yağmuruyla sırılsıklamdı,
geldi acılı halk,
senin yüreğine bıraktı acısını.

Sen, acılara kulak veren şair,
o Haziran ayında anlamıştın,
elli dördünde yüzyılın -
tohumlar, kırlangıçlar ayında -
anlamıştın tropiklerin yiğitliğini
muz damarları kesildiği zaman.

Çizmeler altında yatıyor şimdi
Şili de, Şili halkının üstünlüğü de,
yıkıntılar içinde, kan içinde.
Tek yüreğin damarlarıdır onlar:
Allende: atardamar,
Neruda: toplardamar,
ayıramaz onları hiçbir şey.
Ne yaptılarsa ortada işte -
yas yok yas üstüne
yengi var yengi üstüne.
Amerikaların yüceliğiydi Şili
daha da yücelecek zamanla.
Ve Neruda'nın şiirleri,
köpükler üstünde martılar gibi
binlerce yıl ses verecek
sonsuzluğun ötesinde.

./...

Çatışma sürüyor şimdi kanda.
Bir kıvılcım oldu sonun,
ışıl ışıl tutuşturdu bizi,
senin o ateşten şiirlerin
yakacak zalimleri, hainleri, uşakları.
Kimse öldü demesin sana,
dirisin sen, yaşıyorsun!
Söylüyorum işte bir daha, bir daha:
okunduğu zaman yoklamada Şili'nin adı,
sen bağıracaksın: BURADA!

Çeviren: Ülkü Tamer

Merhaba, Guatemala!

Merhaba, yumuşak kanatlı, kumral Guatemala!
Sevginin, kardeşliğin toprağı, merhaba!
Merhaba, sessizliğin, yalnızlığın türküsü, Guatemala!
Merhaba, iyiliğin eli!
Tanrının eli, merhaba!
Evlâtlarının sırtları birer kapı,
kapar o kapılar dünyanın giriş yerini,
bu etten kemikten kapıların ardına bakma!
Çığlıklar göklere ağar, ve ölüm askerleri
orda parlatır çizmelerini kanla.
İnsan dolu zındanlar, tıklım tıklım, yıkılacak gibi,
tıklım tıklım zındanlara bakma!
Tekmil duvarlar delik deşik kurşunlarla,
delik deşik duvarlara bakma!
Almış başını kaçar korkudan tekmil yollar,
korkudan kaçan yollara bakma!
Kapasın önünü bu kapı senin,
bu kapı bunların hiç birini sana göstermesin,
zincire vurulmuş insanın sırtı, bu kapı.
Tarlalara, yeşermiş taze bitkilere bakma!
Boyunduruğa, darağacına bakma!
Kiliselere, kutsal eşyaya bakma!
Körüz biz, kör olmasına körüz ama,
kızımız, anamız, avradımızsın sen bizim,
ne olur, uzak kalma gözümüzden.
Bugün kızımız ellere satılık.
Cezası yok mu bunun? Nerdesin, ceza?
Ağzını açmaz kimse, kıpırdatmaz dudağı
ama herkes, gece gündüz, ve inanmadan,
senin görmediğini görür, ey vatan,
görür şölen yemekleri yediğini

./...

iri kemikli, et yiyici büyük korsanın,
senin memelerinden yapılmış yemekler,
senin pütürlü memelerinden,
ey canım toprak!
Seni satanları görür, hepsi bekçilik eder, hepsi nöbette:
Yersin yumruğu, tekmeyi, kırbacı, kurşunu,
bu altın şölenin tadını hiç kimse kaçırmayacak.
Şu rüzgâr söndürecekse söndürsün artık
senin göklerini ışıklarıyla boyayan çırağıyı,
kaplasın gün ışığını sonsuz karanlıklar;
Büyük korsan, şu hayvan gözlü,
evinde, toplamış eşini dostunu,
hart hart yer durur vatanı,
nasıl oynarsa bir top oyuncusu topla,
öyle okşar durur ötesini berisini,
bekler kendinden geçsin, koyversin kendini,
kolları arasında, utancından.
Hâlâ neden kararsız gökyüzü?
Tanrı bu kadar kötü mü ki?
Bunca şirinliği, birikmiş güzelliği silip süpürmek için
yürürken deniz karalara, göllere doğru,
öç alan bir deprem atarken her şeyi ölümün ağzına,
büyük korsan tükürürken tütününü,
titrek sesiyle tırmalar dururken
perişan vatanın kokulu kulağını!
Hâlâ neden kararmaz gökyüzü?
Tanrı bu kadar kötü mü ki?

Köleliğin kısır, verimsiz kumsalında
zaman diye bir şey yok.
Zaman yapraklarda, dallardaydı,
gövdelerindeydi ağaçların, ve köklerinde,
cıvıl cıvıl bir şeydi zaman, yaşayan, canlı,
zaman yaşamıydı yani insanoğlunun.

./...

Bir gün vatan yurdun bütün saatlerinde yaşamıştı
bu zamanı.
Ama bugün gelin görün ki,
doyurmak için koca korsan aç karnını,
bir bir kendisi saymakta bu zamanın günlerini.
Ateş, kasırga, şimşek, nerdesiniz, çabuk olun!
Vatan ki bir dilber, bir içim suydu,
belindeki kemer parçalanmış bir menteşe!
O sülün boy, o su testisi, o başının tacı,
dilberliğini yapan şeyler değildi de neydi?
O güzelim papuçlar değil miydi alımını arttıran?
Çıkın alevler, sarılın ağaçların, ürünlerin boğazına,
yansın büyük korsanın önünde toprak yalım yalım!
Ölüm zamanı sarmakta!
Ölüm sarmakta dünyayı!
Yok olsun bütün hayat adası!
Yok olsun bütün hayal adası!
Vatan satılmıştır büyük korsana!
Uyur ağaçlar kışın.
Vatan da uyusun ağaçlar gibi.
Peşinde bir sürü kuyruğuyla
büyük korsan saltanat sürsün,
vatan da uyusun bu köle haliyle,
yıldızlara, haydi parlayın, diyeceğimiz güne dek,
yansıtın gökyüzüne bu çınlayan sevinci,
diyeceğimiz güne dek sulara,
haydi uyanın, diyeceğimiz güne dek ölülere,
işte o gün geldi, diyeceğimiz güne dek,
evlerimiz kurtuldu cellâtlardan,
hayat zulümden ve korkudan kurtuldu,
kurtuldu yabancılardan toprak,
haydi, ekelim tohumu,
altın buğdayı devşirelim, tam zamanı,
açalım kollarımızı, sarılalım sevgili vatanın boynuna,

./...

gözlerimizde mutluluğun yağmuru;
evlâtlarının arasındasın işte,
evlâtların işte seninle sarmaşdolaş,
diyeceğimiz o mutlu güne dek,
vatan uyusun!

Çevirenler: A. Kadir-Şerif Hulûsi

Sürgünün Yakınmaları

Ve sen, sürgün:

Konup göçücü olmak, hep konup göçücü,
han misali bir dünya
ve bizim olmayan gökleri seyretmek,
bizim olmayan insanların arasında yaşamak,
bizim olmayan şarkıları mırıldanmak,
bizim olmayan bir gülüşle gülmek,
bizim olmayan elleri sıkmak,
bizim olmayan göz yaşlarıyla ağlamak,
bizim olmayan sevdalara salmak kendini,
bizim olmayan yemekleri tatmak,
bizim olmayan tanrılara yakarmak,
bizim değilmiş gibi adımızı işitmek,
bizim olmayanı, şunu bunu düşünmek,
bizim olmayan bir parayı kullanmak,
ve bizim olmayan yollarda gitmek.

Ve sen, sürgün:

Konup göçücü olmak, hep konup göçücü,
ne varsa dünyada her şey ödünç,
bizim olmayan çocukları kucaklamak,
bizim olmayan bir ateşe yaklaşmak,
bizim olmayan çıngırak seslerini işitmek,
bizim olmayan ölümlere ağlamak,
bizim olmayan bu hayatı yaşamak,
bizim olmayan oyunlarla oyalanmak,
bizim olmayan bir yatakta yatmak,
bizim olmayan kulelere tırmanmak,
bizimkilerin dışında, haberler okumak,

./...

bütün dünya için ve bizimki için acı çekmek,
yağmur başka yağmur olduğu zaman yağmuru dinlemek,
ve bizim olmayan suyu içmek...

Ve sen, sürgün:

Konup göçücü olmak, hep konup göçücü,
gölgesi olmayan ama eşyaları olan,
bizim olmasa da bayramı kutlamak,
bizim olmayan bir yatak ve "ekmeğimizi",
bizim olmayan hikâyeler anlatmak,
bizim olmayan işlerle uğraşmak,
bizim olmayan evleri tutmak, bırakmak,
bizimkinden başka şehirleri dolaşmak,
ve bizim olmayan hastanelerde
şifası hiç yoksa tesellisi olan
hastalıklara baktırmak. Ama sizinkisi değil,
sizinki iyileşirse geri dönmekle iyileşir...

Ve sen, sürgün:

Konup göçücü olmak, hep konup göçücü,
ille yarın, yarın ya da hiç...
Saatlerin zamanı yapay bir zamandır
zaman yerine yokluğu ölçer.
Bizim olmayan takvim yaprağında
hesaptan düşülen yılların
bizim olmayan yaş günleriyle ihtiyarlamak,
bizim olmayan bir toprakta ölmek,
bizim olmayanların ağladıklarını işitmek,
ve bizimkinden başka bir bayrağı görmek,
bizim olmayan bir tahtayı kaplamak,
bizim olmayan bir tabutla örtmek
ve bizim olmayan çiçeklerle ve haçlarla,

./...

bizim olmayan bir mezarda uyumak,
bizim olmayan kemiklere karışmak,
sonunda vatansız bir adam olmak,
isimsiz bir adam, insansız bir insan...

Ve sen, sürgün:

Konup göçücü olmak, hep konup göçücü,
han misali bir dünya,
ne varsa dünyada her şey ödünç,
gölgesi olmayan ama eşyaları olan,
ille yarın, yarın ya da hiç...

Çeviren: Eray Canberk

1971
Pablo Neruda (Şili)
(1904-1973)

Asıl adı Neftali Ricardo Reyes Basoalto'dur. Babası bir lokomotif sürücüsü, annesi ilkokul öğretmeniydi. Küçük yaşlarda okumaya merak saran Neftali, genç yaşlarda yayımladığı şiirlerine Neftali Reyes imzasını attı. 1920'de, bir Çek yazarın soyadını kullanarak Pablo Neruda adıyla tanınmaya başladı. Şilili kadın şair Gabriela Mistral'le tanıştı ve onun yol göstericiliğinden şiir ve siyaset alanında etkilendi. Santiago'da üniversite öğrenimi gördükten sonra Güneydoğu Asya'da, Buenos Aires'te, Barselona'da, Madrid'de konsolos olarak görev yaptı. İspanya İç Savaşı sırasında Cumhuriyetçiler'in yanında yer aldı. Arkadaşı Federico Garcia Lorca'nın faşistler tarafından öldürülmesi, İkinci Dünya Savaşı sosyalist dünya görüşünün iyice temellenmesi ve belirginleşmesine yol açtı.

1940-43 yıllarında Meksika'da başkonsolosluk yaptıktan sonra ülkesine döndü ve Şili Komünist Partisi'ne girdi, senatör seçildi (1945). Hükümet sağa kayınca senatörlükten uzaklaştırıldı ve hakkında soruşturma açıldı. Bir süre yurdunda kaçak yaşamak zorunda kaldı ve sonunda And Dağları'nı at sırtında aşarak ülkesinden uzaklaştı (1948). Paris'te yapılan Barış Yanlıları Kongresi'ne katıldı ve bir süre Meksika'da yaşadı. Baskılar kalkınca ülkesine geri döndü (1952). 1969'da Şili Komünist Partisi tarafından cumhurbaşkanı adayı gösterildi. Allende'nin cumhurbaşkanı seçilmesini sağlamak için adaylıktan çekildi. 1971'de Paris'e büyükelçi olarak atandı. Şili'de 11-12 Eylül 1973'te yapılan askeri darbe sırasında evi basıldı ve kitapları, çalışmaları darmadağın edildi. Zaten hasta olan şair bu olaydan kısa bir süre sonra öldü (23 Eylül 1973). Neruda üç kez evlendi. Resmi görevleri dışında da birçok ülkeye gezi yaptı. Döneminin dünyaca tanınan birçok şairiyle dostluk kurdu. Bunlardan biri de Nazım Hikmet'tir. 1953'te Lenin Barış Ödülü'nü ve 1971'de Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldı.

1923'te yayımlanan ilk şiir kitabı *Crepusculario* (Akşam Alacası) ile dikkat çekti. *Veinte poemas de amor y una cancion desesperada* (Yirmi Aşk Şiiri ve Bir Umutsuz Şarkı, 1924) ile de çok genç yaşta şairliğini kanıtladı. Güneydoğu Asya'da görev yaparken yazdığı şiirlerini *Residencia en la tierra* (Yeryüzünde Konaklama, 1933) başlığı altında, İspanya İç Savaşı'nda yaşadıklarından kaynaklanan şiirlerini *Espana en el corazon* (Yürekteki İspanya, 1937) adıyla yayımladı. *Canto general* (Evrensel Şarkı, 1950), *Cien sonetos de amor* (Yüz Aşk Sonesi, 1960), *Memorial de Isla Negra* (Kara Ada Şiirleri, 1964) öteki önemli şiir kitaplarıdır. Verimli bir şair olan Neruda'nın kitaplaşmamış şiirleri ölümünden sonra kitaplaştı.

Neruda daha ilk şiirlerinde "yenilikçi" tavrıyla belirginleşti. Halk söyleyişine yakın, duygulu şiirlerden yalınlığını yitirmeden evrenselliğe ulaştı. Ülkesinin şairlerini etkilediği kadar dünya şiirini de etkiledi. 1925-1935 yılları arasında İspanyol şiirinin yenilenmesinde çok önemli yer tutan Lorca, Aleixandre, Alberti gibi şairlerle birlikte İsyanyolca'da yeni bir şiir dili yarattı. İlk şiirlerine egemen olan yalnızlık, sıkıntı ve kötümserlik İspanya İç Savaşı ve İkinci Dünya Savaşı'nın yaşantılarıyla dönüşüme uğradı. İnsanlığın dertlerine eğilen şair yoğun bir insancıllıkla ve git gide süzülen bir dille kaleme aldığı şiirleriyle çağımızın en büyük şairlerinden biri oldu. Yüreğinin ve dünyaya bakışının yalınlığını hiçbir zaman yitirmeden olgunluğa erişti ve bunu korumasını bildi.

Neruda ülkemizde Enver Gökçe'nin "Mustafa Gökçe" adıyla çevirdiği *Şiirler* (1960) adıyla yayımlanan kitapla tanındı. Bu kitap daha sonra yeni çevirilerle ve çeviri yazılarla genişletilerek yeniden yayımlanmıştır (1971). Neruda'nın dilimize çevrilen şiir kitapları: *Kara Ada Şiirleri* (Çev. Sait Maden), *Şiirler* (seçmeler, Çev. Hilmi Yavuz), *Yeryüzünde Konaklama* (Çev. Adnan Özer), *Gölge Bile Yalnız* (Çev. Erdal Alova), *Kuşlar Sanatı* (Çev. Erdal Alova), *Kuruntular Kitabı* (Çev. Erdal Alova), *Ateşten Kılıç* (Çev. Metin Cengiz), *Aşk Soneleri* (Çev. Metin Cengiz), *Yürekteki İspanya* (Çev. Erdoğan Al-

kan), *20 Aşk Şiiri ve Umutsuz Bir Şarkı* (Çev. Sait Maden; Ergin Koparan), *Sorular Kitabı* (Acem Özler-Jörg Spötter-Şahap Eraslan), *Şili'nin Taşları* (Çev. Nice Damar), *Kış Bahçesi* (Çev. Nice Damar), *Makasçı Uyansın* (Çev. Nice Damar), *Kaptanın Dizeleri* (Çev. Talat İnanç). Öteki çeviriler: *Yaşadığımı İtiraf Ediyorum* (Özyaşam. Çev. Ahmet Arpad-Burhan Arpad), *Albertina Rosa'ya Aşk Mektupları* (Çev. Ömer Ürün), *Şiir Boşuna Yazılmış Olmayacak* (Çev. Nesrin Arman), *Joaquin Murieta'nın İhtişam ve Ölümü* (oyun. Çev. Özdemir İnce).

Gemi

Yolculuk ücretini verdikse bu dünyada, neden
Neden bırakmıyorlar bizi oturalım, yemek yiyelim?

Bulatlara bakmak istiyoruz,
Güneşte yanmak, tuz koklamak.
Kimseyi tedirgin etmek gelmiyor içimizden.
Neden edelim zaten: biz birer yolcuyuz sadece.

Gidiyoruz, zamanı da götürüyoruz bizimle.
Deniz geçiyor yanımızdan, üstünde bir gül var,
Gölgede gidiyor dünya, aydınlıkta.
Siz de gelin bizim gibi, biz yolcular.

Sizi tedirgin eden ne?
Neden öfkeyle vuruyorsunuz?
Tabancalar kuşanmış, kimi arıyorsunuz öyle?

Bilmiyorduk sizin olduğunu her şeyin,
Bardakların, iskemlelerin,
Yatakların, aynaların sizin,
Sizin olduğunu denizin, şarabın, gökyüzünün

Bakıyoruz, bütün masalar tutulmuş şimdi.
Olamaz diye düşünüyoruz,
Nasıl, ama nasıl inandıracaksınız bizi?

Her yer karanlıktı gemiye bindiğimizde.
Biz de çıplaktık, aynı yerden geliyorduk,
Kadınlardan, erkeklerden geliyorduk, sizin gibi.

Aç doğmuştuk, çabuk çıktı dişlerimiz.
Ellerimiz oldu zamanla, gözlerimiz oldu,
Çalışalım diye, ağlayalım diye gördüklerimiz için.

Hiçbir hakkımız yok şimdi elimizde,
Öyle diyorsunuz, gemide yer yok.
Bizimle konuşmuyorsunuz,
Oynamıyorsunuz bizimle.

Neden bu üstünlüğünüz, neden?
Kim kaşık verdi daha doğmadan size?

Sevmem yolculukta, gizli köşelerde
Aşk ışığından yoksun boş gözler bulmayı,
Aç ağızlar bulmayı sevmem.

Yaklaşan güz için elbisemiz yok;
Kış gelecek; kış için hiç, hiç yok.
Nasıl yürürüz kunduramız olmazsa
Dünyanın keskin çakıllarında?

Nerde yemek yeriz masamız olmazsa?
İskemlemiz olmazsa nereye otururuz?
Tatsız bir şakaysa bu, beyler,
Karar verin, kesin bu şakayı,
Sırası geldi ciddi olmanın artık.
Deniz kudurmuş. Kan yağıyor.

Çeviren: Ülkü Tamer

Ercilla

Arauco'nun kayaları dağınık
su zambakları, uçsuz kök tarlaları
dikilir İspanyolun karşısına
Kalkanına dev yosunlarıyla yerleşir.
Eğreltiotları parçalar kılıcını.
Ve yerli sarmaşık mavi pençelerle fışkırır
gezegenin deminki ıssızlığına.
Erkek, gür Ercilla, suların çarpışını
duyuyorum senin ilk şafağında, bir kuş cıvıltısı
ve bir gök gürültüsü yapraklarda.

Gel, kurtul altın kartalın pençesinden
gel, bile yanaklarını yaban mısırlarında
toprak ergeç yutacak her şeyi.
Gür Ercilla, sen içmeyeceksin kanlı tastan
Ercilla, seninle doğan şu parıltıya
sokulacak zamanın gizli ağzı
ve boşuna diyecek: boşuna.

Boşuna, boşuna
cam kesiği dallardaki kan
boşuna kaplan gecede
savaşçı asker adımları,
buyruklar,
yaralılar,
yürüyüşleri.
Her şey tüy taçlı bir sessizliğe döner yeniden
ve uzakta bir kral sürgünler tıkar ağzına.

Çeviren: R. Tomris

Unutmak Yok

Nerelerdeydin diye sorarsan
"Hep eskisi gibi," diyeceğim.
Toprağı örten taşlardan söz edeceğim,
Sürdükçe kendini harcayan ırmaktan;
ben yalnız kuşların yitirdiklerini bilirim,
gerilerde kalan denizi bilirim bir de ağlayan ablamı.
Neden ayrı adlarla anılıyor ülkeler neden günler
yeni günleri izliyor? Neden koyu bir gece
birikiyor ağızda? Neden ölüler?
Nerden geliyorsun diye sorarsan bölük pörçük kelimelerle
konuşmak zorundayım
ağzı zehir gibi yakan tadlarla,
çoğu çürümeye yüz tutmuş hayvanlarla
ve avutamadığım yüreğimle.

Andaç değil yanımızda götürdüklerimiz
unutuşta uyuklayan sarımsı kumru değil,
yaşlarla kaplı yüzler,
boğazımıza yapışan eller
ve yapraklardan sıyrılan şey:
aşınmış bir günün karanlığı
acıyı kanımızla tatmış bir günün.

İşte menekşeler, işte kırlangıçlar
bize sevinç veren ne varsa,
geçici ve küçük duyarlıkların
yanyana göründüğü süslü kartpostallarda.
Ama bu sınırın ötesine geçmeyelim,
dişlemeleyim sessizliğein çevresindeki kabuğu,
ne karşılık vereceğimi bilemem
öyle çok ki ölüler,
ve öyle çok ki al güneşle yarılmış hendekler,
ve öyle çok ki gemilere vuran mığferler
ve öyle çok ki öpüşlerle kilitli eller
ve öyle çok ki unutmak istediklerim.

Çeviren: R. Tomris

Diktatörler

Bir koku kaldı yalnız şeker kamışları arasında:
Bir gövde ve kan karışımı,
Bulantı veren keskin ıtrıyla bir tüveyç yaprağı.
Hindistan cevizi ağaçları altında
Mezarlar kırık kemiklerle, konuşmasız
Ölüm hırıltılarıyla dolu. Küçük bir memur durmadan
Gözlüklerle, sırmalı yakalarla, altın kordonlarla
konuşmada
Küçük saray bir saat gibi pırıl pırıl
Ak eldivenler ve acele kahkahalar
Arada bir koridorları dolaşıp
Ölü seslere ve henüz gömülmüş
Mavimsi ağızlara karışmada.
Ağlayışlar ve tüm acılar su bitkileri gibi gözlerden
Gizlenmişlerse de tohumları düşmede bir düziye toprağa
Ve ışıksız kör yaprakları büyütmede.
Tiksinti genişliyor usulca, yumruk yumruk üstüne
Korkunç sularında bataklığın,
Yabansı bir hayvan burnuyla:
Sızıntı ve sessizlik dolu.

Çeviren: Osman Türkay

Sandalcı Türküsü Sona Eriyor

(Birden, hüzün içindeki aceleci gün değişti
ve işte sustu
sandalcının türküsü ve işte ses, hareketsiz kala kalmış.)

Bilesiniz ki korkuyla geçtiğim bu yörede,
gece sarıp kucaklıyordu gizli gürültüleri, ormana özgü gölge
ve ben, esrarlı evrende, otobüslerle birlikte sürükleniyordum:
Kara Asya, ormanların karanlığı, kutsal kül,
loş krallıklarda oradan oraya sıçrayan
sinek kanatlı gençliğim çırpınıyor.

Birden tekerlekler hareketsiz kaldı, indiler yabancı adamlar
ve ben Batılı Adam, ormanın sessizliği içinde kaldım,
orada, ölümü bekleyerek, yirmi yaşlarında, gecenin içinde
yolunu yitirmiş bu arabadan dışarı çıkmadan, kendi diline
sığınmış.

Birden, ormanın içinde bir davul, bir meşale, yola
koyulmuş geliyor bir uğultu
ve gelenleri beni öldürecekler sanıyordum, katillerim
orda raksediyorlardı, uzak ülkelerde yolunu yitirmiş yolcuyu
oyalamak için karanlık ormanın ağırlığı altında.

Bir yığın falcı hayatımın sonunu haber verdiği sırada,
koca davullar, çiçeklerle donanmış kangallar, pırıltılı
çengeller
bir yabancı için gülerek ve şarkı söyleyerek raksediyorlardı.

Türküsünü söylüyorum bu hikâyenin sana sevdiğim,
çünkü insanın dersi
o garip yolunu yitirişe karşılık yine gerçekleşti,
orda içimde kuruldu tan yerinin ilkeleri;

./...

orda aklım erdi insanların kardeşliğine.
Orası Vietnam'dı, Vietnam, bin dokuz yüz yirmi sekiz
yılında.

Kırk yıl sonra, bana arkadaşlık edenlerin müziğinin üstüne,
ayakları ve müziği yakan,
doğanın tapınağı andıran sessizliğini yakan,
aşkı yangına verip çocukların barışını öldüren, ölümcül
gaz yayıldı.
Lânet olsun barbar istilacıya! diyor şimdi
göğüs gererek kenetlendiği yerde küçük ülkeyi birleştiren
davul.

Sevdalım, senin için söyledim türküsünü deniz ve gün
akıntılarının
ve benim sandalcı türkümdeki ay uyukluyordu suda.

Çünkü benim uyumumun düzeni
ve deniz ilkbaharının o kışkırtan öpücüğü istedi bunu,
sana söyledim: Senin aşık olunası gözlerin hep benimle
yolculuklar dünyasında,
yüreğimde kendi mis kokan halkını yaratan gülü,
sana söyledim de: Serüvencilerin ve kahramanların
andacına bırakıyorum seni,
dünyanın yıldırımı ve yıldırımın gücü yoldaşlık ediyor
benim öpücüklerime,
böylece geçip gitti sandalcı kızın sandalı türkümün içinden.

Ama, yıllar temiz değil, uzak adamın kanı
köpüğe düşüyor ve lekeliyor bizi dalgada, lekeliyor ayı,
onlar bizim hep,
onlar bizim, bu uzakta kalan acılar
ve ezilenlerin direnci gönlümün bir parçasıdır.

Belki bu savaş da, bir yerde kala kalan öteki savaşlar gibi
kesilip kalacak,
./...

bize ölüler bırakıp, öldüren öteki savaşlar gibi bizleri
öldürüp geçecek,
ama bu çağın namussuzluğu yanan parmaklarıyla alnımıza
dokunuyor,
kim silecek masum kanın sabit lekesini?
Sevdiğim benim, bütün bu uzun kıyı boyunca
bir taçyaprağından ötekine, toprak dokuyor güzel kokusunu
ve şimdiden ilkbaharın sancağı ilân ediyor
bizim kesin ve daha az yürek parçalayıcı olmayan
ölümsüzlüğümüzü.
Değil mi ki hiçbir zaman tekne dönmüyor krallığına
parmaklar tertemiz,
Değil mi ki sandalcı türküsü denizin gök gürültüsü içinde
izledi yolunu
ve değil mi ki senin yaldızlı kemerin sundu ellerime
güzelliğini,
egemenliğimiz altına alıyoruz bu deniz dönüşüyle alın
yazısını
ve artık beklemeden, parlayışımızı sona erdiriyoruz.

Ard arda gelişin gizli özünü,
bizi güneş ya da sızlanmayla dolduran ard arda gelen
mevsimin gizli özünü
kim anlıyor?
Küçük dalda son kalan bir yaprak dilsiz toprağı seçiyor
ve bir varışa tanıklık eder gibi sarı yüksekliğin içine
düşüyor.

İnsan kendi yaptığı araçlara bindi. Ve sanat yapıtları,
kurşun tablolar,
iplikten kederli heykeller korkunç oldular,
kendini, aydınlığı berbat etmeye adadı kitaplar,
büyük işler pirinçliklerin çamurunda kan lekesiyle
kendilerini kabul ettiler
ve bir yığın insanın umudundan kala kala beklenmedik
bir iskelet kaldı:

Bu yüzyılın sonu bizim ödememiz gerekeni ödüyordu
gökyüzüne
ve aya ulaşıyorken ve altından aletleri düşürüyorken
biz, yavaş yavaş kıpırdayan alaca karanlığın oğulları,
bilmiyorduk
ölümün başka bir biçiminin bulunup bulunmadığını
ya da bir başka gezegene sahip olup olmadığımızı.

Sen ve ben, umutları ve kışları bölüşüp, işi sonuna
vardırmıştık
ve yalnız ölümlü düşmanlar değil
ölümlü dostlar da yaralamıştı bizi (ve bu daha da acı geldi)
bununla birlikte ekmeğim ve kitabım daha yumuşak gibi
gelmiyor bana,
yaşarken, acıya sadık kalmayan rakam ekliyoruz
ve her zaman aşkı seviyoruz ve açık yürekli davranışımızla
yalancıları gömüyor ve içten olanlarla yaşıyoruz.

Sevdiğim benim, gece geldi, dünyanın boşlukları üstünde
dörtnala.

Sevdiğim benim, gece siliyor denizin işaretlerini ve tekne
gidiyor kayar gibi ve duruyor dinlenircesine.

Sevdiğim benim, gece kucakladı kendi yıldızlar
topluluğunu.

Uyumuş erkeğin boşluğuna, kadın gözü açık yol aldı
ve ikisi birden, göz yaşlarına götüren ırmaklarla uykuya
indiler
ve yeniden büyüdüler endişe verici hayvanların ve gölge
yüklü trenlerin arasında
yalnızca solgun gece taşları olana kadar.

Bu koyu renk gülü defetmenin, yıldızları söndürmenin,
külü toprağa gömmenin saatidir sevgilim:
ve ışığın ölümden sonra dirilişi içinde, uyananlarla
birlikte uyanmanın
ya da öteki kıyısı olmayan denizin öteki kıyısına düş
içinde ulaşmanın saatidir.

Çeviren: Eray Canberk

Gelgitler

Büyüdüm, batmış doğal sulara
yakamozda bir yumuşakça gibi:
yankılandı içimde kabuklu tuz
ve eşsiz iskeletimi yarattı.
Nasıl anlatsam, ner'deyse yoktu
mavi ve acı devinimi solumanın,
bir bir yineledi dalgalar
duyduğum her şeyi, kalbimin atışlarını
tuz ve özsu beni biçimlendirinceye dek:
tepeden bakışı ve isteği bir dalganın,
büyük gizlilikle
saydam bir kule yapan yeşil ritm,
kaldı o giz ve çok geçmeden
duydum kalbimin onunla çarptığını:
suyla büyüdüğünü sesimin.

Çeviren: Erdal Alova

Çoğuz

Bir sürü insan içinden kimim ben, biz kimiz
karar kılamıyorum birinde:
kaybolmuşlar giysileri altında,
başka şehre taşınmışlar.

Tam sırası gelmişken
akıllı olduğumu göstermenin
ağzımdan alıyor sözü
içimdeki gizli aptal.

Gün oluyor, uyukluyorum
seçkinler meclisinde,
tam cesaretimi toplarken
hiç tanımadığım bir korkak
sarıp sarmalıyor iskeletimi
bin tane ince önlemle.

Alevler sarmışken görkemli konağı
ben çığırıyorum itfaiyeci yerine,
kundakçının biri fırlıyor sahneye
o benim. Bir şey gelmiyor elimden.
Nasıl seçip ayırsam kendimi?
Nasıl bir araya getirsem?

Okuduğum bütün kitaplar
göklere çıkarıyor kahramanları
her zaman kendine güvenen,
ölüyorum kıskançlıktan,
rüzgârlı, kurşunlu filmlerde
kıskanıyorum kovboyları,
hatta atları alkışlıyorum.

Çeviren: Erdal Alova

Mavi-Beyaz Kırlangıç
Pygochelidon cyanoleuca patagonica

Geri dönen kırlangıç
boş bir mektup getirdi bana,
havayla yazılmış,
baharın sisiyle:
hızla gidip geliyordu bir ileri bir geri
korkutarak dakikaları
kadife erdemiyle,
ok gibi uçuşuyla.

Isla Negra'nın köpüklerine
dönmüştü gerçekte,
dans ederek denizin göğünde
sanki eviymiş gibi,
gökyüzünden damlayan
zamansız bir mis koku
getirdiği haberlerle bana
saydam bir mektupta.

Çeviren: Erdal Alova

Şili Kekliği
Nothoprocta perdicaria

Bir koku saçımı! Koştu, uçtu,
kaydı çırpınan kanatlarıyla,
ve sırtında geçidin
titreşip durdu ıtır,
çiy titreşip durdu,
uyku basmış tahıl,
taranırken sabah
bir çiçek yitirdi tacından:
gübre kokuyordu Pazar
her ani atışta
baruttan gelen her çığlıkta
gök durdururken göz kırpışlarını

Ama, belki köklerden,
yerden ürküp uçmuştu keklik
çıtırdatıp gevrek kanatlarını:
hızla geçti kokusu
derenin ruhu gibi:
bir sis ve yosun öpüşü,
bir çalı devinimi,
ışık saçtı çantaçiçeği
sarı armağanlarıyla
mavi havada, yitirdi
keklik tozlu tüylerini
ve dönüp gitti mavi gökyüzüne.

Çeviren: Erdal Alova

Ev

Belki de içinde yaşadığım ev bu
daha ne ben ne de dünya yokken,
herşeyin ay ya da taş ya da karanlık olduğu zaman,
doğmamışken daha durağan ışık.
Bu taş belki de
evimdi, pencerelerimdi ya da gözlerimdi.
Anımsatır bana bu granit gülü
benim içimde yaşayan
ya da onun benim içinde yaşayan bir şeyleri,
bir mağara ya da düşlerin evrensel kafası
kadeh ya da şato, gemi ya da doğum.
Dokunuyorum kayanın boyun eğmez ruhuna,
onun suda koruyucu çarpışlarına
ve hatalarım duruyor orada,
ruhumun derinliklerinden
yükselen kırışmış öz
ve taşdım ben, taş olacağım. Bundan dolayı
dokunuyorum bu taşa ve benim için ölmedi o:
Ne olduğum o ve ne olacağım,
zaman kadar eski bir kavgada durup dinlenen.

Çeviren: Nice Damar

Yalnızca

Bilmek zorundayız sıradan erdemleri,
haftanın her günü görmekten
görünmez olan üniformaları
ve kuşatamaz gizem bizi,
kuşatamaz örümcek kadın ya da ateş yutan.

Şüphesiz övüyorum vahşi güzelliği,
eski moda saygıyı, sıradan bakışı,
gelecek nesillere kayalar gibi yapışmış
soylu gerçeklerin hesabını,
denizi kuşatan bazı yumuşakçalar gibi.

İnsanız hepimiz, ölene kadar
kendini tekrar eden hayatın belirsiz bağları
ve giymeyiz asla uymayan üniformaları,
dökmeyiz kararsız yaşları:
Doğal olarak, görüşüyoruz,
temiz bir sevimiz, yalın bir ekmeğimiz var,
futbol, kapı aralıklarında çöplerle arka sokaklar,
cüretkâr kuyruğuyla köpekler,
sakin bir balığın gelişiyle birlikte beliren limonun suyu.

Herkes gibi olmak için izin istiyorum,
dünyadakiler gibi, dahası sıradan biri:
Yalvarıyorum size bütün kalbimle,
benim hakkımda konuştuğumuza göre,
lütfen dayanın trampetin gürültüsüne varlığımda
ve günlük akışa bırakın kendinizi sessiz yokluğumda.

Çeviren: Nice Damar

Oynarsın Her Gün

Oynarsın her gün, ışığıyla evrenin.
Çıkagelirsin çiçekten ve sudan, ince konuğum.
Ak bir yüz değilsin yalnızca, bir salkım gibi
her gün ellerimin arasına aldığım.

Yok benzerin, seni sevdim seveli.
Bırak yatırayım seni sarı çelenklere.
Kim yazıyor adını dumandan harflerle, güney yıldızları arasına?
Bırak, anımsayayım seni ete kemiğe bürünmeden önceki halinle.

Ansızın uğuldar, döver yumruklarla, kapalı penceremi rüzgâr.
Tıkabasa bir ağdır gökyüzü gölgeli balıklarla.
durulur burada bütün rüzgârlar eninde sonunda.
Soyar giysilerini yağmur.

Uçuşur kuşlar, gözden kaybolurlar.
Rüzgâr, rüzgâr.
Yalnızca insanlara karşı durabilirim ben.
Çeviriyor fırtına kara yaprakları ve koparıyor
İplerini dün gece göğe bağlanmış sandalların.

Buradasın. Ah, kaçmıyorsun.
Yanıtlayacaksın beni son çığlığa dek.
Sarıl bana korkmuşcasına.
Yabansı bir gölge geçer gözlerinden yine de.

Şimdi, şimdi de küçüğüm hanımelleri getiriyorsun bana,
göğüslerine bile sinmiş kokusuyla.
Biçe biçe giderken kederli rüzgâr kelebekleri,
seviyorum seni ve mutluluğum ısırıyor erik dudaklarından.

Çeviren: Ergin Koparan

Seviyorum Seni Burada

Seviyorum seni burada.
Kara çamlar arasında çözüyor kendini rüzgâr.
Başıboş sularda yanıyor ay.
Geçiyor günler hep bir örnek, birbiri ardınca.

Dans adımlarıyla yelken açıyor kar.
Bir gümüş martı süzülerek iniyor batıdan.
Bir yelkenli görünüyor ara sıra. Yukarıda, yüksekte yıldızlar.

Ah işte kara haçı bir geminin.
Yapayalnız.
Erken kalkarım bazen, ruhum bile ıslanmış olarak.
Uzaklarda deniz sesleri, vuran sonra çekilen dalgalar.
Bir liman.
Seviyorum seni burada.

Seviyorum seni burada, boş yere gizliyor seni ufuk.
Seviyorum seni bu soğuk yerde bile.
Öpüşlerim binip gider bazen şu koca gemilere,
denizi boydan boya geçen, varış limanı olmadan.
Şu hurda çapalar gibi görüyorum kendimi, unutulmuş.
Hüzün çöker rıhtımlara yanaşırken öğle sonraları.
Bitmeyen açlığından yorgun düşer yaşamım.
Severim benim olmayanı. Ne kadar uzaksın sen.
Boğuşur nefretim ağır ağır bastıran akşam alacasıyla.
Ama gece iner ve bir şarkı söyler bana.
Ay döndürür düşlerden çarkını.

Çeviren: Ergin Koparan

Sorular Kitabı'ndan

VI
Nereye yelken açar gecenin kasketi
bu kadar çok yırtıkla?

Hangi şarkıyı söyler sönmüş kül
geçip giderken üstünden ateşin?

Neden bu kadar çok gözyaşı döker
ve yine de sevinçlidir bunca bulutlar?

Tutulmuş günün karanlığında
kimi ışıtır güneşin dölü?

Kaç arısı var acaba bir günün?

LXVII
Sevebilir misin beni alfabe
ve öpebilir misin ey zamir?

Bir mezar yeri mi bir sözlük
yoksa kapalı bir bal kovanı mı?

Ve hangi pencereye dayanmış da
bakıyorum habire gömülen zamana?

Daha yaşayacaklarım mıdır yoksa
şimdi gördüklerim o uzakta?

Çevirenler: Acem Özler-Jörg Spötter-Şahap Eraslan

Oy Ne Zaman, Ne Zaman...

Şili hey,
Uzun taç-yaprağı seni:
Denizden, şaraptan ve kardan!
Kavuşmamız ne zaman,
Oy ne zaman, ne zaman?
Siyah-beyaz, köpük kurdeleni,
Belime takacaksın o günde
Ben de,
Şiirimi yakıp yandıracağım,
Senin toprağının üstünde.

Yarı balık, yarı rüzgâr,
İnsanlar vardır,
Bir kısmı, sudan;
Ben,
Topraktan olmayım,
Topraktan!
Her zaman şen-şatır,
Gezerim dünyayı;
Yeni hayat verir,
Her şehir bana;
Ve dünya,
Doğmak üzeredir dünya!
Yağmur yağıyorsa Lota'ya,
Bana yağıyordur, demek.
Kar serpeliyorsa yapraklara,
Lonquimay'da;
Bu, bana geliyordur,
Bana.
Bende büyüdü Cautin'in,
Boz buğdayı.

./...

Arokary'm var benim,*
Villarica'da;
Büyük-Kuzey'de,
Kumum var benim;
Sarışın gülüm var,
San Fernando'da.
Valparaiso'nun son dalgasını,
Döğen rüzgâr;
Kesik bir gürültüyle,
Göğsüme vurur;
Sanki kalbim,
Kırık bir pencere orda.

Bizim ülkede İlkbahar,
Kuzey'den İner, Güneye;
Gelir burcu-burcu,
Gencecik bir kız gibidir,
Bir koşu çıplak ayak giden:
Kara taşları arasında,
Coquimbo'un;
Ve,
Muhteşem köpüklü kıyı boylarından
Bağrı yanık takım adalara kadar.
Sırf bu toprağı sunmuyor ki bana,
Senin çağrın bahar!
Bir başıma değilim ben.
Ben taşıyordum sınırlardan,
Son cenk başbuğunun,
Yalnızlık ve dolu-dizginliği'ni;
Arkadaşlar,
Alaşağı ettiler ama,
Atımdan beni

./...

* Arokarya: Ekvator'a özgü bir bitki.

Adam oldum,
Dolandım kumları, sıradağları,
Görmeye başladım ve sevdim.

Baharda;
Adımın kulağında çınladığı,
Gerçek mi halkım?
Gerçk mi beni bildiğin,
Bir,
Nehir gibi geçtim;
Kapının önünden?
Nehirim ben.
Bir dinle de gör,
Can kulağıyla:
Antofagasta tuzlaları'nın,
Dibini;
Bir dinle de gör,
Can kulağıyla:
Oserno'nun güneyi'ni,
Ya da sıradağlara doğru:
Malipilla'da,
Yamyaş yıldızlı gecede,
Seslenir defne dallı, gecede,
Temuca'da;
Toprağa bir kulak tut ta gör:
Duyarsın,
Nasıl dipte kalmışım,
Türkü söylerken;
Nasıl akarım.
Ekim, oy İlkbaharım,
Yolla beni, gideyim
Halkıma
Binlerce genç kız,
Ve delikanlıyı,

./...

Nasıl durulur, görmeden?
Nasıl durulur,
Payıma düşen ümidi,
Sırtıma çalmadan?
Bitmeyen kavgamızın,
Töreninde:
Nasıl yürünür nasıl,
Elden ele,
Bana gelen bayrağı;
Taşımadan?

Vatan oy vatan,
Kavuşmamız ne zaman?
Oy ne zaman, ne zaman?
Senden ayrı, düştümse de,
Senin insanınım yine,
Topraktan olma;
Yine, bahar,
Geçti gider bu gün,
Ne var ne yok yüklendim,
Çiçeklerinden ama;
Alnımda taşırım zaferini,
Köklerim sende yaşar, hâlâ.
Ne zaman kavuşacağım,
O zorlu baharına?
Oğullarınla beraber,
Ne zaman dolaşacağım,
Caddelerin, tarlaların arasında,
Yırtık pabuçlarımla?
Sapsarı pampa'yı,
Bir boydan bir boya;
Ne zaman aşacağım, ne zaman,
Elias Laferte'yle yanyana?
Oy güzelim, oy beni bekleyen,

./...

Ne zaman koyacağım ağzına;
Avare dudaklarımı,
Oy ne zaman, ne zaman?
Ocağımıza ne zaman dalacağım,
Tanımadığım,
Ama öz kardeşimden
Daha kardeş olan,
Madenci Pedro'nun yanıbaşına
Ne zaman oturacağım?
Gece, deniz kıyısında:
Bir gök gürültüsü, bir gök,
Ne zaman uykumdan uyaracak beni,
Oy ne zaman, ne zaman?
Ev ev dolaşıp seçimlerde,
Ne zaman,
Elinden tutup kaldıracağım,
O susmuş hürriyeti oy vatan;
Sokak ortasında,
Çığlık atsın diye,
Oy ne zaman, ne, zaman?
Yeşil deniz gözlerin,
Kar şapkanla;
Ne zaman,
Gelin-güveği olacağız,
Seninle oy vatan,
Oy ne zaman ne zaman?

Hay limelimelikten
Kurtulası vatan,
İlkbaharım benim!
Ne zaman uyanacağım,
Kollarında senin;
O çiğle, denizle ıslanmış?
Ne zaman olacağım yanında,

./...

Oy ne zaman, ne zaman?
Elimi, beline dolayacağım,
Kılına dokunamayacaklar,
Savunacağım seni,
Şarkılar söyleyerek.
Yanınsıra gideceğim ben,
Sen ne zaman geleceksin peki,
Oy ne zaman, ne zaman?

Çeviren: Enver Gökçe

Muzaffer Halk

Yüreğim bu kavganın içinde
Kazanacak halkım
Bütün halklar kazanacak bir bir.
Bu acılar, ıslak bir mendil gibi
Kumlar arasından
Şehit duraklarından,
Süzülüp ortaya çıkaracak her şeyi,
Şanlı günler yakındır çünkü
Kinler susacak bir an
Ceza veren eller titremesin diye,
Günler tam dolsun diye,
Halk caddelerde.
Bir güzel, bir güçlü
Yerini alsın diye!
İşte benim günüm bu
İşte hoşgörürlüğüm
Başka sancağım yok benim!

Çeviren: Enver Gökçe

Böcek

Kalçalarından ayaklarına
uzun bir gezideyim.

Ve bir böcekten daha küçüğüm ben.

Tepeler boyunca giderim,
yulafın rengindeler,
ince uzun patikaları vardır
yalnızca benim bildiğim,
yanık santimetreler,
donuk perspektifler.

Şurda bir dağ vardır
hiç çıkmayacağım içinden.
Hey ne de dev bir yosunluk!
Ve bir krater, bir gülü
söndürülmüş ateşin!

İniş aşağı gelirim bacaklarına
Bir helezon çevirerek
ve bu gezide başım dönerek
gelirim
uvarlak sertlikten dizlerine
gelircesine yalçın doruklarına
parıldayan bir kara parçasının.
Kayarım ayaklarına,
sekiz açıklıklarına
keskin, yavaş,
yarımadasal parmaklarının,
ve onlardan boşluğuna
beyaz örtünün
düşerim, arayarak kör gözlerle
ve açlıkla, sınırlarını
yangınlı bedeninin!

Çeviren: Talat İnanç

Halkın Ordusuna Güneş Türküsü

Halkın silahları! Burda, Burda tehdit, kuşatma
Karışıp toprağa çöküyor
Acı dikenlerinde ölümün.
Selam! Selam!
Selam! diyor analar sana,
Selam diyor okullar, yaşlı işçiler, halkın ordusu, sana
Selam diyorlar, başaklarla, sütle ve limonlarla
Selam diyorlar patateslerle ve defne dalıyla
Toprağın dilini konuşan, insanın dilini konuşan
Ne varsa selam diyor sana, merhaba diyor sana.

Her şey, sanki bir kolye
Ellerden, yüreği atan bir kuşak, inatla çakan şimşek,
Her şey sana hazırlanıyor ve sana yöneliyor
Demirden gün!
Siperleri berkitilmiş mavilik.
Kardeşlerim, İleri,
İleri, sürülmüş topraklarla,
İleri, bu kuru, düşsüz gecede, bu çılgın, bu yivli gecede
Asmaların arasından ileri, çiğneyin kayaların soğuk rengini,
Selam! Selam! Merhaba! Koşun. Zemherinin sesinden
daha keskin,
Gözkapağından daha duyarlı
Yıldırımın çatal dilinden daha güvenli,
Çevik yakut kadar dakik,
Bakıp orta İspanya'yı sulayan, çelikleşmiş suya,
Bakıp çiçeğe ve şaraba,
Bakıp toprağın zemberek yüreğine,
Bakıp köklerine, tüm yaprakların,
Toprağın kokulu ürünlerinin
İleri.

./...

Selam askerler selam, selam kırmızı nadaslar, katı yoncalar,
Selam yıldırımla kavrulmuş halklar
Selam, selam, selam.
İleri. İleri, İleri, İleri,
den yatakları üstünde, mezarlıkların üstünde,
İğrenç ölüm iştahının önünde,
Hainlerden kalma miras önünde,
Halk, sen tek söz sahibi halk, ey yürek ve tüfekler,
Tüfekler, ve yürekler, ileri.

Sizler fotoğrafçılar, sizler maden işçileri,
Kömürün ve taşın kardeşleri.
Çekicin hısımları,
Ağaçlar, kıvançlı yitiklerin töreni, ileri,
İleri savaşçılar, binbaşılar, çavuşlar,
Halkın havacıları, gece savaşçıları,
Denizciler, ileri.
Önünüzde
Ölümlü bir zincirden başka bir şey yok,
Çürümüş balık çukurundan başka bir şey yok, ileri.
Burda artık yalnızca can veren ölüler var,
Kanlı, korkunç bir irinin bataklıkları var, ileri.
İleri, düşman yok artık
İspanya, ileri,
İleri halkın çanları,
İleri meyvenin toprakları,
İleri buğdaygillerin bayrağı,
İleri ateşin büyük harfleri,
Dağlarda ve kekre bir ıtırla yüklü şafakta
Dalgaların üstündeki savaşta, çayırlarda
İpliğini taşıyorsunuz yaman bir katılığın,
Sürekli bir doğumu taşıyorsunuz.
Şu sıra
Derin kök, kordela çıkıyor sessizlikten
Madensel utkuyu beklemek için,

./...

Her aygıt, her kırmızı çark,
Her bıçkı sapı, her saban demiri,
Sürülmüş toprak, kanın her titreyişi,
İzlemek istiyor adımlarını, Halkın Ordusu,
Unutulmuş zavallı insanlara geliyor örgütlü ışığın
Yıldızın, o çok iyi bilinen yıldızın
Çiviliyor ölüme boğuk ışınlarını
Umudun yeni gözlerini oraya çakmak için.

Çeviren: Erdoğan Alkan

Güzde Unutulmuş

Saat yedi buçuğuydu güzün
Ve ben bekliyordum
Kimi beklediğim önemli değil.
Günler, saatler, dakkalar
Bıktılar benle olmaktan
Çekip gittiler azar azar
Kaldım ortada, tek başıma

Kala kala kumla kaldım
Günlerin kumuyla, suyla
Bir haftanın artıklarıyla kaldım
Vurulmuş ve hüzünlü

Ne var, dediler bana Paris'in yaprakları
Kimi bekliyorsun?

Kaç kez burun kıvırdılar bana
Önce ışık, çekip giden
Sonra kediler, köpekler, jandarmalar

Kalakaldım tek başıma
Yalnız bir at gibi
Otların üstünde ne gece, ne gündüz
Sadece kışın tuzu

Öyle kimsesiz kaldım ki
Öyle bomboş
Yapraklar ağladılar bana
Sonra, tıpkı bir gözyaşı gibi
Düştüler son yapraklar

Ne önceleri, ne de sonra
Hiç böyle yalnız kalmamıştım
Bu kadar
Ve kimi beklerken olmuştu
Hiç mi hiç hatırlamam.
Saçma ama bu böyle
Bir çırpıda oldu bunlar
Apansız bir yalnızlık
Belirip yolda kaybolan

Ve ansızın kendi gölgesi gibi
Sonsuz bayrağına doğru koşan.

Çekip gittim, durmadım
Bu çılgın sokağın kıyısından
Usul usul, basarak ayak uçlarıma
Sanki geceden kaçıyor gibiydim
Ya da karanlık, kükreyen taşlardan

Bu anlattıklarım hiç bir şey değil
Ama başıma geldi bütün bunlar
Birini beklerken, bilmediğim
Bir zamanlar.

Çeviren: Hilmi Yavuz

Bu Gece En Hüzünlü Şiirleri Yazabilirim

Bu gece en hüzünlü şiirleri yazabilirim

Şöyle diyebilirim: "Gece yıldızlardaydı
Ve yıldızlar, maviydi, uzaklarda üşürler"

Gökte gece yelinin söylediği türküler

Bu gece en hüzünlü şiirleri yazabilirim
Hem sevdim, hem sevildim, ya da o böyle söyler

Bu gece gibi miydi kucağıma aldığım
Öptüm onu öptüm de üstümde sonsuz gökler

Hem sevdim, hem sevildim ya da ben böyle derim
Sevmeden durulmayan iri, durgun bakışlı gözler

Bu gece en hüzünlü şiirleri yazabilirim
Duymak yitirdiğimi, ah daha neler neler

Geceyi duymak, onsuz daha ulu geceyi
Çimenlere düşen çiy yazdığım bu dizeler

Sevgim onu alakoymaya yetmediyse ne çıkar
Ve o benimle değil, yıldızlıdır geceler

Yürek zor katlanıyor onu yitirmelere
Uzaklarda birinin söylediği türküler

Bakışlarım kovalar onu tellim heryerde
Bakışlar sanki onu bana getirecekler

Böyle gecelerdeydi ağaçlar beyaz olur
Artık ne ben öyleyim ne de eski geceler

Sesim arar rüzgârı ona ulaşmak için
Şimdi sevmiyorum ya, eskidendi sevmeler

Şimdi kimbilir kimin benim olduğu gibi
Sesi, aydınlık teni, sonsuz uzayan gözler

Sevmiyorum doğrudur, yürek bu hâlâ sever
Sevmek kısa sürdüyse unutmak uzun sürer

Bu gece gibi miydi kollarıma almıştım
Yüreğimde bir burgu ah onu yitirmeler

Budur bana verdiği acıların en sonu
Sondur bu onun için yazacağım dizeler

Çeviren: Hilmi Yavuz

Öyleydi ki İspanya

Gergin ve kuruydu İspanya,
boğuk sesten bir gün davulu,
bir ova, bir kartal yuvası, bir sessizlik
kamçısı altında havanın.

Çığlık atarcasına, ta ruhuma dek
nasıl seviyorum senin o kıraç toprağını, kaba ekmeğini
çileli halkını!
Nasıl boy atıyor içimin derinliklerinde
yitik çiçeği senin köylerinin,
zamana sığmaz, o yerinden oynatılması olanaksız,
maden ocakların senin
iki büklüm o yaşlı adamlar gibi ay altında,
budala bir tanrının yiyip yuttuğu.

Bütün o uzantıların, hayvansı yalnızlığın senin,
o yüce zekânla birleşmiş olan,
o sık sık uğranılan, soyut taşlarınca sessizliğin,
sert şarabın senin, tatlı şarabın,
zorlu ve kırılgan üzüm bağların.

Güneşin taşı, bölgeler arasında o tertemiz,
damarları kan ve maden İspanya, mavi ve muzaffer,
taçyapraklarının ve mermilerin proletaryası,
canlı mı canlı, uykusu gözünde, sesler alıp veren.

Çevirenler: Kemal Özer-Sibel Özbudun

Dolaşmak

Öyle olur ki usanırım erkek olmaktan.
Öyle olur ki terzi dükkânlarına giderim, sinemalara
bumburuşuk, geçirimsiz, keçeden bir kuğu sanki
kaynak ve külden bir suda yüzüp duran.

Hıçkırığa boğar beni berber dükkânlarının kokusu.
Tek isteğim taşların dinginliği ya da yünün,
ne kurumları görmek isterim, ne bahçeleri
ne alınıp satılan malları, ne kadehleri, ne de asansörleri.

Öyle olur ki ayaklarımdan ve tırnaklarımdan usanırım,
saçımdan ve gölgemden de.
Öyle olur ki usanırım erkek olmaktan.

Ne hoş olur yine de
bir noteri korkutmak kesik bir zambakla
ya da kulağına bir yumruk indirip yere sermek bir rahibeyi.
Ne güzel olur
yeşil bir bıçakla dolanmak sokaklarda
bağırıp çağırarak, ölünceye değin soğuktan.

Sürdürmek istemem karanlık bir kök olmayı,
ikircimli, uzanmış, düşlerle ürperen,
aşağılarda, nemli barsaklarında toprağın,
emerek onu, düşünerek, yiyerek her gün.

İstemem kalıtçısı olmak bunca uğursuzluğun.
Sürdürmek istemem bir kök ya da gömüt olmayı,
yalnız bir tünel gibi, ceset dolu bir mahzen gibi,
üşüyüp kaskatı kesilerek, ölüp giderek acıyla.

Petrol gibi tutuşur bu yüzden Pazartesi
gelişimi görünce benim tutuklu suratımla,
ve ulur, yaralı bir tekerlek gibi geçerek,
ve geceye yönelik adımları sıcak kanla dopdolu.

Ve itekler beni birtakım köşelere, rutubetli evlere,
kemiklerin pencerelerden taştığı hastanelere,
sirke kokulu dükkânlarına ayakkabı onaranların,
yarıklar kadar ürkünç sokaklara.

Kükürt rengi kuşlar var ve korkunç barsaklar
kapılarından sarkan nefret ettiğim evlerin,
unutulmuş takma dişler var bir cezvenin içinde,
aynalar var
gözyaşı dökmesi gereken, utanç ve yılgıyla,
şemsiyeler var her yanda, ağular, göbekbağları.

Dinginlikle dolaşırım, gözlerle, pabuçlarla,
hışımla, unutkanlıkla,
geçerim önünden ortopedik öteberi satan dükkânların,
tellerinde çamaşırlar asılı avlulardan,
donlar, havlular, gömlekler,
kirli gözyaşlarıyla usul usul ağlayan.

Çevirenler: Kemal Özer-Sibel Özbudun

Ölüm Birbaşına

Issız mezarlıklar vardır,
çıtırtısız kemiklerle dolu mezarlar,
karanlık mı karanlık
bir tünelden geçerken yürek,
hani bir gemi çarpışı içimize işler de ölürüz ya,
hani sıyrılıp yollanırız ya ruha doğru.

Cesetler vardır,
soğuk ve cıvık çamurdan ayaklar,
ölüm sinmiştir kemiklere,
saf bir çınıltı,
köpeksiz bir havlama gibi,
yüzlerce çandan çıkan, yüzlerce mezardan,
nemli havada ağlayış, ya da yağmur gibi kabaran.

Bir başımayken, bazan,
yelken açmış tabutlar görürüm,
demir alır solgun fanilerle, ölü pelikli kadınlarla,
melekler kadar ak fırıncılarla,
noterlere varmış dalgın kızcağızlarla,
akıntıya karşı yol alan, ölümün fısıltısıyla şişmiş
ölümün en usul fısıltısıyla şişmiş yelkenlerle,
ölülerin dikey ırmağını, o morarmış ırmağı
tırmanan tabutlar.

Kıyıya yaklaştıkça gürleşir sesi,
ayaksız bir pabuç, insansız bir kazak gibi,
çalmaya gelir kapıyı, taşsız, parmaksız bir halkayla,
feryada gelir ağızsız, dilsiz, boğazsız.
Hiç kesilmez adımlarının
ve hışırtısız bir ağaç gibi giysilerinin yankısı.

Bilmiyorum, pek aklım ermiyor, güç bela seçiyorum,
ama bence şarkısı nemli menekşelerden alır rengini,
toprağa uymuş menekşelerden,
herkes bilir yeşildir ölümün yüzü,
yeşildir ölümün bakışı,
bir menekşe yaprağının keskin nemini
ve hırçın kışın ağır rengini almıştır.

Gelgelelim ölüm dolaşır dünyayı süpürge kılığında
eceli gelmişleri arar yalayarak döşemeyi,
süpürgeye sinmiştir ölüm,
ölü arayan bir dil olmuştur,
iplik arayan bir iğne.
Portatif yataklardadır ölüm:
hafif döşeklerde, kara yorganlarda,
yangelmiş yaşar, ve ansızın üfler,
çarşafları şişiren karanlık bir sesle üfler,
ve yataklar yelken açar bir limana
ölümün amiral üniformasıyla beklediği diyara.

Çeviren: Adnan Özer

Bir Ağıtla Adak Şiir

Ah, güller arasındaki kız, güvercinlerin baskısı,
ah, balıkların ve gül çalılıkların
iç daraltan sıklığı,
susamış tuzla dolu bir şişedir senin gönlün
ve bir çıngıraktır teninin üzümlerinden.

Ne yazık ki verecek bir şeyim yok sana
tırnaklar, kirpikler,
gönle akmış piyanolar,
yüreğimden sellere dökülen düşlerden başka:
kara biniciler gibi koşturan tozlarla kaplı düşler,
hızla ve bahtsızlıkla dolu düşlerden başka.

Seni yalnız öpüşler, karanfiller
ve yağmurdan ıslak çelenklerle sevebilirim,
kızıl kordan atlar ve sarı köpekler gezinen gözlerimle,
omuzda dalgalarla sevebilirim seni:
pirincin gizemli vuruşları ve düşüncede yitmiş sular arasında,
mezarlıklara karşı kayıp giden gür ırmaklarda yüzerken,
üzgün kireç lahitte yetişen ıslak çimenlerle,
batmış yüreklerle yüzerken karşıdan karşıya
ve gömülmemiş çocukların mezar plancıklarıyla,

Ölüm durmak bilmiyor, ardı arkası kesilmiyor cenaze
törenlerinin,
güçsüz tutkularımda ve ıssız öpüşlerde,
başımdan aşağı sular dökülüyor,
saçlarımın uzayışıyla,
zaman gibi bir su, zincirlenemeyen kara bir su,
geceleyin bir ses, bir çığlığıyla
yağmurda kalan kuşların kemiklerimi saklayan
sonsuz bir gölgenin kanadıyla:

giyerken benliğimi
ve sonsuzlaştığımı izlerken camlarda ve aynalarda,
duyarım birinin beni izleyip çağırdığını, ağlamaklı,
zamanla çürümüş üzgün bir sesle.

Toprağın üstünde ayaktasın,
düşlerden ve yıldırımlardan alırsın gücünü.
Öldürürsün karıncaları öpüşlerinin propagandasıyla.
Ağlarsın mutluluktan, soğandan, arıdan,
alfabenin yanışından.

Yeşilli mavili bir kılıç gibisin,
dalgalanırsın dokundukça bir nehir gibi.

Bir gönlüme beyazlar giyinip,
kanayan güllerden bir dal
ve dişbudaktan kadehlerle,
bir elma ve bir atla gel,
çünkü karanlık bir oda var orada ve kırılmış bir şamdan,
yamulmuş bir kaç iskemle kışı beklemekten,
ve ölü bir güvercin, bir sayıyla.

Çeviren: Adnan Özer

Aşk Soneleri'nden

II/SENDEN ÖNCE.../
Senden önce ne serseri yalnızlıktı bu ömür,
bitanem oysa nice yol var öpüşe.
Gitse gitse trenler gider yağmurla,
Taltal'da ilkyaz daha kavuşmadı güneşe.

Senle ben birbirimiz içiniz sevgilim,
birbirimizin giysilerimizden köklere,
birbirimizin sonyazla, kalça ve suyla,
yalnız birbirimizin oluncaya dek seninle.

Denir ki ağırdır-taşıdığı bunca taş,
nehrin, o Boroa sularının ırmağı,
denir ki ayrılmıştır trenler ve uluslarca.

Senle ben birbirimizi sevmek zorundaydık yalnız
her şeyle karışmış, erkeklerle ve kadınlarla
ve karanfilin kök saldığı, büyüdüğü toprakla.

XLIV/SENİ SEVDİĞİMİ.../
Seni sevdiğimi bil ve sevmediğimi
mademki hayatta olmanın iki yüzü var
söz bir kanadıdır sessizliğin mademki
ve mademki ateştir soğuğun yarısı da.

Sevmeye başlamadan sevdim seni
sonsuzluğa dek sürsün diye
ve asla kesmeyeyim diye seni sevmeyi:
bundandır hâlâ seni sevmemem de

Seni seviyor ve sevmiyorum, bu sanki
iki elimle birden tutmak gibi
mutluluk ve mutsuzluk anahtarını, ya da belirsiz bir kaderi.

İki varlığı var aşkımın, sevmek için seni.
Bundandır seni sevdiğim zaman sevmemem
ve bundandır seni sevmediğimde sevmem de.

LXXI/ACIDAN ACIYA.../
Acıdan acıya, adadan adaya gider aşk
derinleştirir kökünü, sulanır gözyaşlarıyla,
ve kimse sakınmaz onun vereceği zarardan
bu sessiz, dayanılmaz, acımasız giden yüreğin.

Bir köşe, bir gezegen arardık ikimiz
saçlarına tuzun erişemediği
yanlışımın acılar çoğaltamadan
ömrün hüzündün kurtulup sürdüğü bir yer.

Uzay ve yaprakla çevrili bir dünya,
bir fundalık, sert taşlardan yapılma
bir çöl yaymak isteriz ellerimizle

dayanıklı bir yuva, korunmuş, gizli, zararsız
aşk yok ama, bir deli kent
insanları solgun benizlidir balkonlarında.

Çeviren: Metin Cengiz

Ateşten Kılıç'tan

I
Şarkı Söylemeye Başlıyor Ozan

Kesindir bu: aranan sıradağlarda,
Yedi dilinin altında yanardağın, böğründe bile
baş döndüren sesinin gürlediği yerde
karların kızının, akan suyun
ormanlarda hiçbir şey doğamaz gün ışığından başka
gün ışığı ki titrer çiğin ve rüzgârın altında.

Tüketiyordu kendini uzakta motorların gücü
ve uzaklaşıyordu şehirlere doğru trenlerin dumanı
ben, sessizliğin karanlık alanı, ilk günü,
öyleydi ordan geliyordu zaman
yaşlı bir fil gibi, duruyordu ya da
belki ölmek için, gitmek için belki
oysa hazırlanıyordu bir başka gün bir geceden ötekine,
Ertesi gün, bir başkasını izleyen bir damla gibi.

Başlıyor burda benim kara sonatım.

XXI
Güneyde Kış

Orada o kış demir rengi
düştü üstüne boğucu Antartika güneşinin
aralıksız, en son atışına değin ışığın:
giyindiler taş ve kar yaprakları,
deldiler vahşi hayvanlar
gizli vuruşlarıyla geceyi.
Yağıyordu yağmur siyah kanatlarıyla
Rhodo ve Rosie'nin bacasına.

Büründü izlerini ırmaklar: ormanı,
kireçlenmiş kökleri, dağınık dalgalanan atları
sonsuz kuş yuvalarını ırmağın taşıdığı
götürür gibi arabayla başka bir gezegene doğru.

Madalyasız bir fırtınaydı bu:
sonsuz ve ışıksız
akmayan, bir duvar gibi
tutkunun yüreğinde sessiz, açık
berbat bir yelpazenin madeni sanki
rüzgârın değnekleriyle dönen bir davulun üstünde.

Sarsıyordu gözyaşları bu bulunmuş cenneti,
uzayıp inceliyordu bir kemanın coşması gibi,
korkutuyordu dişleri gibi ormanın
suyun bütün vahşi gözlerini, onlar,
ki yazgıları kurmaktır krallığı,
sarıldıklarında birbirine kımıltısızca
dünyanın vahşetinin altında.

Çeviren: Metin Cengiz

1974
Harry Martinson (İsveç)
(1904-1978)

Jamshög'de doğdu, Stokholm'de öldü. Kaptan olan babası ölünce küçük Martinson'u akrabaları büyüttü. Delikanlılık çağında gemilerde çalıştı. Hastalanınca denizciliği bıraktı. 1929'da şair olarak tanınmaya başladı. Aynı yıl, kendinden 14 yaş büyük ve kendi gibi işçi kökenli Moa ile evlendi. Moa Martinson da roman yazmaya başladı ve ünlü bir romancı oldu. 1940'da ayrıldılar. Martinson şiirleriyle olduğu kadar romanlarıyla da ün yaptı. 1949'da İsveç Kraliyet Akademisi'ne üye seçildi. 1974'te Nobel Edebiyat Ödülü'nü yurttaşı romancı Eyvind Johnson'la paylaştı.

Denizcilik yaşamının zorlu, tehlikeli, serüvenli, şiirsel ve eğlenceli dünyasını anlattığı ilk şiirlerini *Spökskepp* (Hayalet Gemi, 1929) adlı kitapta topladı. *Nomad* (Göçebe, 1931), *Natur* (Doğa, 1934), *Cikada* (1935), *Midsommardalen* (Yaz Dönümü Vadileri, 1938), *Passad* (Alize Rüzgârı, 1945), *Grasen i Thule* (Thula'daki Çayırlar, 1958), *Vagnen* (Araba, 19-60), *Utsikt från en grastuva* (Yeşil Çalılıklardan Görünüm, 1963), *Vildbuketten* (Yaban Çiçeklerinden Bir Demet, 1965), *Tyvor* (Yeşil Çalılık, 1973) başlıca şiir kitaplarıdır. Operaya da uyarlanan *Aniara* (1956) adlı uzay yolculuğu konusundaki koşuklu destanında insanlığın bilimsel ve teknik ilerlemeyi kendi mutluluğu için kullanıp kullanamayacağını, bu kuşkulu durumu ve bunun yarattığı kültürel çöküşü işledi. İlk romanlarında kendi çocukluk yıllarını ve gemicilik serüvenini anlattı. Daha sonraki romanlarında kültür tarihine ve felsefeye ilişkin düşüncelere yer verdi.

Bilinmeyen Deniz

Bilinmeyen denizde geçen her gün
Sürükler ardından sonu gelmez yarınları.
Çoğalır duyular kendiliğinden
Çevrilir kum bugünkü cama
Kavanozun içinde sıkışıp kalınır
Tıpkı kendi içine kapanan insan gibi.
Denizin sonsuzluğu benzer bir cezaevine
Gözler mavi duvarda çaresizce dolaşır.
Ölesiye kahreder uzaklık seni
Ey bu denizlerin külrengi tayfası!
İşte böyle yakınlık ve uzaklık arasında
Pusulayı şaşırır kalır kişi oğlu.
Tapınağı yıkılır, gemisi batar...
Yarat bu yüzden kendine bir düşünce sanatı
Gelecek yıllar için çığlığını taşıyan
Dayanabilmen için o günlere dek,
Dayanabilmen için o illere dek.

Çeviren: Lütfi Özkök

Denize Yakın

Okyanusun gürültüleri şu anda.
Kumsallar üzerine yuvarlanmakta gülle gibi.
Geçiciliğin bayraktarı denen o kişi
Bu kıyıya ulaşmış,
Bu kumlara uzanmıştı.
Yersiz yurtsuz bir kıraldı o.
Salt bir gün sürdü önderliği.

Çeviren: Lütfi Özkök

Adsız

Ne güzeldi devsimlerin buzlarda dolanışı
Ve arısı sokakta yakılan çıraların,
Yıllar geçse de içimizi ısıtır
Yelde sağa sola savrulan isleriyle.

Ara sıra önemsiz olaylara tanıktık:
Kızağımızın kırılışı bayır başında
Ya da fırıl fırıl dönüşümüz buz tutan gölde.

Clary! Senle ben ikimiz yalnızdık.
Oturmuş sahildeki karlı fundalara
İşemiştik içine, anımsıyor musun?
Kahkahalar atmıştık birbirimize bakıp.
O kış zehir gibiydi, her yerde raşitizm,
Salgın hastalıkların bini bir para.

Clary! O hârika cin gibi gözlerinle sen
O kış öldün, göğsün daha kabarmamıştı.

Çeviren: Lütfi Özkök

Sonra

Heligoland savaşından sonra
Ve ardından Usthima savaşının
Deniz dağıttı çatısını insan gövdelerinin
O kendine özgü büyülü asitleriyle
Albatroslara bıraktı yemek için gözlerini
Ve bulanık tuzluluğuna dönüştürdü kalan her şeyi
Yavaşça çekip koynuna
Yaratmak için yeniden ölüm sularını
Gelecek denemelerinde kullanacağı.

Çeviren: Atâ Karatay

Kablo Gemisi

Barbados ve Tortuga arasında döşenmiş
Atlantik kablosunu bulup çıkardık denizin yüzüne
Kaldırıp fenerlerimizi
Sardık sırtındaki yaraları boydan boya, yeni lâstiklerle
Arzımız onbeş kuzey, tûlümüz altmış bir batı.

Aşınmış yerlere yapıştırınca kulaklarımızı
Kesik titreşimler duyduk kablodan doğru gelen
Şöyle konuştu içimizden biri bu sıra:
Bakın Montreal ve Saint John'da oturan
milyonerler tartışıyorlar aralarında
Küba şekerinin fiatı üzerinde;
Ve indirilmesi için ücretlerimizin daha da.

Uzunca bir süre duraladık ve düşündük -
Fenerlerden çepçevre bir gurup,
Biz sabırlı deniz işçileri.
Sonra yenilenmiş kabloyu indirdik yavaşça
Denizdeki eski yatağına.

Çeviren: Atâ Karatay

Ölmekte Olan Tayfa

Duyuyorum Orinoco'yu! Bir mesaj getiriyor
dallar ve ırmaklar üzerine Tanrıya.

O zaman emekliyerek kalkıyorum yengeç tuzluklarından
orada taşlaştım kıyılar oluşurken.

Gel kuşum, gel Albatrosum, duy çığlığımı.
Yitip gitmek istiyorum bir gece çukurumdan.

ve kaçıp gitmek ölmenin en güzel olduğu o uzak yerlere
orada hızla çürür gider insan ve besler bir tohumu.

Yoruldum karıncalardan, gel kuşum,
gel Albatrosum sonsuzluğa uçuşunla yardım et

Fırtınaların içinden gel kuşum, yardım et ve
sağlık ver yaşama dayanıklı.

Gel kuşum, gel Albatrosum, bir mektup ver bana
Tanrıça için sana anlattığın biraz önce.

O bilinmeyen bir dünyanın vadilerinde yaşıyor
orada yaprakların ve kağıdın dili yok.

Orada duyulur Orinoco. Bir mesaj getiriyor
dallar ve ırmaklar için tanrıya.

Çeviren: Özkan Mert

Kelebek

Kelebek olmak için doğdun
benim serin alevlerim üzerinde uçuyorsun
çimenlerin kadifesinde.
Çocuklar beni avlıyor. Çiçekleri, bitkilerin ötesinde
batan güneş
kurtarıyor gecemi.

Ay doğuyor; çok uzakta, korkmuyorum,
Işıklarını dinliyorum.
Gözlerimi koruyan zarlar çok ince.
Kanatlarım çiylerle birbirine yapıştırılmış.
Isırgan otlarının üzerinde oturuyorum.

Çeviren: Özkan Mert

Kandırış

Korkacak ne var doğada, çocuğum
Korkacak... çevremizdeki gölgelerden
Telâşlı ardıç ağaçlarından
Çöken gece yalnız, korkacak ne var
Minik ellerin ellerimde
Böyle olur, gece oldu mu, çocuk...

Çeviren: A. Rıza Ergüven

1975
Eugenio Montale (İtalya)
(1896-1981)

Cenova'da doğdu, Milano'da öldü. Müzik öğrenimi gördü. Birinci Dünya Savaşı sırasında piyade subayı olarak görev yaptı. 1926'ya kadar Cenova'da, İkinci Dünya Savaşı'nın bitimine kadar Floransa'da yaşadı. Burada yayınevi yöneticiliği, sanat galerisi yöneticiliği yaptı. Faşist Parti'ye girmediği için işinden çıkarıldı (1939). Savaş sonunda Milano'ya yerleşti ve *Corriere della Sera* gazetesinde edebiyat yazıları, *Corriere d'Informazione*'de müzik eleştirileri yazdı. 1967'de daimi senatör seçildi.

İlk şiirlerinde Fransız Simgecilerinin etkisi görülür. "Primo tempo" adlı edebiyat dergisinin kurucuları arasında yer aldı (1922). İlk şiir kitabı *Ossi di Seppia* (Mürekkepbalığı Kemikleri, 1925) memleketi olan Liguria'nın ıssız ve kayalık kıyılarından simgeler taşır. Savaş sonrasının karamsarlığı, fizikötesi kaygılar kapalı bir dille anlatılır. *La Casa dei Doganieri e Altre Poesie* (Gümrükçülerin Evi ve Başka Şiirler, 1932), *Le Occasioni* (Fırsatlar, 1939), *Finisterre* (Ülkenin Sonu, 1943) adlı şiir kitaplarında da aynı anlayışı sürdüren şairin Marzotto Ödülü'nü kazanan *La Bufera e Altro* (Fırtına ve Başka Şiirler, 1956) adlı kitabında daha açık ve doğayla, nesnelerle olan ilişkisini, insani tavrını daha yumuşak bir dille anlattığı bir şiire yöneldiği görülür. *Satura* (Doymuşluk, 1962), *Accordi e Pastelli* (Uyum ve Karalamalar, 1962), *Il Colpevole* (Suçlu, 1966), 1963'te yitirdiği eşi için yazdığı şiirleri topladığı *Xenia* (1966) öteki şiir kitaplarıdır

Faşizm karşıtı tutumunu her dönemde belli eden Montale denemelerinde ve söyleşilerinde bu konuya değinir. Düzyazı şiirlerini *La Farfalla di Dinard* (Dinard Kelebeği, 1956) adlı kitapta, denemelerini *Auto da fe* (1966) ve *Nel Nostro Tempo* (Günümüzde, 1973) adlı kitaplarda topladı. Montale'den Sait Maden'in seçip çevirdiği şiirler *Seçme Şiirler* (1975) adıyla yayımlandı. Gülışık Alkaç'ın *Montale'nin Şiir Evreninde Anlamsal Yapılar* (1976) adlı bir çalışması da yayımlanmıştır.

Alacakaranlıkta İki Kişi

Bir sualtı aydınlığı akar, tepelerin
yanaylarıyla birlikte yüzünün biçimini bozan,
benimle senin aranda; durmuş seyrederken
manzarayı birlikte; kaygan bir zemin
üzerinde yer bulur kendisine senin her bir
devinimin senden bağımsız olarak; her oyuk
yeniden dolar bu ortamda ve attığın her
adımın bıraktığı boşluk kapanır ardından:
ben ve sen burada kayaların değişmezliğini
doğrulamaya inmiş bu havanın içinde

Ve ben bırakıyorum
kendimi çevremde egemen olan iktidara;
kapılmışım bir kere büyüsüne, tanımıyorum
kendimle ilgili kendi dışımda olanı;
kaldıracak olsam birazcık kolumu, kalır tek
başına; bitiremez işlevini;
solgun ve belirsiz anısıyla daha ilk başından
bana yabancı kalır o devinimi;
konuşmaya başlarsam eğer dinlerim şaşkın şışkın
en uzak gamına yerleştiğini sesimin;
ya da kırıldığını gücünün ona omuz vermeyen
bu havanın içinde.
Sürer bu şaşkınlığım, kendini yitirmişliğim,
son anına kadar bu alacakaranlık sürecinin;
ne ki bir rüzgâr dalgalanır vadilerde, etrafı
kasıp kavuran; duyarım bir tıngırtı sesini
dallardan kopup gelen; kaybolur gider bacalardan
fırlayan dumanlar arasından;
ve iskeleleri aydınlatan gecenin ilk ışıkları.
...tükeniyor aramızdaki

./...

anlamsız sözler. Bir solgun yansımasın
sen gözümde.
Bilmem seni tanıyor muyum;
ne ki, hiç uzak kalmadım bu denli senden,
bu gecikmiş geri dönüşte olduğu kadar.
Yakıp kül etti her şeyimizi birkaç saniye:
yalnızca iki yüz dışında,
zorla gülümseyen iki maske.

Çeviren: Necdet Adabağ

Arsenio

Tozu toprağa katmış bu çevrintiler
dam başlarında, döne döne, ve bomboş
meydanlarda; atlar su geçirmez bereleriyle
kafalarında duruyorlar, burunları yere aykın,
ışıl ışıl yanan camlar önünde.
Sen sokaktasın,
yüzyüzesin denizle; iniyorsun kıyıya,
kimi zaman kapkara, aydınlık kimi zaman,
böylesi bir günde, birbirini kovalayan tekdüze
saatleri altüst edecekmiş gibi çınlayan
çalpara sesleri arasında.

Başka bir dünyanın işaretidir sanki: izlemelisin
onu; inmelisin kıyıya, kalmıştır altında gri bir
çevriltinin yükselen, denizdeki girdaplar üzerinde;
onlardan daha başıboş. Tuzlu dalgalar kalkıyor
denizden, döne döne, bulutlara; başkaldıran
çevriltinin eseri; öyle ki gıcırdıyor ayaklarının
altında kum taneleri ve dolanıyorsun bir yosun
düğümüne daha sonra: belki o andır, o çok beklediğin;
kurtaracaktır seni yolunun sonuna dek gitmekten;
bir zincir halkasıdır yaşamımız; tekdüze bir
gidişimiz var. Oh! Arsenio, biliriz devinimsiz olduğunu
insanın; bu yüzdendir çılgınlığımız...

Dinle, palmiyeler arasındaki kemanlardan
fırlayan titrek sesi; susar gürleyince şimşekler
tokmak altındaki sac levha örneği;
fırtına ne ki doğarsa eğer bembeyaz
Akyıldız masmavi gökte ve akşam gözükür
uzakta, yakınlığına karşın: ve o andaki

./...

şimşekler benzer bir ağaca altın dallarıyla,
kızıla boyanmış bulutlar arasında.
Ve o boğuk gürlemesi göklerin,
çigan orkestralarının davuludur sanki.

Karanlığın ortasına düşüyorsun;
dönüyor gündüzün geceye; yer yer aydınlanıyor
kıyıda sallanan ışıklı kürelerle;
uzakta da gök ve deniz girmiş birbirine
oluvermişler bir tek gölge ve göz kırpan asetilen
lambaları, oraya buraya serpilmiş balıkçı teknelerinden-
ininceye kadar sular göklerden
bardaktan boşanırcasına; duman tüttürüyor
susuzluğunu gideren toprak; çepeçevren sırılsıklam
ıslak; nemli perdeler uçuşuyor havada; bitmeyen
bir hışıltı kaplamıştır ortalığı; ve yol üstündeki
kâğıt lambalar parçalanıyor hışırdayarak.

Sen tıpkı hasırotu gibisin; çarçur olmuş, iskemleler
ve ıslak güneşliklerde; sürüklüyorsun arkandan
yapışkan köklerini, hiç yaşamdan kopmayan, ama
uzanıyorsun gene de boğuk boğuk inleyen boşluğa;
yeniden alıyor seni avucuna, seni kucağında
büyüten tuzak; ve her şey yeniden gözünün önünde:
sokaklar, revaklar, duvarlar, aynalar;
ve çakarlar seni yaşamın
buz gibi yalnızlığına, yığınlarla insanı çaktıkları gibi;
ve eğer birinin bir merhabası, bir sözü düşerse yakınına,
yaşamı zincirinin koptuğu bir anda,
bu, senin için bir işaret olabilir, Arsenio,
bir başlangıç yeni bir yaşama; ne ki hemen
boğazı sıkılmıştır yaşamın ve savrulmaktadır,
külleriyle birlikte yıldızların rüzgârda.

Çeviren: Necdet Adabağ

Değerlerin Düşüşü

Bir yüksek öğrenim tezi okuyorum
değerlerin düşüşü üzerine
düşen kişi yüksekteymiş önceden
buymuş savunulması gereken
kim yitirmiş peki bu denli aklını?

Ne üstte ne de alttadır yaşam
hele hele ortada hiç
tanımaz o yukarıyı aşağıyı doluyu boşu
ne de sonrayı
zırnık bilmez şimdidense

Yırt kâğıtlarını at lâğıma
ey kendini bilmez adam
belki işte o zaman
söyleyebilirsin bir an olsun yaşadığını

Çeviren: Bedrettin Cömert

Dağılgan Gönlümüz

Şu dağılgan gönlümüzü kavrayıp her bir yandan
ateşten imlerle açıklayacak
ve tozlu çayırlarda yitmiş bir safran gibi
parıldayacak sözcüğü isteme bizden

Ah güven içinde gidiyor insan
dost kendine ve başkalarına
önemsemiyor sıvası dökük bir duvarda
bıraktığı gölgesini kavurucu sıcağın

Sana dünyalar açacak anahtar isteme bizden
belki birkaç hece bir dal gibi kuru ve eğribüğrü
bugün yalnız şunu diyebiliriz sana
olmadığımız ve istemediğimiz şeyi

Çeviren: Bedrettin Cömert

İngiliz Kornosu

Rüzgâr özenle çalıyor bu akşam
-Bir çelik şakırdamasını anımsatıyor-
sazların sık ağaçların ve süpürüyor
bakır ufku
uçurtmalar gibi uzandığı uğuldayan
gökte ışık çizgelirinin
(Geçip giden bulutlar, parlak
kırallıkları göğün! yukardaki Eldorada'ların
aralık kapıları!)
ve deniz, morarıyor
köpükten köpüğe, renk değiştiriyor
ve kıvrılıp bükülen köpüklerden
bir hortum fırlatıyor kıyıya;
kararırken hava yavaştan
doğan ve ölen rüzgâr
seni de çalsaydı bu akşam
kalbim

Çeviren: Egemen Berköz

Uzanmak Gölgesine, Soluk ve Dalgın

Uzanmak gölgesine, soluk ve dalgın,
güneşten kızgın bir bostan duvarının,
dinlemek böğürtlen dikenlerinin arasından
tarlakuşlarının şakımasını, hışırtısını yılanların.

Toprağın çatlağında, burçakotlarında ya da,
izlemek kırmızı karınca dizilerini,
kâh dağılan, kâh toplaşıveren
başak kümeciklerinin üzerine.

Gözlemek dallar arasından, çırpınışını
denizin uzaklarda, pul pul,
yükselirken ağaçsız tepelerden
ağustos böceklerinin titreyen şarkısı.

Ve dolaşırken göz kamaştıran güneşte
hissetmek hüzünlü bir hayretle
nasıl da benzediğini, hayatın ve acılarının,
üstü cam kırıklarıyla kaplı
şu duvar boyunca yürümeye.

Çeviren: Egemen Berköz

Fethedilen Mutluluk

Fethedilen mutluluk, senin yüzünden
bir bıçağın ağzı üstünde yürünüyor.
Gözler için, titreyen bir ışıksın,
çatlayan buz kalıbı ayak için
Seni hiç sevmiyor artık
öyleyse sana dokunmasın.

Erişirsen, aydınlatırsan üzüntüyle yıkanmış ruhları
Sabahın tatlı, şaşırtıcıdır
Saçak çıkıntılarındaki yuvalar gibi.
Ama hiçbir şey gözyaşlarını dindiremez
Balonu evlerin üstünden uçup giden çocuğun.

Çeviren: Faik Baysal

Sahildeki Ev

Yolculuk biter burada:
güçsüzleştiren küçük tasalar yüzünden
bir çığlık bile atamaz ruh.
Şimdi dakikalar eşit ve sabittir
tulumba çarkının dönüşleri gibi.
Bir dönüş: suyun yükselişi gürüldeyerek.
Bir daha, başka su, çekişlerde bir gıcırtı.

Yolculuk biter bu sahilde
aralıksız ve durgun akıntının yokladığı.
Hiçbir şey çıkmaz ortaya olmasa ağır hava
yumuşak esintilere tuzak kuran deniz boncukları
ve kıyı: ve olağanüstü beliren
dinginlikte dönüşür
göçmen göğün adaları arasında
tersyüz olmuş Korsika ya da Kapri.

Sorarsın sen, bu azıcık anı sisinde
uçup gider mi herşey böyle diye;
uyuşan havada ya da soluğunda
azgın dalganın gerçekleşir mi her yazgı?
yoo, demek isterim sana ve bilmeni
geçireceğin saatin zamanın çok ötesinde olduğunu;
belki yalnız, sonsuzluğu isteyene olur bu
ve kimbilir, sen olabilirsin bu, ben değil.
Kurtuluş olmadığını düşünüyorum çokları için,
ama kimileri altüst edebilir her tasarıyı,
aş geçiti, bulursun istediğini.
Göstermek isterim sana çökmeden önce
şu kaçış yolunu
iğreti, denizin dalgalı

./...

yerleri gibi köpüren ya da homurdanan.
Sana armağan ediyorum cimri umudumu da.
Yeni günlere, yorgun, nasıl büyüneceğini bilmediğim:
güvence veriyorum perine senin, esirgesin seni.

Yürüyüş biter bu kıyılarda
güçlü devinişiyle denizin kemirdiği.
Duymaz beni yakın yüreğin
demir atmıştır belki sonsuzluğa.

Çeviren: Filiz Özdem

Gündöndüyü Getir Bana

Gündöndüyü getir bana, dikeyim
tuzla kavrulmuş toprağıma
göstersin bütün gün ayna gibi maviliklerine
gökyüzünün sarı yüzünün kaygısını.

Aydınlığa kurulu karanlık şeyler,
tükeniyor cisimler akıcılığında
renklerin: ezgiden bunlar. Yitmek
yazgıların yazgısı o halde.

Sen getir bana o bitkiyi bizi ileten
sarışın saydamlıkların fışkırdığı yere
yaşamın bir öz gibi yayıldığı yer;
getir bana ışıktan çıldırmış gündöndüyü.

Çeviren: Filiz Özdem

Ne Kesin Çizgiler İsterim Senden

Ne kesin çizgiler isterim senden yaşamım
ne övgüye değer yüzler ne de mal mülk.
Senin tedirgin dönüşünde artık aynı
tadı taşır bal ve acı.

Hiçbir devinimi önemseyen yürek
bazen oynar yerinden sarsıntılarla.
Duyulur kırın sessizliğinde böyle
ara sıra bir silah sesi.

Çeviren: Filiz Özdem

Balkon

Kolay bir oyun gibi göründü
o bana açık boşluğu hiçliğe
dönüştürmek, belirsiz bezginliğe
senin o bilinen alevini.

Şimdi o boşluğa topluyorum
geciken nedenlerimin herbirini,
o hiçlik üstünde deviniyor
seni diri beklemenin tedirginliği.

Ölgün ışıklar yayan-
bu yalnız senin görebildiğin.
Ona doğru uzanıyorsun
bu ışımayan pencereden.

Çeviren: Cevat Çapan

Rüzgâr ve Bayraklar

Denizin acı kokusunu yükselten
bora vadilerin sarmallarına,
ve saldırıp sana, dağıtıp saçını senin,
o kısa karmaşıklığı solgun göğe karşı;

yapıştıran kasırga elbiseni
verip kendi biçimini sana öyle tez,
dönmüştür onun gibi, uzağa senden, bu
dağı uçurumlara açan taşlara doğru;

ve dinmiş gibi sarhoş kudurganlık
bahçe kavuşuyor şimdi seni sallayan
hafif soluğa, ağaçlar arasında, bir hamağa
uzanmış, kanatsız uçuşlar içindeki seni.

Yazık ki üstüste iki kez aynı biçimi
vermez tohumlarına zaman! Ve kurtuluş
bundadır: yoksa, doğa'yla birlikte
bir şimşekten yanar giderdi efsanemiz.

Yenilenmeyen fışkırış, -canlandırıyor şimdi
insanın bakışına bir yığın
dağılmış köyü bir eğimin yamacında
bayraklar, flamalar içinde.

Dünya sürmede... Durduruyor bir uyuşukluk
boyun eğen yüreği başıboş görüntülere,
habercilerine gecenin: hem sanmıyoruz
bayram ettiğini aç insanların.

Çeviren: Sait Maden

Mistral

Dönmüş duru bir maviye
ortalık; sığ kayalıklarda çalkanıyor köpüklü deniz.
Yatışmış kıyıda, bahçelerde, birkaç palmiye
baş gösteriyor henüz.

Sıyırıyor bir okşama
denizin yüzünü ve bir an
karıştırıyor suyu o hafif, o kırılan esinti, ama
geri kalmıyor yolundan.

Kıvılcımlanıyor engin su
ışıkta, kırışıp düzeliyor sonra, dingin,
onun engin yüreği bir ayna oluyor benim bu yoksu
Kaygılı yaşamım için.

Ey gösteren köküm bu pek
yavaş esriklikte
her dirilmeyi üstünde ellerinin çiçek çiçek
sürgünlerle, bir bak işte:

Mavi gök altında bir deniz kuşu
yol alıyor, hiçbir yere
konmadan: taşıdığı yazı çünkü bir hayaldir, şu:
"çok daha ötelere!"

Çeviren: Sait Maden

Büyü

Ah örtük ve özgür kal adalarında
kendi düşüncenin, benimkinin hem,
seni saran hafif alevde
ki tanımazdım
raslamadan önce Diotima'ya,
sana benzeyene tıpkı!
Daha yüksek onda titreşir bağındaki
kiraz ağacına tutkun cırcırböceği.
Dünya daralıyor çevrede; kızışıp
Galile'ye doğru giden lavda
senin dindışı sevgin, bekliyor
birgün seni Tanrı'na nişanlayacak
bu örtünün açılma saatini.

Çeviren: Sait Maden

1977
Vicente Aleixandre (İspanya)
(1898-1984)

Sevilla'da doğdu, Madrid'de öldü. Endülüs'ün varlıklı bir ailesinin oğluydu. Madrid'de hukuk öğrenimi gördü. 1917'de Ruben Dario ile tanıştıktan sonra şiirle ilgilenmeye ve şiir yazmaya başladı. Antonio Machado ve Juan Ramon Jimenez'den etkilendi. Sağlık sorunları yüzünden eve kapandı. Coşumcu bir anlayışla yazdığı şiirlerini *Ambito* (Sınır, 1928) adlı kitapta topladı. Gerçeküstücülerden etkilendi. *Espadas como Labios* (Bıçak Gibi Dudaklar, 1932), Ulusal Ödül'e değer görülen *La Destruccion o el Amor* (Yıkım ya da Aşk, 1934) adlı kitaplarıyla tanındı. İç Savaş sırasında arkadaşı Lorca'nın öldürülmesi şairi derinden etkiledi. Siyasal içerikli şiirler yazmamasına karşın Franco yönetiminin gözü üstündeydi. Çünkü iç savaş sırasında Cumhuriyetçiler'in yanında yer almıştı. Uzun yıllar şiir yayımlayamadı ama genç şairlerin ilgi odağı oldu. Hemen hemen evinden hiç çıkmayan şairin evi genç şairlerin uğrak yeriydi.

Historia del Corazon (Yüreğin Hikâyesi, 1954), *Poemas Amorosos* (Aşk Şiirleri, 1960), *Picasso* (1961), *En un Vasto Dominio* (Geniş Bir Çevrede, 1962), *Poemas de la Consumacion* (Tüketilecek Şiirler, 1969) başlıca şiir kitaplarıdır. Yazıları ve denemeleri de kitaplaşan Aleixandre'nin şiirlerinin toplu basımı da yapılmıştır (1968).

Aleixandre'nin şiirinde var olmak ve yaşamak ana çizgidir. Coşumcu ve gerçeküstücü evreleri aşmasına karşılık bu iki eğilim bütün şiir serüveni boyunca duyumsanır. Zengin eğretilemelerle dolu şiiri İspanyolca'ya yeni bir soluk getirmiştir. Şairin ilk dönem şiirlerinden yaptığı çevirileri *Kılıçtan Keskin Dudaklar* adı altında kitaplaştıran Tuğrul Tanyol giriş yazısında şöyle diyor: "Bu kitap daha çok onun erken dönem şiirlerinden yapılan bir seçme niteliğindedir. Yine de okur, şairin bazı takıntılarını hemen fark edecektir. Bazı

anahtar sözcükler Aleixandre'yi yaşamı boyunca tutsak almışa benziyor. Denizin ve denizle ilgili sözcüklerin türlü biçimlerde, renklerde ve tatlarda yinelenmesi, öpücükler, kollar ve dokunuşlardan oluşan ve insan sıcaklığını, beden ısısını sürekli ayakta tutan imge dünyası Aleixandre'yu belki özetlemeye yetmez ama Akdeniz kıyısının bu ağırbaşlı şairini biraz olsun okura açabilir." Sözü geçen kitap 1996'da yayımlanmıştır

Gerçek

Duvarlar değil, gölgeler boğuyor kalbimi; nedir bu
gölgelerde gülümseyen? Hangi yalnızlık bu çırpınan
aysız acısıyla kollarının ve bitmeyen çığlıklarını
geceyle çarpan? Kim bu gizlice şakıyan yapraklar içinde?
Kuşlar mı? Sanmam, bir anısıdır kuşların belki. Nesin sen

bir yankıdan başka, bir yankı ancak, dağınık tüyler,
bir yığın döküntü elimde kalan? Sevgiliyi öpmek değildir
külleri öpmek. Ve kurumuş bir dalı kemirmek
o kadar uzaktır ki, ışıyan bu dudakları
yükseldikçe parıltısına parıltı katan şu fildişi göğse
dayamaktan. Güneş, ey göz kamaştıran güneş!

Bir yana bırakır giysiler -hışırtılı, işe yaramaz
kalıntıları şehrin. Gövde pırıl pırıl uzanır,
çıplak, akan suları gibi bir kaynağın,
dönencelerde yanan dalların arasında
kendini duyuruşu gibi ekvatordan fışkıran hayatın.

İç; tüket o güçlü ateşini öğle vaktinin-
ışıklarını doruklara salıp tam bir esrikler içinde
seni tutuşturan ve eriten. Ey güzel, hayatı sürdüren ölüm,
közleri günün! Hayatına alevlerle son veren balta
girmemiş orman!

Çeviren: Cevat Çapan

Çıplak Bir Kıza

Nasıl da tatlı tatlı bakıyor bana-
sen siyah gözlü kız!
Köpürüp akan ırmağın kıyısından
açıkça seçiyorum yeşillerle uyumlu çizgilerini.
Otları dağlayan alevler gibi bir çıplaklık değil bu,
ne de küllerin habercisi bir köz sıçrayıp parçalanan,
daha çok, oraya sessizce yerleştirilmiş, sabahın
en körpe çuhaçiçeğisin sen, bir solukta yetkinleşen.
Esintiyle sallanan çuhaçiçeğinin serin imgesi.
Gizli, el değmemiş çimenden bir döşeği var gövdenin
kenarları dingin akan bir ırmak gibi
Uzanmış yatıyorsun ve koyaklarda esen yellerin
bestelediği bir türküyü söylüyor sevimli çıplaklığın.
Ey ezgilerin kızı, nice incelikle sunular
ve orada o uzak kıyıda kabul edilmeyen armağan.
Azgın dalgalar giriyor araya, ayırıyor seni benden,
tükenmek bilmeyen tatlı isteğim, mutluluğun bağı
göksel bir yıldız gibi o otlarda serili yatan gövde.

Çeviren: Cevat Çapan

Dinlenme

Bir hüzün, bir kuş boyutlarında.
Temiz bir yay, bir oyuk, bir yüzyıl.
Bu yavaş geçiş ses çıkarmadan,
Karanlığın iniltisini beklemekte.
Ey sen, egemen tenin mermeri.
Tılsıma sızan görkem,
Düşen taşı ikiye bölen.
Ey kan, Ey kan, E, o saat
Büyürken devedikenlerine nabız atışlarını veren,
Tırmaladıklarında
Bir öpücükle ikiye yarılır gırtlak.

Ey o dikensiz ışık, ölümden başka
Bir şey olmayan en son cehaleti okşayan.

Çeviren: Tuğrul Tanyol

Siyah Kalp

Siyah kalp.
Muamma ya da yitip gitmiş öteki hayatların kanı,
Gözlerimin önünde dile gelen yüce soru,
Ay ışığında seçemediğim işaret.

Siyah kan, ağrıyan kalbin güçsüz atışlarıyla
Ötelere gönderdiği ılık ve ani esinti,
Yazın yüklü soluğu, içine batmadığım ırmak,
Sessizlik gibi ışığı olmadan akan, rayihasız ve aşksız.

Bedenin hüzünlü destanı bir gezegen gibi varolan,
Ay gibi, terk edilmiş ay,
Etin parıltısını hâlâ saklayan kemik.

Burada, bu toprağın üzerinde, birkaç kamışın
arasına uzanmış,
Çevredeki otlara ve sonsuzca taze olan her şeye,
Kederi ya da gölgeyi görüyorum, o lenfayı ya da hayaleti,
Kanın asla akmayan o tek kuşkusunu.

Siyah kalp, elemin ya da ayın kaynağı,
Bir zamanlar iki avucun arasında atmıştı,
Yelken açmıştı koyu kırmızı damarlara öpücük,
Ve bağrına basmıştı beden ürperen bir duvarı!

Çeviren: Tuğrul Tanyol

Verilen El

Ama bir gün eline dokunuyorum. Ilıcık eline.
Suskun kırılgan elin. Bazen kapatıyorum
gözlerimi ve dokunuyorum hafifçe eline, hafiften bir
dokunuşla biçimini kavrayan, renklendiren
yapısını, duyumsayarak kanatlanan teninin altındaki
kaskatı kemiği
ayartılamaz, hüzünlü kemiği, hiç yolu düşmeyecek
sevdanın. Ah o tatlı et, nasıl da soğurmuş güzelim sevdayı.

Gizli teninden senin, gizlice açılan, gözle görülmez
biçimde aralık teninden,
bir ılıklığın sesini yükselttiği, tatlı bir telaşa kapıldığı;
benim sesimin senin ılık damarlarına işlediği,
bu damarların içinde saklı kanında dolaşmak için,
karanlık bir seslenişle başka bir kan gibi, tatlı tatlı
karanlık öpeceğim teninden
içinde, katıksız bir ses gibi usul usul dönenerek,
bu bedenin, artık sesimi yankılayan benim, benim
benim derinlikli seslerimle dolu,
ah sevdamın yankılanan bedeni, benim olan beden
ah benim olurken yalnızca benim sesime duran beden.

Bu yüzdendir bilmem elini okşadığımda, yalnızca
kemiğin yadsıdığını
sevdamı -hiç akkor olmayan kemiği insanın-.
Ve senin varlığının hüzünlü bir alanıdır yadsıyan,
oysa, olanca etin bir anda balkır
bütünüyle alazlanır, yalnızca usuldan değmesiyle bile elinin,
inildeyen yumuşacık gözenekli elinin,

./...

suskun kırılgan elin, içeri sızdığım kapı
usulca, usulcacık, sezdirmeden yaşamına,
ta derin damarlarının hepsinde kürek çeken,
doldurup, yerleşip türkülerle bütünleyerek, etinin arasına.

Çeviren: Ayşe Nihal Akbulut

Ergenlik

Gelecek ve gideceksin
Yavaşça
bir başka yoldan
bir başka yolda. Seni görmek;
sonra, yeniden yitirmek.
Bir köprüden ötekine atlamak
-kısa bir sıçrayışla,
neş'eli bir bozgunda ışık-

Suların akışını
ve aynada aksini
akışları ve açılışları
seyreden çocuk olacağım.

Çeviren: Selmin Güneyli

Şekil

Yelin uzun uzun öptüğü
yumuşak kumun üzerinde,
küçük ayak çiziyor
şeklini parmakların.

Sonra, kaldırıyor ayağını
göğsüne doğru
duyuyorum sıcaklığını
etten beş petalın.

Şöylece bir hareketle dokunuyor
dinlenen elime
Yel kaçak ayaklara sunulan
bir istiridye.

Geçerken, ıslak
sıçrıyor, düzensiz:
ayak, yağıp duran
ince kum yağmuru altında.

Çeviren: Selmin Güneyli

Şair Herkes İçin Söyler Türküsünü

I
İşte herkes orda, bakarsın geçişlerine.
Nasıl can atarsın, aralarına karışmak tanımak için onları.
Yüreğindeki çılgın kasırgadır çıldırtan seni.
Acının depreştirdiği kalabalık,
içine işlemiş susku,
ha deyip karar verirsin. İşte, geçiyorlar.

Herkes. Çocuklar ve kadınlar. Durmuş oturmuş erkekler
bile. Acı ap açık bakışlarında.
Ve bir tek kalabalık, tek bir varlık gibi geçer.
Ve sen, daralmış yüreğin, tek başına kalan acının
kudurganlığıyla,
son bir çabayla kalabalığa karışırsın.
Kendini bulursun, kendini tanırsın böylece.
Dingin dalgalara bırakıp kendini, ağır ağır açılırsın.
Yumuşak itişlerle gidersin, yumuşacık sallanışlarla.
Ve yoğun bir mırıltı duyarsın, alçak sesle söylenen bir
ilâhiyi andıran.
Binlerce yürek tek bir yürekte çarpar, sürükler seni.

II
Seni sürükleyen tek bir yürektir. El etek çeker
kendi acın, daralmış yüreğin ferahlar.
Tek bir yürek olursun, şakaklarında duyarsın atışını,
seni sarar, göğsünü kabartır,
yürüdükçe güç verir kollarına.
Ve eğer dikelirsen, bir an yükseltirsen sesini,
bilirsin ki bir türküdür söylediğin,
karanlık ve uçsuz bucaksız bütün bedenlerin derininden
kopup gelen aydınlıktır bu

./...

ve bedenlerde, ruhlarda senin haykırışınla borcunu
ödeyendir,
sana destek olanların sesidir, içinde sen de varsın,
senin sesin, şaşırarak kendini tanıdığın güçlü ve gerçek ses.
Darmadağın olmuş yüreklerin sesidir bu, gırtlağından
fışkırıp gökleri saran ses, sade ve açık.

III

Herkes için yükselir bu ses, bak bütün insanların kulağı
sende.
Kendilerini duyururlar, kendilerini bulurlar bir tek seste.
Söylediğin türkünün gücü kuvveti onlardır, bir ırmak
gibidirler.
Irmağın dalgalarına karıştın, dağılır gibi, insanları
birbirine bağladın.
İşte onları sürükleyen ses, titreşir ve bir yol gibi uzar.
İnsanların adımları üstünden geçer onun, onlar
çiğner ve bedenlerinden izler bırakırlar.
Ses dağılır, verir kendini ve kalabalık akar, akar,
yüreğe ulaşır, bir yoldur bu, bir dağ gibi.
Tepeye kadar varır. Güneşin rengi alınlarda solar.
Herkes türkü söylemeye koyulur aydınlık zirvede.
Sesin onların sesi, ortak ve yüce.
Ve kuvvetin ve gerçeğin maviliği
yankılar insanların sesini. Görkemle.

Çevirenler: Aydın Hatipoğlu-Eray Canberk

Zifir Gece

Çıplak kırlar. Tek başına
masum gece. Onun örtülerine karşı
boğuk çarpıntılarını
işittirmeye çabalıyor rüzgâr.

Dikey gölge teklifsizce
düzeltiyor senin göğsünün üstündeki
soğuk, siyah ve ağır ipeği.
Böyle araya sıkışmış biçim

gecenin kalıbı içinde
durakalıyor, belirgin ve dingin,
kendini bulamamış gökyüzünün
duru düzlemi üstünde.

Ölü yıldızlar var.
Yağlanmış zıvanalar. Buzlar
yüzüyor akıntıya kapılmış
yukarda. Ağır aksak soğuklar.

Ciddi ve dilsiz
çevre çizgisinden geçen
bir gölge sallıyor,
acımasız, gizli kırbacını.

Kırbaçlama. Kanın, ışığın
ya da ateşin mercanları
belli ediyor kendini tülün altında,
çiziyor onu damar damar, siliniyor sonra.

Ey beden ya da bedensel aydınlık,
derin. Rüzgâr yaşıyor çünkü
boraları, çileleri, durakları,
suskuları haber veriyor.

Çeviren: Eray Canberk

1979
Odisseus Elitis (Yunanistan)
(1911-1996)

Girit'te Kandiya'da doğdu, Atina'da öldü. Midilli'den göç etmiş, sabun sanayiinde önde gelen, varlıklı bir ailenin çocuğuydu. Atina'da hukuk öğrenimi gördü. Ailesinin ününden uzak kalmak düşüncesiyle Alepudelis olan asıl soyadını genç yaşta değiştirerek Alitis soyadını aldı ve ilk şiirleri ünlü "Nea Grammata" dergisinde bu adla yayımlandı (1935). İlk kitabı *Prosanatolismoi* (Yönelişler, 1940) yayımlandı ve Eluard'dan, Pierre Jean Jouve'dan, Lautréamont'dan çeviriler yaptı. Almanya'nın Yunanistan'ı İtalya'nın Arnavutluk'u işgali sırasında Arnavutluk cephesinde savaştı. Ünlü "Arnavutluk Cephesinde Öldürülen Teğmene Ağıt" adlı şiirini yazdı. 1943'te ikinci şiir kitabı *Ilios o protos* (Birinci Güneş), 1945'te *Arnavutluk Cephesinde Ölen Teğmene Ağıt* yayımlandı. 1948-1952 yılları arasında Paris'te yaşadı. Bu dönemde birçok Fransız yazar, şair ve ressamla dost oldu. Ülkesine döndükten sonra uzun süre kitap çıkarmadı. 1959'da yayımlanan *To Aksion Esti* ("Değerlidir" anlamına gelen, Ortodoks ilâhilerinden alınma söz) ile 1960'ta Devlet Şiir Ödülü'nü aldı. Şiir kitaplarından bazıları: *Ekski Ke Mia Tipsis Ya Ton Urano* (Gökyüzü İçin Altı Artı Bir Vicdan Azabı, 1960), *To Fotodendro kei dekati tetarti Omorfia* (Işık Ağacı ve Ondördüncü Güzellik, 1971), *Tanatos Ke Anastasis tu Kostantinu Paleologu* (Kostantin Paleologos'un Ölümü ve Dirilişi, 1971), *To Ro Tu Erota* (Eros'un Ro'ları, 1972), *Ta Eterothali* (Üvey Kardeşler, 1974, *Maria Nefeli* (1978).

Herkül Millas'ın Elitis'ten çevirdiği şiirler *Üç Kitaptan Şiirler* (1980) adıyla yayımlandı. Bu kitapta *Yönelişler*'den seçmeler, *Birinci Güneş* ve *Arnavutluk'ta Ölen Teğmen İçin Ağıt* yer almaktadır. Kitabın "Güneşin Ozanı Elitis" başlığını taşıyan giriş yazısında Millas şöyle diyor: "Yunan dilinin sürekliliğine inanır Elitis. Eski Yunan'ın sözcükle-

ri bugün konuşulan dilde hâlâ canlıdırlar. Ama Elitis antik geleneği izleyerek kendi sözcüklerini de yaratmaktadır. Şiirlerindeki sözcüklerin tümünü sözlüklerde bulmak olanaksızdır. Eski Yunan, Bizans ve Girit rönesansının şiirinden etkilenmiştir. Yeni söyleyiş biçimleri arar durmadan. Birinde, 'her sözüm sürpriz olmalı' demişti. Güneşin altında yepyeni bir söyleyiş." Millas'ın Elitis'ten yaptığı bir çeviri de *Görünmez Bir Nisan Ayının Günlüğü*'dür ve 1991'de yayımlanmıştır.

Cevat Çapan'ın Elitis'ten seçip çevirdiği şiirler *Çılgın Nar Ağacı* adıyla 1983'te yayımlandı. Bu kitapta *Yönelişler*'den, *Birinci Güneş*'ten, *Gökyüzü İçin Altı Artı Bir Pişmanlık*'tan, *Işık Ağacı* ve *On Dördüncü Güzellik*'ten seçilmiş şiirler ve *Arnavutluk Cephesinde Ölen Teğmene Ağıt*'ın tamamı yer almaktadır. Çapan kitabının önsözünde Millas gibi Elitis'in güneş, deniz, aydınlık, rüzgâr tutkusundan, kısacası doğa sevgisinden söz eder "Elitis'in şiirini besleyen köklü bir doğa sevgisinin yanı sıra, onun duyarlığını ve hayal gücünü zenginleştiren geniş bir kültür birikimi olduğunu da unutmamalıyız" der.

Elitis'in denemeleri de kitaplaşmıştır.

Yaşadım O Sevgili Adı

Yaşadım o sevgili adı
Zeytin ninenin gölgesinde
Uğultusunda bitmeyen denizin

Beni taşlayanlar artık sağ değil
Bir çeşme yaptım attıkları taşlardan
Başına körpe kızlar geliyor
Dudakları şafakları andıran
Saçları geleceğe açılan

Rüzgârın bebekleri kırlangıçlar geliyor
Su içip uçuyorlar, hayat sürüp gidiyor
Düş oluyor düşün öcüsü
İyi burnu dönüyor acı
Hiçbir ses boşa gitmiyor göğün bağrında

Ey ölümsüz deniz nedir fısıldadığın
Erkenden varıyorum sabahki ağzına
Sevginin belirdiği tepede
İsteğini görüyorum yıldız saçan gecenin
Dünyayı bağrına basan günün isteğini

Bin bir zambak ekiyorum hayatın tarlalarına
Ak alınlı rüzgâra bin bir çocuk-
İyilik tüten güzel sağlıklı çocuklar
Ve ufka nasıl bakacaklarını biliyorlar
Ezgilerle yükselirken adalar

Kazıdım o sevgili adı
Zeytin ninenin gölgesine
Bitmeyen denizin uğultusuna

Çeviren: Cevat Çapan

Çılgın Nar Ağacı

Kıbleden esen yelin kemerler arasında ıslık çaldığı
Bu beyaz avlularda, söyleyin, o çılgın nar ağacı mı
Nar dolu kahkahalar atarak aydınlıkta sıçrayan
Rüzgârın inadıyla, fısıltıyla; söyleyin, o çılgın nar ağacı mı,
Şafakta yeşeren yapraklarının ışıltısıyla
Bir zafer sevincinin renklerini coşturan?

Çayırda çıplak kızlar sarışın kollarıyla
Yeşil yoncaları biçmek için uyandıklarında-
Uykunun sınırlarında dolaşarak -söyleyin, o çılgın nar
ağacı mı,
İçinin saflığıyla kızların yeşil sepetlerini ışığa
Ve adlarını kuş cıvıltılarına boğan, söyleyin,
O çılgın nar ağacı mı dünyanın bulutlu gökleriyle savaşan?

Kendini kıskançlıkla yedi tür tüyle süsleyip
Ölümsüz güneşin bin bir rengine büründüğü gün,
Söyleyin, o çılgın nar ağacı mı,
Kaçmaya kalkan atın yüz kamçılı yelesine sarılan,
Hiç acınma, hiç yakınma bilmeden, söyleyin, o çılgın nar
ağacı mı,
Ufuktan şimdi doğan bir umudu haykıran?

Söyleyin, o çılgın nar ağacı mı, bize uzaktan
Serin alevli yaprakların mendilini sallayan,
Doğum sancısı içinde bin bir geminin,
Bin bir kere yükselip alçalan dalgaları
Bilinmedik kıyılara uzanan bir denizdeymiş gibi,
Söyleyin, o çılgın nar ağacı mı, havanın saydamlığında
donanıp gıcırdayan?

Başı taa havalarda, ışıyan ve övünen mor salkımlarla,
Tehlikelere açık, söyleyin, o çılgın nar ağacı mı,
Dünyanın orta yerinde şeytanın fırtınasını ışıkla parçalayan,
Ve günün, üzeri türkülerle işli sırmalı örtüsünü
Boydan boya yayan, söyleyin, o çılgın nar ağacı mı,
Günün ipek giysilerinden bir anda soyunup kurtulan?

Söyleyin, ilkin büzgülü etekleriyle Nisan'ın,
Sonra yaz şenliğinin ağustosböcekleriyle gülüp oynayan,
Öfkelenen, her türlü gözdağını kara kötülükten arıtıp
Güneşin kucağına esrik kuşlarını serpen,
Söyleyin, o çılgın nar ağacı mı bu, her şeyin,
En gizli düşlerimizin bile üstüne kanat geren?

Çeviren: Cevat Çapan

Görünmez Bir Nisan Ayının Günlüğü'nden

CUMA, 3
Yan, uzun bir bakış, dudaklar, güzel kokular;
yüce dişi tatlılığın ve öldüresiye ayyaşın
erkenci gökyüzündenmişcesine.

Bir yana yattım -alabora oldum hemen hemen-
ilahilerin ve açık bahçelerin soğuğu içinde

En kötü ne varsa ona da hazırdım.

CUMARTESİ, 4
Dar ıslak kaldırımı tırmanırken - bundan
üç yüz yıl kadar önce - bir Güçlü Dost "elinin"
beni kavradığını duydum ve olup biteni
anlayınca gerçekten Dominikos'un iki koca
kanadıyla beni gökyüzünün yüksekliklerine
doğru çıkardığını gördüm

bu kez Dominikos'un
gökyüzü ülkemin portakal ağaçları ve konuşkan
sularıyla kaplıydı.

CUMARTESİ, 11 b
Durmuştum tüm gece uykuda
farları bozuk eski bir araba gibi
karanlığın içinde denk geldi gene
dokundum insanların davranışlarına
etrafımda yıllardan beri hep gördüğüm
davranışlar gibi anlaşılmazdı bunlar da:

./...

"Kara giysili kadının esrarı" örneğin ya da
"Mum bebekli dilsiz"
"Pompeyi'nin son günleri" ya da
-ilk kez gösterilen- "Ölüm busesi".

Mema'ya

PAZAR, 12
Karanfil rengi taşlarla döşeli, yaban otlu
ve kurban merasimiymiş gibi orta yeri sacayaklı
ve ateşli avluya indim.

Hiç beklenmeyen bir anda birden havada
çiçeklerle donanmış bir öküz kafası belirdi
ve gene birden kayboldu.

Yüzyılı şaşırmış olmalı.

Sonra Manastır'ın erzağını getiren kamyon
ve elinde ayin tabağını taşıyan Peder İsidoros
belirdi.

Çeviren: Herkül Millas

Mavi Anının Yılları

Zeytinlikler ve bağlar uzak, denize dek
Al balıkçı sandalları daha uzak, anıya dek
Öğle uykusunda ağustosun altın yelken kılıfları
Yosunlarla ya da deniz kabuklarıyla. Ve o teknede
Yepyeni, yeşil, suların koyundaki barışta hâlâ
okunuyor: "Allah Kerim".

Geçti yıllar yapraklar ya da çakıl taşları
Çocukları anımsıyorum, çıkıp giden denizcileri
Yelkenleri boyayarak yürekleri gibi,
Türkülerinde göz eriminin dört noktası vardı
Ve göğüslerinde poyrazların resmi.

Neyi arıyordun, yetişince sen güneşin doğuşuyla
boyanmış durumda
Gözlerinde denizin yılları
Ve gövdende güneşin sağlığı -neyi arıyordun
Deniz mağaralarının içinde, derin, geniş düşlerde
Rüzgârın duygularını köpürdüğü yerlerde
Tanınmadan ve mavi, göğsüne işleyerek denizin
simgesini

Parmaklarımda kumlarla sıkıyordum parmakları
Gözlerimde kumlarla sıkıyordum parmakları
Acının kendisiydi-
Nisan'dı, anımsıyorum, ilk kez duyduğumda insancıl
ağırlığını
İnsancıl gövdeni, kil ve günah

Yeryüzünde ilk günümüzde olduğu gibi
Zambaklar kutlanıyordu - Ama canın yanmıştı,
anımsıyorum

./...

Dişler derin dalmıştı dudaklara
Bir derin tıkmıktı deride, zamanın sonsuza dek
çizilip kaldığı yerde.

Terkettim seni o zaman

Ve bir uğultulu soluk kaldırdı ak evleri
Yeni yıkanmış ak duyguları yukarlara
Acı bir gülümsemeyle aydınlattığı göğe.

Artık yanıbaşımda ölümsüz su dolu bir testi olacak
Özgürlüğünün sarsıcı biçimi olacak yanımda rüzgâr
Ve içinde Sevginin acıyla çırpınacağı o ellerin
Ve içinde Ege'nin yankılanacağı o deniz kabuğun.

Çeviren: Herkül Millas

Gecenin Yedi Yedi - Dizesi

I
Peş peşe geldi düşler
Yaseminin doğum yıldönümüne
Peş peşe geceler, kuğuların
Ak uykusuzluğuna

Yaprakların içinde doğar serinlik
Sonsuz gök içinde
Nasıl doğarsa duru duygu.

II
Uygun, yıldızlı geceler sessizliği getirdi
Ve sessizliğin ardından bir ezgi sızdı
Sevgili
Eski seslerin yosması

Şimdi güçsüzleşen gölge kaldı
Ve çatlak güveni
Ve iyileşmeyen baş dönmesi -orada.

III
Kozalak ağaçlarının tümü gece yarısını gösteriyor
Parmakların tümü
Sessizliği

Düşün açık penceresi dışında
Bir itiraf
Ağır ağır açılıyor
Ve bir görüntü gibi sapıyor yıldızlara doğru!

IV
Çırılçıplak bir omuz
Gerçek gibi,
Yüksek bedelini
Ödüyor
Özlemimin
Tek başına parıldayan
Bu gecenin kıyısında.

V
Korunmayan geceyi anılar sardı
Mavi
Al
Sarı

Açık kolları düşlerle doldu
Dinlenmiş saçları rüzgârla
Gözleri sessizlikle.

VI
Araştırılamayan gece, sonsuz acılık
Uykusu gelmeyen gözkapağı
Bir hıçkırık bulamadan yanıyor sızı
Dengeye gelmeden eğiliyor yıkım

Ölümlü bekleyiş
Yok olup giden alınyazın eteğindeki
Anlamsız menderesten oluşan düşünce gibi.

VII
Ayın tacı gecenin alnında
Paylaşırken gölgeler görme yeteneğinin
Yüzeyini

Ve alışkın kulağın ölçtüğü tasa
Kendiliğinden çökmekte
Üzgün yat borusunun kullanılmaz kıldığı
Düşüncenin içinde.

Çeviren: Herkül Millas

1980
Czeslaw Milosz (ABD)
(d. 1911)

Czeslaw Milosz o zamanki Çarlık Rusya'sının sınırlan içinde bulunan Szetejnie'de doğdu. İlk gençlik yıllarını Vilnius'da geçirdi. 1934'de Kral Stefan Batory Üniversitesi'nde hukuk öğrenimini tamamladı. Bir yıl Paris'te modern Fransız edebiyatı okuduktan sonra II. Dünya Savaşı çıkıncaya kadar Polonya Radyo Kurumu'nda çalıştı. Savaş yıllarında Nazilere karşı direniş hareketine katılan Milosz 1946-1951 yıllan arasında Dışişleri Bakanlığı'nda görev yaptı.

1951'de Paris'te kültür ataşesiyken ülkesindeki yönetimle anlaşamadığı için görevinden ayrılarak Batı'da kalmaya karar verdi. *The Captive Mind* (Tutsak Akıl) adlı kitabında komünizmin Polonyalı aydınlar üzerindeki etkisini inceledi. Uzun yıllar Amerika Birleşik Devletleri'nde gönüllü bir sürgün olarak yaşayan Milosz, aynı zamanda California Üniversitesi'nin Berkeley kampusünde Slav Dilleri Profesörü olarak çalıştı. 1978'de Uluslararası Neustadt ödülünü kazandı. Milosz'un şiir, deneme ve romanlarının pek çoğu çeşitli dillere çevrildi. Şiirlerinde, yaşadığı savaş yıllannın yıkımlannı, bireyin kendi yaşantısını zamanın akışı içinde anlamanın her gün biraz daha güçleştiğini dile getirmeye çalıştı.

Avrupa Çocuğu

Biz: gündüzün tadı ciğerlerimizde burcu burcu
Hayranız Mayısta çiçeklenen ağaçlara,
Talihliyiz yitip gidenlerden.

Biz: Başka ülkelerin garip yemekleri damağımızda.
Sevişmenin her türlü tadına varan biz
Gömülenlerden talihliyiz.

Biz: harlı fırınlardan, üstünde sonsuz güz rüzgârları
Uğuldayan tel örgülerin ötesinden gelmişiz.
Yaralı havanın sancıyla kıvrandığı savaşlardan
Kurnaz ve becerikli olduğumuz için kurtulan biz.

Başkalarını öne sürmüşüz, topun ağzına,
Haydi yiğitler diye haykırmışız, siz savaşın:
Kendimiz, bu dâva kesinlikle kaybedildi diye çekilmişiz.

Ya biz öleceğiz ya bir arkadaş: Seçme yapmak gerekince
Buz gibi, arkadaşın ölümünü seçmişiz tezelden.

Elimizle örtmüşüz gaz hücrelerinin kapısını, ekmek çalmışız.
Yarın dünden daha dayanılmaz olacaktır diye.

İnsancası budur ya, iyiye de yönelmişiz, kötüye de.
Şu gezegenin üstünde habis aklımızın benzeri yok.

Su götürmez gerçek budur. Biz onlardan talihliyiz.
Onlar böndü, ateşliydiler ama cılız: esirgeyemediler
canlarını.

./...

2
Mirasın olan hünerleri hazine bil, Avrupa çocuğu,
Sana kaldı gotik katedraller, barok kiliseler,
Gadre uğramışların çığlıklarıyla dolup taşan havralar:
Sendedir Descartes'ın, Spinoza'nın, "onur" sözünün mirası,
Leonidas'ın ölümünden sonra doğurduğu çocuk,
Dehşet saatinde edindiğin hünerleri hazine bil.

Sendedir her olgunun iyi kötü her yönünü
Bir çırpıda görüp anlayan keskin zekâ.
Sendedir ilkel ırkların hiç bilmediği
Tadlara varan zarif ve kuşku dolu akıl.

Böyle bir akıl sana kılavuzluk ettikçe
Sana verdiğimiz öğütler ne denli doğru, göreceksin:
Gündüzün tadı doldursun ciğerlerini burcu burcu.
Bu yönde koyduğumuz kurallar sert ama akla yakın.

3
Gücün zaferi diye bir soru yoktur.
Adaletin zafere ulaştığı bir çağda yaşıyoruz.

Gücün adını anma, yoksa düşük inançları gizlice
Baş tâcı etmekle itham ederler seni.

İktidar kimdeyse bu tarihsel mantıktır.
O mantık karşısında saygıyla boyun eğ.

Bir varsayım öneren dudakların bilmesin
Yalandan deneme yapan eli.

Yalandan deneme yapan elin bilmesin
Bir varsayım öneren dudakları.

Pürüzsüz bir kesinlikle önceden bir yangını haber vermeyi
öğren.
Sonra, kehanetin doğru çıksın diye, evi yak, yerle bir et.

4
Küçücük bir gerçek tohumundan bir yalan ağacı büyüt.
Peşinden gitme gerçeği hor görerek yalan söyleyenlerin.

Öyle bir yalan söyle ki gerçekten daha akla yakın olsun,
Yorgun yolcular dinlenebilsin o yalanda.

Yalan Günü'nden sonra, seçkin çevrelerde,
Katıla katıla gül gerçekten yaptıklarımız sözkonusu olunca.

Yaltaklan, pohpohla keskin zekâ adına.
Yaltaklan, pohpohla ulu yetenek adına.

Biz: aktöreyi hor görmekten kıvanç duyan son insanlarız.
Bizim kurnazlığımız umutsuzluktan değişik değil.

Gülmeyi, yaşamdan tad almayı bilmeyen yeni bir kuşak
geliyor.
Somurtkanca teslim alıyor bizim kahkahayla devr
aldıklarımızı.

5
Söylediğin sözler, anlamlarını ortaya koymasın,
Kime karşı kullanılırsa onlara karşı konuşsunlar.

Belirsiz sözlerden silâh yap kendine.
Açık seçik sözleri gönder sözlüklerin zindanına.

Hiçbir sözü yargılama: önce kâtipler saptasın
Dosyalarında, o sözlerin kimin ağzından çıktığını.

Coşkunun sesi daha iyidir aklın sesinden.
Coşkusuzlar, tarihin yönünü değiştiremez.

6
Hiçbir ülkeyi sevme: ülkeler çabucak yiter gider.
Hiçbir kenti sevme: kentler çok geçmeden moloz olur.

Andaçları at, yoksa yazı masandan
Zehirli boğucu bir duman yükselecektir.

İnsanları sevme: insanlar az zamanda yok olur.
Ya da gadre uğrarlar da yardım isterler senden.

Bakma geçmişin havuzlarına.
O havuzlarda suyun üstüne
Beklediğinden başka bir yüz yansır.

7
Tarihten dem çalan, hep güvenlik içindedir.
Ölüler dirilip tanıklık edemez ki ona karşı.

Nasıl suçlamak istersen onları suçla.
Onların yanıtı, hep sessizlik olacaktır.

Bomboş yüzleri, beliriyor koyu karanlık içinden.
Canın hangi çizgileri isterse o yüzlere koy.

Çoktan kayıplara karışmış insanlara egemensin diye
mağrur,
Değiştir geçmişi, kendi keyfine uydur.

8
Gerçeğin sevgisinden doğan kahkaha
Şimdi halk düşmanlarının kahkahası.

Hiciv çağı bitti artık. Bunamış zorbayı
Düzmece saray lâflarıyla aldatmasak da olur.

Bir ülküye hizmet edenlere yaraşan bir sertlikle,
Dalkavukça bir mizaha göz yumarız kendimizde, o kadar.

Ağzımızı bıçak açmadan, yalnız bahanelerin kılavuzluğunda,
Ayağımızı denk alarak, zincire vurulmamış ateş çağına
girelim.

Çeviren: Talât S. Halman

Düşüş

Bir insanın ölümü, güçlü bir ulusun düşmesi gibidir:
Geçmişte kalmıştır yiğit orduları, kaptanları, yalvaçları,
Görkemli limanları, denizlerde egemen gemileri,
Ama artık o ulus, kuşatılmış kentleri kurtaramaz,
Antlaşma yapamaz başka uluslarla;
Kentleri boşalmıştır, halkı darmadağın,
Devedikeni kaplamıştır eskiden ekin dolu topraklarını,
Ülküsü unutulmuş, dili yitip gitmiştir:
Bir köy ağzı kalmıştır ta yükseklerde, dağ başlarında.

Çeviren: Talât Sait Halman

Ne Kadar Az

O kadar az konuştum ki,
Kısalmıştı günler.

Kısa günler,
Kısa geceler,
Kısa yıllar.

O kadar az konuştum ki,
Sürdüremedim bir türlü.

Yüreğim yorgun düştü gitgide,
Sevinçten,
Umutsuzluktan,
Coşkudan,
Umuttan.

Deniz canavarının ağzı
Beni yuttu yutacak.

Yatıyordum çırılçıplak
Issız bir adanın kıyısında.

Dünyanın beyaz balinası
Cehennem kuyusuna çekti beni.

Bilmiyorum artık hangisi gerçekti
Bütün bunların, hangisi değil.

Çeviren: Talât Sait Halman

Bir Saat

Güneşte ışıldayan yapraklar, kocaman arıların hamarat
uğultusu,
Ta uzaktan, ırmağın ötesinden, sürüncemedeki seslerin
yankıları
Ve bir balyozun gümbürtüsü kıvanç verdi bana da,
başkalarına da,
Beş duyu açılmadan önce, tüm başlangıçlardan önce
Beklediler, hazırdılar kendilerine fani diyenlere-
Övebilmek için, benim gibi, yaşamı, yani mutluluğu.

Çeviren: Talât Sait Halman

Karşılaşma

Donmuş tarlalardan geçiyorduk, bir vagonla şafakta.
Kızıl bir kanat havalandı karanlığın içinde

Ve birden koşarak bir tavşan geçti yoldan
Biri eliyle gösterdi içimizden.

Aradan çok zaman geçti. Artık ikisi de sağ değil,
Ne tavşan, ne de tavşanı eliyle gösteren adam.

Ah sevgilim, nerdeler, nereye gidiyorlar
Elin çakıp sönüşü, koşunun hızı, çakıl taşlarının hışırtısı.
Çektiğim acıdan değil, meraktan soruyorum.

Çeviren: Cevat Çapan

Ada

Nasıl istersen öyle düşün bu adayı, engin beyazlığını,
asmalarla
sarılı mağaraları, menekşeler altında pınarları.

Korkuyorum, çünkü ancak hayal meyal hatırlıyorum
orada geçirdiğim
günleri, insanın yelken açıp buzdağlarının karanlığı ve
çatırtısı içinde uzaklaşmak zorunda
olduğu o kapalı deniz uygarlıklarından birinde.

Burada bir parmak sıra sıra tarlaları gösteriyor, armut
ağaçlarını,
bir sakanın omuz sırığını -her şey billûrlaşıp kalmış öyle-
işte o zaman anlıyorum, evet bir
zamanlar orada yaşadım ben, öğrendim oraların törelerini
yasalarını.

Paltoma sarınarak yükselen suları dinliyorum, iki yanıma
sallanıp, yaptığım aptallıklara
yanıyorum, ama akıllı olsaydım bile beceremezdim ki
yazgımı değiştirmeyi.

Aptallığıma yanmak o gün de sonra da bugün de, işte
bunun için
bu kadar istiyorum bağışlanmayı.

Çeviren: Cevat Çapan

Mutlu Bir Hayat

Bereketli hasatların olduğu yıllara rastladı yaşlılığı.
Ne depremler vardı, ne kuraklık, ne de sel baskınları.
Sanki bir düzene girmişti mevsimlerin değişmesi,
Yıldızlar daha parlak, güneş daha güçlüydü.
En uzak illerde bile savaşlar sürmüyordu artık.
Birbirleriyle dost geçinen kuşaklar yetişmişti.
Alay konusu olmaktan çıkmıştı insanın akılcı yanı.

Acı geliyordu ona böyle yenilenmiş bir dünyaya veda etmek.
Utanç ve kıskançlık duyuyordu kuşkusundan,
Yaralı belleği de kendisiyle yok olacak diye mutluydu.

Ölümünden iki gün sonra bir kasırga kavurdu kıyıları.
Yüz yıldır sönmüş duran yanardağlardan dumanlar tüttü.
Lavlar yayıldı ormanlara, bağlara, kasabalara.
Ve savaş başladı adalardaki bir çatışmayla.

Çeviren: Cevat Çapan

Yirminci Yüzyılın Portresi

Kardeşçe bir özen dolu, gülümsemenin ardında,
Nefret eder, iktidar diyalektiğinin kurbanı gazete okurundan.

"Demokrasi"ye çağırır hep göz kırparaktan.
Yalnızca nefret eder insanın bedensel zevklerinden,
Hiç unutmaz yiyip içip çifleşenleri,
Tümünün boğazını kesivermektir derdi.
Genel öfkeyi durdurmak için önerisi: Dans ve garden-
parti.

"Kültür!" der "Sanat!" der, ama bunlarda gördüğü
Bir sirktir, ne fazlası ne eksiği.

Tamamen tükenmiştir, bitmiştir.

Uykusunda ya da ameliyat masasında, "Tanrım, ah
Tanrım!" der
Kendisini Mithra ile İsa'ya tapınmayı birleştiren Romalı
gibi görür.
Eski inançlara bağlıdır hâlâ bağlıdır, bazen de kendini
şeytanın elinde sanır.
Geçmişe saldırırsa da istemez tümden yıkılmasını,
Korkar kafasına başka dayanak bulamamaktan.
İskambili, satrancı, en çok da kendiyle tartışmayı sever.

Bir eli Marx'ın yazılarının üstündedir, ama gizlice İncil okur.
Tükenmiş kilise ayinlerini alaycı gözle izler.
Dekoru: At eti rengi yıkılmış bir kent.
Elinde: Ayaklanmada öldürülmüş bir "faşist" oğlanın not
defteri.

Çeviren: Okay Gönensin

Hazırlık

Bir yıl daha hazırlık.
Yüzyılımın nasılsa öyle görüneceği
Büyük yapıta hevesle girişeceğim bir yıl sonra.
Orada güneş namusluların ve namussuzların üstüne
doğacak,
İlkbaharlar ve sonbaharlar birbirini izleyecek yanılmadan,
Müzikçi ardıç kuşu kille döşenmiş yuvasını kuracak nemli
çalılıklar içinde.
Tilkiler kendi tilki doğalarının çıraklığını yapacaklar.

Hepsi bu. Ama daha var: Buz tutmuş
Ovalarda koşan, milyonlarca sesin korosuyla
İlençlerini uluyan ordular; sokağın köşesindeki
Dev tankın topu; gözetleme kulelerinin arasında,
Kampın dikenli telli çitlerinin içinde, tan aydınlığına varış.

Hayır, yarın değil. Beş ya da on yıl içinde.
Düşünüyorum hâlâ sık sık anaların emeklerini
Ve kadından doğmuş erkeğin emeğini.
Kendi üstüne kapanıp postal darbelerinden
Kafasını koruyor; aydınlık bir alevden
Tutuşuyor koşarak; buldozer itiyor onu kil çukuruna.
O kadının çocuğu. Oyuncak ayı kollarının arasında.
Oluşmuş esriklik içinde.
Gerektiği gibi sakin sakin konuşmasını daha öğrenemedim.
Öfke ve acıma bozar biçemin dengesini.

Çeviren: Eray Canberk

1984
Jaroslav Seifert (Çekoslovakya)
(1901-1986)

Prag'da doğdu ve Prag'da öldü. Nobel Edebiyat Ödülü'nü alan ilk Çekoslavak şairdir İlk şiir kitabı Mésto v slzách (Gözyaşları İçinde Kent) 1920'de yayımlandı. 1950'ye değin gazetecilikle yaşamını kazandı. Başlangıçtaki "proleter" şiirleri SSCB'de komünizmin geleceğine ilişkin umutlarını yansıtıyordu. Na vlnách T.S.F. (1925; Telsiz Dalgaları Üzerine) ve Slávik zpivá spatne (1926, Yanlış Şakıyor Bülbül) adlı yapıtlarında lirik öğeler öne çıktı. Seifert 1929'da Komünist Parti'den ayrıldı. Şiirlerinde genellikle Çekoslovakya'yı anlatır. Otuz dolayında şiir kitabı bulunan Seifert, çocuk kitapları da yazdı. 1966'da Ulus Şairi ilan edildi. 1968'deki Sovyet işgalini kınada, ama daha sonra susturuldu. Anılan 1981'de yayımlandı.

Çek Krallarının Mezarları Üzerine

Yüreğimde utanç susuyorum akiklerin karşısında
Ah Çek mücevherleri
Şurada gömülü yatan silâh
Eksiğimizdir bizim.

Henüz tomurcukta uyuyan
yaprak ve çiçeği ıslatan çiğ gibi tıpkı
sıvanırdı kan kılıca
zırh eldivenine, mızrağa sıvanırdı.
Yakarmak mı? Evet ama parıldasın elinde
kınından çıkmış silâh,
yalnız kadınların elleri boş kalabilir
ama onlarınki de değil.

Saatler geçiyor ama gecikiyor
yeniden doğuş kulesinden bizim zamanımız.
Tarihin parmağı çizmedi duvara
coşturucu bir arma.

Ama ateş alacak üzerinde kuruyan kan
Umutsuz değil henüz onuru kırılan.
Yalnız kadınların elleri boş olabilir.
ama onlarınki de değil.

Zavallı bir yakarışta el kavuşturmak
yeter mi utançtan kurtulmaya?
Yalnızca çocukların elleri boş olabilir
ama onlarınki de değil.

Çeviren: Özdemir İnce

Küçük Kızların Türküsü

Daha güzel ne var dünyada
küçük kızlardan başka
doğar doğmaz elma kokarlar
ballı süt karışımıyla.

Küçücüktür hepsi birer gonca
tenleri yaldızlanır
üç yaşlarında
belli belirsiz bir gölge
çizer saflıklarını.

Tertemiz gülerler
ve vücutlarından geçen dalga
durur kalır doruklarda
sonsuza kadar.

O zaman kızarır yüzleri
Ama bebekleri oynar onlarla
çocuk düşlerinde
ve gözlerinden öpmeye zorlarlar.

Artık ezilmiş akağaç yaprakları
kokar tenleri burcu burcu
ve biraz çevirseler başlarını
yürekleri küt küt atar.

Çeviren: Özdemir İnce

Aynanın Türküsü

Bir türkü söyle: Neyin türküsünü mü?
Neyin olursa,
hangisi kolay takılırsa diline,
bir başla sen, yeter ki.

Geceden söyle, lambadan,
hatta bir yelpazeden, gerekirse.
İlle de türkü söyleyeceksen
sevgiden söyle.

Ve siyah aynasını
uzatan ölümün türküsünü
söyle sonunda.
Bir başla sen, yeter ki!

Yalnız, Tanrı aşkına, birbirine karıştırma bunları.
Geceleyin bir lamba,
yelpazeli bir sevgili
ve bir ayna, yani ölüm, sonunda.

Çeviren: Gürkal Aylan

* * *

Gizlice gelir sevgi, geceleyin,
ama bilirsin,
kapıyı vurup girer, lambayı kısar
ve dolar gece onunla.
Ve ayrılırken fısıldar
yelpazenin arkasından: Belki.

Sabaha karşı gelir ölüm,
karanlık aynasıyla,
Sessizlik olur bir an,
kendi soluğunu duyar
ve ona bakarsın korkuyla-
oysa "hayır" der sana.

■

Kasvetli pencereleri, sokağın sonundaki eski evlerin,
-hani çizmelerle aşınmış merdivenleri
yukarıya, aşağıya giden
ama aslında hiçbir yere gitmeyen-
çok daha güzeldir
ışıkları yandığı zaman

Dansediyor kir-topakları merdiven altında,
toz toprakla çevrilmiş kenarları, kahverengi fare
kürkünden yapılma giysilerinin.
Sivri dişler oymuşlar merdiven tutamakları yerine.
Parçalıyorlar, çit kazıkları gibi,
yaklaşan herkesi.

■

Gölgeler titreşiyor camda
tüm delikleri doldurduğu zaman
kadife yumuşaklığıyla gece.
Gölge gölge üstüne ve her biri sonuncusu gibi.
Ve hepsi de aldatıcı.

./...

Cleves Prensesinin gölgesi de farklı değildi
çıplakken.
Bu böyleydi daha gramofonun olmadığı günlerde.
Böyleydi, o ırmağın ötesindeki varoşlarda bile.

■

Mayıs-döneminin esaslı bir duası olmalıydı bu,
gün bitiminde, yumuşak sessizliğinde
alacakaranlığın.
Açıyorsun ince parmaklarınla giysinin
tam yüreğinin üstündeki düğmelerini.
Mutlu olabilirdi yüreğin
o sevecen sığınağı içinde,
ama olamadı,
öylesine kötü bitti ki her şey.

■

Bir kılıç delip geçti onu
iğne batırılmış bir şapka gibi
uçurmasın diye rüzgâr uzaklara
fırtınalar ruhunun derinliklerini yokladığında.
Güzelliğin görkemli pırıltısında sakladın acını
ve gene acıyla sarmaladın alevleri
Yüzü acıyla çizilmiş
gözü yaşlı, bitkin bir
kadın olup çıktın sonunda.

■

Altın bir taç verdiler sana
kestane renkli saçına takman için,
ama çoktan ağarmıştı saçların.
Ve şimdi tespihe tutsak olmuş,
kemiksi ellerine bakıyorsun
yaşlı kadınların,
sıcaklığı ve yumuşaklığı çoktan gitmiş,
çocukların emerek kuruttuğu sütsüz
memelerine bakıyorsun,

./...

giysilerinin bile kendilerini tanımadığı.
Ve perişan döl yataklarına bakıyorsun.
sevgiden yoksun saldırılarla hırpalanmış,
yağmalanmış, mezarlar gibi oyuk
dölyataklarına.

■

Bak, yumuşak ezgilerine başlıyor ıslıklar,
yaşlarla doldurmak için gözlerini,
yere fırlatılıp atılmış olan senin
önünde saygıyla eğilenlerin.

Nereden bileceklerdi o zaman, hiç düşünmemişlerdi
iki dünya savaşını.
Sonradan patlak verdi hepsi.
Çoktan ölmüştü onlar
ikinci savaşta,
ama akan kan, onların kanıydı hâlâ.
Hepimiz güzel bir umut imgesi için
dua ederiz, sonuna kadar.

■

Havaya uçurulduğunda
fünye fabrikası
caddelere dağıldı kül pıhtıları
işçi kadınların paramparça gövdelerinden.

Nereye kaldırdın, nereye çevirdin,
içinde umuttan eser kalmamış gözlerini?

Ürken kuşlar
umarsızlıkla bıraktılar damlardaki yuvalarını,
ama sen kuşlardan da umarsızdın
ne kanatların vardı çünkü
ne de uçacak yerin.

Çeviren: Gürkal Aylan

Piccadilly Şemsiyesi

Sevda meselesini halledemeyen varsa içinizde,
bence hava hoş,
âşık olabilir İngiliz kraliçesine.
Neden olmasın!
Onun yüzü var saygıdeğer krallığın
her pulu üstünde.
Ama davet etmeye kalkar da
beklerse onu Hyde Park'ta,
kara sular inse de ayağına boşuna bekler.

Varsa aklı,
kendini kandırmayı bilmeli.
Hay aksi şeytan, sırası mıydı bugün,
sahi yağmur yağıyor Hyde Park'a.

Oğlum İngiltere'den dönerken
Londra Piccadilly'den
bir şemsiye almış bana.
Gereğinde başımın üstünde
rengi kapkara ama,
kendime ait küçük bir gökyüzüm
olsun diye.
Gergin tellerinden şemsiyemin
akar Allah'ın rahmeti
elektrik gibi

Yağmur yağmadığında da
açıyorum şemsiyeyi,
çantamdaki Shakespeare sonelerinin üzerine
bir çardak gibi

Gün olur, aydınlıktan bile korkarım ben.
Güzelliğiyle her şeye hâkim olan evren
beni sonsuzluğuyla korkutur.
Sonsuzluk nasıl da
ölüm uykusuna benzer.

Geceleri ise o, aydınlığıyla bizi kandıran
binlerce yıldızın
boşluğu ve solukluğuyla
dikilir karşımıza.

Venüs adını verdikleri yok mu?
O en korkuncu işte.

Orada hâlâ kaynayan kayalar var,
ve dev gibi dalgaları denizin,
dağlar gibi, şaha kalkar
ve yağmur yerine sıcak kükürt yağar.

Hep sorduk cehennem nerde diye,
Orada işte!

Peki ne yapabilir narin bir şemsiye
evrene karşı!
Üstelik taşımıyorum artık onu.
Ellerim dopdolu çünkü,
yaşayabilmek için
tutunmalıyım sıkı sıkı dünyama

nasıl yarasa gündüzleri tutunursa
ağaç kabuklarına

Ömrümce cenneti aradım.
Burdaymış bir zamanlar.

./...

Sadece kadınların dudaklarında,
ve aşktan sımsıkı tenlerinin
yuvarlaklığında rastladım ona.

Ömrümce özlemini çektim özgürlüğün.
Sonunda buldum ona ulaşmanın yolunu
İşte ölüm!

Bugün, artık yaşlı bir adamım ben
kirpiklerimin arasından bazen geçip giden
bir kadın yüzünün sıcaklığıyla
Kaynar kanım.

Utanarak bakarım ardından
İngiliz kraliçesini hatırlarım.
Onun yüzü var saygıdeğer krallığın
Her pulu üstünde.
God save the Queen!

Hay aksi şeytan, sırası mıydı bugün,
sahi yağmur yağıyor Hyde Park'a

Çeviren: Işık Tabar Gençer

Veltrus'taki Park

Kadın parmaklığı rahatça açıp içeri girdiğinde
Adam şaşkın: İçeri girme
Korkuyorum, gözlerinden korkuyorum.
Kadın gülümsedi
    adam da mutluydu.
Bir süre sonra kadın "Ben gidiyorum" dedi
Ağlayarak yalvardı adam "Gitme" diye
Ama gitti kadın

Mutluluktan kim söz edebilir
    Mutluluk yoktur ki
Bütün insanlar mutsuzdur
Ama kimileri hiç söz etmezler bundan

Girişte bir araba duruyor
atları koşulmuş
Ve şair yola çıkıyor
Ondan geriye kıyı ve ırmak
ve karga dolu yaşlı ağaçlar kalıyor.
bir de
her şeyden habersiz
kafası kopmuş bir sfenks
oysa biliyormuş gibi davranıyor

Yalnız ırmaktaki suyun
belki rüzgârın da
vardır belleği
Ve onlar hep geriye döndükleri için
hüznü dağıtmanın sırrını bilebilirler
O sırrı bir de bize söyleseler.

Irmak bunun için vardır
gece onun içine akıtır karanlığı
gülbahçesine dönüşünceye kadar

Ama suya ermiyor,
dibine değmiyor ayaklarım.

Parmaklığı rahatça açıp içeri girer biri yeniden
girme içeri
Korkuyorum, gözlerinden korkuyorum.
Ama, içeri giren kadın
gülümsedi bile

Çeviren: Işık Tabar Gençer

* * *

Gitarcıyı fark etmişsinizdir, değil mi?
Birden, elini kor yavaşça
tellerin üstüne
ve teller susar tek bir dokunuşla.
Uzun süredir bu amansız zamanın
eşiğinden ayak çektim çoktan
ve kıramadığım
bir pelin sapını dişlerimle çiğnemişim gibi
ağzımda acı bir tat var.

Çeviren: Eray Canberk

* * *

Değil mi ki bize reddettirilir
bellekte korumak
ana kanının sıcaklığını,
en azından geri dönebiliriz hâlâ ve hâlâ
çocukluğumuza,
kim ne derse desin yaşamımızdaki
son mutluluk olan
o kısa mutluluğa.

Hayatın içinde dışa atılmışlar,
ışık önce bizi gözlerden yaraladığında
ilk çığlıktan beri
ancak uzun bir geri dönüş yaparız biz en sonunda,
bağışlayıcı gece
yeniden bizi yutsun diye
mendile sarmalanmış bir parmağın
gözleri örteceği ana kadar.

Çeviren: Eray Canberk

* * *

Nasıl varsa iyilikçi yol üstünde
çiçek tarhları üstünde de henüz ışık var.
Çiçekler arasında gezinir
Malabail kontu Joseph Emmanuel Canal
ve yüce mantosunun süslü uçları,
hemen sonra dikelen çiçeklerin
eğdirir başlarını.

Yahudilerin girmesi yasaktır!
İşte bu kadar!

Her birimiz yürürüz kendi uçurumumuza doğru.
İki uçurum var:
Başın üstündeki derin gökyüzü, bir de mezar.
Mezar daha da derindir.

Çeviren: Eray Canberk

Bach'ın Konçertosu

Sabahları, hiç uyumadım uzun süre;
tramvaylar uyandırırlardı beni
ve kendi dizelerim de.
Saçlarımdan çekerek beni yataktan
iskemleye kadar sürüklerler
ve daha gözlerimi ovuşturur ovuşturmaz
zorlarlardı beni yazayım diye.

Hafif bir tükürükle
benzersiz zamanın dudaklarına yapışmış,
hiç düşünmüyordum
zavallı ruhumun esenliğini;
sonsuz bir rahatlıktan çok
gelgeç zevkin
kısa bir süresiydi istediğim.

Boşunaydı çanların beni ayağa kaldırması topraktan;
dişlerimle, tırnaklarımla kenetlenmiş bağlanmıştım
toprağa sıkıca.
Hoş kokulu
ve kışkırtıcı gizlerle doluydu toprak.
Gece, baktığımda gökyüzüne,
gökyüzü değildi aradığım.
Uzayın ta derininde bir yerlerde ağzını açmış
ve cehennemin kendinden de
daha ürkütücü olan
kara deliklerden korkuyordum daha çok.

Ama duyabildim klavsenlerin sesini.
Obua, klavsen ve yaylı çalgılar için
bir konçertosuydu bu Johann Sebastian Bach'ın.

./...

Nereden geliyordu ses? Bilmiyordum bunu.
Topraktan değildi besbelli.

Her ne kadar şarap içmediysem de,
hafifçe sendeliyor, dolaşıyordu ayaklarım
ve sıkıca tutunmak zorunda kaldım
kendi gölgeme.

Çeviren: Eray Canberk

1986
Wole Soyinka (Nijerya)
(d. 1934)

Nobel Edebiyat Ödülü'nü alan ilk Afrikalı yazar Soyinka Nijerya'nın Yoruba kabilesindendir. Asıl adı Akiwande Oluwole Soyinka'dır. Abeokuta'da doğdu. Bir süre memleketinde öğrenim gördükten sonra öğrenimini sürdürmek için 1954'te İngiltere'ye gitti. Leeds Üniversitesi'nin İngiliz Edebiyatı Bölümü'nde okudu. 1960'ta yurduna döndü ve "Maskeler" adlı bir tiyatro topluluğu kurdu. Oyunlar yazmaya başladı ve bu oyunların her birinde Afrika'da yaşanan kültür çatışmasını ve Batı toplumlarına öykünmeyi konu yaptı. Afrika devletlerinin bağımsızlıklarına kavuştukları sırada "beyaz siyasetçiler"in yerine geçen "siyah siyasetçiler"i ciddi bir biçimde eleştiren yazılar yazdı. 1960-64 yıllarında *Black Orpheus* adlı edebiyat dergisinin yayın yönetmenliğini yaptı. Nijerya İç Savaşı sırasında arabuluculuk yapmak isterken asilerle iş işbirliği yaptığı gerekçesiyle tutuklandı ve 22 ay hapis yattı (1967). Bu dönemde yazmayı sürdürdü. Kâğıt bulamadığı zaman tuvalet kâğıtlarına yazıyordu. Daha sonra Avrupa'da ve Gana'da sürgün hayatı yaşadı. 1976'da ülkesine dönünce İfe Üniversitesi'nde karşılaştırmalı edebiyat profesörlüğüne getirildi. Konuk öğretim üyesi olarak ABD ve Avrupa üniversitelerinde de dersler verdi.

Poems from Prison (Hapisaneden Şiirler, 1969) ve *Idanre and Other* Poems (Idanre ve Öbür Şiirler, 1967) başlıca şiir kitaplarıdır. Çok sayıda oyun yazdı. Oyunlarında yerli gelenekler, baskıcı zenci siyasetçiler, sömürgecilerin kültür siyasetleri, çıkarcı din adamları gibi konuları işledi. Batı tiyatrosuyla yerel halk oyunlarını kaynaştırarak ilginç ve başarılı oyunlar kaleme aldı. Romanları da olan Soyinka eleştirmenlerce bir sözcük işçisi ve Yorubalar'ın arasından çıkmış zenci bir James Joyce olarak değerlendirildi.

Mevsim

Pas olgunluktur, pas
Ve benzi sarı mısır tüyleri;
Çiçek tozları çiftleşmek üzeredir
Kırlangıçlar dansa durduğu zaman
Okun ucundaki tüy gibi
Uçuşmakta mısır saplarının iplikçikleri
Işığın hizasında. Ve biz işitmekten sevinçli
Rüzgârın toplu yürüyüşünü, işitmek
Ovadaki bıçkı sesini, mısırların bırakıldığı yerde
Bambu kıymıkları gibi içine işlediğini.
Biz toplayıcılar, şimdi
Püsküllerin üstündeki pası beklerken, çekilir
Alacakaranlıktan uzun gölgeler, kaplanır çelenk gibi
Sazdan samandan arabalar tütsüler içinde. Su yüklü saplar
Tohumun çürüğüne yürürler -biz bekleriz
Pasın söz verdiğini.

Çeviren: Haydar Ergülen

Yağdığını Düşünüyorum

Yağdığını düşünüyorum onun
Kuraklıktan salıverilmiş diliyle
Ağzının açılmamış tepelerinden, dolarak
Yüklü müjdeyle.
Onun yükseldiğini gördüm
O apansız bulutu, küller içinden. Yerleşerek
Buluştular kül rengi bir çemberde, içinde
Durmadan dönen bir ruh.
Ah, o yağmalı elbette
Akıldaki bu kuşatma, tutmalı bizi
Tuhaf kederler içinde, öğreterek
Kederin sessizliğini.
Ve onun nasıl çırpındığını
Ürkütüp saydam şeyleri kanatları üstünde
Bizim isteklerimizin, koyu özlemleri yakıp
Kaçınılmaz vaftiz törenlerinde.
Yağmur düdükleridir çalınan
Boyun eğme inceliğinde, buralardan uzakta,
Hâlâ boyun eğmeyen, bu, benim
Çıplak kayaları çöken dünyamın
Buluşmasıdır seninle.

Çeviren: Haydar Ergülen

Telefonda

Kira makuldu, semt
Şöyle böyle. Evsahibesi yemin ediyordu
Alt katta filan oturmadığına. Tek kalan
Durumumu itiraf etmekti artık. "Hanımefendi," diye
uyardım,
"Oralara kadar boşuna gelmeyeyim -Afrikalıyım ben."
Sessizlik. Telefon telinin illettiği sessizliği
Güç durumda kalmış kibar bir insanın. Sonra
Uzun altın kaplama bir ağızlığı dişlerinin arasına
sıkıştırmış.
Dudakları boyalı bir ses. Gafil avlanıverdim.
"RENGİNİZ NE KADAR KOYU?"... Yanlış duymamıştım...
"AÇIK MI
YOKSA ÇOK MU KOYU?" B Düğmesi. A Düğmesi. O ekşi
Havası sıkış tepiş girilip konuşulan telefon kulübelerinin.
Kırmızı kulübe. Kırmızı posta kutusu. İki katlı kırmızı
Otobüs, erimiş asfaltı ezip geçen. Evet, gerçekti bütün
bunlar! Utanç
Duyup kaba sessizliğimden teslim oldum
Ve ne demek istediğini sordum şaşkınlıkla.
Yardım etmeye çalıştı bana vurguyu değiştirerek-
"YANİ KOYU MUSUNUZ? YOKSA ÇOK MU AÇIK?"
Dank etti kafama.
"Sütsüz çikolatayla sütlü çikolata gibi mi demek
istiyorsunuz?"
Bilimsel bir gerçeği bildiren bir tonla verdiği olumlu yanıt
eziciydi
Duygudan arınmışlığıyla. Kendimi toparlamıştım artık,
çabucak
"Batı Afrika sepyası diyebiliriz" dedim ve ekledim sonra da:
"Pasaportum öyle diyor." Renk çözümlemeleri yapmak için

./...

Kısa bir sessizlik, sonra kibar şivesi gerçeği itiraf edip
Tokça doldu telefona: "NE DEMEK O?" Kabullenerek:
"BİLMİYORUM NE DEMEK OLDUĞUNU." "Kumralın dengi."
"O ZAMAN KOYUSUNUZ, ÖYLE DEĞİL Mİ?" "Bütünüyle değil."
Yüzüm kumraldır, ama, hanımefendi, bir de kalan
kısımlarımı
Görmelisiz. Avuç içlerimle taban altlarım
Oksijen sarısı sayılır. Ama kıçım -budalalık edip
oturduğum için-
Sürtüne sürtüne kömür karası oldu -Bir dakika,
hanımefendi!"
Ahizeyi kulağımda patlatmak üzere
Kaldırdığını sezip, "Hanımefendi" diye yalvardım.
"Gözünüzle görmek istemez miydiniz?"

Çeviren: Mustafa Şekerci

Şafakta Ölüm

Yolcu, şafak vakti çıkmalısın
Yola. Silmelisin ayaklarını
Nemliliği bir köpeğin burnunu andıran toprağa.

Gündoğumu söndürsün lambalarını. İzle
Gökteki o küçük fırça dokunuşlarının aydınlatışını
Erkenci solucanları çapalayan
Pamuk kaplı ayakları. Özsu yükseliyor şimdi gölgelerde,
Akşamın ölümüyle hüzünlü yere kapanışının yerine.
Böyle usulca tutuşup usulca çekilirken her şey
Coşkulu sevinçlerle endişeler doğuyor
Çıplak bir güne ilişkin. Ağır yükler taşıyan gövdeler
uzaklaşıp
İki büklüm çevriliyor sise doğru -kimliksiz bir kafile,
Sessiz pazar yerlerini uyandırmaya giden; hızla,
konuşmadan,
Peş peşe ilerleyenler kuytularda uzanan gri yollarda...
Üstünde
Bu yatak örtüsünün birden
Kış oldu, öldüğünde
Yalnız borazancısı şafağın. Beyaz
Tüyler, kar gibi savrulan... ama işe yaramadı
Bu kurban. Tanrıları yatıştırma çabası
Sürdü bütün korkunçluğuyla önünde,
Sağ ayağını coşku, solunu korkuyla atarak
Ve dua etti anne, Çocuğum,
Yürümeyesin hiç
Açlığın doruğuna ulaşmış olduğunda yol, diye.

Yolcu, şafak vakti çıkmalısın
Yola.
Mucizeler söz verebilirim o kutsal saatte,
Çırpınan beyaz horozun sapık
Bıçaklanışına benzeyen belirtiler -dercesine, kim cesaret
edebilir
Göğüs germeye insanın ilerleyişinin gazaba gelmiş
kanatlarına...

Böyle narin bir yaratık daha olmasa? Kardeşim.
İcadının şaşırmış kucaklayışından
Sesim çıkmaz olmuş, bu alay edilen ekşi yüz,
Bu büzülmüş eğri büğrü gövde -ben miyim?

Çeviren: Mustafa Şekerci

Katliam, Ekim '66

Tegel'de

Güneş parçaları dokunuyor burada gövdeme
Söğütlerden geçerken lime lime olup. Gölün yüzeyindeki
Vitray kırıklarının arasından dalıp çabaladım
Dipteki çamur tabakasında yatan bir akla ulaşmaya

Bir değişiklik olmadı soğukluğunda gölün
Yüzdüm Ekim'in birikmiş ölü yapraklarının arasında
Bahçıvanın emeği uçuştu kurutulmuş uzun parşömenler gibi
Harfler dağıtarak rüzgâra

Boyalı teknelerden yayılan alaycı dalgalar
Sahte olduğunu bildirdi bu cennetin
Meşe palamutlarına bastım, çıtırdayışı her sert kabuğun
Taklit etti kafataslarının benzersizliğini

Daha da keskin düşünceler
Domuzların bu sevgili yemeğinden çok fazla olamaz
Kafalar hâlâ hoyratça devşirildiğine göre o kasırgalar
tarafından
Benim bir süreliğine kaçtığım

Yüz tane daha yağdırıyor meşe
Ölümün aritmetiğini iyi yürekli bir hareketle şaşırtarak
Güzün, ev taşıyan bir adam gibi
Ender tabloların tozunu silkişini izlemenin vakti artık

Vakti derin bir kararlılık iç çekişi yollamanın
Bir sincaba doğru, parlak ışıkla bakır rengi bir kürk birleşmiş

./...

Gölün kilise camlarının dışında uzak bir duruş
Ve bir yabancı için, sevgi.

Bir yığın palamut döküldü sessizce
Gülüşleri öylesine sıradan patikalardan yükselenlerin
Sessiz kaldığı gibi, Tanrım
Yabancı değil hepsi

Huzur dileklerini *-selâmün-aleyküm-* yaptıklarıyla
Kirletenlerin yabancı değil hiçbiri
O binlerce beynin, domuz yemine yaslanmış uyuyan
Domuzdan uzak durun - diye haykırıyor imam.

Ödünç alıyorum mevsimlerini yabancı bir ülkenin
Kötülüğün kardeşliğinde, ırk gururu güneş vurmuş kırıklar
Halinde çevreme yayılmış, ödünç alıyorum yabancı ülkeleri
Bir aklın mevsimini durdurmak için.

Çeviren: Mustafa Şekerci

1987
Joseph Brodsky (ABD)
(1940-1996)

Leningrad'da doğdu, New York'ta öldü. Yahudi bir aileden geliyordu. On beş yaşında okulu bıraktı ve gemilerde çalışmaya başladı. Kendi kendine Lehçe ve İngilizce öğrendi. On sekiz yaşında şiir yazmaya başladı. Lirik yeteneği Anna Ahmatova'nın dikkatini çeken genç şair "toplumsal asalak"lık suçlamasıyla bir buçuk yıl Rusya'nın kuzeyinde, Arkhangelsk bölgesinde bir çalışma kampına gönderildi. 1972'de de ülkesinden sınırdışı edildi.

1966 ve 1967 yıllarında Leningrad'da yayımlanan antolojilerde dört şiirine yer verilen Brodsky'nin şiirleri daha sonraki yıllarda yalnız Batı'da yayımlandı. Ülkesinden uzaklaştırıldıktan sonra kısa bir süre Viyana ve Londra'da kalan Rus şairi, oradan Amerika Birleşik Devletleri'ne gitti ve 1977'de o ülkenin yurttaşı oldu. Aynı zamanda başarılı bir çevirmen olan Brodsky İngiliz Metafizik Şairler'den ve Polonyalı Czeslow Milosz'dan Rusça'ya çeviriler yaptı. Brodsky Amerika'ya yerleştikten sonra Michigan Üniversitesi, Smith College, Queens College, Columbia Üniversitesi ve İngiltere'deki Cambridge Üniversitesi gibi öğrenim kurumlarında konuk profesör olarak çalıştı. 1987'de kendisine Yale Üniversitesi'nin onursal doktora ünvanı verildi.

Göller Yöresinde

O günlerde, dişçilerin gününü gün ettiği bir yerde
(kızları Londra'dan yeni moda giysiler ısmarlar;
ellerindeki boyalı pensler kaldırıp tabelalar üstüne
tutar hem orta malı hem soyut olan bir Akıl Dişini),
işte orada -ağzında herhangi bir Partenondan
daha perişan yıkıntılar taşıyan ben- bir casus,
çürüyen bir kültürün beşinci kolundaki bir öncü
(edebiyat profesörlüğü arkasına gizlenmiştim de),
yaşıyordum tatlısu göllerinin en ünlüsüne yakın
bir kolejde; atanmış olduğum görev tüketmişti sanki
o yöredeki açık yürekli gençlerin sabrını.

O zaman yazdıklarımın hepsi eksik kalmıştı:
satırlarım eriyip gitti dizi dizi noktalarda.
Çökmüş gibi, düştüm yatağımın üstüne giyiniktim.
Gece, gözlerimi diktim de kararan tavana,
nihayet kayan bir yıldız gördüm, kendini tutuşturmak
yasasına bağlıydı da alev aldı -ben dilekte bulunmadan-
yanaklarımı yalayıp geçti ve yastığıma yerleşti.

Çeviren: Talât S. Halman

Bir Zorbaya

Buraya gelirdi sırmalara püsküllere bürünmeden önce:
iyi bir paltosu vardı, kendine hakimdi, hafif kambur dururdu.
Kahvenin gediklilerini tutuklamak-
az sonra dünya kültürünün köküne kibrit suyu sıkmağa
başladı-
tatlı bir intikamdı sanki (onlara karşı değil, Zamana karşı)
öyle ya, bunca parasızlıklar, alaya alışlar, hakaretler,
sonra o zıkkım gibi kahve, can sıkıntısı
ve yirmi bir yaşında ardarda yitirdiği savaşlar.

Ve Zaman o intikamı sineye çekmek zorunda kaldı.
Kahvehane oldukça kalabalık şimdi; kahkahalar,
plâklar avaz avaza. Ama, tam oturacakken
içinden başını öteye çevirmek geliyor.
Her yerde plastikle krom var -doğru değil;
pastalarda bromür asidinin sürüp giden tadı.
Bazen kahvehane kapanmadan bizimki çıkageliyor
doğruca tiyatrodan, gürültüsüz, ilân edilmeden adı.

Kahvedekilerin hepsi ayağa fırlıyor o içeri girince.
Kimisi görev diye, çoğu yapmacıksız bir sevinçle.
Bilekleri gevşek, avcuyla isteksiz bir çember çizerek,
yeniden ılık ve rahat bir duygu veriyor akşama.
Kahvesini yudumluyor -bugünlerde çok daha iyi-
koltuğuna çöreklenip dişliyor bir çöreği,
öyle lezzetli ki ölüler bile "Ah, evet!" diye
haykıracaklar kalkıp buraya gelebilseler.

Çeviren: Talât S. Halman

Altı Yıl Sonra

Birlikte geçen yaşam o kadar uzundu ki artık
yine Salıya rastladı Ocak ayının ikisi;
kadının kaşları kalkık
yağmurda ön camın sileceği gibi,
kadının buğulu hüznü silinip gidiverdi,
yolun ucunda bekleyen bulutsuz mesafeyi gösterdi.

Birlikte geçen yaşam o kadar uzundu ki kar
durmak bilmiyordu yağmağa başlayınca;
onun gözkapakları kar tanelerinden korkmasınlar
diye onları elimle örtüyordum ve onlar
gözlere gönül vermeğe güvenmeyecekler gibi
debelenip çarpıyorlardı elime kelebekler gibi.

Öyle yabancılaşmıştı ki yaşamın yenilikleri,
uykunun karmakarışıklığı sürüklüyordu utanca
rüya tabircilerinin indiği derinlikleri;
benim dudaklarım alevi söndürüp mumu karartınca
onun dudakları, kanat çırparak omzumdan,
benimkilerle birleşmeğe uğraşıyordu, başka düşünceye
kapılmadan.

Birlikte geçen yaşam o kadar uzundu ki orda
kâğıttan güllerin yırtık üzgünlüğü uzaklaştı,
huş ağaçlarından bir koru büyüdü duvarda,
artık paramız vardı, sırf bir raslantı.
Ve günbatımı, denize uzanmış bir dil gibi,
otuz gün, yangınıyla tehdid etti Türkiyeyi.

Birlikte geçen yaşam o kadar uzundu ki
kitap, iskemle, araç gereç hak getire

./...

-sırf o yatak vardı, eski mi eski-
üçgen, üçgen olmadan önce dikey miydi ne,
bir tanıdığın başı bu, bakıp duran,
aşkla pekişmiş iki noktaya yukarlardan.

Birlikte geçen yaşam o kadar uzundu ki o ve ben
birleşik gölgelerimizle çift kanatlı bir kapı yapmıştık,
kendimizi işe ya da uykuya vermişken
bile o kapı hep kapalı duracaktı artık:
nasıl olduysa kapı ikiye bölündü de o ve ben
geleceğe, geceye süzülüp gittik içinden.

Çeviren: Talât S. Halman

Tiberius'un Büstü

1.
Selamlıyorum seni, ikibin yıl
sonra. Sen de bir fahişe ile yaşadın.
Çok şey birleştiriyor bizi.
Ve kentin dışı da senin: alarmlar,
soğuk kapı girişlerindeki uyuşturucu çeteleri,
yıkıntılar, arabalar. Ben, sıradan bir gezgin,
boş galerideki tozlu büstünü
selamlıyorum senin. Ah, Tiberius, sen
otuzunda bile değilsin burada. Yüzünün gücü
kaslarının dinginliğinde yatıyor
onların toplamının geleceğinden daha çok. Yontucunun
yaşamı boyunca biçtiği baş
geleceğin gücünün temelini oluşturuyor.
Aşağıda uzanan herşey Roma:
hukukçular, döküntü mahalleler ve Romalı askerler,
ayrıca binlerce bebek
senin kaba cinsine şapırdatıyor dudaklarını bir zevk
dişi bir kurda yaraşan,
Romus ve Romulus'u emziren. (Aynı dudaklar!
dilin kıvrımlarında şaşkın ve şefkâtle
mırıldanan.) Sonuç: bir büst,
vücudun yaşamında beynin bağımsızlığının ve
imparatorluğun
sembolü. Boyadığın kendi portren
beyninin kıvrımları oldu, ana kıvrımları.

2.
Otuzunda bile değilsin. Sendeki
hiç bir şey an'ı kalıcı kılamaz.
Nesnelerin karşısında kendini durdurmak isteyen
./...

sabit bakışın kadar az:
ne bir yüz
ne de klasik bir manzarada. Ah, Tiberius!
İzin ver Suetonius ve Tacitus
senin kan dökücülüğünün nedenleri üzerine
konuşsun! Nedenler yoktur, yalnız
sonuçlar. Ve insanlar sonuçlara katlanır.
Özellikle karanlık hücrelerde, orada, herkes
suçunu kabul eder bir çocuğun günah çıkarışı
kadar monoton işkence altında. En güzel alınyazısı
gerçeğin hiç bir parçasına ortak olmamaktır. Fakat bu,
kimseyi onurlandırmaz. Çarları
bile. Sen kendi çöplüğünde, derin bir düşünceden bile
daha çok,
şaşırtılamayacak kadar bilgilisin. Belki de
yalnız kanalıcılık değildir nesnenin
alınyazısını hızlandıran? Basit bir vücudun
özgürce düşüşü boşlukta? Orada insan düşüş anına
yakalanır hep.

3.
Ocak. Bulutlar kışkentinin üzerinde toplanmış
bir mermer parçası gibi.
Tiber Nehri gerçekten kaçışta.
Fıskiyeler kimsenin bakmadığı yöne
fışkırıyor ne parmakların arasından
ne de kısık gözlerle görülebilen. Bir başka zaman!
Ve kızgın kurdu kulaklarından tutarak
durdurmak olanaksız artık. Ah, Tiberius!
Biz kimiz seni mahkûm edecek?
Sen bir canavardın, duygusuz bir
canavar. Fakat işte bu canavar
kurban değildi hiç doğanın kendi benzerini
yaratması gibi. Daha da

./...

önemlisi seçeceksek
bir deli tarafından değilde,
şeytanın yavrusu tarafından yokedilmek.
Senin henüz otuz yaşını doldurmamış
ikibin yıllık taş yüzün
doğal bir tahrip makinasına benziyor,
acıların kölesi, düşüncenin ateşli ruhu
yada başka şeylere değil. Seni savunmak
tüm efsanelere karşı,
bir ağacı yapraklarına onların ilişkisiz
açık hışırtılı çoğunluğuna karşı savunmak demek.

4.
Boş bir galeri. Öğle sonrası. Güneş batmakta.
Pencere kış aydınlığıyla örtülü.
Sokağın alarmı. Odanın yapısına hiç tepki
göstermeyen bir büst...
Beni işitmediğini düşünmek olanaksız!
Bende kaçtım başıma gelenlerden sonra
yıkıntılar ve seraplarla dolu bir
adaya dönüştüm. Bir lambanın
yardımıyla doğradım profilimi.
Söylediklerim ise, benim tarafımdan söylenen
değer taşımayan şeylerdir
sonradan değil, şimdi.
Bu tarihin hızının ifadesi
değil mi? Sonuçlar ah ne başarılı
denemler, nedenlerden önce gelmek için?
Ve boşluk, ayrıca ciddi bir şekilde oyalanmak için
bir güvence değil.
Pişmanlık? Alınyazısında çalkalanım yaratmak?
Yeni bir kart açmak?
Fakat değer mi? Senin tarihçinin sana çarptığı
kadar, sert, radiaktivite bize çarpacak.

./...

Kim kalacak arkamızda küfredecek bize? Bir yıldız?
Ay? Yanlış kromozon karışımlarıyla, sarkık gövdesiyle
şeytanımsı o korkunç dev böcek? Belki?
Fakat o, çarparsa içimizdeki sert bir şeye
şaşırır mutlak bir parça
son verir delişine.

"Büst diyor o, yıkıntıların ve kasılmış
kasların dili "büst, büst."

Çeviren: Özkan Mert

1990
Octavıo Paz (Meksika)
(1914-1998)

Meksika'da doğdu ve Meksika'da öldü. Devrimci bir generalin oğluydu. Dedesinin zengin bir kitaplığı vardı. Küçük yaşta okumaya başladı ve edebiyata merak sardı. Hukuk ve edebiyat öğrenimi gördü. 1937'de Valencia'da Faşizme Karşı Yazarlar Kurultayı'na katıldı. 1943'ten sonra diplomat olarak çeşitli ülkelerde görev yaptı. 1968'de Meksika'daki öğrenci kınımına karşı çıkarak görevinden istifa etti. Sonraki yıllarda zaman zaman İngiltere, Fransa, ABD'nde yaşadı. Cambridge ve Harvard üniversitelerinde dersler verdi.

Çok genç yaşta "Brandal" (1931) ve "Cuadernos del Valle de Mexico" adlı dergileri çıkardı. İlk şiir kitabı *Luna Silvestre* (Ormandaki Ay) 1933'te yayımlandı. *Bajo tu clara sombra y otras poemas* (Aydınlık Gölgen Altında ve Öteki Şiirler) adlı kitabı İspanya'da yayımlandı ve ilgi gördü. Paris'te Fransız şair Robert Desnos'la tanıştı, bu şairden etkilendi. Gerek ülkesindeki, gerekse dünyadaki siyasal ve iktisadi gelişmeleri yakından izleyen Paz, kapitalist yabancılaşma sonucu sarsılan insani değerlerin yeniden oluşması ve geçerliliğini kazanması konusunda şair ve yazar olarak çaba harcadı. Çeşitli gazetelerde yayımlanan yazılarında Meksika insanının kimliğini korumasının yollarını araştırdı, felsefî ve edebi kültür birikimiyle bir düşünce adamı olarak da belirginleşti.

No Pasaran (Geçit Yok!, 1936), *Raiz del hombre* (İnsanın Kökleri, 1937), *Piedra de Sol* (Güneş Taşı, 1957), *La estacion violenta* (Acımasız Durum, 1958) şairin düşüncelerini yansıtan şiir kitaplarıdır. *El laberinto de la soledad* (Yalnızlık Dolambacı, 1950) adlı deneme kitabı başta Carlos Fuentes ve Vicente Lenero olmak üzere birçok Meksikalı genç yazarı etkiledi.

Paz'ın dilimize çevrilen şiir kitapları: *Güneş Taşı* (Çev. Sait Maden; Ali Cengizkan), *Kartal mı, Güneş mi?* (Çev. Ali Cengizkan), *Uzak Komşu* (seçilmiş şiirler, çev. Adnan Özer), *Dönüş* (seçilmiş şiirler 1969-75, çev. Yıldız Canpolat), Deneme kitapları: *Yalnızlık Dolambacı* (Çev. Bozkurt Güvenç), *Öteki Ses-Şiir ve Yüzyılın Sonu* (Çev. Hüseyin Demirhan), *Modern İnsan ve Edebiyat* (Çev. Turhan Ilgaz), *Düşler Boyunca Yaratmak* (Çev. Ahmet Cemal). Oyun: *Ölüm Çiçekleri* (Çev. A. Cengiz Büker).

Orada ve Arkada

Çamurlu Kasım:
Lekeli taşlar, kara kemikler,
Bulanık saraylar.

Kemerlerden, köprülerden geçtim,
Yaşıyordum, yaşamı arıyordum.

Kanı tükeniyor ışığın odada.
Soğuk yansımalar arasında şimdi
Balık-insanlar.

Yaşıyordum, hayaletler gördüm
Diriydi hepsi, istekliydi.

Kandan ve topazdan kule,
Kara perçemler, amber göğüsler,
Yeraltı kadını.

Kaplan, buzağı, ahtapot, yanan sarmaşık:
Yaktı kemiklerimi, kanımı emdi.

Yatak, sönmüş gezegen,
Geceyle gövdenin bir aldatmaca olduğu yer,
Tuz yığını, kadın.

Tüket kalıntılarını yayla güneşi:
Yaşıyordum, ölümü aramaya koyuldum.

Çeviren: Ülkü Tamer

Kaynak

Konuş söyle bir söz
Günaydın uyudum bütün kış ve şimdi uyanıyorum
Konuş
Işığa doğru kayar bir kayık
İlerler yeğni bir söz bütün hızıyla
Irmak biçimindedir gün
Kıyılarında parlar şarkılarının tüyleri
Uyumuş çayırda tatlılığı suyun
Parlak su içilecek sesliler
Sesliler bir yüzü süslemek için
Konuş
Dokun tepesine mutlu bir durumun
Aç kanatlarını konuş boyuna
Unutulmuş bir yüz geçer
Bir mısır tarlasında yelin gidişince geçersin sen de
Çocukluk ve okları putu incir ağacı
Halatlarını kırar da bahçeyle ve kuleyle geçer
Geçer geçmişle gelecek
Yeni yaşanmış saatler ve ölüm saatleri
Geçer daha canlı zaman parçaları taşıyan şimşekler
gagalarında
Alnımda yitip giden kuyruklu yıldız uçuşları
Aynanın çıplak sırtına adını yazan!
Konuş
Islat dudaklarını durup dinlenmeden fışkıran yarık
taşda
Nerdeyse başlıyacak öngörülerin zengin suyuna daldır ak
kollarını
Oldukça yetkin gün çatlamadan açılır
Işık yürür büyük kör adımlarla
Kendi kendinden çözülüp düşersin

./...

Gölgendir bu ışık yığını
Tutuşmuş güzel ırmak yitip git
Olmıyan kız saydam uykusu yitip git
Sular kapanır bir tek göz kırpışıyla
Derken pars adımlı güz

Çeviren: Sait Maden

Aztek Kadını

Daha yeni yıkanmış, yeni doğmuş geceden, çıplak, esen verici, yürür yana, yöreye. Yazdan koparılmış mücevherler parıldar göğsünde. Yanardağın kıyısında büyüyen parlak ot, karaya çalan mavi ot, örter dişiliğini. Bir kartal kanat açar karnında, iki düşman sancak sarmaş dolaş olur, dinlenir su. Uzaktan gelir, ıslak ülkeden. Az görmüşlerdir onu. Gizemini söylüyorum: gündüz, yol kıyısında bir taştır; gece, erkeğin yanısıra akan bir ırmak.

Çeviren: Sait Maden

Nesneler ve Görüntüler

Joseph Cornell'e

Tahtadan ve camdan sekizyüzlüler
bir ayakkabı kutusundan biraz büyük.
Gece ve avizeleri sığıyor içlerine.

Binalar anbean
her anın kırıntılarından yapılan:
sonsuzluk kafesleri.

Bilyeler, düğmeler, yüzükler, zarlar,
topluiğneler, ziller, cam tespihler:
masalları zamanın.

Bellek örüyor ve ben sergiliyorum yankıları
kutunun dört köşesinde

Aynaya gömülmüş ateş,
akikte uyuyan su:
yalnız Jenny Lind'den ve Jenny Colon'dan.

"Bir tablo çizmeli", dedi Degas,
"bir cinayet işlenir gibi". Ama sen
nesnelerin adlarından sıyrıldıkları kutular yaptın.

Slot machine görüntüleri,
hayal meyal anıların buluştuğu vazo,
cırcırböcekleri ve takımyıldızlar oteli.

Küçücük parçalar, bağıntısız.
Tarihin tersine, örenler yaratıcısı,
yaratılar yaptın sen örenlerinle.

Ruhlar tiyatrosu:
nesneler çember çeviriyor
kimlik yasalarıyla.

Gran Hotel Couronne: bir duvar yazısında
yonca yapraklarının üçü ve, hepsi gözler,
bir yansımanın bahçelerindeki badem ağaççığı.

Bir tarak bir harptır
bakışıyla çalınan
anadan doğma dilsiz bir çocuğun.

Zekâ gözünün reflektörü
dağıtıyor görünümü:
tek başına tanrı sönmüş bir dünyada.

Görüntüler belirgin.
Bedenleri ışıktan daha hafif
sürüyorlar bu cümle sürdüğünce.

Joseph Cornell: senin kutularında
bir an görünür gibi oldu yine benim sözcüklerim.

Çeviren: Yıldız Canpolat

Trowbridge Street

1
Gündüz gecenin içinde
Soğuk güneşin içinde
Issız sokaklar
durmuş arabalar
Henüz kar yok
rüzgâr var rüzgâr
Hâlha yanıyor
buz kesmiş havada
küçük kızıl bir ağaç
Seninle konuşurken konuşuyorum onunla

2
Dilin bırakıp gittiği bir odadayım
Buna benzer bir başka odadasın sen de
Ya da ikimiz
biz sokaktayız bakışının ıssızlaştırdığı
Dünya
farkına varmadan bozuluyor
Anı
çöküyor adımlarımızın altında
Durmuşum ortasında
bu yazılmamış satırın

3
Kendi kendine açılıp kapanır kapılar
Hava
girip çıkıyor evimizden
Hava
Seninle konuşurken konuşuyor kendi kendine
Hava
./...

bu uçsuz buçaksız dehlizde adsız
Kim var bilinmiyor ki öte yanda
Hava
dönüp duruyor bomboş kafatasımda
Hava
havalaştırıyor dokunduğu herşeyi
Hava
Parmaklarıyla havadan dağıtıyor söylediklerimi
Bakmadığın havayım ben
Gözlerini açamam senin
Kapıyı kapayamam
Kaskatı kesiliyor hava

4
Bir soluklanma biçiminde bu saat
Soluklanma senin biçiminde
Bir çeşme biçimindesin sen
sudan değil zamandan
Çeşmenin havuzunun üstünde
atlıyor zerrelerim
olduğum olanım henüz olmadığım
Yaşamım ağır çekmiyor
Geçmiş cılızlaşıyor
Gelecek gözlerinde bir parça su

5
Şimdi bir köprü biçimindesin
Kemerlerinin altında yüzüyor odamız
Görüyoruz senin parmaklıklarından geçiyor
Dalgalanıyorsun rüzgârda bedenden çok ışık
Karşı kıyıda büyüyor güneş
başaşağı
Kökleri gömülüyor gökyüzüne
Saklanabilirdik yapraklarında oysa
./...

Dallarından bir top ateş yakıyoruz
Yerleşebilir güne

6
Soğuk durdurdu dünyayı
Uzay camdan
        Cam havadan
En hafif gürültüler yükseltiyor
birdenbire çıkan yontuları
Yankı çoğaltıp dağıtıyor onları
Belli ki kar yağacak
Titriyor yanmış ağaç
Artık kuşatılmış geceyle
Onunla konuşurken konuşuyorum seninle

Çeviren: Yıldız Canpolat

Irmak

Huzursuz kent kanımda dolanır bir arı gibi.
Ve yakınıp duran bir inlemeyi uzun bir S gibi izleyen uçak,
uzak köşelerde kıvrılıp kalan tramvaylar,
birisinin *plaza*'da geceyarısı silkelediği güceniklikle
yüklenmiş şu ağaç,
yükselen ve parçalanan ve yitip giden ve kulakta kıvır kıvır
dönen bir sır fısıldayan esesler,
karanlığı açarlar, a'ların ve o'ların uçurumlarını, suskun
seslilerin tünellerini,
gözlerim bağlı aşağıya doğru koştuğum dehlizler, uykulu
abece bir mürekkep ırmağına benzeyen çukura düşer,
ve kent gidip gelir ve taştan gövdesi tapınağıma ulaşırken
parçalanır,
bütün gece, teker teker, heykelden heykele, çeşmeden
çeşmeye,
taştan taşa, tüm bir gece boyunca.
kırık parçaları alnımda birbirlerini ararlar, bütün gece
boyunca
kent benim ağzımdan konuşur uykusunda,
nefesi kesik bir söylev, suların kekeleyişi ve tartışan taş,
onun öyküsü.

Bir an kıpırtısız durmak, gidip gelen, gidip gelen ve hiçbir
şey söylemeyen kanımı durgunlaştırmak,
bir incir ağacının gölgesinde oturan yogacı gibi üstüme
kurulan,
ırmak kenarındaki Buda gibi, an'ı durdurmak,
tek bir an, zamanın kenarına kurulan, benim uykusunda
konuşan ve hiçbir şey söylemeyen ve beni kendisiyle
birlikte sürükleyip taşıyan ırmak imgemi silmek için,

./...

kıyıda ırmağı durdurmak için, an'ın kilidini açmak, onun
şaşkın
odalarına girerek suyun merkezine ulaşmak için
oturmuş,
çeşmeden su içmek, taş dudaklardan dökülen mavi
hecelerin
çağlayanı olmak,
kendi kenarına oturan Buda gibi gecenin kıyısına oturmak,
kapaklı an'ın titrek ışığı olmak,
yanışı ve çözülüşü ve doğuşu an'ın, zamanın kenarında
koşuşturan derin soluğu gecenin,
ırmağın söylediğini söylemek, dudaklara benzeyen uzun
bir söz,
hiçbir zaman bitmeyen uzun bir söz,
zamanın taştan cümlelerle söylediklerini söylemek, suların
kapladığı dünyaların geniş el-kol hareketleriyle.
Şiirin ortasında büyük bir umarsızlık çöker üstüme,
herşey terkeder beni,
yanımda hiç kimse yok, arkamdan yazdıklarıma dikilen o
gözler bile,
ne arkamda, ne de önümde, hiç kimse, kalem isyan eder, ne
başlangıç var, ne de son, atlayabilecek bir duvar ne de,
ıssız bir *promenad*'dır şiir, söylenen söylenmemiştir,
söylenmeyen de söylenemez zaten,
kuleler, yıkılmış teraslar, asma bahçeler, siyah tuzdan bir
deniz,
kör bir krallık,
Hayır,
kendimi durdurmak, susmak, gözkapaklarımdan bir yeşil
filiz
uçverene kadar gözlerimi kapalı tutmak, bir güneşler
filizi,
ve abece görüşün rüzgârı altında uzun uzun sallanır ve
akıntı
bir dalgaya yuvarlanır ve dalga bendi yıkar,

kâğıt, yıldızlarla ve şiir karmakarışık sözler ormanıyla
kaplanıncaya kadar beklemek,
Hayır,

söyleyeceğim hiçbir şey yok, kimsenin söyleyeceği bir şey
yok,
hiçbir şey ve hiç kimse, yalnızca kan,
kanın bu gelip gidişi dışında hiçbir şey, yazıların üstündeki
yazının, şiirin ortasında yinelen aynı sözcüğün
dışında,
zamanın heceleri, parçalanmış harfler, mürekkep lekeleri,
gidip
gelen ve hiçbir şey söylemeyen ve beni de kendisiyle
sürükleyip taşıyan kan.

Ve konuşurum, yüzüm kâğıda eğilmiş ve yanımda birisi
yazar
kanım gidip geldikçe.
ve kent kendi kanında gider ve gelir, bir şey söylemek
ister.
zaman bir şey söylemek ister, gece konuşmak ister,
bütün gece boyunca adam tek bir sözcük söylemek ister,
söylevini vermek sonunda, ufalanmış taşlardan
yapılmış,
ve ben kulak kesilirim, adamın söylediklerini duymak,
sürüklenen kentin söylediklerini yinelemek isterim,
bütün gece parçalanmış taşlar birbirlerini ararlar,
elyordamıyla
alnımda, bütün gece su taşa karşı savaşır,
sözler geceye karşı, gece geceye karşı, donuk savaşçıyı hiçbir
şey aydınlatmaz.
silahların vuruşları taşa tek bir parça bile koparamaz,
geceye bir
kıvılcım, kimse bir erteleme bağışlamaz,
ölümsüzler arasında ölümüne bir savaştır, geri çekilmeyi

sunmak, kan ırmağını, mürekkep ırmağını durdurmak için,
sözler ırmağını durdurmak için, akıntı yukarı geri gitmek için,
ve gece altın yalımlı iç organlarını kendi kendine sergilesin diye,
su göstersin yüreğini, bir boğulmuş aynalar öbeği, camdan bir
ağaç rüzgârın köklediği,
(ve ağacın her yaprağı kanat çırpar ve parlar ve zalim bir ışıkla
yiter, nasıl yiterse şairin imgesinin sözleri)
zaman kalınlaşabilsin ve yarası görünmez bir yara izi olsun,
dünyanın derisi üzerinde görülür görülmez ince bir çizgi,
bırakın sözler silahlarını bıraksınlar ve şiir tek bir sıkı dokulu
söz olsun, ilerleyen amansız bir ışınım,
ve tin yangından kararan çayır olsun, denizin taşlaşan ve hiçbir
şey yansıtmayan ay parçası göğsü,
yayvanlaştırılmış boyut dışında, genişleme, kendi üzerine
uzanan uzam, olabildiğince geniş açılmış kanatlar,
ve herşey kendini keserek ve dondurarak saydam barsaklar
kayasına katabilen yalım gibi olabilsin,
büyük sert alevler şimdi billur, barışçıl bir berraklıkta
karar kılsın.

Ve ırmak akıntı yukarı geri gider, yelkenlerini toplar,
görüntülerini teker teker kaldırır ve kendi içinde kıvrılır
kalır.

Çeviren: Ali Cengizkan

Herat'ta Mutluluk

Carlos Pellicer'e

Buraya geldim
Bu satırları yazar gibi,
Rastgele biçimde:
Bir mavi - yeşil cami,
Tepeleri uçurulmuş altı minare,
İki ya da üç türbe,
Bir şair - azizin anıları,
Timur ve soyunun adları.

Yüz günün rüzgârıyla karşılaştım.
Kum serdi bütün gecelerin üstüne.
Şakaklarımı kamçıladı, göz kapaklarımı kavurdu.
Şafak:
Kuşların dağılışı
Ve taşların arasında suyun sesi
Köylünün ayak sesi olan
(Fakat su toz tadındadır)
Ovada mırıltılar,
Görünüşler
Gözden yitişler
Sarı rüzgâr girdapları
Düşüncelerim gibi gerçek dışı.
Dönüyor ve dönüyorlar
Otel odasında, tepelerde:
Bu diyar bir deve mezarlığı
Ve düşünüp taşındıkça
Her zaman aynı iç parçalayıcı yüzler:
Yıkıntıların beyi, rüzgâr mıdır
Biricik ustam?
Aşınmalar.
Eksik olan büyüyor, büyüyor.

Aziz'in türbesinde
Bir çivi çaktım
Kurumuş ağacın derinlerine,
Değil
Ötekiler gibi, kem göze karşı:
Kendime karşı.
(Birşeyler dedim-
Rüzgârın alıp götürdüğü sözler.)

Bir öğle sonrası yükseklikler toplandı.
Kavaklar çevrede dolandılar
Kıpırtısız durmaktayken.
Parlatılmış kiremitlerde güneş
Birden bahar havaları.
Hanımlar Bahçesi'nde
Firuze kubbeye tırmandım.
Yazılarla döğmelenen minareler:
Şu kûfi yazı seçikleşti
Anlamının ötesinde.
İmgeleri olmayan görüşlerim olmadı
Biçimlerin yitinceye dek dönmesini görmedim
Hareketsiz bir berraklıkta,
Dervişin tözsüz varoluşunda.
Çokluğu yokluk içindeyken içmedim
Ne de otuz iki imini gördüm
Bodisatva'nın elmas bedeninin.
Mavi bir gök ve mavinin tonlarını gördüm
Ve beyazdan yeşile
Kavakların açılmış yelpazesini
Ve çam ağacının ucunda, kuştan çok hava,
Siyah - beyaz ardıç kuşu.
Dünyanın kendi kendine yaslanışını gördüm.
Görünüşleri gördüm.
Ve adlandırdım o yarım saati:
Ölümlü olanın kusursuzluğu.

Çeviren Ali Cengizkan

Kanıtlar

Ey sevda, taparlar senin gölgelerden dansına
hayaller ve ışıktan harabelikler,
özlemlerimle sürüklenen gölgelerden,
şimşeklerde yeşermiştir bu can taşıyan ağaç,
şu hayal meyal görüntüler belirmeden.

Bir tanrıdır sevda, çılgın ve karanlık,
canlı bir tanrı, adsız ve sözcüklerden arınık,
geçirir o karanlık sessizliği şarkılarla,
çaresiz dilime çığlık çığlığa,
battal evrene bir alev demetiyle,
ateş gömülü sinesinden bir yandan öbürüne,
kanmak bilmez, sırrına erilmez, zulmünden kaçılmaz;

ah çeker bu alevle ateşböcekleri,
geçip gider gece çocuklar üzerinden, hayaller,
tohum kasırgaları, ağlayış, bağrış çığrış,
köpüklerin seliyle taşkın çilesi
toprağın sınırlarını kırana kadar;

öldürür dünyayı bu canlı ateş
arşa çıkmış o görkemli sevdalarla,
ve kadınlar koşar durur yeryüzünde
deli atlar suya hasret dere yataklarınca
özlemle koşturan bahtı karalar gibi,
örtülünceye etime saplanmış sabah yıldızı
onun kahreden soluğuyla.

Kuşatır kanı bu tutkulu ateş,
bir fırtına patlar kulaklarımda,
lâl eder kireçli dilimi,

./...

koşar dururuz özlemlerden bir köprüde
ölüme ve hiçliğe dokununcaya;
derinlerdeki bu küllenmiş ateşle dünyaya.
yıkarım sevdasız geçen ömürleri,
tanırım gölgeler arasındaki şeklini
ve garkolurum kanına, ezelden beri.

Çeviren: Adnan Özer

Ustıca

Art arda güneşleri yaz günlerinin,
Güneşler dizisi onun yazlarının,
Güneşlerin hepsi,
Güne eş, güneşler güneşi,
Sert ve kirlisarı olmuştur kemikleri
Patlama eşiğinde soğuk maddenin.

Taşın yumruğu,
Lavın kozalağı,
Kemik odası,
Toprak değil
Ada ise hiç,
Taşlaşmış taş,
Şap şeftali,
Taşlaşmış güneş damlası.

Duyar birisi geceyle
Solumasını sarnıçların,
Soluğunun kesilmesini tatlı suyun
Denizle örtülünce.
Bir hayli ilerledi saat, koyulaşmakta yeşil.
Karanlık bedeni şarabın
Kavanozlar içinde uyuyan
Daha karanlık ve soğuk bir güneştir artık.

Buradadır derinliklerin gülü
Bir şamdandır pembemsi damarlardan
Denizin derinlerdeki döşeğinde yanan.
Karada, güneş söndürür onu,
Soluk tebeşir dantelayı,
Ölüm gizli bir arzuyu işlermiş gibi.

Sülfür rengi uçurumlar
Dik, kıyıcı taşlar.
Kıyıma vurmuşsun,
Düşüncelerin kara ve altuni.
Bir el uzatmak
Toplamaktır bir demet dokunulmamış gerçeği.
Aşağıda, arasında kıvılcımlanan kayaların
Gider ve gelir
Kolları dolu bir deniz.
Başdönmeleri. Işık fırlar ileriye.
Baktım yüzüne,
Uçurum içre gördüm ki:
Ölümlülük saydamlıktır.

Kemik odası, cennet:
Düğümlenmiş köklerimiz
Sevişme de, paramparça ağzında
Gömülü Ana'nın.
Aynı familyadan ağaçlar bahçesi
Ölülerin toprağı üstünde.

Çeviren: Adnan Özer

Kesinlik

Bu beyaz gerçekse
Şu lâmbanın ışığı, gerçek mi
Şu yazan el, tüm bunlar
Gerçek mi, yazdıklarıma bakan gözler?

Bir sözcükten ötekine
Söylediklerim yok oluyor.
Yaşadığımı biliyorum
Parantez içinde

Çeviren: Zeynep Avcı

Günbatımı

Soğuk aceleci eller
Açıyor birer birer
Karanlığın sargılarını
Gözlerimi açıyorum
Hâlâ
Yaşıyorum
Ta göbeğinde
Hâlâ kanayan bir yaranın

Çeviren: Zeynep Avcı

1992
Derek Walcott (Trinidad)
(d. 1930)

Windward Adaları'ndan Santa Lucia adasında doğdu. Amatör ama yetenekli bir ressam olan babasını bir yaşındayken kaybetti. Walcott'un eğitim ve öğretimini öğretmen olan annesi üstlendi. Küçük yaşlarda İngiliz klasiklerini okuyan Walcott'un babası gibi ressam olması bekleniyordu. Aldığı dinsel eğitimin de etkisiyle şiire yöneldi. Bir söyleşide "Şiir yazmakla dua etmeyi hiçbir zaman birbirinden ayırmadım. Şiiri bir uğraş, Tanrı'nın benden yapmamı istediği bir hizmet olarak gördüm ve buna inanarak büyüdüm" diyerek Protestan inancının kendisini nasıl etkllediğini açıkça ortaya koymuştur.

İngiliz dilinde yazan en iyi Karayib'li yazar olarak değerlendirilen Walcott İngiliz kültürüyle barışık bir şairdir. Şiirlerinde insanın yalnızlığı ve tropik ortamların insansızlığından kaynaklanan somut bir yalnızlık duygusu vardır

İlk şiiri, 14 yaşındayken bir gazetede yayımlandı. 18 yaşındayken de ilk kitabını yayımladı. Üniversite öğrenimini Jamaika'da yaptıktan sonra uzun yıllar Trinidad'da edebiyat ve sanat eleştirmeni ve oyun yazan olarak yaşadı. Şiirleri 1962'de İngiltere'de yayımlanmaya başlayınca dikkati çekti. Yazdığı oyunlar da başarılıydı. Bu oyunlar kendi ülkesinin kültürü ve tarihiyle ilgilidir Son yıllarda ABD'de Boston Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır.

D'Encery'e Dönüş: Yağmur

Bakıyorum hapsolduğum yağmurun içinden
İnme inmiş tek sokaklı köye.
Birer topal kadar memnun yenilgiden
Yıpranmış kulübeler tahta koltuk değnekleriyle.
Beş yıl önce tatlı görünmüştü yoksulluk bile,
Öylesine mavi ve aldırışsızdı bu hava.
Öylesine yok oluştan söz ediyordu denizin mırıltısı
Ki boşunaymış gibiydi her insan eylemi.
Bu yer doğmuş gibiydi gömülmek için burada
Köpük kıyıda patlıyor:
Makas kuşları her zamanki balıkların peşinde,
Denizden uzakta toprak yollar çamura dönüşüyor,
Bireysel acı da kayboluyor öyle genel isteğin içinde.

Yağmurun altında hastane sessiz
Çıplak bir çocuk ormanın içine sürüyor domuzlarını
Her dalga geldikçe titriyor kıyı. Kumsal
Kucak açıyor yenilmiş bir balıkçıla. Pislikle köpükler iç içe
Orada zümrüt rengi bir ışık halkasında bir yelken
Batıp çıkıyor mercan kayalıklarının arasında
Buharımsı ışıkta tütüyor tepeler,
Yağmur sızıyor yavaşça acının bağrına.
Üzüntülerini değiştirip bir yurt olamamıştı gününde.

Değiştiremiyor şimdi de, artık bir yetişkin olsan da,
Bir içki karşılığında anlayış sunmaya hazır olan
Dönmüşsün yetişkinliğin başladığı bu toprağa
Ayırarak kendini "insanı düşündüren yaralardan".
Ve kumlarda gölcükler oluşturan bu yağmur
Eski üzüntüler yığıyor aklın oluğuna.

./...

Nerede o eski tutku dolu nefret, yardım etmek isteyen
Siyahlara, umutsuzlara, yoksullara, salt söz söyleyerek?
Öfke ıslak yapraklar gibi çırpınıyor rüzgârda
Ve yağmur taşa dönüşmüş bir beyne iniyor gümbürdeyerek.

Çünkü öyle bir an geliyor ki yüreğin gelgitinde.
Varıp onun acılı demirleme yerine, bir mezara
Ya da yatağa umutsuzluğa kapılıyor eylemin içinde ve
soruyoruz:
Tanrım, yurdumuz nerede? Çünkü olanak yok kimsenin
kurtarmasına
Dünyayı kendinden, insanlar arasında gezinse de
Böyle kıyılarda, köpüğün mırıltısının
Eylemin yok olmasından söz ettiği,
Yağmurun sersemlettiği balıkçılar gibi ses çıkartmazken
onlar

Tutkulu sürgünler inançlı, ama yürek
Üzüntülerle çevrili ve dehşet
Ve o acı bağlılıkla yurduna duyduğu
Romantik saçmalıklar sona eriyor geminin burnunda,
Mercanlardan gelen köpüğü yarıyoruz, ama aşamıyoruz
onu,
Ya da yağmur engelliyor ulaşmamızı Tanrı'nın kulağına

Neden suçlayasın ki kaybettiğin inancı? Tanrı yerli
yerinde,
Yüreklerinde bu insanların
Ve kiliselerinin rahminde yağmur bir kefen gibi örtse de
Kulesini o yapının
Onlar daha büyük senden, çünkü senin gerçeğin
Genel bir tutku, kişisel bir gereksinim yalnızca.
Bir eşi gençliğinden beri terkedilmiş o kaburgalı gemi
leşinin,
Örtülüp duran ekşi açgözlülük dalgalarıyla.

Yağmur çekiyor kıyı boyunca beyaz tülünü,
Güçsüz bir güneş şeritler çiziyor köylere, kumsallara
Ve gülen işçilerin sığınaklarından çıktığı yollara bir bir,
Mangal kömürü yakanların günlerini yığdığı tepelerde.
Ama senin içinde hâlâ sızıyor, belirsiz kılarak her
öğünüşünü
Sanatının, silerek biçimlerini sözcüklerin, ayrıntıların
Ve eski alışkanlıkları da ardında bırakmış değilsin işte
Aşmak için aklın karanlık mağarasının örtüsünü.
En lanetlisisin Tanrı'nın kendilerine acıyan yaratıklarının.

Çeviren: Mustafa Şekerci

Liman

Balıkçılar evlerine doğru kürek çeker bastırırken
alacakaranlık
Ve düşünmez hiç içinden geçtikleri sessizliği,
Duygular insanı boğduğu için ben de istemeyeceğim artık
O güvenli alacakaranlığı, dingin ellerinin bana verdiği
Ve duymayacak eski yalanları kışkırtan gece
Nöbetçi yıldızlar göz kırparken hörgüçlü tepelerde
Gizlice denize açıldığını birilerinin;
Zaman biliyor o acı ve kurnaz denizi ve ördüğü duvarlar
var sevginin
Ama bakanlar şu anda açıklara doğru gidişime
Tüm sevgi sözcüklerinden acımasız bir denizde
Görebilir teknemin ardında kalan durgunluğu
Yıllanmış bir aldatmacayla kucaklarken yeni bir suyu
Ve düşünmeyenler çekilebilir büyük gemilerde güvenli
kamaralarına.
Söylentiler duyarak kürekleriyle yıldızların yakınında
boğulanlar hakkında.

Çeviren: Mustafa Şekerci

Negatifler

Bir haber filmi: Biafra'nın işgali
siyahların güneş ışığına sarılı cesetleri
yayılmış o göz açılan beyaz aydınlığa, giren neydi adı?
ülkenin o en büyük şehrine işte.
Beyaz birisi
açıklıyor haberlerin ardında yatanları,
gözlerinde bir şeyler, acıma belki de:
"İbolar Yahudiler gibi algılanmalı,
Hitler Almanya'sındakine çok benziyor durum,
Hausalar'ın çekememezliği yani." Anlamaya çalışıyorum.

Tanışmıyorduk seninle. Christopher Okigbo.
gözüme iliştin bir aktör haykırdığında "Kabileler!
Kabileler!" diye. Görüyorum
alevlerin aydınlattığı, titrek
yüzlerini İbolar'ın,
kekeleyen, patlak gözlü
tutsaklar bir harp divanında

Askerlerin miğferli gölgeleri
beyaz olabilirdi ve seninki
güneşe sarılı cesetlerden biri o beyaz yolda,
giren... kabileler, kabileler, utançları
o en büyük şehir, Tanrım, neydi adı?

Çeviren: Mustafa Şekerci

Sürgüne Gitmeye Hazırlanırken

Neden Mandelştam'ın ölümünü düşlüyorum
sararan hindistancevizlerinin arasında,
neden yeteneğim ardına bakıyor
kapıda bir gölgenin belirip
bu sayfayı karanlığa gömmesini bekleyerek?
Neden ay büyüyüp bir ark lambası oluyor
ve elimdeki mürekkep lekesi parmak basmaya
hazırlanıyor
omuz silken bir çavuşun önünde?
Nedir bu yeni koku
bir zamanlar tuzlu olan şafakta kireç kokan havayı dolduran
ve neden kedim (bana öyle geliyor biliyorum) kaçıyor
benden
ve çocuklarımın gözleri şimdiden ufuklar gibi
ve bütün şiirlerim, bu bile, saklanmak istiyorlar?

Çeviren: Mustafa Şekerci

Sonlar

Patlamıyor hiçbir şey,
son buluyor, soluyor,

güneşin feri nasıl soluyorsa tende,
deniz köpüğü nasıl çabucak emilip gidiyorsa kumda,

aşkın şimşek çakımı bile
son bulmuyor gök gürültüsüyle,

ölüyor terleyen sünger taşında
ten gibi solan

çiçeklerin sesiyle,
her şey bunu getiriyor

kalana değin bizler birlikte
Beethoven'in başını çevreleyen sessizlikle.

Çeviren: Nezih Onur

Yumruk

Yüreğimi kavrayan yumruk
gevşiyor biraz ve soluyorum
parlaklığı; ama sıkılıyor
yeniden. Hiç sevmediğim oldu mu
aşk acısını? Ama bu
aşkı aşıp çılgınlığa vardı. Delinin
güçlü sıkışı bu, kavrama
usdışının kıyısını.
uluyarak atlamadan önce boşluğa.

Yüreğim, sıkı dur öyleyse. En azından yaşarsın böyle.

Çeviren: Nezih Onur

Aşk Üstüne Aşk

Zaman gelecek.
coşkuyla.
kutlayacaksın kendini varınca
kendi kapına, kendi aynanda.
her biri gülümseyecek ötekinin hoş karşılayışına.

diyeceksin ki, şuraya otur. Ye.
Kendin olan yabancıyı seveceksin yine.
Şarap sun. Ekmek sun. Yüreğini sun
yüreğine, yaşadığın sürece

seni seven yabancıya, başkası için
ihmal ettiğin kendine, seni ezbere bilene.
İndir kitaplığın rafından aşk mektuplarını,

fotoğrafları, umutsuz notları,
soy kendi yansımanı aynadan.
Otur. Yaşamınla bir ziyafet çek kendine.

Çeviren: Nezih Onur

Ağıt

Hamağımız sallandı durdu iki Amerika arasında,
Özgürlük, özledik seni. Che'nin
yıkılıyor kurşun bilmecesi bedeni,
öldüler, Cumhuriyet yeniden doğması için
önce ölmeli, diye bağıranlar,
kafadan oy veriyor özgür doğan yurttaşlar.
Yine de, istiyorlar

Amerika Güzeliyle yatmayı. Hem, insanlar,
ekmek yoksa, vişneli pasta yesin.

Ama örterken kar gibi beyaz kâğıtlar
soykırımı,
kalmadı artık ormanlarında kurt derinliğinde yaralı
koşmayı, ulumayı seçme hakkı;
saklayamaz hiçbir yüz
toplumsal, kişisel acısını,
beden gerilmesi, zaten yontulaştı.

Beynine yerleşmiş kırık bir ok başı
yerleştirir uluyan kara derili şarkıcıyı ayı tuzağına,
genç gözler parıldar deli parlaklığında,
süregelen hüznüyle yaşlıları yorar;
ve kapısında her yıl leylaklar açar,
vişne bahçesinin köpüklü dalgası
kör eder Washington'u ve fısıldar
kulağına dayalı köşeli odasında suikastçının
ideal bir Amerika'da, göz kırpan ekranları
gösterir, yavaş ilerleyen sürüler halinde, Çeyen hayaletlerini
ayak sürürken kazıklar, tellerle çevrili ovalarda
fısıldayarak, ayakları bez sarılı,

bu arada Calvin'in azizleri gibi arkalarında Gotik kapıları
çiftçi çift, ısırıcı, yoksul, yararcı,
kavrayarak şeytanın yabasını.
dik dik bakıp dururlar ölümsüz buğdaya

Çeviren: Nezih Onur

Övgü Mektubu

Sallanır beşiğimiz iki büyük uçta
Amerika kuzeyde, güneyde Amerika
Büyüttüğümüz özlem sendin özgürlük
Uzanır delik-deşik orada Che Guevera
Ölümler bitip-tükenmiştir şimdi
Beyaz düşlerden beliren yığıntı
Saklanmaz yüzü acının gördünüz
Hep anıtlarda biçimlenen gömütler

O delişmen kızgınlık çoğalır gözlerinde
Hangi sözcüklerdir anımsatır geceyi
Bir karaduyguda özgülerden oluşan
Unutmuş açılmayı bahçelerde leylaklar

Çeviren: Engin Aşkın

1995
Seasmus Heaney (Kuzey İrlanda)
(d. 1939)

1939'da Derry'de bir çiftlikte doğdu. Anahorish Okulu'nda ilk öğrenimini, St. Columb's Koleji'nde orta öğrenimini, Belfast'taki Queen's Üniversitesi'nde de yüksek öğrenimini tamamladı. Şiire üniversiteden sonra, öğretmenlik yaptığı yıllarda başlayan Heaney'nin ilk kitabı *The Death of a Naturalist* 1966'da yayımlandı. Kuzey İrlanda'da geçen çocukluğundan kaynaklanan bu başlangıç dönemi şiirlerinde, Heaney'nin, ününü 1950'lerde yaygınlaştıran İngiliz şairi Ted Hughes'den etkilendiği görülür. "Somerset Maugham Ödülü"nü alan bu kitabını *Door into the Dark* (1969) ve *Wintering Out* (1972) adlı şiir kitaplan izledi. 1975'te yayımlanan dördüncü kitabı *North*, Heaney'nin kendi kuşağı içinde gerçekleştirdiği büyük bir aşamanın izlerini taşır. Belfast'taki şiddet olaylannın tehlikeli ortamından ayrılıp Dublin'e yerleşen Heaney bir Katolik için gittikçe sertleşen gündelik hayatı bu konulara daha uygun olan tarihsel bir perspektifle ve büyük bir ustalıkla işledi. Son yıllarda Harvard ve Berkeley üniversitelerinde konuk profesör olarak dersler veren Heaney 1985'te *Station Island ve Sweeney Astray* adlı iki şiir kitabı daha yayımladı. 1989-1994 yılları arasında Oxford Üniversitesi'nde Şiir Profesörü olarak görev yaptı. Denemelerini *Preoccupations, The Goverment of The Tongue* adlı kitaplarında topladı.

Yapı İskelesi

Duvarcılar, bir yapıya başlarlarken,
İyice gözden geçirirler iskeleleri;

Fazla basılan yerlerdeki kalaslar kaymasın,
Merdivenler sağlam mı, çiviler iyi çakılmış mı.

Gene de hepsi sökülür bunların işleri bitince,
Sağlam, güven veren duvarlar çıkar ortaya.

İşte, sevgilim, bazan bizim aramızdaki köprüler de
Yıkılıyormuş gibi görünseler de,

Hiç aldırma sen. Varsın yıkılsın iskeleler,
Biz duvarımızı ördüğümüze güveniyorsak eğer.

Çeviren: Cevat Çapan

Nalbant

Tek bildiğim karanlığa açılan bir kapı.
Dışarda, eski dingiller, paslanan demir çemberler;
İçerde, dövülen örsün kesik çınlayışları,
Şaşırtıcı yelpaze kuyruğu kıvılcımların
Ya da su verildikçe sertleşen nalın çıkardığı ıslık.
Ortada bir yerde olmalı örs,
Bir ucu dört köşe, öbür ucu tek boynuzlu bir hayvan,
Çakılı duruyor orda: önünde, nalbantın
Biçimi ve müziğiyle büyüdüğü bir sunak.
Bazan, deriden önlüğü, kıllı burnuyla
Kapının pervazına yaslanıp hızla akan trafikte
Topnakların çıkardığı sesleri hatırlıyor,
Sonra hırsla gerçek demiri dövmek
Ve ateşi körüklemek için içeri giriyor homurdanarak.

Çeviren: Cevat Çapan

Metro

İşte orada, o kemerli tünelde koşuyorduk,
Sen yabanlık mantonun içinde, hızla önde,
Bense, sana yetişmeye çalışan çevik bir tanrı,
Sen bir kamışa ya da kızıl benekli

Beyaz bir çiçeğe dönmeden önce
Manton uçuşup düğmeleri birer birer
Ardında iz bırakırcasına kopup düşerken
Metroyla Albert Hall arasında.

Balayında gezip tozarken, konsere geç kalmış,
Yankılarımız kayboluyor koridorda ve ben
Hansel'in geldiği gibi geliyorum şimdi ayın ışıttığı
Taşların üzerinde düğmelerini toplayıp iz sürerek

Ulaşmak için ışıkları yanan rüzgârlı istasyona
Son metro gittikten sonra, ıslak raylar çıplak
Ve benim gibi gergin, kulağım beni izleyen
Adımlarında, kör olayım eğer dönüp bakarsam.

Çeviren: Cevat Çapan

Belfast'taki Dok İşçisi

Orda, işte köşede, dikmiş gözlerini
Çıkmış bir kiriş gibi kasketi
Alnı maden, çenesi çekiç
Dudak mengenesinde gem vurulmuş sözcükler.

Ezebilir bir iyi o yumruk sizi
Evet, gelebilir başınıza pekâlâ
Yalnız bira köpüğüne sabırlıdır o
Süsleyen kenarını yeşil-mavi bardağının.

Yasa'nın çizelgelerinde perçinlenmiş gibidir o
Ona göre Tanrı-Patron yönetir keyfince
İşe alıp işten atmaları ve dinlenmeleri
Karar ulaşır sirenin sesinde.

Oturmuş, bir kelt çarmıhı gibi, ağır yoğun öyle
Koltuğun rahatına alışmıştır köşede
Bu akşam karı ve çocuklar duymazlar herhalde
Kapının itilişini ve tiryakinin öksürdüğünü girişte.

Çeviren: Kaya Öztaş

Şiir

Aşk, seni benzersiz kılacağım çocuğum,
Bir yaramaz, beynimi sürekli oyalayan.
Kazıyor toprağı, bir tepecik olana dek
Ya da kanalda balçıkla oynuyor.

Yıllarca ektim büyücek bahçemi.
Parçalara böldüm toprağı, duvar yapmak için
Ekinler ve hindiler korusun diye.
Ama, zamanla yıkılıyor duvarlar.

Ya da suyla kaplardım tarlamı
Ve girerdim içine
Ama kıl ve çamurdan kulelerim
Yıkılırdı sular yükselmeden.

Sevgilim, benzersiz kılacaksın beni, çocuğum,
Küçük, sıradan kusurların önemsiz bence,
Şimdi yeni bir dünya kuracağız
Benzemeyen hiçbir bahçeye.

Çeviren: Nice Damar

Böğürtlen Toplarken

Philip Hobsbaum'a

Ağustos'un sonunda, hava hem yağmurlu, hem de
güneşliyken
Tam bir haftada, kıvamına gelirdi böğürtlenler.
İlk anda, bir tanesi, pırıltılı, mor bir kürecik,
Ötekilerin arasında, kırmızıya, yeşile çalıyordu ve çetindi
bir düğüm kadar.

Bir tane yiyince, yoğun şarap gibi,
Duyumsardınız tadını: yazı anlatırdı o.
Dilimizde lekeler ve daha çok toplayabilmek arzusuyla
kalakalırdık.

Sonra kırmızı olanları da kararınca,
Açgözlülükle tasları, tencereleri, kâseleri alarak giderdik
yanlarına.
Orada dikenlere takılırdık ve çimenler ıslatırdı
botlarımızı.
Çayırlarda, mısır ve patates tarlalarında gezinir
Tencerelerimiz tıka basa dolana dek toplardık onları.
Taslarımızın dibinde olmamışlar ve üstünde de közler gibi
damlacıklar olurdu.
Ellerimiz dikenlerden paramparça, yapış yapıştı
avuçlarımız.

Ahırda yığdık böğürtlenleri yalağa.
Üstünü de örttük küf renginde bir deriyle,
Ahırda çok var bunlardan.
Özsuyu kötü kokuyordu meyvelerin. Çünkü
İlaçlamışlardı onları. Tatlıyken ekşileştiler birden.
Ağlayacaktım nerdeyse. Haksızlıktı bu.
Bütün kavanozlarda çürük kokusu var artık
Her yıl yinelenmemesini istiyorum bunun, ama
yineleniyor ne yazık.

Çeviren: Nice Damar

Bir Doğa Bilimcinin Ölümü

Bütün yıl, kasabanın ortasında
Kirlendikçe kirlendi küçük bir havuz. Yeşildi suyu
Ve çürüyordu orada öbek öbek yosunlar, sonra da
çöküyorlardı dibe.

Her gün, yakıcı güneşte buharlaşıyordu suyu.
Köpükler hışırdıyordu devinerek, sinekler
Vızıldıyordu sürekli, havuzun kokusuyla birlikte.
Sivrisinekler, kelebekler de vardı orada.
Ama en çarpıcı olanı, kenarlarda
Pıhtılaşmış, durağan bir biçimde yatan
Kurbağa yumurtalarıydı. Burada, her bahar
Doldururdum kâselerce peltemsi benekleri
Yatırırdım onları evde, pencerenin kenarına
Okuldaki raflara ve beklerdim sonra
Noktacıkların şişip patlamasını,
Yüzen kurbağacıkların dışarı çıkmasını. Bayan Wall
anlatırdı bize

Baba kurbağanın ne kadar saygın olduğunu
Ve nasıl uykuya daldığını, anne kurbağanın
Yumurtaları nasıl yaydığını,
Nasıl üreDiklerini. Kurbağalara bakıp, anlayabilirsiniz
havayı.

Güneşli havalarda sarı, yağmurda kahverengidir onlar.

Sonra sıcak bir günde, tarlalarda tezekler kötü kötü
kokuyorken,

Öfkelenip havuza doluştu bütün kurbağalar.
Karşılaşınca önceden hiç duymadığım bir vıyaklamayla
./...

Sindim kenara. Doldurmuştu havayı yüksek perdeden sesler.
Havuzda nöbet tutuyordu kocaman göbekli kurbağalar,
İncecik enseleri titriyordu yelken gibi. Zıpladı birkaç tanesi
Tehdit edercesine suları sıçrattılar. Bazıları
Duruyordu çamurdan bombalar gibi, çıplak kafaları kötü
kötü kokuyordu.

Rahatsızlandım ve kaçtım oradan.
Ulu krallarıyla birlikte, toplanmışlardı öç almak için ve
biliyorum,

Elinizi sokamazsınız suya, hemen koparıp alırlar.

Çeviren: Nice Damar

1996
Wislava Szymborska (Polonya)
(d. 1923)

Kornik'te doğdu. Krakov'da Jagellone Üniversitesi'nde edebiyat ve toplumbilim okudu. Yaşamı boyunca bu kentten hiç ayrılmadı. Czeslaw Milosz, Tadeusz Rozewicz, Zbigniew Herbert gibi çağdaş Polonya şiirinin önemli şairlerinden biri sayılan Szymborska'nın şiirleri Rusça, İsveççe, İngilizce, Fransızca, Arapça, İbranice, Japonca ve Çince'ye çevrildi.

"Polonya şiirinin en büyük ustası olarak kabul edilen Szymborska, yapıtlarında şiirsel bir lirizm ile felsefe ve ahlakın kusursuz bileşimini ortaya koyuyor. Okurla göz göze, derinden konuşan bir şair. Varoluşumuza ilişkin sorunları felsefenin süzgecinden geçirdikten sonra üretken, zengin ve eğlendirici diyaloglarla büyük bir şiirin temellerini atıyor. 1945 yılında şiirlerini ilk kez yayımlayan Szymborska, yapıtlarında manevi değerlerin her şeyin önünde gittiğini savundu ve kısa zamanda Polonya entellektüelleri arasında yer aldı. 12 şiir kitabı olan Szymborska'nın eleştirmenlere göre en iyi kitabı *Kendi Kendime Sorular* adlı yapıtı. Ünlü şair bu kitapta mükemmel bir şiirsel anlatımla çağımızın ahlaki sorunlarına felsefi açıdan yaklaşıyor. Şiirlerini anlaşılır, yalın bir dille yazan şair aforizmalardan yararlanarak insanlık, aşk ve ölüm üzerinde yoğunlaşıyor." (Cumhuriyet gazetesi, 5 Ekim 1996)

Szymborska ayrıca Krakow Kenti Edebiyat Ödülü (1954), Polonya Kültür Bakanlığı Ödülü (1963), Goethe Ödülü (1991), Herder Ödülü (1995), Polonya PEN Kulübü Ödülü (1996) sahibi.

Berduş

Paris'te, akşama kadar sabah gibi bir
günde,
Paris'in şu-
Paris'in bu-
(kurtarın beni şu çılgın
betimlemelerden)
taş bir katedralin (taştan yapılmış değil
de,
lavtayla çalınmış bir katedralin)
bahçesinde,
bir berduş, bir dinsiz bir keşiş, bir
muhalif,
bir şovalye heykeli gibi yere serilmiş
uyuyor.

Eskiden bir şeye sahip olmuşsa, yitirmiş,
yitirdiği için de, artık aramıyor.
Galya'nın fethinden alacağı var hâlâ,
asker aylığı-
sineye çekmiş bunu, aldırmıyor.
On beşinci yüzyılda, İsa'nın solundaki
hırsız yerine
poz verdiği için de hiç para
vermemişler-
unutmuş bütün bunları, hiçbir beklentisi
yok.

Mahallenin köpeklerini tarayarak
kazanıyor
kırmızı şarabının parasını.
Bir düşler yaratıcısının havası var

./...

uyuyuşunda,
gür sakalı güneşe tırmanıyor.

Külrengi canavarlar (yani buldogmanlar,
zebanifiller, hipopatatlar, timsahteler,
gergindamlar,
cümle allegro vivace gotik hayvanat)
bütün bu taştan heykeller canlanıp
ne sana, ne bana,
ne basiretli Petrus'a,
ne gayretkeş Mikail'e,
ne girişken Havva'ya,
ne de Barbara'yla Claire'e
göstermeyecekleri bir merakla onu
inceliyorlar.

Çeviren: Cevat Çapan

Gösteri

Rastlantı başlıyor numaralarına.
Küçük bir el hareketiyle bir kadeh
konyak çıkıyor ortaya
Ve Henry'yi oturtuyor kadehin başına.
Ben de bistroya girince, dona kalıyorum
olduğum yerde.
Henry ise Agnes'in kocasının
kardeşinden başka birisi değil,
Agnes de bizim Sophie Teyze'nin
kayınçosuyla akraba.
Meğer aynı kişiymiş
ikimizin de büyük büyükbabası.

Rastlantının elinde
açılıp saçılıyor uzay,
yayılıp toplanıyor.
Bir mendil oluyor
masa örtüsü.
Bil bakalım kime rastladım
Kanada'da, aklına gelir miydi,
bunca yıl sonra.
Ben onu öldü sanıyordum,
bir de baktım kurulmuş bir Mercedese.
Atina'ya giden uçakta.
tokyo'da bir stadyumda.

Rastlantı bir çiçek dürbünü döndürüyor
elinde.
Renkli milyarlarca cam parçası.
Birden Jack'ın kadehi
Jill'inkine çarpmaz mı!
Olacak iş mi, hem de bu otelde.

./...

Dönünce, ne göreyim-
Jill'in ta kendisi!
Bir asansörde yüzyüze.
Bir oyuncakçı dükkânında
Maple'la Pine'ın köşesinde.
Rastlantı bir pelerine sarınmış.
Bir şeyler kaybolup yeniden bulunuyor
içinde.
Nasılsa ayağım takıldı ona.
Eğilip aldım yerden.
Bir bakışta tanıdım,
bir kaşık o çalıntı takımdan
O bilezik olmasaydı,
Alexandra'yı da asla tanıyamazdım.
Saat mi? O da Potterville'de ortaya
çıkmış.

Rastlantı gözlerini dikiyor gözlerimizin
içine.
Başımız ağırlaşıyor.
Kapanır gibi oluyor gözkapaklarımız.
Hem gülmek istiyoruz, hem de ağlamak,
İnanılır gibi değil.
Dördüncü sınıfın dersliğinden o
transatlantiğe.
Bunun bir anlamı olmalı.
Cehenneme gidip gelirken
yarı yolda karşılaşıyoruz sanki eve
giderken.
Şu dünya ne küçük! diye bağırmak
geliyor içimizden.
Nerdeyse kucaklayabilirsiniz onu!
Bir an için, yüzümüz pırıl pırıl ve
aldatıcı,
mutluluk doluyor içimiz.

Çeviren: Cevat Çapan

Bitiş ve Başlangıç

Her savaşın ardından
birileri ortalığı temizlemeli.
Az buçuk bir düzen
kendiliğinden kurulmaz

Birileri temizlemeli kürekle
yollardaki dökünüleri
ki ceset dolu arabalar
devam edebilsin yollarına

Birileri tıkanıp kalacak elbet
çamurlarda ve küllerde
parçalanmış koltuklarda, cam
parçalarında
ve kanlı bezlerin arasında

Birileri kütükleri bulup
dayamalı duvarlara
pencerelere cam takmalı
kapıları geçirmeli menteşelere

Kendiliğinden olmaz bunlar,
fotoğraflarda
yıllar, yıllar alır.
Tüm kameralar şimdiden
başka bir savaşa gitti.

Köprüler yeniden kurulmalı
ve istasyonlar yenilenmeli.
Kolları sıvamaktan
gömleğin kolları parçalanmalı

Birisi elinde süpürge
anlatıyor savaşın nasıl olduğunu.
Öbürü dinliyor
ve parçalanmamış başını sallıyor.
Fakat hemen çok yakında
bulunmalı böyleleri
tüm bunlardan yorgun.

Birileri bazen
kazıp çıkarmalı çalıların altından
o boktan gerekçeleri
fırlatıp atmak için çöplüğe

Onlar ne yaptıklarını bilenler
yer açmalı
kendilerinden az bilenlere
azdan daha az bilenlere.
Hiç bilmeyenlere.

Çimenler örtüyor şimdi
nedenleri ve yaşananları.
Birileri yattığı yerden
ağzı açık
bakıyor bulutlara.

Çeviren: Özkan Mert

Bitkilerin Suskunluğu

Sizinle benim aramdaki tek yönlü
tanışıklık
hiç de kötü gelişmiyor.

Nedir bir yaprak, biliyorum, ya da taç
yaprağı, kozalak,
çiçek dalı,
ve nisan ayında nasıl değişirsiniz ya da
aralık'da

Benim size merakımın yanıtsız
kalmasına karşın,
üzerinize eğiliyorum,
bazılarınız için başımı geri çekmek
gerekiyor.

Hepinizin bende bir adı var:
Çınar, dulavratotu ve papatya
süpürge otu, ardıç, ökse otu ve unutma
beni,
fakat benim adım yok hiçbirinizde.

Yolculuğumuz ortak.
Ortak gezilerde insanlar birbirleriyle
konuşur,
hiç olmazsa görüş alış verişinde bulunur
havaların nasıl gittiği konusunda
ya da bir rüzgâr gibi geçip gittiğimiz
istasyonlar hakkında.

Konuşacağımız konular az değil, ortak
çok şeyimiz var.

./...

Aynı yıldız aydınlatıyor yolumuzu.
Aynı yasalarla fırlatıyoruz gölgelerimizi.
Kendimize göre öğreniyoruz bir şeyleri,
bunda bile benzer olduğumuzu
bilmiyoruz.

Açıklayabildiğim kadar açıklayacağım,
fakat önce sor,
gözlerimizle görmemiz ne demek,
neden çarpıyor bir yürek göğsümde
neden köklerim yok benim

Sorulmamış soruları nasıl yanıtlamalı,
ayrıca kendimizi bir yere
ulaştıran biri de değilsek

Yosunlar, ağaçlar, kırlar ve sazlıklar,
sizlere ne söylesem,
sizlerin dinlemediği monolog oluyor

Sizinle konuşmak zorunlu ve imkânsız.
Bu yaşamdaki hızdır
asla ertelenemeyen.

Çeviren: Özkan Mert

Bir Köprüdeki İnsanlar

Garip bir gezegen, garip insanlarıyla.
Zamana teslim olur, ama tanımazlar.
Protestolarını ifade etmenin yolunu bulur,
Resimler yaparlar, bunun gibi mesela:

İlk bakışta özel bir şey yok.
Su görürsün
Bir sahil görürsün.
Akıntıya karşı zorlukla giden bir tekne görürsün.
Suyun üstünde bir köprü ve üstünde insanlar görürsün.
İnsanlar görünür şekilde adımlarını sıklaştırır,
çünkü demin başlamıştır bir yağmur
kara bir buluttan aşağıya kamçılarcasına.

Mesele şu ki arkasından hiçbir şey olmaz.
Bulut ne biçimini ne rengini değiştirir.
Yağmur ne yoğunlaşır, ne durur.
Tekne hareketsizce süzülür.
Köprüdeki insanlar
biraz önce bulundukları yere koşarlar.
Burada araya sokuşturmadan olmayacak:
bu hiç de öyle masum bir resim değil.
Burada durdurulmuştur zaman.
Yasaları çiğnenmiştir.
Gelişen olaylara etkisi engellenmiştir.
Hakaretle defedilmiştir.

Bir âsinin sayesinde,
belirli birinin, Hiroşige Utagava diye
(nasıl olmuşsa, aslında
uzun zaman önce hayli usulünce

./...

aramızdan göç etmiş bir yaratık)
zaman tökezleyip düştü.

Belki de bu önemsiz bir kapristi,
birkaç galaksiyi örten uçuğun biriydi,
ama belki şunları da eklemeli:

Buralarda uygun görülür
bu küçük resme büyük itibar göstermek,
hayranlıkla bakıp çağdan çağa heyecanla titremek.

Bazıları için bu yeterli değil.
Boşanan yağmuru bile işitirler,
boyunlara ve omuzlara düşen serin damlaları duyarlar,
köprüye ve insanlara bakarlar,
sanki orada kendilerini görmüşçesine
hep aynı hiç bitirilmeyen koşuda
ebediyen yol alınacak sonsuz bir yol boyunca
ve utanmazlık içinde inanarak
işin aslında böyle olduğuna.

Çeviren: Osman Deniztekin

Olumsuz

Esmer bir gökte
güneşin siyah ışınlarıyla
daha da esmer bir bulut

Solda yani sağda
siyah çiçekleriyle beyaz dalı kiraz ağacının

Solgun yüzünde parlak gölgeler
Üzerinde grileşmiş ellerinin durduğu
Masada oturuyorsun

Dirileri andırmaya çalışan
bir ruh izlenimi veriyorsun

Hâlâ onlara ait olduğuma göre
ona görünmeli ve art arda darbeler indirmeliyim
iyi akşamlar yani iyi günler
hoşçakal yani merhaba
ve ona her yanıtın verilebildiği sorular
sormalıyım
az da olsa yaşama dairdirler
yani bu fırtına sessizlikten önce gelir.)

Çeviren: Alin Taşçıyan

Adolf Hitler'in İlk Fotoğrafı

Kim bu tulumlu küçük çocuk?
Küçük Tontolf, canım - bay ve bayan Hitler'in oğlu!
Büyüyünce hukuk doktoru mu olacak dersiniz?
Yoksa Viyana Operası'nda birinci tenor mu?
Kimin bu küçük el, bu küçük kulak, bu küçük göz ve bu küçük burun?
Kimin bu süt dolu tombul oğlan? Bugün bile bu bilinmiyor hâlâ.
Bir matbaacının mı, bir danışmanın mı, bir satıcının mı, bir papazın mı?
Nerede koşacak bu yumuk yumuk küçük bacaklar, nerede?
Bahçede mi, okulda mı, yoksa belediye başkanının kızıyla evlenme töreninde mi?

Yavrucak, sevimli çocuk, küçük yaramaz, ufaklık,
daha bir yıl önce dünyaya geldiğinde
işaretler yok değildi yeryüzünde ve gökyüzünde:
İlkbahar güneşi, pencerelerde çuhaçiçekleri,
avluda lâterna,
gül rengi kâğıt ile mutlu bir yıldız falı
ve tam doğumdan önce annenin bilici kadın rüyası:
-rüyada görülen beyaz bir güvercin- sevinçli haber,
yakalanmış bir güvercin - uzun zamandır istenen bir konuğun gelişi.
Pıt, pıt - kim var orda, bu Adolf'un çarpan yüreğidir.

Biberon, kundak bezleri, göğüslük, çıngırdak.
Tanrıya şükür, çocuk sağlıklı,
anne ve babasına benziyor, sepetteki küçük kediye,
bütün öteki aile albumlarındaki çocuklara.
Yok, yok, hemen ağlamaya başlama işte,
fotoğrafçı amca, siyah örtüsünün altında çıt yapacak yalnızca.

Klinger'in işliği, Grabenstrasse Braunau.
Braunau pek büyük değildir ama şerefli bir kenttir,
tüccarlar orada sağlamdır, komşular saygıdeğer,
ekmek mayası ve çamaşır suyu kokusu.
Orada ne köpeklerin havlaması işitilir, ne de yazgının
ayak sesleri.
Tarih öğretmeni açar düğmesini yakasının
ve esner, eğilmiş defterlerin üstüne.

Çeviren: Eray Canberk

Uyarı

Alay edenleri uzaya göndermeyin,
iyi tavsiyedir bu.

Ondört ölü gezegen,
birkaç kuyrukluyıldız, iki yıldız,
siz de üçüncüsünün yolundayken
alay edenler mizah yetilerini yitirdiler.

Uzay ötesi, neyse odur
mükemmel olan yani.
Alay edenler hiçbir zaman bağışlamayacaklar bunu.

Hiçbir şey memnun etmeyecek onları
zaman -ebedi olduğu için
güzellik -lekelenemediği için
ciddiyet -espri üretilemediği için
Başkaları buna gıpta ederken
onlar esneyecekler

Dördüncü yıldızın yolundayken
işler daha da kötüleşecek
Ekşi gülümsemeler
uyku ve denge bozuklukları
aptalca sohbetler:
gagasında peynir taşıyan bir karga hakkında
majestelerinin portresine konan sinekler hakkında
ya da banyo yapan bir maymun hakkında
-Elbette, bu yaşamın kendisiydi.

Kısıtlılar.
Perşembeyi sonsuzluğa tercih ederler.
İlkellerse
Ahenksiz bir notayı kürelerin müziğine.

Çeviren: Şerife Şermin Balcıoğlu

1999
Günter Grass
(d. 1927)

Danzig'de (bugün Gdansk) doğdu. Polonyalı-Alman karışımı bir ailenin çocuğuydu. Gençliğinde Hitler Gençliği adlı bir kuruluşa katıldı. İkinci Dünya Savaşı'nda askere alındı (1944). Yaralandı ve tutsak düştü. Serbest bırakılınca Düsseldorf ve Berlin'de Güzel Sanatlar Akademisi'nde heykelcilik öğrenimi gördü. Bu sırada hayatını kazanabilmek için çeşitli işler yaptı. 1956-60 yıllarında Paris'te yaşadı. Şiirler ve oyunlar yazıyordu. Paris'te yazdığı *Blechtrommel* (Teneke Trampet, 1959) adlı romanıyla adını duyurdu. 1962'de bu romanla Fransa'da En İyi Yabancı Roman Ödülü'nü aldı. Daha sonra *Katz und Maus* (Kedi ve Fare, 1961) Hundejahre (Köpek Yılları, 1963), *Der Butt* (Dilbalığı, 1977), *Kopfgeburten: oder die Deutschen sterben aus?* (Kafadan Doğumlular ya da Almanlann Nesli Tükeniyor mu?, 1980) adlı romanlan ve başka roman, oyun ve yazılan yayımlandı. Romanlarında Danzig kentini, bu kentteki yaşamı, tarihsel serüveni içinde kadın-erkek ilişkilerini, nüfus patlaması ve nükleer savaş tehdidi altında çocuk sahibi olup olmama ikilemini yaşayan çiftleri anlattı. Edebiyat uğraşı ile birlikte siyasetle de yakından ilgilendi. Kilise'yi ve günümüz toplumundaki bazı kurumlan eleştirdiği konuşmaları ve yazılanyla tanındı.

Grass bir romancı olarak ün yapmasına karşılık şiirden de uzak kalmadı. *Die Vorzüge der Windhürner* (Rüzgâr Gülünün Yararlan, 1956), *Gleisdreieck* (Demiryolu Makası, 1960), *Ausgefragtt* (Soruşturuldu, 1967), *Wie ich mich sehe* (Kendimi Nasıl Görüyorsam, 1980) başlıca şiir kitaplandır.

Grass'ın dilimize çevrilen yapıtlan: *Teneke Trampet* (Çev. Kamuran Şipal) *Kafadan Doğumlular* (Çev. Füsun And), *Dişi Fare* (Çev. Kamuran Şipal), *Kurbağa Güncesi* (Çev. Fatih Özgüven) ve *Sümüklü Böcek.*

Aşk

İşte hikâyemiz böyle dostlarım
Şu parasız yapılan alışveriş
İşte borç kartımız, çakıverin imzayı
Yorgan daima kısa gelirmiş
Bu uç, şu uca ulaşamazmış
Diyebilir misiniz amma da iş

Aramak ufukların ardında
Arada düşmüş yaprakları tekmelemek
Ovmak bir çıplak ayağı
Bütün yürekleri kiraya vermek
Ya da bir aynalı odada
Bir otomobilde
Kaporta aya doğru dikilmiş
Masumluk, duruversin istediği yerde
Nerede başlatırsa başlatsın cümbüşünü
Sesler tiz perdeden kadıncıl ve sonsuz
Bir başkalık belirir her seferinde

Gişelerin önünde, henüz açılmamış
Kenetlenmiş eller durmadan çıtırdar
Kuyrukta süngüsü düşmüş bir adam
Bir zayıf yaşlı bayan
Ve sinemadaki filim
Bir büyük aşkı ilân eder neonlu ışıklar
Çarşaf gibi reklamlarda
Senaristin de garantisi var

Çeviren: Sıtkı Salih Gör

Annabel Lee

E. A. Poe'nun anısına saygıyla

Kiraz zamanı işçilik yapardı,
Annabel Lee.
Çürük meyveyi ayırmak için eğilmemi ister,
yatardı hayvan kokusuna bulalı,
yoncaların içine uzanırdı, arının soktuğu
yumuşak Annabel Lee.
Bir vakitler hiç oysa,
dizini uzatıp bükülmezdi
kiraz toplamak gelmez aklına,
çürük meyve için hiç eğilmemi
istemezdi, ah Annabel Lee.

Kitap açma zamanı çevirdi yaprakları,
Annabel Lee.

Horozları yemler
taneler ve cam kırıkları arasında yatardı
bir resim gibi uzanırken sere serpe
buydu işte,
sindirimi yarım kalmış Annabel Lee.
Bir vakitler oysa nerde,
kitaplar, hayvan falan hak getire,
kitap mitap açmazdı
düşünmez mideleri
resim mi, resim gibilik mi
ah nerde, Annabel Lee.

Çeviren: Sıtkı Salih Gör

Kiraz

Sevgi ayak sırıklarıyla
çakıl yollara bata bata
başı ağaçlara değerse,
ben de artık isterdim kirazları
kirazlarda kiraz olarak görmek,

istemem artık kollarım hep kısa,
her zaman bir basamağı
eksik merdivenlerle,
yere düşen meyvalara kalmak, hoşaf.

Tatlı, daha tatlı, neredeyse kara;
karatavuk düşleri öyle kırmızı-
kim kimi öper burda,
sevgi
ayak sırıklarıyla ağaçlara değerse

Çeviren: Yüksel Pazarkaya

Çocuk Şarkısı

Kim gülüyor burda, kim güldü?
Burda gülmenin defteri dürüldü.
Kim gülerse burda, uyarır kuşku,
gülüşünün nedeni vardır belki.

Kim ağlıyor burda, kim ağladı?
Burda artık ağlamak kalmadı.
Kim ağlarsa burda, demek ister,
ağlayışının nedeni vardır belki.

Kim konuşuyor burda, konuşup susuyor?
Kim susarsa, yakayı ele veriyor.
Kim konuşursa burda, sakladı demektir,
asıl nedenleri nedir.

Kim oynuyor burda, oynuyor kumda?
Kim oynarsa, dizilir sıraya,
Oynarken kendisi oynaya oynaya
oyuna geldi, bastı faka.

Kim ölüyor burda, kim öldü?
Kim ölürse, aklı çelindi.
Kim ölürse burda, bozulmadan
öldü demektir bir neden olmadan.

Çeviren: Yüksel Pazarkaya

Yapraksız

Ceviz ağacı çırılçıplak, dökmüş nesi varsa
Sepetler ağır, kara kase macunumundan
çektiğim mürekkep, nefret ediyor masumiyetin beyaz
yemininden
Acı acı kaynayıp akıyor vaazlarım.

Nedir burada çıkıntı yapan, betonu patlatan,
toplumsal bataklık üzerine kurduğumuz otoparkı
böylesine korurken o? Her şeyin bildik düzeni
rayından çıktı. Ve uzuvlar kaldı gövdesiz,

koyuldular yola, alıştıkları biçimde uygun adımla.
İleri uzatılan kollar selamlar herhangi bir şeyi.
Derken bir böğürtü, yalnızca kendi yankısını seven,
yükselir kafalardan, sarhoşturlar nefretle,
ta ki -dan, güm!- ne komik esaslı bir patlama...
Gel! Ceviz kıralım haydi bu son durumlardan sonra.

Çevirenler: Kerem Çalışkan-Dilek Zaptçıoğlu

Kasım Ülkesi

Oradan geliyorum. Kutlar her yıl dokuzunu.
Kaçmak isterim düşlediğim çitler aşarak,
ama ters papuçlarla koşarım, adımın olduğu yere
ve geride kalan bokluk anlaşılır kokumdan.

Bu öylece kalır değişkenliğiyle aynı
ve benzer modaların enkazı altında-
bazen kotlar, sonra yine çuval-
üçüncü Reich'in solgun fotoğraflarına

Kasım ölüleri, rahat yatsınlar bırakın!
Bizim yaşayanlarla işimiz başımızdan aşkın
Ama bunlar onlar değil, onlar uyandı
ve katiller olarak yaptıkları aynısı,
Ne ödendi ne de vergi alındı kârından
suçluluk yükünün, ben ondan tutukluyum işte.

Çevirenler: Kerem Çalışkan-Dilek Zaptçıoğlu

Seçilmiş Kaynakça

(Çevirileri kitaplaşmış olan şairlerin kitaplarının adları yaşamöykülerinde verilmiştir.)

Muallim Nâcî (Muallim Nâcî Efendi ve Eserlerinden Seçmeler) / Prof. Dr. Celal Tarakçı / Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1994

Sanata Dair IV / Halit Ziya Uşaklıgil / Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1963

Tercüme Hakkında Düşünceler ve Tatbikata Ait Bazı Nümuneler / Ali Kemali / Resimli Ay Matbaası, 1933

Türkçe'de Batı Şiiri (1859-1901)/ Ali İhsan Kolcu/Gündoğan Yayınları, Ankara 1999

Dergiler

Argos, Adam Sanat, Broy, Cumhuriyet Kitap eki (Şiir Atlası), Çeviri, Hürriyet Gösteri, Metis Çeviri, Milliyet Sanat, Soyut, Somut, Sombahar, Sanat Olayı, Şiir Sanatı, Tercüme, Türk Dili, Türk Dili Dergisi, Ülke Ülke Çağdaş Dünya Şiiri (Milliyet Sanat eki), Varlık, Varlık-Cep Dergisi, Yazı, Yansıma, Yazko-Çeviri, Yeditepe, Yelken, Yeni Dergi.

Antolojiler

Başlagıcından Bugüne Dünya Şiiri/Haz. İlhan Berk / Varlık Yayınları, İstanbul, 1969

Baudelaire'den Günümüze Fransız Şiiri Antolojisi / Haz. ve çev. Ahmet Necdet, Adam Yayıncılık, İstanbul, 1997

Büyük Alman Şairleri / Der. ve çev. Sedat Umran/Yaşayan Kitaplar, İstanbul, 1995

Çağdaş Amerikan Şiiri / Der. ve çev. Özdemir Nutku-Tarık Dursun K./ Şairler Yaprağı Yayınları (Dinar), Ankara 1956

Çağdaş Amerikan Şiiri Antolojisi / Der. ve çev. Cevat Çapan / Adam Yayıncılık, İstanbul, 1988

Çağdaş Fransız Şiiri / Haz. Ahmet Necdet, Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1959

Çağdaş Fransız Şiiri Antolojisi / Çev. Tahsin Saraç / Cem Yayınları, İstanbul, 1976

Çağdaş İngiliz Şiiri Antolojisi / Çev. Cevat Çapan / Adam Yayıncılık, İstanbul, 1985

Çağdaş İsveç Şiiri / Haz. ve çev. Lütfi Özkök / Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1973

Çağdaş Latin Amerika Şiiri Antolojisi / Der. ve çev. Ülkü Tamer / Adam Yayıncılık, 1982

Çağdaş Rus Şiiri Antolojisi / Der. ve çev. Ataol Behramoğlu / Adam Yayıncılık, İstanbul, 1987

Çağdaş Yunan Şiiri Antolojisi / Der. ve çev. Cevat Çapan / Adam Yayıncılık, İstanbul, 1982

Çin'den Peru'ya (Dünya Şiirinden Çeviriler) / Çev. Cevat Çapan / İyi Şeyler Yayıncılık, İstanbul, genişletilmiş 3. baskı, 1998

Dünya Halk ve Demokrasi Şiirleri, I-II-III / Haz. A. Kadir / İstanbul 1973, 1975, 1980

Dünya Şiiri, I-II-III / Haz. Hüseyin Karakan / Şiir Yayınları, İstanbul 1963, 1964

Dünya Şiiri Antolojisi, I-II-III / Haz. Ataol Behramoğlu-Özdemir İnce / Söylem Yayınları, Ankara 1986, 1987

Fransız Şiiri (Başlangıcından Bugüne) / Der. ve çev. Abdullah Rıza Ergüven / Yaba Yayınları, Ankara 1985

Günümüz Dünya Şiiri / Haz. Yaşar Nabi / Varlık Yayınları, İstanbul 1977

Her Boydan (Dünya Şiirinden Seçmeler) / Çev. Can Yücel / Adam Yayıncılık, İstanbul, ikinci baskı 1983

İngiliz Amerikan Şiiri / Haz. Bilge Umar / Ataç Kitabevi Yayınları, İstanbul 1960

Kırmızı Kırmızı Bir Güldür Aşkım (Çeviri Şiirler) / Çev. Anıl Meriçelli / İnsancıl Yayınları, İstanbul 1997

Kuzeyde Bir Adadan (Ortaçağ'dan Yirminci Yüzyıla Elli İngiliz Şairinden Elli İngiliz Şiiri) / Der. ve çev. Şavkar Altınel / Oğlak Yayınları, İstanbul, 1995

Rus Ozanları / Der. ve çev. İlker Kesebir / Habora Kitabevi Yayınları, İstanbul 1966

Sevda Türküleri / Der. ve çev. Eray Canberk / Yeni Türkü Şiir Yayınları, İstanbul, 1982

Şahaserler Antolojisi (Birinci Kitap) / Vasfi Mahir (Kocatürk) / Devlet Matbaası, İstanbul, 1934

Şiirler / Bülent Ecevit / Ajans Türk, Ankara, 1976

Şiir Çevirileri / Sabahattin Eyuboğlu / Cem Yayınları, İstanbul 1976

Ve Çabucak Akşam (Hiçlik Üzerine Çeşitlemeler) / Der. ve çev. Gülbende Kuray / İmge Kitabevi Yayınları, Ankara 1995

Yalnızlık Bir Yağmura Benzer / Der. ve çev. Behçet Necatigil / Adam Yayıncılık, İstanbul 1984

Yaşayan Amerikalı Şairler / Haz. ve çev. Talât Sait Halman / Varlık Yayınları, İstanbul 1992

Çevirmenler Dizini

Adabağ, Necdet 348, 350
Akalın, L. Sami 29, 30, 36, 193, 221
Akay, İhsan 27
Akbulut, Ayşe Nihal 195, 369
Aksoy, İsmail 122
Alkan, Erdoğan 228, 322
Alova, Erdal 305, 306, 307, 308
Altınel, Sunja 83, 84, 85, 128, 129, 130, 131
Altınel, Şavkar 43, 45, 47, 51, 101, 103, 104, 105, 106
Anday, Melih Cevdet 91, 260, 262
Aruoba, Oruç 132
Aşkın, Engin 466
Ataman, Yekta 150
Avcı, Zeynep 454
Aylan, Gürkal 403, 404
Aytimur, Suphi 166, 168

Balcıoğlu, Şerife Şermin 491
Barberio, Federico 225
Başaran, Vildan 124
Batu, Selâhattin 68
Baysal, Faiz 356
Behramoğlu, Ataol 112, 203, 204
Berköz, Egemen 223, 224, 354, 355
Bezirci, A. 229
Büyüktuncay, Attilâ 161

Canberk, Eray 57, 58, 59, 77, 198, 280, 281, 290, 301, 372, 374, 399, 412, 413, 414, 489
Candan, Mazhar 246, 247
Canpolat, Yıldız 439, 441
Cengiz, Metin 336, 338
Cengizkan, Ali 444, 448
Cömert, Bedrettin 221, 222, 352, 353

Çalışkan, Kerem 497, 498
Çapan, Cevat 96, 97, 98, 142, 143, 231, 265, 359, 365, 366, 378, 379, 395, 396, 397, 468, 469, 470, 478, 480

Damar, Nice 309, 310, 472, 473, 475
Demiralp, Oğuz 248
Demirhan, Hüseyin 132
Deniztekin, Osman 486

Ecevit, Bülent 78, 79
Emin, İlhami 253
Emre, Abidin 121
Emre, Gültekin 136, 137
Eraslan, Şahap 313
Ergin, Sahir 71
Ergülen, Haydar 417, 418
Ergüven, Abdullah Rıza 249, 346
Ersoy, Yıldız 193

Gençer, Işık Tabar 407, 410
Gökçe, Enver 314, 320
Gönensin, Okay 398
Gör, Sıtkı Salih 493, 494
Güneyli, Selmin 370, 371
Gürgöze, Aydemir 251

Halman, Talât Sait 93, 187, 188, 189, 201, 389, 393, 394, 395, 426, 427, 428
Hatipoğlu, Aydın 372
Hatko, Nevzat 191
Hoyi, İbrahim 69
Hulûsi, Şerif 286

Işık, Ahmet E. 192
İnanç, Talat 321
İnce, Özdemir 267, 401, 402

K., Tarık Dursun 72, 73, 163
Kadir, A. 286
Kalender, Arife 61, 62, 63, 64, 65
Karadeniz, Zeria 133
Karakoç, Sezai 242
Karatay, Atâ 87, 180, 343, 344
Kesebir, İlker 209, 213
Keskin, Birhan 123
Koparan, Ergin 311, 312
Kuray, Gülbende 37, 38

Maden, Sait 237, 238, 360, 361, 362, 437, 438
Mahir, Vasfi (Kocatürk) 25
Margulies, Roni 41
Mattei, Jean-Louis 33
Meriçelli, Anıl 217
Mert, Özkan 81, 109, 183, 184, 345, 346, 430, 482, 484
Millas, Herkül 267, 381, 383, 385

Naci, Muallim 23
Necatigil, Behçet 128
Nutku, Özdemir 163

Oflazoğlu, A. Turan 94
Onur, Nezih 462, 463, 464, 465

Onur, Tarhan 278, 279

Özbudun, Sibel 329, 330
Özdem, Filiz 232, 233, 357, 358, 359
Özer, Adnan 332, 334, 450, 452
Özer, Kemal 245, 329, 330
Özkök, Lütfi 181, 182, 341, 342
Özler, Acem 313
Özpalabıyıklar, Selahattin 118, 120
Öztaş, Kaya 471

Pamir, Tahir 226, 227
Pazarkaya, Yüksel 276, 495, 496
Peker, Yüksel 156

Ressamoğlu, Mehmet 219, 220

Salihoğlu, Mehmet 116
Saraç, Tahsin 244
Seden, Tarık 136, 137
Spötter, Jörg 313
Süreya, Cemal 56, 207

Şekerci, Mustafa 419, 421, 423, 456, 459, 460, 461

Tamer, Ülkü 75, 114, 115, 140, 283, 284, 296, 436
Tanış, Asım 229
Tanyol, Tuğrul 367, 368
Taşçıyan, Alin 488
Tercan, Orhan 245
Tezgör, Hilmi 135
Tokatlı, Attilâ 111, 202
Tokatlı, Erdoğan 215
Tomris, R. 298, 299
Türkay, Osman 74, 174, 205, 230, 300
Tüzün, Ahmet 134

Umran, Sedat 271, 272, 273
Urallı, S. N. 194
Uşaklıgil, Halit Ziya 24

Ünsal, Engin 95

Yaran, Azer 208
Yavuz, Hilmi 325, 327
Yetkin, Suut Kemal 55
Yılmaz, Levent 107
Yücel, Can 92
Yücel, Fethi 26
Yücel, Tahsin 236

Zaptcıoğlu, Dilek 497, 498
Zekâ, Necmi 274
Zekeriya, Necati 256, 257
Zengin, Coşkun 162

Sully-Prudhomme • Björnstjerne Martinius Björnson • Frédéric Mistral • Giosue Carducci • Rudyard Kipling • Maurice Maeterlinck • Gerhart Hauptmann • Rabindranath Tagore • Carl Gustav Verner Heidenstamm • Karl Spitteler • Knut Hamsun • William Butler Yeats • Erik Axel Karlfeldt • Ivan Bunin • Gabriela Mistral • Hermann Hesse • T(homas) S(tearns) Eliot • Par Lagerkvist • Ernest Hemingway • Juan Ramon Jimenez • Boris Leonidoviç Pasternak • Salvatore Quasimodo • Saint-John Perse • Ivo Andriç • Yorgo Seferis • Nelly Sachs • Miguel Angel Asturias • Pablo Neruda • Harry Martinson • Eugenio Montale • Vicente Aleixandre • Odisseus Elitis • Czeslaw Milosz • Jaroslav Seifert • Wole Soyinka • Joseph Brodsky • Octavio Paz • Derek Walcott • Seasmus Heaney • Wislava Szymborska • Günter Grass

ISBN 975-329-325-9
9 789753 293258

TV'de şiddete hayır!
Şiddet ögeleri içeren TV programlarını reklamlarıyla destekleyen şirketlerin ürünlerini satın alma.
TV'de şiddete sen de hayır de.